B. 3043.

Hind 15 kop.

Kalewipoja kalender 1909 aastaks.

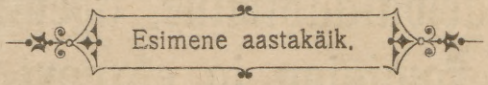

Tallinnas, 1908.

Erhard Dehio,

Tallinnas,

Wene uul. nr. 20, Kühne majas,

Moskwa tulekinnitamise-seltsi pea-agent.

Põhjuskapital: 2.000.000 rbl.

Tagawarakapital: 7.800.000 rbl.

Selts maksis 1907. a. 40 rbl. dividendi 200-rublalise aktsia (osatähe) pealt.

Laewalaadimine, agentur, komisjon ja eksport.

◆ Telegrammi-adress: **Dehio**, Tallinnas. ◆

Telefon nr. 52.

B. 3043.

Kalewipoja kalender 1909 aastaks.

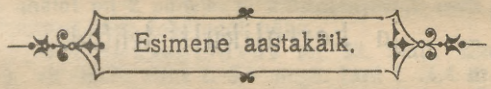

Tallinnas, 1908.

Trükitud M. Äntje trükikojas, Tallinnas.

Kullasepp

Aleksander Treder,

Kullasepa uul. nr. 11,

soowitab suures wäljawalikus

kuld-, hõbe- ja uushõbe-

asju odawate hindadega.

Tellimise- ja parandamisetööd

saawad oma töötoas ruttu

ja korralikult tehtud.

Kullasepa uul. nr. 11.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu
18695

Tähtraamatus tarwitatud märgid ja lühendused.

● noor kuu.	☽ esimene weerand
○ täis kuu.	☾ wiimane weerand.

p. = püha, päew, pärast; h. = hommikul; l. = lõuna-ajal; e. l. = enne lõunat, s. o. tähendab aega kella 12-nest ööse kuni kella 12-ni päewal; p. l. = pärast lõunat, s. o. tähendab aega kella 12-nest päewal kuni kella 12-ni öösi; õ. = õhtul; ö. = öösi; k. = kell; m = minutit; † = surnud; sünd. = sündinud.

Aja wahe.

Kõik tunniajad selles kalendris on Peterburi kella-aja järele üles pandud, nagu see kõigis meie kodumaa raudtee-jaamades kui ka Tallinnas ja Tartus tegelikult tarwitusel on. Soowib aga keegi mõne meie kodumaa-nurga kohalikku aega teada saada, siis peab ta selles asjas järgmist märkust juhtnööriks wõtma: Kui Peterburis keskpäewal kell 12 on, siis on kohaliku aja järele: Tallinnas kell 11,38 m. e. l., Baltiskis k. 11,35 m. e. l., Rakweres k. 11,46 m. e. l., Narwas k. 11,51 m. e. l. Tartus k. 11,46 m. e. l., Wiljandis k. 11,41 m. e. l., Pärnus k. 11,37 m. e. l., Kuresaares k. 11,28 m. e. l., Riias k. 11,35 m. e. l., Mitawis k. 11,33 m. e. l.

Wenemaal, peale Soome- ja Poolamaa, Rumenias, Serbias, Bulgarias ja Greekamaal tarwitatakse Julius Cäsari ehk wana kalendrit, muudes riikides Gregor XIII-nda ehk uut kalendrit. Gregoriuse kalender on Julianuse kalendrist käesolewal aastasajal 13 päewa ees.

Aasta-aegade algus.

Kewade algab 8. märtsil kell 8 e. l.	Sügise algab 10. septembril kell 7 õ.
Suwi algab 9. juunil kell 4 h.	Talw algab 9. detsembril kell 1 p. l.

Warjutused.

1909. aastal on 2 päikese- ja 2 kuuwarjutust; neist on ainult esimene kuuwarjutus meie kodumaal näha.

1. Täielik kuuwarjutus on 22. mail. Warjutus algab k. 1,52 m. h., on täiekujuline k. 3,1 m. h. kuni k. 4,4 m. h.; warjutus lõpeb k. 5,18 m. Näha Europas, Edeli-Asias, India okeanil, Afrikas, Atlandi okeanil, Lõuna-Amerikas ja Põhja-Amerikas keskhommiku-poolses osas.

2. Täielik päikesewarjutus on 4. ja 5. juunil. Warjutus algab 4. juuni õhtul. k 11,4 m., on täielik 5. juuni hommikul k. 12,34 m. kuni k. 2,11 m.; warjutus lõpeb k. 3,41 m. h. Näha Põhja-Europas, kirdepoolses Asias, Põhja-Amerikas ja põhjanaba-maadel.

3. Täielik kuuwarjutus on 14. nowembril. Warjutus algab k. 9,16 m. e. l., on täiekujuline k. 10,18 m. kuni k. 11,40 m. e. l., lõpeb k. 12,40 m. p. l. Näha Lääne-Europas, loodepoolsel Afrika rannal, Atlandi okeanil, Amerikas, Waiksel okeanil, Ida-Asias ja Ida-Australias.

4 Jaoldane päikesewarjutus on 29. nowembril Warjutus algab k. 8,1 m. õ., lõpeb k. 11,37 m. õ. Warjutuse suurus on $^{55}/_{10}$ päikese läbimõetu. Näha ainult Australia keskhommikupoolsel serwal, Uue-Meremaa lõunapoolses osas ja lõunanaba-meredel.

I. Jaanuar—Näärikuu. 31 päewa.

Wana kalender.	Uus kalend.	Mälestuse- ja tähtpäewad.	Märkused:
		Uue aasta algupäew.	
**1 Neljp.	14	[☾ 8,15 m. õ.	
2 Reede	15		
3 Laup.	16		
4 Pühp.	17		
5 Esm.	18		
**6 Teis.	19	Kolmekuninga-päew.	
7 Keskn.	20		
8 Neljp.	21		
9 Reede	22	● 2,16 m. h.	
10 Laup.	23	Paawli-päew.	
11 Pühp.	24		
12 Esm.	25		
13 Teisp.	26		
14 Keskn.	27	Korjuse-päew.	
15 Neljp.	28	☽ 5,11 m. p. l.	
16 Reede	29	[Dr. Weske sünd. 1843.	
17 Laup.	30	Tõnise ehk Jõulu ema p.	
18 Pühp.	31		
19 Esm.	1		
20 Teisp.	2	Fabiani ja Sebastiani p.	
21 Keskn.	3		
22 Neljp.	4		
23 Reede	5	Runeberg sünd. 1804.	
24 Laup.	6	[● 10,29 m. e. l.	
25 Pühp.	7	Paawli ümberp. p.	
26 Esm.	8		
27 Teisp.	9		
28 Keskn.	10		
29 Neljp.	11		
30 Reede	12		
31 Laup.	13	☾ 5,51 m. p. l.	

	Päike tõuseb:	Läheb loõja:
1. kuupäewal	kell 8,52 m.,	kell 3,55 m.
11. „	„ 8,36 „	„ 4,16 „
21. „	„ 8,16 „	„ 4,40 „

Piima-, wôi- ja juustukauplus,

Wäiksel Karja uul.

№ 12,

soowitab odawate hindadega:

Meierei-, laua- ja köögiwôid, mandi-, ratta- ja Kuresaare keesisid, piima, mänti, kohupiima, hapu koort, munasid ja kilo kôige tähtsamatest firmadest jne.

II. Weebruar—Küünlakuu. 28 päewa.

Wana kalender.	Uus kalend.	Mälestuse- ja tähtpäewad.	Märkused:
1 Pühp.	14		
*2 Esm.	15	Küünla p. Maarja p. p.	
3 Teisp.	16		
4 Keskn.	17		
5 Neljp.	18		
*6 Reede	19	[Ahrens † 1863.)	Wöin.
*7 Laup.	20	12,56 m. p l.)	
8 Pühp.	21	Paastupüha.	
9 Esm.	22	Luuwalu-päew.	
10 Teisp.	23	Wastla-p. Neus † 1876.	
11 Keskn.	24	Tuha-päew.	
12 Neljp.	25		
13 Reede	26		
14 Laup.	27	4,53 m. h.	
15 Pühp.	28	1. pühapäew paastus.	
16 Esm.	1	[Neitsi ehk Tiina-päew.	
17 Teisp.	2		
**18 Keskn.	3	Palwepäew.] kwatemb.	
19 Neljp.	4	Wene rahwa wab. p. 1861	
20 Reede	5	[Ap. Simoni p.	
21 Laup.	6		
22 Pühp.	7	2. püha p. Peetri-p.	
23 Esm.	8	[5 h.	
24 Teisp.	9	Madise-p. J. Köler †	
25 Keskn.	10	[1824	
26 Neljp.	11		
27 Reede	12		
28 Laup.	13		

	Päike tõuseb:	Läheb looja:
1. kuupäewal	kell 7,50 m.,	kell 5, 6 m.
11. „	„ 7,24 „	„ 5,30 „
21. „	„ 6,57 „	„ 5,53 „

Carl Kuhlberg'i

lukusepa-, sepa- ja mehanika-töötuba

Tallinnas, Lühikese jala all nr. 3 (end. Frey).

Teatan austatud töötarwitajatele,

et minu töötoas saab igasugu lukusepa-, sepa- ja mehanikatöösid tehtud, nii kui: raudaedasid, hauaristisid, trepilendrid, palkonid, raudwärawaid, igasugu mustrite järele; walmistan metsawahi-kirweid ja igasugu stempelraudasid. Sean sisse elektrikellasid ja uuemate nõuete järele igasugu lärmilööjaid waraste wastu.

Iseäranis juhin majaperemeeste ja ehitusemeistrite tähelpanemist **wee- ja gaasitööde peale;** et mina ise selles tööstuseharus eriteadlane (spetsialist) olen, wõin seda tööd odawamine ja paremine teha kui ükski teine sellesarnane asutus Tallinnas.

Tööde headuse eest täielik wastutus.

Aupaklikult

Carl Kuhlberg.

Tallinna kaubatarwitajate-ühisus

„Abi"

soowitab kaupmeestele alati saadawaid wärskeid würts-kaupasid odawate hindadega, nagu: suhkrut, kohwi, theed, heeringaid, petroleumi, soola, jahu, kruupi, tangu kui ka tubakakaupa kõikidest suuremateſt wabrikutest jne. jne.

Kaubaladu

Tallinnas, Wäiksel Karja uul.

Saarmanni majas, turu lähedal.

III. Märts—Paastukuu. 31 päewa.

Wana kalender.	Uus kalend.	Mälestuse- ja tähtpäewad.	Märkused:
1 Pühp.	14	3. püha paastus.	
2 Esm.	15	☾ 5,46 m. h.	
3 Teisp.	16	O. W. Masing † 1832.	
4 Keskn.	17		
5 Neljp.	18		
6 Reede	19	E. Lönnrot † 1884.	
7 Laup.	20	C. R. Jakobson † 1882.	
8 Pühp.	21	4. p. p. ● 10,15 m. õ.	
9 Esm.	22	[Kewade algus.	
10 Teisp.	23		
11 Keskn.	24		
12 Neljp.	25	Tallharja-päew.	
13 Reede	26		
14 Laup.	27		
15 Pühp.	28	5. püha paastus.	
16 Esm.	29	[☽ 6,53 m. õ.	
17 Teisp.	30	Truuta-päew.	
18 Keskn.	31	Wiedemann sünd. 1805.	
19 Neljp.	1		
20 Reede	2		
21 Laup.	3	Pendise-päew.	
**22 Pühp.	4	Palmipunde p. Ahrens s.	
23 Esm.	5	○ 10,22 m. õ. [1802.	
24 Teisp.	6		
*25 Keskn.	7	Paastu Maarja-päew.	
*26 Neljp.	8	Suur nelj. L. Eestl. wab.	
**27 Reede	9	Suur reede. [p. 1819.	
28 Laup.	10	[E Lönnrot s. 1802	
**29 Pühp.	11	1. lihawõtte-püha.	
*30 Esm.	12	2. lihawõtte-püha.	
*31 Teisp.	13	3. lihawõtte-püha.	
		[☾ 4,34 m. p. l.	

	Päike tõuseb:	Läheb looja.
1 kuupäewal	kell 6,36 m.,	kell 6,12 m.
11 „	„ 6,7 m.,	„ 6,35 „
21 „	„ 5,37 m.,	„ 6,58 „

Uurmaaker ja kullasepp

Suurel Tartu maanteel nr. 7.

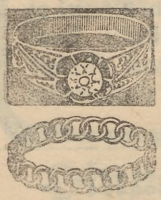

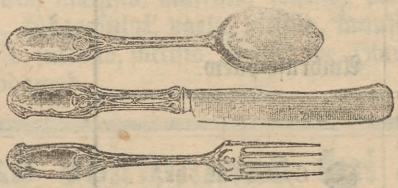

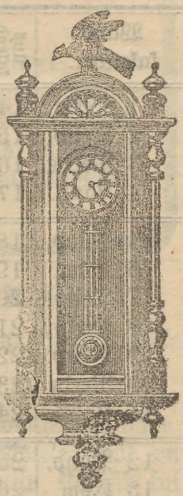

O. W. Uhs (Uus)!

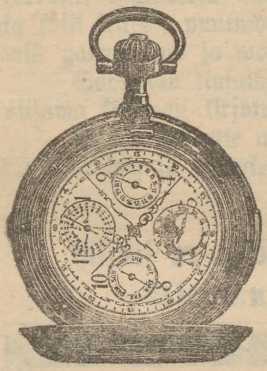

Kuulge, sõbrad, Eesti wennad,
On teil rikkis uur ehk kellad,
Grammofonid, mängukastid,
Ehk ka mõni õmblusmasin;
Apparadid mitmet moodi,
Kui need wäljamaaltki toodi:
Neid wõib kõiki parandada, —
Tulge, tooge, waatke aga.
Ketid, armbandid ja prossid,
Sõrmused ja kaelaristid,
Monogrammid, kuld ehk hõbe,
Parandama olen nobe.
Kuldan, hõbetan, graweerin,
Nikeldan ka ristiplaadid.
Ei ma kallist hinda taha,
Tingida ei pruugi maha.
Töötan **Suurel Tartu maanteel,**
Wäikses teliskiwi-majas;
Kui te linna poole läete,
Küll siis paremat kätt näete:
Nr. 7, O. W. Uhs (Uus)
Sildi peale wärwitud.

Aprill—Jürikuu. 30 päewa.

Wana kalender.	Uus kalend.	Mälestuse- ja tähtpäewad.	
1 Keskn.	14	Karjalaskmise-päew.	
2 Neljp.	15		
3 Reede	16		
4 Laup.	17	Ambruse-päew.	
5 Pühp.	18		
6 Esm.	19		
7 Teisp.	20	● 6, 55 m. h.	
8 Keskn.	21		
9 Neljp.	22		
10 Reede	23	F. R. Fählmann † 1850.	
11 Laup.	24	[J. Köler † 1899	
12 Pühp.	25	J. Kunder † 1888.	
13 Esm.	26		
14 Teisp.	27	Künni-p. ☽ 10, 40	
15 Keskn.	28	[m. e. l.	10. kuu-
16 Neljp.	29	Lehe ristipäew.	
17 Reede	30		
18 Laup.	1		
19 Pühp.	2		nädal.
20 Esm.	3		
21 Teisp.	4		
22 Keskn.	5	● 2, 12 m. p. l.	9. kuu-
*23 Neljp.	6	Keisriproua n. Jüri-p.	
24 Reede	7	[J. Runeberg † 1887.	
25 Laup.	8	Markuse-päew.	
26 Pühp.	9		nädal.
27 Esm.	10		
28 Teisp.	11	[1806. ☾ 11,49 m. ö.	
29 Keskn.	12	J. W. v. Snellman s.	8. kuu-
30 Neljp.	13	Tuule ristipäew.	

Märkused:

	Päike tõuseb.	Läheb looja.
1. kuupäewal	kell 5,6 m.,	kell 7,24 m.
11. „	„ 4,40 „	„ 7,46 „
21. „	„ 4,14 „	„ 8,10 „

W. A. Indermitte,

Karju uul. nr. 43,

soowitab kõige kuulsamatest wabrikutest mitmet selisi **ömblusmasinaid** ja suures wäljawalikus naisterahwa **sügise- ja leinakübaraid, mütsisid, muffisid, kraesid, mõrsjapärgasid, loori, lillesid, kübarasulgi, paelu, pitsisid, tanusid, ristimise-kleitisid,** kraesid, sukkasid, sokkisid, kurtisid jne. Hinnad kindlad ja wõimalikult odawad.

Hinnad odawamad kui mujal

Sellega teatan austatud sugurahwale, et minu juurest kõiksugu pudu- ja kirjutusmaterjali saadawal on nagu:

Pesu, särgid, pluused, põlled, pükisid, kraed, maniskad, slipsud, sukad, kindad, iga moodi paelad, sirmid, kalossid, kurdid jne.

Ümblen kõiksugu pesu, meeste- ja naisterahwastele; töö on korralik. Garneerin kübaraid, tanusid, lapseristimise kleitisid kui ka kõiki sellesse puutuwaid töösid. Müümiseks on igal ajal walmis garneeritud ja wormitud kübaraid.

Soowitan ilusaid piltpostkaartisi maa kui ka linnakohtadest, nii sama kõiksugu kirjutusmaterjali.

Palun lahkeste waatama tulla. Kes tuleb ei kahetse, sest kaup on hea ja wärske. Aupaklikult

Willmanni

hiljuti awatud pudu- ja kirjutusmaterjali-kauplus,

Alemanni ja Falspargi uul. nurgal.

Oma töötoas walmistatud

mööblid,

schumadanisid, kooliranitsasid ja ruloosid on alati walmis saada. Kõik tellimised saawad ruttu ja korralikult tehtud. Wana moodi mööblid wahetan uute wastu ümber.

Aupaklikult **Sadulsepp K. Paulson**

Dunkri uul. nr. 15, krt. 2.

Wana kalender.	Uus kalend.	Mälestuse- ja tähtpäewad.	
1 Reede	14	Wolbri- ehk Wilpuse-	nädal.
2 Laup.	15	[päew.	
3 Pühp.	16	Ristileidmise-päew.	nädal. | 7. külmi-
4 Esm.	17	J. W. Jannsen s. 1819.	
5 Teisp.	18	[Dr. M. Weske † 1890	
*6 Keskn.	19	Keisrih. s. ● 3, 46 m.	
**7 Neljp.	20	Taewam.-p. ehk [p. l.	
8 Reede	21	[suur ristipäew.	
*9 Laup.	22	Nigula-päew.	
10 Pühp.	23		nädal. | 6. külmi-
11 Esm.	24		
12 Teisp.	25		
13 Keskn.	26		
*14 Neljp.	27	Kroonimise-päew ☽	
15 Reede	28	[3, 32 m. h.	
16 Laup.	29		
**17 Pühp.	30	1. suwistepüha.	nädal. | 5. külmi-
**18 Esm.	31	2. suwistep. Eeriku-p.	
*19 Teisp.	1	3. suwistepüha.	
20 Keskn.	2	II. kwatember.	
21 Neljp.	3		
22 Reede	4	☺ 3, 29 m. h. [1816.	
23 Laup.	5	Eestim. eestl. wab. p.	
24 Pühp	6	Kolmainu Jum. püha	nädal. | 4. külmi-
*25 Esm.	7	Keisripr. sünnipäew.	
26 Teisp.	8	Urbani-päew.	
27 Keskn.	9		
28 Neljp.	10		
29 Reede	11	☾ 4, 47 m. h.	
30 Laup.	12		
31 Pühp.	13		näd-

Päike tõuseb. Läheb looja.

1. kuupäewal kell 3,50 m, kell 8,32 m.
11. „ „ 3,30 „ „ 8,52 „
21. „ „ 3,17 „ „ 9,7 „

Märkused:

Kõige paremad ja odawamad

päewapildid

walmistatakse ruttu ja korral. Pikal uul. nr. 49.

Hinnad algawad: 2 rbl. wisit tosin, 4 rbl. kabinet tosin. Soowi peale mattpiltidega suurendus kaasas.

Zupaklikult

päewapiltnik **Aleks. Jurich.**

J. Wettiku

sadulsepa- ja maalri-töökoda Tallinnas, Dunkri uul. nr. 4,

walmistab igasuguseid töö- ja söiduwoorimeeste riistasid,

(nagu: Inglise, Wene jne. riistasid).

Töö on wastupidaw, nägus ja puhas. Hinnad wõimalikult odawad, tehtakse ruttu ja odawaste kõiksuguseid **maalritöösid.** Polsterdatakse ja lakeeritakse wankrid ja saanisid. Tööd on mitmetel **wälja-näitustel auhindadega kroonitud.** Tellimisi täidetakse korralikult ja ausalt, tööde headuse ja wastupidawuse eest täieline **wastutus.** Talweks on suurel arwul tagawaraks sooje hobusetekisid.

Zupaklikult **J. Wettik.**

H. Arbon,

Tallinnas, Teliskopli uul. nr. 4, Wagneri m.

Kõige suurem granidi-, marmori- ja tsemendi-tööstus.

Kõiksuguste kiwide, kiwiraiumise, poleerimise, kirjatähtede sissegraweerimise ja haua-ümbrikute (kastide) walmistamise töökoda.

Töö korralik, hinnad rahuloldawad.

Aupaklikult **H. Arbon.**

VI. Juuni—Jaanikuu. 30 päewa.

Wana kalender.	Uus kalend.	Mälestuse- ja tähtpäewad.		Märkused:
1 Esm.	14		dal.	
2 Teisp.	15			
3 Keskn.	16		3. külmi-	
4 Neljp.	17			
5 Reede	18	1,32 m. h.		
6 Laup.	19			
7 Pühp.	20		nädal.	
8 Esm.	21	Meedarduse-päew.		
9 Teisp.	22	Suwe algus.		
10 Keskn.	23		2. külmi-	
11 Neljp.	24			
12 Reede	25	8,47 m. õ.		
13 Laup.	26	J. Jung † 1900.		
14 Pühp.	27		nädal.	
15 Esm.	28	Wildi-päew.		
16 Teisp.	29			
17 Keskn.	30		1. külmi-	
18 Neljp.	1			
19 Reede	2			
20 Laup.	3	2,21 m. p. l.		
21 Pühp.	4		nädal.	
22 Esm.	5			
23 Teisp.	6	[koni-püha.		
**24 Keskn.	7	Jaani-päew ehk Lil-		
25 Neljp.	8	7 magaja-päew.		
26 Reede	9	9,2 m. e. l.		
27 Laup.	10			
28 Pühp.	11			
*29 Esm.	12	Peetri-Pauli päew.		
30 Teisp.	13	Paawli mäl. p.		

	Päike tõuseb:	Läheb looja:
1. kuupäewal	kell 3,8 m.,	kell 9,21 m.
11. „	„ 3,8 „	„ 9,24 „
21. „	„ 3,14 „	„ 9,22 „

Julius Warrikoff,

rauakauplus S. Tartu maanteel nr. 21,

Suure Kompasna uulitsa nurgal.

Soowitan austatud maa- ja linnarahwale odawat uut ja wana rauakaupa ja aknaklaasi. Ka ostan pruugitud raudwoodid, malm-ahjusid, primuseid, kaalusid, wana rauda, terast, waske, tina jne. ning maksan head hinda.

Moodsaid naisterahwaste

kleidi- ja pluuseriideid,

siidist, willast ja puuwillast.

Hinnad odawad!

Heinrich Kröger,

Pikal uul. № 1.

J. Raudwere

kingsepa-töökoda, Wäiksel Tartu maanteel nr. 26,

wõtab kõiksugu kingsepatöösid meeste- ja naisterahwaste kui ka laste jaoks wastu. Töö headuse eest wastutus.

Hinnad odawad!

Aupakliikult

J. Raudwere.

VII. Juuli—Heinakuu. 31 päewa.

Wana kalender.	Uus kalend.	Mälestuse- ja tähtpäewad.	Märkused:
1 Kesln.	14	J. W. Jannsen † 1890.	
*2 Neljp.	15	Heina Maarja-päew.	
3 Reede	16	[Peetri ema p.	
4 Laup.	17	12,49 m. p. l.	
5 Pühp.	18		
6 Esm.	19		
7 Teisp.	20		
8 Keskn.	21		
9 Neljp.	22		
10 Reede	23	7 wennakse päew.	
11 Laup.	24		
12 Pühp.	25	1,49 m. p. l.	
13 Esm.	26	Mareti- ehk Karuse- p.	
14 Teisp.	27	Jakobson sünd. 1841.	
15 Keskn.	28	Apostlite lahkum. p.	
16 Neljp.	29		
17 Reede	30		
18 Laup.	31		
19 Pühp.	1	11,18 m. ö.	
*20 Esm.	2	Eliase-päew.	
21 Teisp.	3		
*22 Keskn.	4	Keisri ema nimepäew.	
23 Neljp.	5	[Madli-päew.	
24 Reede	6		
25 Laup.	7	Jakobi-päew.	
26 Pühp.	8	Anu-päew.	
27 Esm.	9	[2,14 m. p. l.	
28 Teisp.	10		
29 Keskn.	11	Olewi-päew.	
*30 Neljp.	12	Anjärjepärija sünnip.	
31 Reede	13	[L. Koidula † 1886.	

	Päike tõusep:	Läheb looja:
1. kuupäewal	kell 3,30 m.,	kell 9,10 m.
11. „	„ 3,48 „	„ 8,54 „
21. „	„ 4,9 „	„ 8,34 „

Gustaw Päss'i
saapakauplus,

Gonsiori uulitsal nr. 20,

müüb häid oma tehtud saapaid ja kingasid, nahast ja riidest, meeste-, naisterahwastele ja lastele, igas suurues ja iga seltsi, nööridega, nöpidega ja gummidega. Wõetakse tellimisi ja parandusi wastu ja tehtakse need heaste walmis; ka puukandade peale wõetakse tellimisi wastu. Töö headuse eest wastutan.

J. Seiobi saapakauplus,

Aia uulitsa nurgal, Jürgensi majas nr. 13,

soowitab oma töötoas tehtud meeste-, naisterahwa- ja lastesaapaid Wene- ja wäljamaa nahkadest. Hinnad wõimalikult odawad. Töö hea ja wastutan oma töö eest. Austades J. Seiob.

J. Rubinsteini
rauna- ja masinakauplus,

Tallinnas, Promenadi uul. nr. 13, telefon nr. 22,

telegrammi-adress: J. Rubinstein — Tallinnas.

Igal ajal ladus: Kahekordseid -kandjaid, rauda ja raudteeroopaid, plekki, wõlliteraſt, taotud rauaſt gaasi- ja weetorusid, kütte- ja katlatorusid, mustawee-torusid ja rennisid, tinatorusid ja weekraanisid, igasuguseid pumpasid — ka üüri peale; töörriistasid, nagu: alasid, kruustangisid, haamrid, puurisid, treipingisid, höövlipinkisid, augustantsisid, käärisid, liikuwaid sepikodasid, wentilatorisi, lõõtsasisid, kruwiwõtmeid, winnasid, winnarattaid, tungraudu — ka üüri peale; põllu- ja wabriku-raudtee jaoks: roopaid, kedrasid, roopawahetajaid, rattaosasid jne.; katuseplekki, sorditud rauda, armaturisid, lokomobilisid, aurukatlaid jne.

VIII. August—Lõikusekuu. 31 päewa.

Wana kalender.	Uus kalend.	Mälestuse- ja tähtpäewad.	Märkused:
1 Laup.	14	Peetruse wangip. päew.	
2 Pühp.	15		
3 Esm.	16	1,59 m. h.	
4 Teisp.	17		
5 Kesn.	18		
*6 Neljp.	19	Krist. seletamise päew.	
7 Reede	20		
8 Laup.	21		
9 Pühp.	22		
10 Esm.	23	Lauritsa-päew.	
11 Teisp.	24	5,59 m. h.	
12 Kesn.	25		
13 Neljp.	26	F. R. Kreutzwald † 1882.	
14 Reede	27		
*15 Laup.	28	Rukki Maarja-päew.	
16 Pühp.	29		
17 Esm.	30		
18 Teisp.	31	7,12 m. e. l.	
19 Kesn.	1		
20 Neljp.	2		
21 Reede	3		
22 Laup.	4		
23 Pühp.	5		
24 Esm.	6	Pärtli-päew.	
25 Teisp.	7	[9,48 m õ.	
26 Kesn.	8		
27 Neljp.	9		
28 Reede	10		
*29 Laup.	11	Johannese surmapäew.	
*30 Pühp.	12	Aleksandri-päew.	
31 Esm.	13		

	Päike tõuseb:	Läheb looja:
1. kuupäewal	kell 4,34 m.,	kell 8,6 m.
11. „	„ 4,57 „	„ 7,40 „
21. „	„ 5,18 „	„ 7,12 „

J. Ekströmi

pärijad,

klaasisepp Tallinnas, Wana turu kaelas.

Kõiksugu ehitusetöösid, pildiraamisid ja teemantisi tehtakse

odawate hindadega

ja müüdakse aknaklaasisid ja pildiraami-liistusid.

J. Palm,

Müüriwahe uulitsal nr. 4,

soowitab kõigis suurustes hauaristisid ja ristiplaatisid. Tellimise peale teen igasuguseid raudaedasid. Töö korralik, hinnad odawad. Niisama kõik lukusepa-töösse puutuwad tööd.

Raamatuköitja A. M. Arro,

Pärnus, Karuselli uul. nr. 31.

Kõige odawam ja kasulikum raamatuköitmise koht Pärnus.

Kelle rahakott üle ei jookse, laseb minu juures köita: ei ole kuudekaupa ootamist, töö tugew, materjal hea, talitus kiire. Wõtan kõiki sorti köitmisetöösid wastu, peale iluköidete.

IX. September—Mihklikuu. 30 päewa.

Wana kalender.	Uus kalend.	Mälestuse ja tähtpäewad.	Märkused:
1 Teisp.	14	● 5,13 m. p. l.	
2 Keskn.	15		
3 Neljp.	16	Juutide uus (5670.	
4 Reede	17	[aasta algab.	
5 Laup.	18		
6 Püh p.	19		
7 Esm.	20		
*8 Teisp.	21	Ussi Maarja-päew.	
9 Keskn.	22	☽ 8,35 m. õ.	
10 Neljp.	23	Sügise algus.	
11 Reede	24		
12 Laup.	25		
13 Püh p.	26		
*14 Esm.	27	Risti-ülendamise päew.	
15 Teisp.	28		
16 Keskn.	29	○ 3,9 m p. l.	
17 Neljp.	30	[III kwatember.	
18 Reede	1		
19 Laup.	2		
20 Püh p.	3		
21 Esm.	4	Matteuse-päew.	
22 Teisp.	5		
23 Keskn.	6	☾ 8,48 m. e. l.	
24 Neljp.	7	Johannese saam. päew	
25 Reede	8	[ehk Joosepi-päew.	
*26 Laup.	9	Õpet. Johannese-päew.	
27 Püh p.	10		
28 Esm.	11		
29 Teisp.	12	**Mihkli-päew.**	
30 Keskn.	13		

	Päike tõuseb:	Läheb looja:
1. kuupäewal	kell 5,41 m.,	kell 6,40 m
11. „	„ 6,2 „	„ 6,12 „
21. „	„ 6'23 „	„ 5,43 „

Uudis!

Trükitöö-tarwitajatele!

Anname teada, et meie

uue trükikoja

asutanud oleme, millega meie kõikide austatud trükitöö-tarwitajate rahulolemist ära teenida loodame.

◎◎ **Nooditrükk.** ◎◎

Ajakohane sisseseade teeb meile wõimalikuks, töösid ruttu ja hästi walmistada.

Kõige austusega

J. Felsberg &
A. Tetermann

Tallinnas,
Pikal uulitsal, von Glehni majas, nr. 36.

Wähe raha eest, ainult 2 kop.

küünra pealt, wõib igaüks oma kodukoetud riiet wäljanägemise poolest wabrikuriide sarnaseks teha lasta, kui ta oma riide

G. Birk'i

wärwimise- ja keemiaiiku puhastamise töökotta wiib,

kus riie mitte ainult wärwitud, waid ka uhutud ja pügatud saab.

G. Birki töökojal on omal 2 uhtumisemasinat ja ei sada seega mitte riideid maale mõldritele uhtuda, kudas seda kõik teised Tallinna wärwimise-töökojad teewad; sellega on päewaselge, et töö hoolsa järelwaatamise tõttu kõige parem saab. Peale selle pügab G. Birki töökoda kõige odawama hinnaga, **ainult 2 kop.** küünra pealt, iga seltsi kodukoetud riiet, mis seal wärwitud, kõige uuemate ja täielikumalt ehitatud masinate abil. Kes tõendab, et riie pügamisel mingisuguſt wiga saab, on asjatundmata ehk wõistleja, kellel seda kallihinnalist masinat ei ole. Näituseks wõtame Liiwimaa, kes Eestimaast kodukoetud riide walmistamises ees on: seal saawad kõik paksemad riidekangad pügatud (scheeritud) ja selle tarwituse järeldusel on iga suurema weski peal pügamisemasinad — ehk küll wanamoelised — leida.

G. Birki töökoja tööd on Grand Prix ning 4 kuld-aurahaga 1904—7 a. Tallinnas kroonitud.

Adress: **Maakri uul. nr. 23. Kõnelraat 114.**

X. Oktober—Wiinakuu. 31 päewa.

Wana kalender.	Uus kalend.	Mälestuse- ja tähtpäewad.	Märkused:
1 Neljp.	14	Maarja kattsm. p.	
2 Reede	15	[● 10,17 m. e. l.	
3 Laup.	16		
**4 Pühp.	17	Lõikuse püha.	
*5 Esm.	18	Anjärjepärija nim. p.	
6 Teisp.	19		
7 Keskn.	20		
8 Neljp.	21		
9 Reede	22	☽ 9,8 m. e. l.	
10 Laup.	23		
11 Pühp.	24		
12 Esm.	25	Inglite-päew.	
13 Teisp.	26		
14 Keskn.	27	Kolletamise-päew.	
15 Neljp.	28	○ 12,11 m. p. l.	
16 Reede	29		
17 Laup.	30	Borki-päew.	
**18 Pühp.	31	Lut usu ülesw. p. Liiwim.	
19 Esm.	1	[Luukase-päew.	
20 Teisp.	2	[☾ 11,42 m. ö.	
*21 Keskn.	3	Keisriherra troonipäew.	
*22 Neljp.	4	Kaasani Maarja-päew.	
23 Reede	5		
24 Laup.	6		
**25 Pühp.	7	Lut usu ülesw. p. Eestim.	
26 Esm.	8		
27 Teisp.	9		
28 Keskn.	10	Simona ja Juuda p.	
29 Neljp.	11	[Masing sünd 1763.	
30 Reede	12		
31 Laup.	13	● 4,22 m. h.	

	Päike tõuseb:	Läheb looja:
1. kuupäewal	kell 6,46 m.,	kell 5,15 m.
11. „	„ 7,9 „	„ 4,49 „
21 „	„ 7,32 „	„ 4,24 „

G. Küppler'i
rauakauplus
Tallinnas, Suurel Tartu maanteel nr. 43.

Telefon nr. 320.

Ostab igal ajal wana waske
" messingit,
" tina,
" rauda,
" malmi jne.

Müüb: Uut rauda, katuseplekki, wagunivedru-terast ja raudtee-roopaid.

A. Winnal'i
päewapildi-töökoda Tallinnas, Niguliste uul. nr. 14.

Walmistan kõiksugu päewapildi-tööd, uuemate abinõudega, ruttu ja korralikult. Suurendan iga pildi järele kuni elusuurusení.

Hinnad odawamad kui mujal.

Päewapiltnik A. Winnal,

end. Keisrikoja päewapiltniku A. Renz & F. Schraderi kaastööline.

N. Sokol'i
mööblimagasinid,
Narwa maanteel nr. 3 ja S. Tartu maanteel nr. 44,

soowitawad mitmesugusid uusi ja pruugitud mööblid odawate hindadega.

XI. November—Talwekuu. 30 päewa.

Wana kalender.	Uus kalend.	Mälestuse- ja tähtpäewad.	Märkused:
1 Pühp.	14	Pühade-päew.	
2 Esm.	15	Hingede-päew. Leemeti	
3 Teisp.	16	[Maarja-päew.	
4 Keskn.	17		
5 Neljp.	18		
6 Reede	19	J. Jung sünd. 1835.	
7 Laup.	20	☽ 7,33 m õ.	
8 Pühp.	21		
9 Esm.	22	Humalate-päew.	
10 Teisp.	23	Mardi-päew.	
11 Keskn.	24	Martin piiskop.	
12 Neljp.	25		
13 Reede	26	[● 10,56 m. e. l.	
*14 Laup.	27	Keisri ema sünnipäew.	
15 Pühp.	28		
16 Esm.	29		
17 Teisp.	30		
18 Keskn.	1		
19 Neljp.	2	Liisbeti-päew.	
20 Reede	3	[☾ 6,16 m. õ.	
21 Laup.	4	Maarja ohwerdamise p	
**22 Pühp.	5	Surnute-püha.	
23 Esm.	6	Leemeti-päew.	
24 Teisp.	7		
25 Keskn.	8	Kadri-päew.	
26 Neljp.	9	Paabu-päew.	
27 Reede	10		
28 Laup.	11	[● 10,3 m. õ.	
29 Pühp.	12	1. Kristuse tulem. püha.	
30 Esm.	13	Andrese-päew.	

	Päike tõuseb:	Läheb looja.
1. kuupäewal	kell 7,58 m.,	kell 3,59 m
11. „	„ 8,22 „	„ 3,40 „
21. „	„ 8,40 „	„ 3,29 „

Kõige suurem moodi- ja pudu-kauplus

R. Reichmann,

Tallinnas, Pikal uul. nr. 18,

soowitab oma täielikust ladust head kaupa odawate hindadega.

Iseäranis täieline wäljawalik

saapakaupa ja

Peterburi gummigalossisid.

Kangrutele

willaseid kangalõimi

wabriku hinna eest.

Minu mööblite- ja woodite-

kauplus,

Suurel Roosikrantsi uul. nr. 17,

on 1. juulist saadik Narwa maant. nr. 13

ja palun austatud kaubatarwitajaid adressi tähele panna. Olen uueste saanud suure hulga kõiksuguseid mööblid: buduar-, wõerastetoa- ja fantasiamööblid, wäikseid Türgi sohwasid, kuschettisid, diiwanisi, puhwetisi, kappisid, peegel-raamatukappisid, söögi- ja kirjutuselaudu, kummutisi, liht laudu, liht toolisid, Wieni ja söögitoa-toolisid, marmorist pesunõusid peeglitega, liht pesukaussisid, lastewankrid, woodisirmisid, trümooning tualetpeeglid ja mitmesugusid lampisid. Suur wäljawalik kurtisid ja madratsisi. Parandame wanu ja wõtame uusi tellimisi kõiksugu tisleri- ja sadulsepa-tööde peale wastu; on oma töökoda.

Scharapow,

Narwa maant. nr. 13.

XII. Detsember—Jõulukuu. 31 päewa.

Wana kalender.	Uus kalend.	Mälestuse ja tähtpäewad.	Märkused:
1 Teisp.	14		
2 Keskn.	15		
3 Neljp.	16		
4 Reede	17	Barba-päew.	
5 Laup.	18		
*6 Pühp.	19	2. Kr. t. p. Keisrih. nimep.	
7 Esm.	20	☽ 4,21 m. h. [Nigula-p.	
8 Teisp.	21	Maarja sm. p. [Tõnni-p.	
9 Keskn.	22	Talwe algus.	
10 Neljp.	23		
11 Reede	24		
12 Laup.	25	L. Koidula sünd. 1843	
13 Pühp.	26	3. Kr. t. . ● 11,34 m. ö	
14 Esm.	27	Fr. Kreutzwald s. 1803	
15 Teisp.	28	[J. Kunder sünd. 1852.	
16 Keskn.	29	IV kwatember.	
17 Neljp.	30	J. Wiedemann † 1887.	
18 Reede	31		
19 Laup.	1		
20 Pühp.	2	4 K. r. t. p. Tuisu püha	
21 Esm.	3	[Fählmann s. 1798	
22 Teisp.	4	[Toomap. ☾ 7 h	
23 Keskn.	5		
24 Neljp.	6		
**25 Reede	7	1. Jõulu püha.	
**26 Laup.	8	2 Jõulu püha.	
*27 Pühp.	9	3. Jõulu püha.	
28 Esm.	10	Süüta laste p.	
29 Teisp.	11	● 10,47 m. e. l.	
30 Keskn.	12	[J. Hurt † 1906.	
31 Neljp.	13	Wana aasta õhtu.	

	Päike tõuseb:	Läheb looja:
1. kuupäewal	kell 8,56 m.	kell 3,24 m.
11. „	„ 9,2 „	„ 3,26 „
21. „	„ 9,1 „	„ 3,36 „

Wõtan wastu

salahaigusid:

Süfilist, triperit, põie-, suguwõimetuse-, rheumatismuse- (jookswa-), tilsikuse-, rinna-, naisterahwa- ja nahahaigusid, Петербургъ (Peterburis), Лиговская ул. домъ 75/77, кв. 4, близъ Кузнечнаго переулка.

G. Mäggi.

Hauarista

suures walikus, malmist 6 k. nael, rauast 90 k. tükk ja kallimad; tellimise peale walatakse tähed sisse, ka saawad ristiplaadid tehtud ja walatud j.n.e.

Ehituse-tarbeasju,

nagu: plittasid, silbrid, ahjukerise uksi, praeahjusid, lukkusid, hingesid, naelu, katusepappi, kõiksugu teras-tööristu, peale selle labidaid sõnnikuharkisid, looma-, hobuse- ja kõlekettisid, glasuuritud keedupottisid, padasid, pannisid, haamrid, woodid ja head wana rauda ja terast, sahkasid, sahatiiwasid ja ninasid j.n.e. **kõige odawamate hindadega.**

Ostan kõrge hinna eest wana waske, tina, tsinki, malmi ja rauda j. n. e.

J. Wahtmeister,

№ 1. Suurel Tartu maanteel № 1.

Kiriku- ja kroonupühad,

millal Wene riigi koolid ja kohtud kinni on:

1.	jaanuaril	Aasta algupäew.
6.	„	Kolmekuninga-päew.
2	weebruaril	Küünlapäew.
6—7.	„	Wõinädal.
18.	„	Palwepäew.
19.	„	Wene rahwa orjapõlwest wabastamise mälestusepäew.
22.	märtsil	Palmipuude-püha.
25.	„	Paastu Maarja-päew.
26.		Suur neljapäew.
27.	„	Suur reede.
28.	„	Suur laupäew.
29.	märts kuni 4 apr	Lihawõttepühade nädala päewad
23.	aprillil	Keisriproua nimepäew.
6.	mail	Keisriherra sünnipäew.
7.	„	Taewaminemise-püha.
9.	„	Niigula-päew.
14.	„	Keiserlikkude Majesteetide kroonimise mälestusepäew.
17.—19.		Suwistepühad.
25.	„	Keisriproua sünnipäew.
24.	juunil	Jaani-päew.
29.	„	Peetri-Paawli päew.
20.	juulil	Eliase-päew.
22.	„	Keisrinema nimepäew.
30.	„	Aujärjepärija sünnipäew.
6.	augustil	Kristuse seletamise päew.
15.	„	Rukki Maarja-päew.
29.	„	Johannese surmapäew.
30.	„	Suurwürst Aleksander Newski püha.
8.	septembril	Maarja sündimisepäew.
14.	„	Risti-ülendamise päew.
26.	„	Apostli Johannese mälestusepäew.
4.	oktobril	Lõikusepüha.
5.		Aujärjepärija nimepäew.
21.		Keisriherra aujärjele astumise mälestusepäew.
22.	„	Kaasani Maarja-päew.
14.	nowembril	Keisrinema sünnipäew.
21.	„	Maarja ohwerdamisepäew.
22.	„	Surnutepüha.
6.	detsembril	Nigula-päew. Keisriherra nimepäew.
25.—27.		Jõulupühad.

Päewad, mil igasugused awalikud lõbustused ning pidud keelatud on:

5. jaanuar.
1, 9.—15. ja 28 weebruar.
1.—7. ja 21.—29. märts.
6. ja 16. mai.
5., 14., 28. ja 29. august.
7., 13. ja 14. september.
20. nowember.
24. ja 25. detsember.

Posti-asjandus.

Peterburi ja Moskwa pea-postkontorid on ärivõrewadel kella 8 hom. kuni kella 4 p. l. ja nende abitalitused kella 8 hom. kuni kella 2 p. l. awatud, kubermangulinnade postkontorid kella 8 hom. kuni kella 8 p. l. ja teised, wähemad postkontorid kella 2 p. l.

Kõik postkontorid on terwes riigis kinni ja ei toimeta mingid postiasju: Uuel aastal (1. jaanuaril), lihawõtte esimesel pühal, nelipühi esimesel pühal, Paastu Maarja päewal (25 märtsil), Keiserl. Majesteetide kroonimise päewal (14. mail), Keisri Majesteedi nimepäewal (6. detsembril) ja jõulu esimesel pühal (25. detsembril).

Muudel püha- ja tähtpäewadel sõidetakse postiasju kaks tundi, nimelt kella 9 hom. kuni kella e. l.

Lihtkirjad ja postkaardid.

Lihtkirja wõib hoopis ilma margitagi wõi wähema margiga saata; aga seesugusel korral peab kirja wastuwõtja seda kahekordselt maksma. On aga niisugune ilma margita kiri mõnele ametikohale wõi walitsuse-asutusele saadetud, siis ei ole postiwalitsus mitte kohustatud seda kirja edasi toimetama. Lihtkirjas ei tohi ka mitte raha saata; kui lihtkirjast posti peal raha leitakse, siis wõetakse sellest neljas osa ära. Kui soowitakse, et saaja ise kirjad posti pealt ära wiima peab, siis peawad nad pealkirja: „До востребования" (s. o. nõudmiseni) kandma. Kui juba posti peale pandud kirja tagasi soowitakse saada, enne kui see weel ära saadetud on, siis peab kirjasaatja sellest postkontoris teatama ja sellega ühes ka ärakirja (копія) saadetawa kirja adressist ette näitama, mis sellesama käekirja ja tindiga peab kirjutatud olema, kui tagasisoowitaw kiri. Postkaardid, millebel trükitud sisu, wõib igale poole 2-kop. margiga saata. Sellesama hinnaga wõib ka kõiksugusid õnnesoowi-postkaarta saata, ainult nende sisu ei tohi üle 5 sõna suur olla.

Ristpaela-saadetused.

Lahtise ümbrikuga wõi ristpaelaga wõib saata: 1) trükitõsid, nagu: raamatuid, ajalehti, nootisid, hinnakirju, nimekaartisid, päewapilta jne.; 2) ärilisi paberisi; 3) hinnata kaubaproowisid. Ristpaelad ehk ümbrikud peawad nii wanduda olema, et nende sisu kergeste wõib wälja wõtta ja järele waadata. Ristpaela-saadetuste wahelehed ei ole mitte lubatud lahtiseid ega ka kinniseid kirjasid panna, olgugi et neil küll tarwiline arw markisid peal oleks. Juhtub postiametnik seesugust lubamata kirja leidma, siis nõuab postiwalitsus kirjasaaja käest iga kirja loe peale rubla trahwi. Ei wõita aga saaja saadetust mitte wastu, siis nõutakse kirja saatjalt, kui postiwalitsus tema adressi teada saab, tähendatud trahwisumma wälja — kas wõi seaduslikul teel, kui muidu maksmast tõrgub.

Ristpaela saadetuste kõige suurem raskus wõib kirjatõõdel kui ka ärilikkudel paberitel oma riigis 128 loodi (4 naela), wäljamaale saadetawatel 2000 grammi (4 naela 27 loodi) olla. Hinnata kaubaproowisid wõib 27 loeni saata; oma riigis saadetawad hinnata kaubaproowid wõiwad 6 werssokit pikad, 4 werss. laiad ja 2 werssokit paksud, wälja-

maale saadetawad 30 centimeetrit pikad, 20 c mlaiad ja 10cm. paksud olla. Trükitööde, äriliste kirjade ja hinnata kaubaproowide eest maksetakse oma riiki saatmise korral 2 kop. iga 4 loe pealt, wäljamaale iga 50 grammi pealt 2 kop. Kohalikkude ristpaela all saadetawate trükitööde eest tuleb kuni 1 loeni 1 kop., kuni 8 loeni 2 kop. maksta; kohalikkude äriliste paberite ja hinnata kaubaproowide eest kuni 4 loeni 2 kop.

Kinnitatud kirjad.

Kõiki saadetusi, niihästi ristpaela-aluseid, liht kinniseid kirju kui ka lahtiseid kaartisid wõib kinnitada. Igale seesugusele saadetusele peab tingimata pealkiri: „заказное" (kinnitatud) adressiküljel paremale poole ülemisele nurgale kirjutatud olema. Aramääritud ja parandatud kui ka pliiatsiga kirjutatud adressidega kirju ei wõeta kinnitamiseks wastu. Wene riigis wõib kinnist kinnitatud kirja kuni 160 loeni (5 naelani) posti teel saata. Kinnituseraha tuleb iga saadetuse pealt, peale kaaluraha, oma riigis 7 kop., wäljamaale 10 kop. Kinnitatud saadetuse eest saab saatja posti pealt igakord kwiitungi wastu. Juhtumise korral, kui niisugune saadetaw kinnitatud kiri, postkaart wõi ristpaela-saadetus kaduma peaks minema, wõib saatja postiwalitsuselt 10 rbl. kahjutasu nõuda.

Raha- ja hinnalised kirjad.

Rahakirjadel peab ümbriku ülemisel serwal: „Денежное" kirjutatud olema ja järgmises reas sõnad: „со вложеніемъ ------руб. ------коп.", kuszjuures rahasumma tähtedega kirjutatud olgu; sellele särgnegu saaja nimi ja täielik adress, kuna aga kirja-ümbriku alumisele serwale äraaatja oma nimi ja adress üles tähendatagu. — Wasskraha wõib rahakirjas kuni 9¾ k., hõbedat 4 rbl. 95 kop. ja kulda 15 rbl. saata. Kui suuremad summad metall-raha saata tulewad, siis peab seda nahk-kottides saadetama. Kõik rahakirjad peab saatja lahtiselt posti peale ära andma. On rahakirja sees raha ja hinnalised paberid segamine wõi hinnalised paberid ükfinda, siis peab saatja neist nimekirja (опись) neile juurde lisama. Kõik niisugused hinnalised kirjad peawad ümbriku ülemisel äärel sõna: „цѣнный" kandma. Hinnalises kirjas (цѣнный пакетъ) wõib hinnalisi paberisi, raha kuni 1000 rublani ja ülepea kõiksugu asju ja paberit, milledel saatja arwamise järele seesugune wäärtus on, saata. Hinnalisi kirju on kahte seltsi: a) lahtised (открытый цѣнный пакетъ) ja b) kinnised (закрытый цѣнный пакетъ). Lahtiste hinnaliste kirjade wäärtus wõib kõige rohkem 15.000 rbl. ja kinnistel 500 rbl. olla, kuna aga kinnistes hinnalistes kirjades sularaha mitte saata ei tohi. Kinnised hinnalisi kirju wõib igaüks saatja kodus oma pitseriga kinni panna, kuna ta selle kirja juurde weel ühe paberi peab kirjutama ja kirjaga ühes posti peale ära andma, mille peal seesama pitser olgu, millega kiri kinni on pandud, ja peale selle weel oma kui ka saaja täielik adress. Läheb raha- wõi hinnaline kiri postitalituse süü läbi kaduma, siis maksetakse terwe summa, mille wäärtus üles antud, wälja.

Kinnist hinnalist kirja (закрытый цѣнный пакетъ) wõib posti taudu ainult kuni 10 naelam, aga lahtist hinnalist kirja (открытый цѣнный пакетъ) kuni 20 naelani saata.

Raha- ja hinnalised kirjad toimetatakse postiametnikkude poolt kirjasaatjale koju kätte.

Kaardiga rahasaatmine (переводъ денегъ).

Kaardiga rahasaatmine seisab selles, et saatja raha postitalitusesse sisse maksab, kuna saaja selle summa sealt postitalitusest kätte saab, kuhu rahakaart adresseeritud on. — Kaardiga rahasaatmine on kahesugune: kas postiga (по почтѣ) või telegrahwiga (по телеграфу). Kui postiga saadetakse, siis peab saatja saadetuse eest, mis 1 kuni 25 rubla suur, kaardile 15 kop. eest markisid peale panema, kuna aga saadetuse eest, mis 25 rbl. kuni 100 rubla suur, 25 kop., ja kaardi eest, millega 100 kuni 200 rbl. saata wõib, 50 kop. nõutakse. — Telegrahwiga rahasaatmise korral on iga saatekaardi pealt kuni 200 rublani peale kaardimaksu 1 rbl. 15 kop. maksta, ja 1 rbl. 40 kop., kui 200 kuni 1000 rubla saata soowitakse. Rahasaate-kaarta saab igast postitalitusest osta.

Niisugusele rahasaate-kaardile peab saatja selges, ilma mingisuguse määrimiseta ja paranduseta peale kirjutama: 1) kas soowib ta raha postiga, по почтѣ, või telegrahwiga, по телеграфу, ära saata; 2) saadetawa rahasumma tähtedega kirjutatud rublade-arw; 3) rahasaaja nimi ja täielik adress, ja 4) saatja oma nimi ja adress. Tagumisel küljel olewale äralõigatawale osale wõib saatja teateid ja märkusid rahasaajale isikule kirjutada, mille postitalitus rahasaajale ühes rahaga kätte annab. Kui raha telegrahwiga saadetakse, siis ei wõi saatja saadetawa kaardi tagumisele küljele midagi kirjutada. Kaardiga raha wõib ka „до востребованія“ saata

Pakksaadetused (посылки).

Pakis wõib kõiksugu asju posti kaudu saata, wälja arwatud ainult hinnalised paberid ja raha. Kõik põletawad hapnikud ja muud wedelikud, püssirohi, dünamit ja ülepea kõiksugused kergeste põlema minewad ollused peawad esmalt paksu pudeli sisse kinni korgitud olema; seesugune pudel peab weel kindla kardkarbi sisse tinaga kinni joodetama, mida siis posti peale edasisaa miseks wõib anda. Pakid wõiwad hinnalised (цѣнныя) ja hinnata (безъ цѣны) olla. Adress olgu paki peale järgmiselt kirjutatud: 1) Paki parempoolse nurga peal olgu tähendatud, kas pakk hinnaline wõi hinnata on; 2) järgnewasse ritta tuleb, kui pakk hinnaline on, paki wõärtus kirjutada, rublade arw tähtedega; 3) saaja nimi ja täielik adress; 4) paki alumisele serwale saatja nimi ja adress.

Pakid wõiwad kasti, naha, waharüde wõi lihtsalt walge riide sisse pakitud olla, kuid iga pakk peab tingimata ristamisi sõlme pandud kõwa, ühest tükist nöörig ümber seotud olema. Paki wälimine riie peab ühte karwa ja ühest tükk olema ega tohi lapitud olla; õm lused peawad ühekarwalise niidiga ja peale ühe külje kõik seespool olema. Pakisid, mis alla 5 naela aaluwad ja mis raudtee lähedal olewatesse kohtadesse saadetakse, wõib lihtsalt paksu aberi wõi waharüde sisse mässitult ristpaela all saata. — Saatja wõib, kui soowib, paki saajale ka koju kätte lasta wiia, kuid selle eest on iseäralik maks. Niisugusel pakil peawad aga sõnad „доставка на домъ уплачена“ peal seisma.

Järelmaksuga saadetused

on niisugused saadetused millede eest postitalitus kirja- wõi pakisaajalt nõutawa summa raha wastu wõtab ja selle saatjale kätte ta metab. Ennem ei saa pakki ega kirja posti pealt kätte, kui ta nõutawat summa posti peale sisse ei ole maksnud. Saaja äest ei wõi korraga rohkemat

sissemaksmist nõuda kui 200 rubla. Niisugused järelmaksuga saadetused peab saatja ise posti peale andma, kust ta saadetuse wastu kwiitungi saab. Wälamaale ei wõi seesugusid saadetusi mujale saata kui ainult Saksamaale. Saadetawate pakkide kõige suurem summa on Wenemaalt saates 400 rbl., Saksamaalt saates 800 marka. Pakkidele tuleb adressikülje peale sõna „remboursement“ (s. o. järelmaks) kirjutada — Kiri wõi pakk kandku järgmist pealkirja: наложеннымъ платежомъ на ------руб.------ коп. (rublade- ja kopikate-summa arw olgu tähtedega kirjutatud). Selle järgnegu saata nimi ja täielik adress ja lõpeks ärasaatja nimi ja adress. Saatja peab iga rubla wõi selle jao pealt, mis ta järelmaksu-kirja wõi -paki peal üles annab, postiwalitsusele 2 kop. maksma. On saaja kirja wõi paki järelmaksuga wastu wõtnud, siis saadab postitalitus selle paki wastuwõtjalt sissemakstud raha saatjale kätte. Saatja ei saa aga enne seda raha posti pealt kätte, kui ta oma endist saadetusekwiitungi postitalitusele mitte tagasi ei ole andnud. Järelmaksuga wõib saata: 1) kinnitatud kirju, 2) kinnitatud ristpaela-saadetusi, 3) hinnalisi kirju (цѣнные пакеты), 4) hinnolisi pakkisid (цѣнныя) ja 5) hinnata pakkisid (безъ цѣны).

Teatelehed.

Tuleb posti peale kellegi nimel raha, pakk, kinnitatud wõi poolikult maksetud kiri, siis saadab postitalitus sellele inimesele selle kohta teatelehe (повѣстка) koju kätte. Kui postiametnik saajat isiklikult ei tunne, siis peab see oma teatelehe politsei-, walla- wõi mõisawalitsuse poolt kinnitada laskma. Wolitab aga saaja kellegi teise isiku oma saadetust ära tooma, siis peab ta teatelehe peale wolinikule Wene keeles wolituse kirjutama, mida politsei, wallawalitsus wõi notarius oma allkirja ja pitsatiga kinnitama peab. Kirjaoskamata inimene ei wõi posti pealt saadetust teise asemel kätte saada. On saadetuse saaja kirjaoskamata inimene, siis peab ta selle kohta, et ta tõeste kirjutada ei mõista, politsei- wõi wallawalitsuselt tunnistuse wõtma. Tunnistus kirjaoskamatuse kohta (о неграмотности) kirjutatakse teatelehe peale.

Saadetuste eest on maksta:

Kaaluraha. Liht kirja iga loe eest 7 kop., ristpaela all saadetawate trükiasjade iga 4 loe eest 2 kop., ristpaelaga äripaberite ja käsikirjade eest kuni 12 loeni 7 kop., 12—16 loeni 8 kop. ja siis iga järgnewa 4 loe eest 2 kop. Pakkide eest, mis kohalikku kubermangu saadetakse, wõetakse 5 kop kaaluraha iga naela pealt. Kaugemale saadetawate pakkide pealt wõetakse kanguse peale waadates kaaluraha.

Postipakid Wenemaale wõiwad kuni 120 naela kaaluda; Taga-Kaukasiasse saatmiseks wõetakse 15. detsembrist kuni 1. aprillini üksnes pakkisid, mis alla 40 naela rasked.

Riik on postipakkide saatmise poolest kolme ringi jaotatud ja nimelt,

1. ring: Europa-Wenemaa ja Taga-Kaukasia.
2. ring: Taga-Kaspia, Turkestan, Lääne-Siber ja Turgai maakond,
3. ring: Ida-Siber.

Kinnituseraha wõetakse, nagu kirjade juures, wäärtuse järele.

Kaaluraha wõetakse (kopikaid):			Uhest ringist 1. ringist		
Paki raskus:	1. ringis	2. ringis	3. ringis.	teise.	3. ringi ehk tagast.
alla 2 naela	25	35	45	45	65
2—7 „ „ „	45	65	85	85	125
7—12 „ „ „	65	65	125	125	185
üle 12 naela iga naela pealt	5	10	15	15	20

Postipakid wäljamaale: Kõige suurem lubataw raskus on 5 kilogrammi (12 naela 6½ loodi). Suurus igapidi 60 centimeetrit; ehk rullis pikkus 1 meeter ja paksus 20 cm. Postimaks on paki eest ühesugune, raskusest hoolimata, nimelt: Austriasse 70 kop., Belgiasse 1 rbl., Bulgariasse 2.10 kop., Daanimaale 90 kop., Greekamaale 1.10 kop., Helwetsiasse 90 kop.

Kõ kide postisaadetuste eest, mis ainult ühest postkontorist läbi lähewad, maksetakse: a) Lihtsa kinnise kirja eest 3 kop., b) ristpaela eest kuni 1 loeni 1 kop., 1 loest kuni 8 loeni 2 kop. Pealinnades maksetakse iga kohaliku kinnise lihtkirja loe pealt 5 kop.

Wäljamaa saadetuste taks. Iga liht-, raha- ja hinnalise kirja eest peab wäljamaale iga 15 gr. eest 10 kop. maksma; wäljamaale saadetaw postkaart maksab 4 kop., wastusega 8 kop. Saksamaale minewate järelmaksu-pakkide saatmise eest tuleb peale harilise postiraha weel 25 kop. iga 10 rbl. pealt iseäralist maksu maksta.

Telegrahwi-asjandus.

Telegrammid, mis wäljamaale lähewad, wõiwad mis tahes keeles olla, kui nad aga Ladina tähtedega kirjutatud on. Wenemaa raudtee ääres olewatesse telegrahwikontoritesse, peale nende, mis Balti raudtee ääres on, saadetakse ainult wenekeelseid telegrammisid. Kui telegramm puudulise adressi pärast kätte ei lähe, ei makseta hinda mitte tagasi. Õma maale minewate telegrammide eest maksetakse: a) põhjusmaksu (подепешная плата) ja b) maksu iga üksiku sõna eest (пословная плата). Wene riik on telegrammimaksu asjus kahte osasse jagatud: a) Europa-Wenemaa ühes Soome- ja Kaukasiamaaga, b) Asia-Wenemaa ühes Sahalini saare, Turkestani ja Taga-Kaspia maaga.

Seisaw põhjusmaks on Europa kui ka Asia-Wenemaa osas ja ka Soomemaal iga üksiku telegrammi pealt 15 kop. Maks sõnade pealt on kauguse peale waatamata järgmine: a) telegrahwisõnumete juures, mis Europa- wõi Asia-Wenemaa osa piirkonnas käiwad, iga sõna pealt 5 kop., b) telegrahwisõnume juures, mis Europa-Wenemaa osast Asia-Wenemaale läheb, ehk ümberpöördult, iga sõna pealt 10 kop., c) kohalikkude telegrahwisõnumete juures iga sõna pealt 1 kop.

Kiirtelegrammide eest (D, hädaline, срочная), milledel saatmise juures teiste telegrammide seas eesõigus on, wõetakse liht-telegrammide kolmekordne hind. Neile peab adressi etteotsa sõna срочная kirjutatama, mis ka maksetawaks sõnaks loetakse. Postiga edasisaatmise eest wiimasest telegrahwikontorist maksab telegrammi saatja 7 kop., käskjalaga edasisaatmise eest (express) Eesti-, Liiwi- ja Kuuramaal 5 kop.

mujal Wenemaal 10 kop. iga wersta pealt. On ärawiimise-raha puudulikult maksetud, siis nõutakse puudulik osa saaja käest. Linnades wiidakse telegrammid hinnata koju kätte. Telegrammi wõib ka nõudmiseni saata; siis peab ka adressi peal „до востребованія" seisma. Kui telegramm kaduma on läinud ehk saaja ta hiljem kätte saab, kui postiga oleks läjnud, siis maksetakse telegrammi hind tagasi.

Renteid.

Renteid on awatud igal äripäewal kella 10 kuni kella 1 lõunal maksude wäljaandmiseks ja wastuwõtmiseks.

Linnades, kus riigipanga-asutusi ei ole, toimetawad renteid peale kroonumaksude wastuwõtmise ja wäljaandmise ka mitmesugusid pangatalitusi, hoiuraha wahetamist, wäärtpaberite ostmist ja müümist, rahasaatmist kõigisse paikadesse, kus riigipanga- ja rentei-asutusi olemas, weksliitemaksu wastuwõtmist, protsendipaberite hoidmist, hoiukassa toimetusi jne. Rahasaatmist wõib posti ja telegrahwi teel toimetada. Posti teel raha saatmise eest on maksta: kuni 500 rbl. 25 kop., 500 kuni 1000 rbl. 40 kop., 1000—10.000 rbl. 40 kop. iga tuhande rubla eest. Telegrahwi teel raha saatmise eest on maks kahekordne; peale selle wõetakse weel telegrammi hind.

Rahapaberite hoidmise eest on 40 kop. maksta, kui summa alla 1000 rbl. suur on; enam kui 1000 rublaliste summade hoidmise eest wõetakse 4 kop. iga 100 rbl. pealt.

Raudtee-asjandus.

S õ i d u h i n d on kõigi Wene raudteede kohta ühesugune, peale Rjasani-Wladimiri, Irinadi, Baskuntshaki, Sestroretski, Tsarskoje-Selo, Soome ja kõigi kitsaroopaliste raudteede. Suuremate linnade lähema ümbruse kohta on iseäraline suwituse-sõidutaks tarwitusel; see on harilikust sõiduhinnast umbes $^1/_3$ osa odawam.

Sõiduhind on II klassis $1^1/_2$ korda jaoll klassis $2^1/_2$ korda kallim kui III klassis. Laste eest 5 kuni 10 aastani wõetakse weerand sõiduhinda. Alla 5 aastastele lastele on sõit maksuta; lapsed peale 10 aasta maksawad täie piletihinna.

P i l e t i t e s t. Pileti kestwuseaega hakatakse järgmisest keskööst arwama.

Pilet on maksew:

1	kuni	200	werstani	üks	öö	ja	päew	(сутки)
201	„	500	„	kaks	ööd	ja	päewa	
501	„	800	„	kolm	„	—	„	
801	„	1100	„	neli	„	—	„	
1101	„	1500	„	wiis	„	—	„	

j. n. e. tuleb iga 400 wersta kohta pileti kestwusele üks öö ja päew juurde.

Ilma piletita sõitjad maksawad kahekordse piletihinna. On sõitja pileti ära ostnud ja rongist maha jäänud, siis saab ta pileti eest raha tagasi ehk lasku jaamaülemat pilet järgmise rongi tarwis ära tembeldada. Alama klassi piletiga kõrgemasse klassi mineja maksab klasside hinnawahe kahekordselt. Kes seowib, wõib enne

kõrgemasse klassi minekut jaamas oma pileti ümber wahetada, peab aga sealjuures puuduwa sõiduraha juurde maksma.

Kui piletikassa juba kinni, siis wõib weel wiimasel silmapilgul korra peal olewa ametniku (jaamaülema wõi selle abilise käest) iseäralise sõidu luba saada, mis trahwiraha maksmisest wabastab. Sõiduraha makstakse siis piletite järelwaatajale, kes selle peale kwiitungi annab.

Rongist aetakse wälja: ilma piletita sõitjad, rahurikkujad, külgehakkawaid haigusid põdejad isikud jne. Rongist wõib niisuguses jaamas wälja ajada, mille juures ehk ligidal elumajasid on. Sõitmata jäänud tee-osa eest maksetakse haigetele, kes rongist wälja aetud, sõiduraha tagasi. Joobnud inimesi ei ole luba rongi peale lasta.

Magamisewagunite eest tuleb iseäralist lisamaksu maksta:

			I kl.	II kl.	III kl.
1	öö	pealt	250 kop.	200 kop.	150 kop.
2	„	„	450 „	350 „	260 „
3	„	„	575 „	450 „	350 „
4	„	„	700 „	550 „	425 „

Magamisewagunis wiibimise aeg on kella 9 õht. kuni kella 9 hom I ja II kl. antakse padi, tekk ja woodipesu, III kl. 1 padi. Lastele hinna-alandust ei anta, aga ühele maksetud magamiseplatsile wõib mitu last mahutada.

Bagash. Iga sõidupilet annab õiguse bagashiwaguniss 1 puuda asju ära anda, mille eest weoraha ei wõeta. Lastepileti peale wõetakse 0 naela. Jalgrattad ja koerad ei arwata maksuta eda isaadetawa bagashi hulka. Nende eest maksetakse niisama palju nagu ühe puuda bagashi pealt.

On sõitja bagashikwiitungi ära kaotanud, siis wõib ta oma asjad ainult sellel korral kätte saada, kui korda läheb selgeks teha, et asjad tõeste tema omad on.

Bagashi eest, mida 24 tunni jooksul peale kohalejõudmist ära ei wiida, wõetakse hoiuraha, 2 kop. iga paki eest öö ja päewa pealt. Kui asjad üle $4^1/_2$ kuu seisnud on ja nendele järele pole tuldud, siis müüdakse nad oksjoni wiisil ära. On bagash kaduma läinud, siis maksab raudteewalitsus kahjutasu: I kl. sõitjale iga naela pealt 3 rbl., II kl. sõitjale 2 rbl. ja III kl. sõitjale 1 rbl.

Iga sõitja wõib bagashi antud pakkisid ära kinnitada lasta: I klassis kuni 240 rbl., II kl. kuni 160 rbl. ja III kl. kuni 80 rbl. puuda pealt. Kaduma läinud bagashi eest maksetakse siis kinnitusesumma järele wälja.

Raudtee-jaamad on kaupade wastuwõtmiseks ja wäljaandmiseks (большая и малая скорость) äripäewadel järgmistel tunniaegadel awatud:

1. aprillist kuni 30. septembr. hommiku kella 7 kuni õhtu kella 6-ni; 1. oktobrist kuni 31. märtsini hom. kella 8-ast kuni kella 4-ni peale lõunat.

Kohtuteſt.

Kriminal-asjus.

1. Wallakohtu alla käiwad warguſed 10 rbl. wäärtuſeni. Aſi ſeletatakſe ſelle walla kohtus, mille maa peal ſüü tehtud. Metſawargus ei ole wallakohtu aſi. Peale ſelle on weel löömine, oma woliga wöera wara wötmine, kiire ſöitmine, laimamine, joobnud olek jne. wallakohtu ſeletada, kui ſealjuures ſaadud kahju üle 100 rubla ei ulata. Wallakohtu alla käiwad ainult talupoegade asjad; teisteſt ſeiſusteſt iſikute asjad ainult ſiis, kui nad iſe ſellega nõus on. Edaſikaebtus läheb ülemasſe talurahwa-kohtusſe, ſealt rahukogusſe.

Tähendus: Ülem talurahwa-kohus ja rahukogu ei wöta otſekohe kaebtuſi wastu.

2. Rahukohtu alla käiwad warguſed ja kõik muud ſüüteod, kui kahjuſumma üle 500 rbl. ei ulata. Rahukohtunik wöib kõige rohkem 3 kuuks aresti ja aastaks wangi möista. Rahukohtu otſus on wiimane: kui trahw üle 12 rbl. ei lähe, areſt üle 3 päewa ja kahjutaſu üle 10 rubla. Rahukohtuſt kaebatakſe edaſi rahukogusſe.

Ringkonna-kohtu alla käiwad kõik ſuuremad ſüüd, tapmiſed, pettuſed, walewanded, ametnikkude teotamiſed jne. Edaſi kaebatakſe kohtupalatisſe ja ſealt ſenati tühjakstegemiſe-oſakonda.

Nõudmiſe-asjus.

1. Wallakohtu alla käiwad nõudmiſed kuni 100 rublani, ſeal kohtus, mille piirides koſtja elab. Edaſikaebtus ülemasſe talurahwa-kohtusſe kahe nädala jookſul.

2. Rahukohtu alla käiwad nõudmiſed kuni 500 rublani, ka ſeal kohtus, kus ringkonnas koſtja elab. Edaſikaebtus rahukogusſe.

3. Ringkonna-kohtusſe lähewad kõik nõudmiſeasjad, mis üle 500 rubla on. Edasikaebtus kohtupalatisſe.

Sõjawäe-teenistusest.

Iga meesterahwas, kes 1. oktobriks 21 aastat wanaks ſaab, peab liisku wötma.

Eſimeſe kergituſe (õiguſe) ſaawad: ükſikud pojad iſal, emal wöi kaſuemal: wöeraspojad, kui nad enne 10 aasta wanaduſt on wöetud; kui iſa kas peale 55 aasta wana on ehk ka noorem, aga wigane, wöi kui ta ſurnud on ja teiſed wennad alla 18 aasta wanad; kui iſa ja ema ſurnud, aga alla 18 aastaſed wennad toita on; kui wanemad ſurnud ja mehejäminemata ödeſid on; kui iſa ja ema ſurnud, ja ka ödeſid-ega wendaſid ei ole, aga ſelle aſemel wanaiſa ehk wanaema toita on.

Teiſe kergituſe (õiguſe): kui iſa töölöuline, aga wennad alla 18 aasta wanad; ehk iſa töölöuetu ja järgmine wend peale 18 aasta wana.

Kolmanda kergituſe (õiguſe): kellel wend ſöjawäes teenib wöi ka ſeal ära ſurnud on.

Testamendiſt (О духовномъ завѣщаніи).

Iga ühepoolſet tahtmiſe-awalduſt, mida keegi oma waranduſe ehk ühe ſelle jao üle teeb, kudas tema waranduſega pärast tema ſurma peab ündima, nimetatakſe wiimaſe tahtmiſe awaldamiſeks ehk testamendiks

(духовное завѣщаніе). Seadus ei ole sellele iseäralikku wormi ette kirjutanud, sellepärast wõib seda igaüks oma tahtmise ja tarwidusе järele seada. Üksnes niipalju tuleb juurde lisada, et kui testamenditegija (завѣщатель) testamendi ise oma käega üles pani ja alla kirjutas, siis kaks, aga kui seda teine inimene tegi, siis kolm tunnistajat oma allkirjaga seda tõeks tunnistawad, et testamenditegija terwe mõistuse juures oli.

Tempelmaksust.

Tempelmaksuks nimetatakse maksu, mida erainimesed ehk eraasutused kroonule maksawad, kui nad kroonuasutustega asja ajawad wõi omawahel lepingut teewad. Tempelmaksu tasutakse tempelmarkidega ehk jälle teatud hinnalise tempelpaberiga.

Tempelmarkisid tarwitatakse kroonuasutustega kirjawahetuses ja wäiksemate lepingute juures. Neid on 125 kop., 75 kop., 15 kop., 10 kop., ja 5 kop. wäärtuses.

Tempelpaberit on kolme liiki: wekslipaber, alamat ja ülemat järku tempelpaberid.

Wekslipaberit tarwitatakse wekslite ja wõlakirjade jaoks; tema asemel ei tohi tempelmarkisid panna.

Alama järgu tempelpaberit tarwitatakse kaubamüügi aktide ja dokumentide juures; suurema osa lepingute juures tarwitatakse ülema järgu tempelpaberit.

Nõudmise-, weksli- ja lepingusumma järele makstakse:

Wekslipaberi eest: Summa	Poogna pealt: rbl. kop.	Alama järgu tempelpaberi eest: Summa	Poogna pealt rbl. kop.	Ülema järgu tempelpaberi eest: Summa	poogna pealt: rbl. kop.
kuni 50 rbl.	— 10	kuni 50 rbl. (mark)	— 10	kuni 50 rbl. (mark)	— 10
50 — 100 rbl.	— 15	50 — 1000 rbl.	— 50	50 — 100 rbl.	— 50
100 — 200 rbl.	— 30	1000 — 2000 rbl.	1 —	100 — 200 rbl.	1 —
200 — 300 rbl.	— 45	2000 — 3000 rbl.	1 50	200 — 300 rbl.	1 50
300 — 400 rbl.	— 60	3000 — 4000 rbl.	2 —	300 — 400 rbl.	2 —
400 — 500 rbl.	— 75	4000 — 5000 rbl.	2 50	400 — 500 rbl.	2 50
500 — 600 rbl.	— 90	5000 — 6000 rbl.	3 —	500 — 600 rbl.	3 —
600 — 700 rbl.	1 05	6000 — 7000 rbl.	3 50	600 — 700 rbl.	3 50
700 — 800 rbl.	1 20	7000 — 8000 rbl.	4 —	700 — 800 rbl.	4 —
800 — 900 rbl.	1 35	8000 — 9000 rbl.	4 50	800 — 900 rbl.	4 50
900—1000 rbl.	1 50	9000 — 10000 rbl.	5 —	900 — 1000 rbl.	5 —
edasi iga 1000 rbl. pealt 1 rbl. 50 kop.		ja edasi iga 100 rubla pealt 50 kop.		jne. iga 100 rubla pealt kuni 10.00 rublani 50 kop.; üle 10.000 rubla iga 1000 rbl. pealt 5 rubla.	

Wekslitest.

Wekslite wäljaandmiseks on igal täieealisel, terwe mõistusega inimesel õigus, maha arwatud:

a) iga usutunnistuse waimulikud.

b) abielus olewad naised kui ka wanemate juures elawad tütred, kui abikaas wõi wanemad selleks luba ei anna.

Mehenaised ja wanemate juures elawad tütred, kes oma nimel ära peawad, tohiwad wekslid wälja anda. Weksel kirjutatakse ettemääratud wormi järele iseäralise wekslipaberi peale, mida renteist osta saab Wekslis peab üles antud olema: wäljaandmise koht ja aeg; tähendus, et weksliandja end selle weksli wäljamaksmisele kohustab, weksli saaja seisus, ees-, isa- ja liignimi, makstaw rahasumma, maksu tähtaeg ja weksliandja allkiri. Weksli sisus peab sõna „weksel“ wähemalt ühe korra seisma

Tähtaega wõb üles anda:

a) määratud aja peale, aastat, kuud ja päewa üles andes;
b) wäljaandmise-päewast nii- ja niikaua aja peale;
c) ettenäitamiseni;
d) nii ja nii mitu päewa peale ettenäitamist;
e) mingi laadapäewa peale.

Weksli saajal on õigus wekslit edasi anda. Selleks peab ta weksli tagumise külje peale oma nime kirjutama. Kui weksel tähtajaks ära maksetud ei ole, siis on waja teda 10 päewa jooksul notariuse kätte protesteerimiseks anda, muidu kaotab ta weksli-õigused.

Wekslisumma wõib weksli wäljaandjalt 5 aasta jooksul (protestipäewast arwates) ja wastutajalt wõi edasiandjalt ühe aasta jooksul kohtu läbi sisse nõuda; edasiandjalt ja wastutajalt ainult siis, kui weksliandjalt kohtu läbi midagi saada ei olnud.

Maks notariusele.

Aktide tegemise eest:
kuni 500 rbl. 2 rbl. — kop.
500—1000 „ 3 „ — „
peale 1000 „ 4 „ — „
siis weel $^1/_{10}$ %
ilma hinnata aktid 3 rbl. — k.
Wõlakirjade ja wekslite kinnitamise ehk nende protesteerimise eest:
kuni 500 rbl. — rbl. 50 kop.
peale 500 „ 1 „ — „
siis weel $^1/_{10}$ %
Kontrahtide ehk lepingute kinnitamise eest:
kuni 500 rbl. 1 rbl. — kop.
500—1000 „ 1 „ 50 „
peale 1000 „ 2 „ — „
siis weel $^1/_{10}$ %
Ärakirjade (koopia) õigekstunnistamise eest:
esimene poogen — rbl. 25 kop.
iga järgnew poog. — „ 10 „
Allkirjade õigekstunnistamise eest:
iga allkiri — rbl. 10 kop.
Wolikirjade, leppimise- ja palwekirjade, niisama wahemeeste kohtukirjade kinnitamise ja õigekstunnistamise eest:
esimene poogen 1 rbl. — kop.
iga järgnew poogen — „ 50 „
Dokumentide ettenäitamise õigekstunnistamise eest — rbl. 25 kop.
Aktiraamatusse kirjutamise eest:
iga rea pealt — rbl. 2 kop.
Riigikassast paiukisaajate elusolemise õigekstunnistamise eest:
kui aastapaiuk
kuni 30 rbl. on — rbl. 3 kop
kui aastapaiuk
30—300 rbl. — „ 10 „
kui aastapaiuk
üle 300 rbl. on — „ 20 „
kõigil muil kordadel — „ 50 „
Ühe inimese poolt teisele teadaandmise õigekstunnistamise eest — rbl. 50 kop.
Wastase poolt antud wastuse tunnistuse juurdelisamise eest — rbl. 50 kop.
Dokumentide ja muude paberite hoiulewõtmise eest:
kuu pealt — rbl. 25 kop.
Pitserdatud paki ehk kirja hoiulewõtmise eest

kuu pealt — rbl. 50 kop.
Kirja kinnitamise ehk õigekstunnistamise, asja järelewaatamise ja selle kohta kirjaliku tunnistuse andmise eest — rbl. 50 kop.
Teise ja järgmiste kordade wäljakirjutuste wälja-andmiste eest:
iga rida — rbl. 1 kop.
Tegewuste eest, mis notarius wäljaspool oma kontorit peab korda saatma, peale eespool tähendatud maksu weel:
pealinnades 3 rbl. — kop.
kubermangulinnades 2 „ — „
maakonmalinnades ja maal 1 „ — „
Linnast wäljasõidu eest wõetakse wersta kohta 10 kop., aga raudteega 2. kl. edasi-tagasi sõidu hind ja siis weel aja eest, mis sõiduks linnast maale ära kulus:
pealinnadest 5 rbl. — kop.
kubermangulinnadest 3 „ — „
teistest kohtadest 2 „ — „
Seda maksu arwatakse öö ja päewa eest.

Maks kohtupristawile.

1) Kutsekirjade wiimise ehk teadaandmiste eest:
kuni 2000 r. nõudmises — r. 25 k.
„ 5000 „ „ — „ 10 „
peale 5000 „ „ 1 „ — „
2) Liikumata waranduse üleskirjutamise ja hindamise eest:
kuni 25 r. wäärtuses — r. 25 k.
„ 50 „ „ — „ 50 „
„ 100 „ „ 1 „ — „
„ 200 „ „ 2 „ — „
„ 300 „ „ 3 „ — „
„ 400 „ „ 4 „ — „
„ 500 „ „ 5 „ — „
500 kuni 5000 „ 5 „ — „
ja siis weel iga 100 r. kohta, mis üle 5000 r. on — „ 50 „
3) Asjade üleskirjutamise eest:
kuni 50 asja eest á — rbl. 5 kop
„ 100 „ „ á — „ 4 „
peale 100 „ „ á — „ 3 „
4) Pitsari alla panemise eest:
kuni 50 asja eest á — „ 3 „
„ 100 „ „ á — „ 2 „
peale 100 „ „ á — „ 1 „
5) Liikumata waranduse üleskirjutamise eest:
kuni 500 rbl. wäärtuses 2 r. 50 k.
„ 1000 „ „ 5 „ — „
„ 2000 „ „ 6 „ — „
„ 3000 „ „ 7 „ — „
„ 4000 „ „ 8 „ — „
„ 5000 „ „ 9 „ — „
peale 5000 „ „ 9 „ — „

Kroonu hoiukassad.

Riigipanga-asutuste, renteide ja paljude postkontorite juurde on hoiukassad asutatud, kuhu raha 25 kop. kuni 960 rublani korraga hoiu peale anda wõib. Hoiukassa maksab iga rubla pealt aastas 4 kop. protsentisid; seda summa pole tarwis wälja wõtta, waid wõib raamatu peale lisaks kirjutada lasta. Ühel inimesel wõi asutusel tohib üks ainus raamat olla. Üksiku inimese käest wõetakse hoiukassasse kuni 1000 rbl. wastu, asutuste poolt kuni 3000 rubla. Kui summa sellest määrast suuremaks kaswab, hoitakse ta küll kassas alles, aga ei kanna protsentisid. Kuid rahaomaniku soowil ostab hoiukassa selle raha eest wäärtpaberisi, mis pealegi suuremat kasu kannawad, ja hoiab neid ilma maksuta oma käes. Elukoha muutmise korral ei ole raha tarwis hoiukassast wälja wõtta, waid teda wõib igasse hoiukassasse saata lasta. Saatmise eest wõetakse 10 kop. iga 100 rbl. pealt; see arwatakse kapitalist maha.

Wäiksemate summade alalhoidmiseks on hoiumargid — 1-,2-,3-, 5- ja 10-kopikalised. Nad kleebitakse iseäraliste, hoiukassast antawate kaartide peale; iga kaardi peale mahub 1 rubla eest markisid. On kaart täis, wõib teda hoiukassasse wiia, kus sellekohane summa hoiuraamatusse kirjutatakse.

Eesti hoiu- ja laenuasutused.

Nende asutuste tegewus on, nagu nimest näha, kahesugune: nad wõtawad raha hoiu peale ja annawad raha laenuks. Need asutused on peaasjalikult selle mõttega elusse kutsutud, et Eesti ärimehi ja asutusi Saksa mõju alt wabastada, et eestlaste käes olewaid kapitalisid koguda ja neid oma rahwa ettewõtete jaoks tarwitada. Hoiule wõetakse raha igalt inimeselt, seltsilt jne. Et ühisused igasugusest kroonu maksust wabad on, siis on neil ka wõimalik hoiu peale antud raha eest rohkem protsenti maksta kui teistel rahaasutustel. Harilikult maksawad nad jookswale arwele pandud summade eest 4%, poole aasta peale pandud summadest 4½% ja aastase tähtaja juures 5 ja weel enamgi protsentisid. Hoiusummade kindlustuseks on ühisuste osamaksude- ja tagawarakapital ja kui sellest puudu tuleb, siis wastutawad ühisuse liikmed wastastikuse wastutuse põhjal ühisuse kohustuste eest. Laenusid annawad nad oma liikmetele kindla wastutuse peale, 7—8% eest, kuni kahekordse osamaksu-summani. Osamaks on harilikult 100 rubla mida 10 aastat wõib tasuda. Kui liige ühisusest wälja astub, siis saab temaoma osamaksu tagasi.

Mõedud ja rahad.

1) Pikkusemõedud.

a. Wenemaa pikkusemõedud.

1 penikoorem = 7 wersta.
1 werst = 500 sülda = 1066 meetrit 54 centimeetrit 5 millimeetrit.
1 süld = 3 arssinat = 7 jalga = 2 meetrit 13 centimeetrit 3 millimeetrit.
1 arssin = 16 wersokit = 28 tolli = 71 centimeetrit 1 millimeeter.
1 werssok = 4 centimeetrit $4^2/_5$ millimeetrit.
1 jalg = 12 tolli = 30 centimeetrit $4^7/_{10}$ millimeetrit.
1 toll = 10 kriipsu = 2 centimeetrit $5^1/_3$ millimeetrit.
1 küünar = $^3/_4$ arssinat = 21 tolli = 53 centimeetrit $1^9/_{10}$ millimeetrit.

b. Meetrimõedud.

1 kilomeeter (km.) = 1000 meetrit = $468^7/_{10}$ sülda.
1 meeter (m.) = 100 centimeetrit = 3 jalga $3^{37}/_{100}$ tolli.
1 centimeeter (cm.) = 10 millimeetrit (mm.) = $3^9/_{10}$ kriipsu.

---

1 Inglise merepenikoorem = 1 werst 369 sülda = 1854 meetrit.
1 geografia penikoorem = $^1/_{15}$ kraadi ekwatori peal = 6,952 w.

1 Wene penikoorem	= 7 w.		1 Austria penikoorem	= $7_{,1114}$	w.
1 Soome „	= 10 „		1 Rootsi „	= $10_{,9}$	„
1 Saksa „	= $7_{,0304}$ „		1 Taani „	= $7_{,0609}$	„
1 Inglise „	= $1_{,5086}$ „		1 meresõlm „	= $1_{,739}$	„

2) Pinnamõedud.

a. Wenemaapinnamõedud

1 ruutwerst = $104^1/_6$ dessatini = $113^4/_5$ hektari.

b. Kodumaa pinnamõedud

1 dessatin = 3 Liiwimaa wakamaad = 6 Tallinna wakamaad = 2400 ruutsülda = $1^1/_{10}$ hektari
1 ruutsült = 49 ruutjalga = $4^{11}/_{20}$ ruutmeetrit.
1 adramaa = 80 taalrit = 12 päewamaad.
1 päewamaa = $6^2/_3$ taalrit.
1 taaler = 90 Rootsi tenga.
1 wakamaa = 25 kapamaad = 10.000 ruutküünart (1 maamõetja küünar = 2 jalga = 24 tolli)
1. tündrimaa = 14.000 ruutküünart (140 küünart pikk, 100 lai).

c. Meetrimõedud.

1 hektar = 100 aari = 10.000 ruutmeetrit = $^{10}/_{11}$ dessatini.
1 ruutmeeter = $10^9/_{10}$ ruutjalga.

3) Õõned mõedud.

a. Wenemaa wiljamõedud.

1 tsetwert = 8 tsetwerikut = 3 Riia wakka = $209^9/_{11}$ liitrit.
1 tsetwerik = 8 karnitsat = $26^1/_4$ liitrit.
1 karnits = $2^2/_3$ toopi = $3^1/_4$ liitrit = 200 kanttolli.
1 Riia tünder = 2 wakka = 12 külimittu = 108 toopi = $137^4/_5$ liitrit.
1 Tallinna sälitus = 24 tündrit = 72 wakka.
1 Eestimaa wakk = 3 külimittu = 36 toopi = $42^1/_3$ liitrit.

b. Wenemaa wedelik mõedud.

1 waat (бочка) = 40 wedro = 492 liitr
1 wedro = 10 toopi = $12^3/_{10}$ liitrit.
1 toop = 4 kortrit = 75 kanttolli = $1^2/_9$ liitrit.

c. Detsimalmõedu

1 hektoliiter = 100 liitrit = $81^3/_{10}$ toopi.
1 liiter = 100 centiliitrit = $^4/_5$ toopi.

4) Raskusemõedud.

a. Wenemaa raskusemõedud.

1 perkowits = 10 puuda = $163^1/_5$ kilogrammi.
1 puud = 40 naela = 16 kilogrammi 380 grammi
1 nael = 32 loodi = 96 solotnikku à 96 dooli = $400^1/_2$ grammi.
1 leisk (pund) = 20 naela = 8 kilogrammi 190 grammi.

b. Detsimalkaalud.

1 kilogramm = 10 hektogrammi = 100 dekagrammi = 1000 grammi = 2 naela $42^1/_5$ solotnikku.
1 gramm = 10 decigrammi = 100 centigrammi = 1000 milligrammi = $22^1/_2$ dooli.

5) Rahad.

a Wenemaa rahad.

1 imperial = 15 rubla; $^2/_3$ imperiali = 10 rubla; $^1/_2$ imperiali = 7 rbl. 50 kop.; $^1/_3$ imperiali = 5 rubla
1 rubla = 100 kop.
Soomemaa 1 mark = 100 penni = $37^1/_2$ kop.

b. Wäljamaa rahad.*)

Austria gulden = 100 kreutseri	—	rbl	$78^3/_4$	kop
Inglise 1 naelsterl. = 20 shillingit (à 12 pence)	9	„	$45^3/_4$	„
Italia 1 liira = centesimot	—	„	$37^1/_2$	„
Prantsuse 1 frank = 100 santimi	—	„	$37^1/_2$	„
Põhja-Amerika Ühisriikide 1 dollar = 100 centi	1	„	$94^1/_3$	„
Rootsi ja Norra 1 kroon = 100 öori	—	„	52	„
Saksamaa 1 mark = 100 penningit	—	„	$46^2/_5$	„

Jahiseadus.

Jahipidamine ilma kubermangu ülemuse poolt wälja-antud jahipiletita on keelatud. Iga jahimees peab jahipiletit jahil kaasas kandma ja sellekohastele ametnikkudele nõudmise peale ette näitama.

Wõera ma peal jahipidamiseks peab maaomanikult kirjalik luba olema. Linna maa peal jahipidamist lubab linnä-amet.

Jahipidamine üksikute looma- ja linnusugude peale on poegimise ajal keelatud. Järgnewas tabelis on keeluaeg mustade ratastega tähendatud.

Loomade ja lindude nimed (sugud)	Jaanuar.	Weebruar	Märts	Aprill	Mai	Juni	Juuli	August	Septembr	Oktober	Nowembr	Detsembr
Emapõder, metskits ja nende wasikad	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Põldpüü	●	●	●	●	●	●	●	15				●
Isapõder	●	●	●	●	●	●	●	15				
Jänes		●	●	●	●	●	●	●				
Isane metskits	●	●	●	●	●						●	●
Emametsis, emapõder, laanepüü, sookana (rabakana) ja wutt			●	●	●	●	● 15					
Partide, neppide ja teiste mitte nimetatud lindude ja loomade peale			●	●	●	●						
Isametsis ja isateder					15	●						
Luik ja hani					●	29						
Korbits					●							
Isapart						●						
Röömloomasid ja röömlindusid on aasta läbi luba tappa												

Metsiste, tedrede, laanepüüde, põldpüüde, fasanide ja metskitsede püüdmine wõrkudega, paeltega, silmustega jne. on terwe aasta läbi

*) Wäljamaa rahade hind Wene rahaga wõrreldes on muutlik; teda arwatakse kursi järele.

keelatud, samuti ka igasuguste linnusugude (peale röövlindude) pesade häwitamine kui ka linnumunade ja poegade pesast wäljawõtmine.

Röövlindusid ja röövloomi kui ka nende poegi wõib terwe aasta läbi igasuguste abinõudega püüda ja surmata, ainult mitte kihwtiga. Samuti wõib ka metsas ja wäljal uitawaid kassisid ja koeri igatahes tappa.

Koertega jahipidamine on 1. märtsist kuni 29. juunini keelatud.

Jahiloomade ja lindude edasisaatmine ja müümine kui ka ostmine on keelatud, kümnendast päewast arwates, mil selle loomasugu peale jahipidamise keeld algas

Elusaid jahiloomi ja lindusid wõib politsei loaga igal ajal ühest paigast teise wedada.

Kaalukojad turgudel.

Et ostja ja müüja wahel kaaluga eksitusi ega waielusi ei tuleks, selle tarwis on suuremate turgude ja laatade peale awalikud kaalud üles seatud, millede tarwituse eest wäikest maksu wõetakse. Nende awalikkude kaalude kohta on praegu järgmised määrused makswad:

1. Turgudel, laatadel ja igas kohas, kus wiljaga, jahuga ja seemnetega kaubeldakse, peawad awalikud kaalud üles seatud olema,

2. Kaalud pandakse linna- ehk maakonna-walitsuse poolt üles ja peetakse linna ehk maakonna kulul ülewal.

3. Kaalumisi toimetatakse awalikus kaalukojas ainult ostja ehk müüja soowil.

4. Kaalu tarwitamise eest wõetakse nende asutuste ehk eraomanikkude heaks, kes kaalu ülewal peawad, mitte enam kui 1 kop. puuda pealt maksu. Selle maksu taks määratakse linna-, maakonna- ehk kubermanguwalitsuse poolt.

Mõetude ja kaalude kohta tuleb järgmist tähele panna:

1. Wedrukaalusid ei wõeta tebemldamiseks wastu, sellepärast ei tohi neid kaubanduses tarwitada.
2. Margapuude tarwitamine on kaupluses kõwaste keelatud, ainult ümberkandjatele (разносчикамъ) kauplejatele on nad lubatud. Õigekstunnistamiseks wõetakse ainult Rooma kaalud, s. o. niisugused margapuud, millede kangi külles kaalumise jaoks edasitagasi lükataw pomm on.

Tähendus: Meie harilikkudel wask-margapubudel ei ole mitte õige seaduslik worm, sellepärast ei tohi neid kaubanduses tarwitada.

3. Ühesuguste õladega pealmiste kaussidega Roserwali plaani järele tehtud lauakaalude tarwitamine on kaubandu es keelatud.
4. Korwi- ehk karbikujuliste kaalupommide tarwitamine, millede õõnsusesse mitmesuguse raskusega wähemad pommid pandakse, on kaubanduses keelatud.

Kõik tarwitusel olewad mõedud, kaalud ja kaalupommid peawad seaduslikult tembeldatud olema. Iga kolme aasta tagant peawad nad uueste õigeks tunnistatama ja tembeldatama. Mõetude ja kaalude rewideerimised pandakse ilma ette kuulutamata toime.

6. Mõetude ja kaalude õigekstunnistamise ja tembeldamise seaduse wastu eksija langeb nuhtluse alla.

Sellepärast peawad isikud, kelledesse see puutub, selle eest hoolitsema, et nende poolt tarwitatawad mõedud, kaalud ja kaalupommid alati korras oleksiwad.

Koduloomade paaritamise aeg.

Paarimiseaeg.

Looma-selts.	Paarimiseaeg wältab loomade juures	Kui paaritamise läbi sigitatud ei saanud, otsib	Poegimise järele otsib
Hobune	1—6 päewa; kõige kõrgema järjel, mil loom otsib, 24—36 tundi	8—10 päew. j.	9— 14 p. järj.
Lehm		16—29 „ „	28— 42 „ „
Lammas		17—20 „ „	42—185 „ „
Siga		20—40 „ „	42— 65 „ „

Koduloomade tiinuseaeg.

Keskmiseks kandmiseajaks arwatakse hobustele: $48^1/_2$ nädalat ehk 340 päewa; lehmadele: $40^1/_2$ nädalat ehk 285 päewa; lammastele: 22 nädalat ehk 154 päewa; sigadele: üle 17 nädala ehk 120 päewa; koertele: 9 nädalat ehk 63—65 päewa.

Läbistikku wõib sugutamiseks tarwitada:

Täkku 5—15, ka 20 aastani.	Kulti 1—$3^1/_2$ aastani.
Mäka 4—12 aastanj.	Emist 9 kuust kuni 7 aast.
Pulli 2—7 aastani.	Oinast 2—6 aastani.
Lehma 18 kuust kuni 20 a.	Utte 2—8 aastani.

Ühe iselooma kohta arwatakse emaloomi parajaks sugutamiseks:

Wabal paarimisel:

Hobusid	35—40 tükki.	Kanu	15—20 tükki.
Elajaid	40—50 „	Kalkunid	8—12 „
Lambaid	35—40 „	Hanesid	5— 8 „
Kitsesid	60—80 „	Partisid	10—12 „
Sigu	25—30 „	Tuwisid	1 „

Kaswuloomade paras imetamiseaeg

Warsale	12—16 näd.	Tallekesele	12—16 „
Wasilale	10—12 „	Põrsale	6— 8 „
Kitsele	9—10 „		

Haudumiseaeg.

Kana haudub	20—22	16—20	Part haudub	28—32	15—18
Kalkun „	27—28	15—20	Tuwi „	17—19	2— 3
Hani „	28—32	2—15			

Korterimaks.

Korterimaksu suuruse poolest on Wene riigi linnad 5 liiki jaotatud.

1. liigis on Peterburi ja Moskwa.

3. liigis: Gatshino, Liibawi, Miitawi, Oranienbaum, Peterhof, Pihkwa, Riia, Tallinn ja Tartu.

4. liigis: Narwa, Pärnu jne.

5. liigis; wäiksed Läänemeremaade linnad.

Maksu wõetakse üürisumma järele ja nimelt:

1. liigi linnades:

üürisumma				maks	
300	—	360	rbl.	5	rbl
360	—	480	„	7½	„
480	—	600	„	11	„
600	—	720	„	14	„
720	—	840	„	18	„
840	—	960	„	23	„
960	—	1080	„	28	„
1080	—	1200	„	33	„
1200	—	1320	„	39	„
1320	—	1440	„	45	„
1440	—	1560	„	51	„
1560	—	1680	„	58	„
1680	—	1800	„	65	„
1800	—	2000	„	73	jne.

3. liigi linnades:

üürisumma				maks	
150	—	180	rbl.	2½	rbl.
180	—	240	„	4	„
240	—	300	„	5½	„
300	—	360	„	7	„
360	—	420	„	9	„
420	—	480	„	11½	„
480	—	540	„	14	„
540	—	600	„	16½	„
600	—	700	„	19	„
700	—	800	„	23	„
800	—	900	„	28	„
900	—	1000	„	33	„
1000	—	1100	„	39	„
1100	—	1200	„	46	jne.

4. liigi linnades:

üürisumma				maks:	
120	—	144	rbl.	2	rbl.
144	—	192	„	3	„
192	—	240	„	4½	„
240	—	288	„	6	„
288	—	336	„	7½	„
336	—	384	„	9	„
384	—	432	„	11	„
432	—	480	„	13	„
480	—	500	„	15½	„
500	—	600	„	16½	„
600	—	700	„	21	„
700	—	800	„	26	„
800	—	900	„	31	„
900	—	1000	„	38	jne

5. liigi linnades:

üürisumma				maks:	
60	—	72	rbl.	1	rbl.
72	—	96	„	1½	„
96	—	120	„	2	„
120	—	144	„	3	„
144	—	168	„	3½	„
168	—	192	„	4½	„
192	—	216	„	5½	„
216	—	240	„	6½	„
240	—	300	„	8	„
300	—	400	„	11	„
400	—	500	„	13	„
500	—	600	„	16	jne.

Asutused ning tegelased Eestimaal.

Tallinnas:

Adwokadid, wannutatud adwokadid:

Adelheim, W., W. Posti uul. 3. Kõnetunnid kella 10—11 e. l. ja 4—5 p. l.
Bodisco, A von, Hobusepea uul 3. 9—11.
Daugull, J. Laial uul. 32. 6—7.
Gabler, A., Brokusmäel 16. ½10—11 ja 6—7.
Hirsch, M., Wene uul. 1. 10—12 ja 7—8.
Koch, E., Wene uul. 6. 10—12.
Maydell, parun B., Laial uul. 28. 10—11 ja 4—6.
Pales, K., Wana turu kaelas, Kinijewi majas. 10—11 ja 6—7.
Poska, G., noorem, Pikal uul. 49. 6—8.
Poska, J., wanem, Wanal turul 1. 6—8.
Riesenkampf, K. ja R., S. Karja uul. 6. 10—12.
Scheel, J., S. Karja uul. 15 9—11 ja 6—7.
Siegel, K., Wene uul. 8. 9—½11 ja 6—7.
Sievers, H. von, Laial uul. 12. 10—12.
Sternberg, W., Pikal uul. 57. 9—11 ja 7—8
Stillmark, Fr., Laial uul. 39. 10—11 ja 6—7.
Wassiljew, N., Narwa maant. 44. 9—10 h.
Zoege von Manteuffel, G., Laial uul. 12. 10—12.

Wannutatud adwokatide abid:

Johannson, V., Wene uul. 1 10—12 ja 7—8.
Jürine, T., Wanal turul 1. 6—8, J. Poskaga üheskoos.
Kärik, E., Wiru uul. 16. 9—10 ja 7—8.
Karlson, F., Harju uul. 35. 9—10 ja 5—7.
Limberg, B., Rootsi turu ääres 17. ½10—11 ja ½ 7—8
Oldekop, W., S. Karja uul. 15. 9—11 ja 6—7.
Petzold, B. von, Kinga uul. 3, 10—12 ja 7—8.
Reichmann, J., S. Karja uul. 3. 9—11 ja 6—8.
Sievers, G. von, Laial uul 12. 10—12.
Ungern-Sternberg, parun E., Laial uul. 27. 10—12 ja 6—7.
Weiner, S., Wiru uul. 22. 9—11 ja 5—8.

Era-adwokadid:

Heller, S., Narwa maant. 47. 6—8.
Idell, O., S. Karja uul. 10. 9—10 ja 6—7.
Jaanson, J., Kuninga uul. 6. 9—10 ja 6—8.
Koppelmann, G., Niguliste uul. 6. 9—11 ja 6—8.
Malsch, W., W. Pärnu maant. ja Kentmanni uul. nurgal.

Ajalehed.

Eesti lehed:

„Eesti kodu“, ja
„Koit“. Toimetus on Wana turu kaelas, Lunini majas.
„Õigus“ — Wiru uul. 12
„Päewaleht“ ja „Aeg“ — Dunkri uul. 2.
„Ristirahwa Pühapäewa-leht“ — Karja uul. 2.

Saksa lehed:

„Revaler Beobachter“ — Pikal uul. 2.
„Revalsche Zeitung“ — Laial uul. 5.

Wene lehed:

„Ревельскія Извѣстія“ — Pikal uul. 7.
„Эстляндскія Губернскія Вѣдомости“ — Toompeal, lossis.

Aktsisiwalitsus.

Eestimaa kubermangu aktsisiwalitsus — Narwa maanteel 1¹. II ring. konna walitsus — Wiru wärawa promenadil, Gorbatshewi majas. VI ringk. walitsus — Riesenkampfi uul. 11.

Aptegid.

1) Niguliste uul. 5.—2) S. Karja uul. 4. — 3) Wiru uul. 15. — 4) Suurel turul 1¹.—5) W. Tartu maant. 28.—6) W. Pärnu maant. 21.—7) Wanal Kalamaja uul. 10.—8) Baltiski maant. 2. 9) Kadrintalis, Institudi uul. 24 (1. maist kuni 15. sept.).

Arhitektor.

Kubermangu arhitektor N. Heraskow elab Brokusmäel, Geberti majas; tema abiline A. Uljew — S. Karja uul. 2.

Arstid.

Akel, Fr., silmahaigused, Harju uul. 35. Kõnetunnid 10—11 ja 3—4.
Anitshkow-Platonow, E., 89. Belomorski polgu wanem arst, U. Hollandi uul. 3/2.
Armsen, P., sisemised haigused, Wiru uul. 18. 4—5.
Benard, E., 89. Belomorski polgu noorem arst, Rüütli uul. 14. 4—6.
Blacher, Chr., sõjawäe-laatsareti noorem arst, S. Arewjewi uul. 25.
Büttner, Dr. H., Laial uul. 11. 3—4.
Dehn, O. von, assistent Greiffenhageni haigemajas.
Feodorow, Dr. W., kubermangu arstide-inspektor, Kaarli uul. 8.
Fick, Dr. J., Rüütli uul. 4.
Friedenthal, A., „Seewaldi“ arst.
Goromulinski, N., Wanal Kalamaja uul. 4.
Greiffenhagen, Dr. W., haawa-arst, kõrwa-, nina- ja kurguhaigused S. Roosikrantsi uul. 2. 4—½6.
Haller, A. von, linna terwishoiu-arst, Tallinna realkooli ja I järgu tütarlastekooli arst. S. Karja uul. 19. ½9—½10 ja 4—5.
Hansen, E., Niguliste uul. 12. 2—3.
Harms, W., lae wawäe poolekipashi noorem arst, haawa- ja naisterahwa-arst, Wiru wärawa bulwaril 15. 4—6.
Haudelin, L., S. Roosikrantsi uul. 12. 10—11 ja 3—4.
Heidenschildt, Dr. W., S. Balesna uul. 10. 2—3.
Heinrichsen, E., Toompea promenadi ja Luisentali uul. nurgal ⁵/₂. silmahaigused 10—11, sisemised haigused 12—1.
Hirsch, Dr. H., nerwi-arst, Hobusepea uul. 3. 3—4.
Hoffmann, H., diakonissi-haigemaja peaarst, haawa-arst, nina-kõrwa,- ja kurguhaigused, S. Karja uul. 15. ½4—5.

Hoffmann, Dr. Th., silmahaigused, linna terwishoiu-arst, Kaarli kiriku promenadil Tiesenhauseni majas. 9—10 ja 2—3.
Hoeppener, Dr. O., priihospidali noorem arst, Üuel uul. 2. 2—3.
Hunnius, W., nahahaigused, Wiru uul. 18. 12—1 ja esmasp., neljap. ning laup. 7—8.
Isatshik, S., suguosade haigused, Wiru wärawas 21. 9—11 ja 4—6.
Israelson, J., naha- ja suguosade-haigused, S. Tartu maant. 4. 9—11, 3—5 ja 7—9.
Keyserling, parun R., ämmaemandate-kooli direktor, Narwa maant. 10. 2—3.
Köhler, G., Eestimaa kroonupalati arst, Karja uul. 3. 10—12 ja 4—5.
Korshew, Dr. J., kubermangu arstide-inspektori abiline, Pikal uul. 2.4—6.
Koshewnikow, W., Tallinna wangimajade arst, Wene uul. 10. 8—10 ja 5—7.
Kurrikoff, A., Katarina II 4-klassilise linnakooli arst, kôrwa-, nina- ja kurguhaigused, Wiru uul. 13. 10—11 ja 4—6.
Kusick, Dr. J., tütarlaste-gümnasiumi arst, Wiru uul. 13. 9—11 ja 4—5.
Kusmanow, Dr. A., laste-, sisemised haigused ja sünnitamine, S. Karja uul. 16. 10—11 ja 4—5.
Kügelgen, E. von, „Seewaldi“ waimuhaigete-maja direktor, Baltiski maant. 52. 11—12.
Labbé, A., laste- ja silmahaigused, Harju uul. 38; 11—12 ja 4—5.
Leesment, H., naisterahwaste arst, W. Karja uul. 1. 10—11 ja 4—5.
Ljalin, Th., sõjawäe-laatsareti wanem arst, elab laatsaretis.
Losinsky, W., Gonsiori uul. 9
Lüüs, K., naha- ja suguosade-haigused, Harju uul. 36. 9—11 ja 4—5.
Luiga, D. med. I., nerwi-arst Pärnu maant. Narusbecki m.
Masing, J., linna terwishoiu-arst, Maakri uul. 3. 10—12, kesknädalatel maksuta.
Maydell, Dr. parun L., sisemised haigused, Laial uul. 34. 3—4.
Meder, L., Laial uul. 11. 1—2.
Middendorff, Dr. M. von, silmahaigused, Aleksandri gümnasiumi arst. S. Roosikrantsi uul. 2. 9—½10 ja 4—½6.
Moratshewski, G., 91. Dwinski polgu noorem arst, S. Tartu maant. 40.
Mühlen, G. von zur, naisterahwa- ja lastehaigused, sünnitamine, Hobusepea uul 3. 5—6.
Pallop, Dr. O., Wiru wärawa bulwaril 27. 2—4.
Perhurow, N., sõjawäe-laatsareti noorem arst, Narwa maanteel 53. 6—8.
Peterson, O., Tallinna kreisi- ja linna-arst, Wene uul. 12. 10—11 ja 5—6.
Pljuschkin, N., raudtee-arst.
Plotnikowa, Lydia, Tallinna tütarlastegümnasiumi arst ja terwishoiuõpetaja, Pikal uul 15. 4—6, pühapäewadel 11—1.
Prutenski, S., diwisjoni-arst, Suurel promenadil 27.
Radziminsky, J., Tallinna admiralitseedi arst, W. Pärnu maant. 8.
Rebane, J., 90. Onega polgu noorem arst.
Rennenkampf, Dr. E. von, Harju uul. 45. Esmasp., keskn. ja reedel 7—8, teisip., neljap., ja laup. 3—5.
Rossinewitsh, S., Nikolai gümnasiumi ja priihospidali wanem arst, priihospidalis. 5—6.
Rübenberg, E., S. Tartu maant. 15 8—9 ja 2—4.
Samson von Himmelstierna, Dr. E., Pikal uul. 28. 2—3, laupäewiti mitte.

Scheibe, R., Promenadi uul. Pissarewi majas. 3—5, ainult kesknädalatel mitte.
Schendrikowsky, Dr. J., rannawahtide wanem arst, Uuel Hollandi uul. 48. 4—6.
Schwetsow, Dr. J., sisemised ja suguosade-haigused, 91 Dwinski polgu wanem arst, Kuninga uul. 5. 6—8.
Seegrön, Dr. E., Harju uul. 21. 10—1 ja 4—5.
Sohn, W., kopsuhaigused, Kaarli uul. 8. 9—11 ja 4—5.
Soonets, E., sisemised ja lastehaigused, S. Karja uul. 15. 10—12.
Sort, Dr. A., laewawäe poolekipashi wanem arst, Institudi uul. 10.
Spanbock, A., 90. Onega polgu wanem arst, Wiru uul. 12.
Tannebaum, P., 4-klassilise linnakooli arst, Wiru uul. 9. 10—2 ja 5—6.
Thomson, E., sisemised haigused, Wiru wärawa bulwaril 23.
Weiss, Dr. E., erguhaigused, Uuel uul. 2 4—5.
Wistinghausen, Dr. R. von, haawa-arst, priihospidali ülem arst, S. Roosikrantsi uul. 11. 4—5.

Looma-arstid:

Bulat, J., rannawahtide looma-arst, Narwa maant. 42.
Gornak, A., Keila jaoskonna looma-arst, Wiru uul. 10.
Jürgenson, J., kubermangu looma-arstide inspektor, Toompea lossis.
Ljubarski, M., linna tapamaja direktori abiline, Riesenkampfi uul. 17, tapamajas.
Mey, J., linna tapamaja direktor, Riesenkampfi uul. 17, tapamajas.
Mursajew, B, S. Tatarski uul. 7.
Rabison, J., linna looma-arst, S. Arewjewi uul. 10.
Saral, K, Harjumaa looma-arst, Wene ja Munga uul. nurgal. Kõnetunnid k. 9—11 ja 3—4.

Hamba-arstid:

Abramson, H., Wiru uul. 7.
Aleksander, M., Kuninga uul. 1.
Joelson, M., Wiru uul., Epinatjewi majas. 10—1 ja 3—6.
Lurié, A., Harju uul. 17. 9—1 ja 3—6.

Dentistid:

Finkbeiner, W., Aptegi uul. 1. 10—1 ja 3—7, pühapäewiti 1—3.
Kusmanow, Th., Harju uul., Kleinhoffi majas. 10—1 ja 4—6.
Rabinowitsh, M., Kuninga uul. 1. 10—1 ja 3—7, pühapäewiti 10—2.
Ritter, A. von, Wiru uul., Winogradowi majas 9—1 ja 3—6.
Witas-Rhode, A., linnadentist, Mundi uul. 10—1 ja 4—6.
Wulff, A., Pikal uul, Kotzebue majas. 10—1 ja 4—6.

Arstiwalitsus. Kubermangu arstiwalitsuse inspektor Dr. W. Fedorow elab Kaarli uul. nr. 8; tema abiline Dr. J. Korshew — Pikal uul. 2.
Arwustikukomitee on lossis, Toompeal.
Börse on Laial uul. 14. Awatud k. 11—2.
Diakonissi-asutus on Suurel Pärnu m. 50.
Ekspressid. Ekspresside-artell on Harju wärawas, Tesloni majas. Ekspresside-kontor — Wene uul. Kühne majas.

Gaasiwabrik ja linna weewärgi juhatus — Troonipärija bulwaril 27. Direktor Mauritz.

Gilded: 1) Kanuti gilde, Pikal uul. 20; 2) Suur gilde, Pikal uul. 12; 3) Toompea gilde, Toom-Kooli uul. 9.

Haigemajad ja kliinikud.

Eesti arstide erakliinik — Wana turu kaelas nr. 3. Wastuwõtmine äripäewadel kella 12—2 l.

Kliinik — Wiru wärawas 23. Wastuwõtmine igal äripäewal kella 12—2 l. Hambahaigete wastuwõtmine kella 1—3. Maks on: esimesel korral 50 kop., igal järgmisel korral 25 kop. Pikaldaste haiguste juures, kui ette maksetakse, 15 korra eest 150 kop. Lõikamised, sidemed ja tunnistused arwatakse iseäraldi. Kellel waesusetunnistus ette näidata, saab arstiabi ilma maksuta. Hamba wäljatõmbamine 25 kop., puhastamine ja plombeerimine 50 kop. Kliinikus on 4 haigewoodit; maks 30 kop. päewas rawitsemise eest ja 50 kop. ülespidamise eest.

Esimene Tallinna hambakliinik on Wiru uul. nr. 7. Awatud terwe päew, ka öösel.

Hambakliinik — Pikal uul. 31, Mustapeade klubi wastas. Awatud terwe päew, ka öösel.

Punase risti ambulatorjumid: Wäikesel Liiwa uul. 22. Wastuwõtmine igal äripäewal kella 10—12 l. U. Hollandi uul. 3. Wastuwõtmine kella 12— l.

Priihosp dal — W. Liiwa uul. 18. Maksta tuleb esimeste 5 päewa eest 2 rbl., üle selle 40 kop päewas. Haigeid waatamas käia wõib pühapäewal ja neljapäewal kella 2—4 p. l.

Diakonissi-haigemaja — Suurel Pärnu maant. 50. Rektor: pastor K. Bergwitz; kõnetund 10—11 e. l.

Erakliinik — Harju wärawas, Suurel Roosikrantsi uul. 2 a. Maks 1. liigis 350 kop. kuni 5 rbl. päewas, 2. liigis 150 kop. — 3 rbl. päewas, 3. liigis 75 kop. päewas ühes söögiga. Haigeid wõib waatamas käia 1. ja 2. liigis igapäew kella 11—7; 3. liigis teisip., neljap. ja pühap. k. 2—4 p. l.

Sanatorium on Kadrintalis, Liiwa uul. 15. Wastu wõetakse erguhaigeid (mitte nõdrameelseid), südamehaigeid, jookswatõbiseid, puhkusetarwitajaid. Maksta tuleb arstimise ja ülespidamise eest 18—30 rbl. nädalas.

Sünnitajate haigemaja — Suurel Balesna uul. 12. Maksta 60 kop. päewas; 6 haiget alati maksuta. Waatamas käia wõib neljap. ja laup. kella 2—4 p. l., haigete abikaasad igal õhtul.

Dr. Knüpfferi naisteklinik, Suurel Balesna uul. nr. 12. Naisterahwahaiged kolmes liigis; sünnitajad kahes liigis. Maksta tuleb 1. sünnitajateliigis 3—4 rbl., 2. liigis 1—2 rbl. päewas.

Waeste arstimine, Jaani seegimajas, Suurel Tartu maanteel 24, linna waestetohtri Th. Hoffmanni poolt. Wastuwõtmine igal äripäewal kella $^1/_2$8— $^1/_2$10 hom. Abi antakse tõeste waestele ja neile, kes waesusetunnistuse ette näitawad, ilma maksuta. Waesusetunnistust saab waesusekomisjonist (Laial uul. 40), maksuwalitsusest, politsejst, kirikuõpetajatelt ehk koguduse- õdedelt. Tohter tuleb ka haigete juurde koju, kui kutsujal waesusetunnistus ette näidata.

Nõdrameelsete ja erguhaigete asutus on Suurel Pärnu maant. 47.

„Salem", joomahaigete parandusmaja, Suurel Tartu maanteel.

Kehakaswatuſe, kehalikkude harjutuste ja ſoonetaſumiſe aſutus — Mundi uul., Mülleri majas.

„Seewaldi“ waimuhaigete-maja — Baltiski maant. 52. Maksta tuleb: 1. liigis 75 rubla, 2. liigis 25 rbl. kuus; Eestimaa waldadeſt olewad haiged makſawad 15 rbl. kuus. Haigeid wõib waatamas käia igapäew kella 10—6.

Sõjawäe-laatſaret on Juhkentalis.

Tallinna Loomakaitſe-ſeltſi koduloomade-kliinik aſub Rieſenkampfi uul. 33, tapamaja kõrwal. Wastuwõtmine igal äripäewal 10—12 e. l.

Hobustepoſt on Narwa maant., Wagneri majas. Era-hobustepoſt — Suurel Pärnu maanteel 15.

Hoiukaſad. Riigipangas — Karja wärawa promenadil; poſtkontoris, Wene uul. 9.

Tallinna hoiu- ja laenukaſa — Pikal uul. 33.

Eesti hoiu- ja laenukaſa — SKarja uul. 3.

Hoiupaigad. Wangide laste hoiupaik — Soo uul. 15.

Kuhni wäikeste laste hoid — Gonſiori uul.

Alaealiste kurjategijate aſutus — Weerenni uul.

Inſhener. Kubermangu-inſhener E. Bernhardt elab Pikal uul. 62. Kõnetunnid 10—11. — Linna- inſhener C. Jocoby — Jaani uul. 11; ſelle abiline W. Freimann — Troonipärija bulwaril 21. Sõjawäe- inſhener W. Mereſhkowski — Uuel uul. 10. Sadamaehituste pea-inſhener S. Oſtroumow — „Kuldlõwi“ wõerastemajas.

Joonistamiſekoda— Narwa maant. 48 Awatud k. 10—2.

Kameralkoda ehk kroonupalat — Toompeal, losſis.

Kirikuôpetajad.

Assmuth, A., Jaani kiriku ôp., Kaupmehe uul., parun Ungern-Sternbergi m.
Bergwitz, C., diakonissimaja ôp., S. Pärnu maant., diakonissimajas.
Bruhns, O., Jaani kiriku abiôp., S. Balesna uul.
Grohmann, W., Jaani kir. ôp., Tatarski uul., Wiikmanni m.
Gustafsson, J., Mihkli kir. ôp., Lühikesel jalal, Üxkülli m.
Hahn, F., Olewiste kir. ôp., Laial uul., kiriku majas.
Hesse, H., Olewiste kir. ôp , Laial uul., Heidenschildti m.
Hurt, R., Kaarli kir. ôp., Wismari uul., 2.
Kapp, A , Kaarli kir. ôp., Toompeal kiriku m.
Lemm, D., kindralsuperintendent, Toompea platsil 3.
Luther, F., Niguliste kir. ülemôp., Rüütli uul., kiriku m.
Masing, Chr., Eestimaa konsistoriumi-ringkonna asetäitja kirikuôp.
Mohrfeldt, A , Pauluse koguduse ôp., W. Tartu maant., Sooniku m.
Sielmann, W., Olewiste kir. abiôp., Laial uul., kiriku m.
Undritz, O., Niguliste kir. ôp., Rüütli uul., kiriku m.
Wieckmann, Fr., Püha-Waimu kir. ôp., S. Roosikrantsi uul. 12.
Winkler, R. von, praost, Toompea kir ôp., Toompeal, kiriku platsil 8.

Kohtud.

Ringkonnakohus — Karja wärawas, Jaani uul. nurgal 7/22.
Rahukogu — Toompeal, Rahukohtu uul. 3.

Rahukohtunikud: 3. jaosk. (2. ja 5. politsei-jaosk.) — S. Djakonow, Narwa maant 12. — 4. jaosk. (6. politsei-jaosk.) — W. Popow, Narwa maant. 12. — 5. jaosk — (1. politsei-jaosk.) — J. Schreier, Kooli uul. 7. — 6. jaosk (4. politsei-jaosk.) — J. Djomkin, Gonsiori uul. —

7. jaosk. — L. de-Roberti, Laial uul. 45. — 9. jaosk. (3. politsei-jaosk.) — B. Juschkewitsh, Toompeal, Rahukohtu uul. 3. — Lisa-rahukohtunik — L. Alferaki, Rahukohtu uul. 3.

Ülem talurahwakohus — W. Pärnu maant. 28. Esimees P. Djakonow.

Kohtupristawid.

Ringkonnakohtu pristawid: J. Anson — Kaupmehe uul. 6; E. Kippel; S. Sepp — ringkonnakohtu majas.

Rahukohtu pristawid: 3 jaosk. (2. ja 5. politsei-jaosk.) — W. Kischkin, S. Amerika uul. 10; 4. jaosk. (6. politsei-jaosk.) — W. Gantz, Maakri uul 34; 5. ja 6. jaosk. (1., 4. ja 7. politsei-jaosk.) — A. Koslowski, Niine uul. 5; 7., 8. ja 9. jaosk. (3. politsei-jaosk. ja Tallinna kreis) — P. Porre, Kana uul. 5.

Kohtu-uurijad.

Tähtsate asjade jaoks — A. Utkin, Riesenkampfi uul. 16; 1. jaosk. — J. Silitsh, Söörensi uul. 3; 2. jaosk. — W. Kalnetis, Gonsiori uul. 17; 3. jaosk. — W. Grigorjew, S. Arewjewi uul. 34; 4. jaosk. — W. Prosorkewitsh, Wiru uul. bulwaril 23.

Komissarid.

Tallinna jaoskonna talurahwa-asjade komissar krahw W. Stenbock elab Kohtu uul. 6. Rapla jaosk. komissar S. Barschewski — Tõnismäel 1.

Konsistorium.

Eestimaa Ew.-Lut. usu konsistorium — Toompeal, Kooli uul. 9. Konsistoriumi esimees Otto von Lilienfeld, abiesimees — kindralsuperintendent D. Lemm.

Konsulid.

Austria-Ungria konsul — Chr. Luther, Pärnu maant. 49; Belgia k. — Chr. Rotermann (wanem), Wiru uul. 9; Daani k. — E. Gahlnbäck, Uuel uul 2; Hollandi k. — A. Koch, Toompea promenadil, oma majas; Portugali k. — E. Gahlnbäck, Uuel uul. 2; Saksa k. — N. Koch, Pikal uul. 62.

Abikonsulid: Brasilia abikonsul — E. Baetge, Pikal uul. 66; Hispania abik. — Th. Brosse, Wiru uul. Gahlnbäcki majas; Norra abik. — A. Sesemann, Narwa maant. oma m.; Rootsi abik. — E. Gahlnbäck, Uuel uul. 2; Suurbritannia abik. — parun E. Girard de Soucanton, Brokusmäel 14.

Konsuli-agendid: Amerika Ühisriikide ag. — Chr. Rotermann (noorem), Wanal Wiru uul. 15; Italia ag. — G. Scheel, Karja uul. ja Wana turu nurgal 1/2; Prantsuse ag. — E. Hoeppener, Karja wärawa promenadil, oma majas.

Kontroll-walitsus.

Narwa maant. 40. Awatud 9—3.

Koolid.

a) Kroonu koolid:

Aleksandri gümnasium — Wene turul 1. Direktor N. Jwanow.
Nikolai gümnasium — Kloostri uul. 2. Direktor G. Bukowitski.
Realkool — Karja wärawa promenadil 2/24. Direktor W. Petersen.

Tütarlastegümnasium, S. Tartu maant. 11. Juhatajanna J. Petropawlowskaja.
4-klassiline linnakool — Wene uul. 22. Õpemaks alumistes klassides 16, ülemistes — 20 rbl. aastas.
Keisrinna Katarina II 4-klassiline linnakool — Pikal uul. 59. Õpemaks 15 rbl. aastas.
Poisslaste-algkoolid: I — Girgensoni uul. 6 II — Kadrintalis, Liiwa uul. Gribanowi majas. III — Toompea promenadil 4. Õpemaksu wõetakse neis koolides 10 rbl. aastas.
Tütarlaste-algkoolid: I — S. Kompasna uul., Wiikmanni m. II — Liiwa uul. Gribanowi m. Õpemaks 10 rbl. aastas.

b) Linna kulul ülewalpeetawad koolid:

Linna I järgu tütarlastekool — Laial uul. 25. Juhatajanna W. Stamm.
Linna poisslaste algkoolid: I ja II — Kloostri ja Kooli uul. nurgal 2, Nikolai gümnasiumi taga. III ja IV — Uuel uul. linna majas. V (Keiser Nikolai II nimeline) — S. Tartu maant. 33. VI — S. Pärnu maant. nr. 18, linna majas. Opemaks 9 rbl. aastas
Linna tütarlaste-algkoolid: I ja III — Pühawaimu uul. 6. II — Baltiski maant. 23. IV ja V — Kasanski uul., Umblia m. VI — Girgensoni uul. 6. VII — S. Pärnu maant. linna majas. VIII (Keisrinna Aleksandra Feodorowna nimeline) — S. Pärnu maant. 44. Õpemaksu wõetakse 7 rbl. aastas.

c) Erakoolid.

Elfriede Lenderi era-tütarlastegümnasium — S. Karja uul. 13. Aastane õpemaks: alamas ettewalmistamise-klassis 50, kõrgemas ettewalm.-kl 60 rbl., I, II ja III kl. 80 rbl.
Ludmilla Beljajewa era-tütarlastegümnasium — Wiru uul. 6. Õpemaks: kummaski ettewalm.-kl. 65 rbl., I, II ja III kl. 70, IV, V, VI ja VII kl. 80 rbl. aastas; kosti- jo korterirahaga kokku 350 rbl. aastas (ilma muusikatundideta).
Paruness Elisabet von der Hoveni I järgu era-tütarlastekool — Wene uul. 15. Opemaks 60—120 rbl. aastas, kostimaks 350 rbl. (ilma muusikatundideta). Õpekeeleks Saksa keel.
Pauline Eberhardi I järgu era-tütarlastekool — Wiru uul 1. Õpemaks 25—110 rbl., kostimaks 300 rbl. aastas. Opekeeleks Saksa keel.
Eestimaa Saksa seltsi (Fölschi) I järgu era-tütarlastekool „Henriettenschule“ — Toompeal, Dugiase uul. 2. Õpemaks 50 ja 110, kostimaks 300 rbl. Saksa õpekeel.
G. Narusbeki era-kaubandusekool — W. Pärnu maant. 19a.
Johanna Rahwingu era tütarlasteprogümnasium — Maakri uul 28. Õpemaks 14 r.
Eestimaa Saksa seltsi II järgu era-poeglastekool (kreiskool) — Wene uul. 31. Õpemaks 40 ja 50 rbl. Saksa õpekeel.
Olga Beyersdorfi II järgu era-tütarlastekool — Müüriwahe uul. 30. Õpemaks 30—60, kostimaks 200 rbl. Saksa õpekeel.
N. Plaestereri II järgu era-tütarlastekool — Rataskaewu uul. 14. Õpemaks 25 ja 30 rbl.
Marie Fitz-Geraldi II järgu era-tütarlastekool — Aptegi uul. 2. Õpemaks 30 rbl. Saksa õpekeel.

Ôpetaja Fr. Kentmanni II j. erakool poegl. — Tatarski uul. Ôpem. 40 ja 50 r. Saksa ôpekeel.
Cäcilie Wagneri III järgu erakool — Laial uul. 38. Ôpem. 40—60, kostim. 200 r.
D. Thomsoni III järgu erakool poeglastele — Laial uul. 44. Ôpem 30 r.
E. Niclaseni II j. erak. poegl. — Laial uul. 40. Ôpemaks 30 ja 40 r.
Karoline Hindreuse III j. erakool poegl. — Kuninga uul. 2. Ôpem 40 r.
J. Westholmi I I j. erak. poegl. — Wittenhofi uul. 29. Ôpem. 14 r.
Leontine Trummeri III j. erak. tütarl. — S. Pärnu maant. 16. Ôpem 14 r.
Pauline Leyst'i III j. erak. tütarl. — Tatarski uul. 1. Ôpem. 25 r. Saksa ôpekeel.
Berta Niclaseni III j. erak tütarl. — Pikal uul. 36. Ôpem. 20 ja 30 r. Saksa ôpekeel.
Elisabet Podtsherfkowa III j. erak. poeg- ja tütarl. — Narwa maant. 42 Ôpem. 40 r.
Jenny Westerbergi III j. erak. poeg- ja tütarl. — W. Pärnu m. 29. Ôpem. 24. r
Valerie Lindeni III j. erak. poeg- ja tütarl. — U. Kalamaja uul. 8. Ôpem. 30 r.
Jenny Grabby III j. erak. tütarl. — W. Wiru uul. 13, k. 3. Ôpem. 20 r. Saksa ôpekeel.
G. Rabinowitshi III j. erak. poegl. — Gonsiori uul. 11.
Jenny Lilienbergi III j. erak. tütarl. — W. Tartu maant. ja Balesna uul. nurgal.
Rosalie Tanieli (sünd. Jürgens) III j. erak poeg- ja tütarl. — Gonsiori uul. 8. Ôpem. 24 r.
Helene Kuckucki III j. erak. poeg- j. tütarl.—Kullasepa uul. 6. Ôpem. 10 r.
Cornelie Niclaseni III j. erak. poeg- ja tütarl. — Nunne uul. 2. Ôpem. 12 ja 13 r.
Olewiste kiriku konwendi poolt awatud III järgu erak. poeg- ja tütarl. — Kentmanni uul. 6. Juhatajanna Karoline Thomson. Ôpem. 20 r. Saksa ôpekeel.
Fr. Schotteri III j. erak. poegl. — Kasanski uul. 2.
Natalie Jeriseni III j. erak. poeg- ja tütarl. — Wanal Kalamaja uul. 32. Ôpem. 30 r.
Elfriede Lenderi III j. erak. poeg- ja tütarl. — S. Tartu maant. 33. Ôpetus maksuta.
Kamilla Führ'ergi III j. erak. poeg- ja tütarl. — S. Tartu maant 9. Ôpem 20 r.
Ljubow Schachowa III j. erak. poeg- ja tütarl. — S. Karja uul. 10. Ôpem. 20—25 r.
Nadeshda Nikitina III j. erak. poeg- ja tütarl. — Baltiski maant. ja Nikitini uul. nurga peal 13/1. Ôpem. 14 r.
John Carr'i III j. erak. poeg- ja tütarl. (Balti puuwillawabriku tööliste laste jaoks) — wabriku juures. Ôpem. 10 r.
Jaani kiriku konwendi III j. erak. poeg- ja tütarl. Eesti ôpekeel.
Niguliste kiriku konwendi poolt asutatud III j. erak. poeg- ja tütarl. — Pikal uul. 35 Ôpem. 12 ja 15 r. Saksa ôpekeel.
Nadeshda Prohorowa III j. erak. poeg- ja tütarl. — Narwa maant. 18 Ôpem. 40 r.

d) Muud koolid:

Eestimaa rüütelkonna doomkool — Toompeal, Kooli uul. Saksa õpekeel.
Eestimaa Rahwahariduse seltsi õhtukursused keskkoolide eeskawaga, mõlemast soost mitte alla 17 aasta wanustele isikutele. Wene õpekeel.
Raudtee-walitsuse poolt ülewalpeetaw algkool — Balti waksalis. Õpetus maksuta.
Dr. Martin Lutheruse waestemaja juures töötaw algkool — S. Tartu maant. 62. Õpem. 12 rbl.
Toompea waestemaja kulul ülewalpeetaw algkool — Toompea-Waestekooli uul. 3.
Tallinna heategewa seltsi poolt ülewalpeetaw tütarlaste algkool — S. Pärnu maant. 29. Õpetus maksuta.
Tallinna Nikolai 2-klassiline õigeusu kirikukool poegl. — S. Arewjewi uul. 6. Õpem. 10 rbl.
Tallinna Aleksander Newski 1-kl. õigeusu kirikukool poeg- ja tütarl. — Aia uul. 18. Õpem. 8 rbl.
Tallinna Preobrashenski 1-kl. õigeusu kirikukool poeg- ja tütarl. — S. Tartu maant 35. Õpem. 7 rbl.
A. Jürgensi Saksa ja Prantsuse keele õhtukursused mitte alla 17 aasta wanustele isikutele — Kompasna uul. 38. Õpemaks 3 rbl. kummagi keele pealt kuus.
Eestimaa Rahwahariduse-seltsi õhtukursused (umbes linnakoolide õpekawa ulatuses) mõlemast soost isikutele — Kooli uul. 2, Nikolai gümnasiumi taga. linna I ja II poeglaste-algkooli ruumides. Maks 6 rbl. aastas. Eesti õpekeel.
G. Narusbeki kaubandusekooli juures awatud kursused mõlemast soost isikutele, kes mitte alla 15 a. wanad. Õpeained: Wene, Saksa, Inglise ja Prantsuse keel, raamatupidamine, kaubandusline rehkendamine jne. Õpemaks 10 rbl. aastas iga üksiku õpeasja eest.
Tööliste õhtukursused Tallinna 4-kl. linnakooli juures — Wene uul. 22. Õpemaks 50 ja 75 kop.
St. Canuti gilde õhtukool —
Eestimaa Saksa seltsi 2-kl. õhtukool — Wene uul. 31. Saksa õpekeel.
Tallinna naisterahwaste pühapäewakool — Kloostri ja Kooli uul. nurgal 2, linna-algkoolide ruumides.
Tallinna Lastekaswatuse-seltsi kulul ülewalpeetaw waestelaste hoiupaik — W. Arewjewi uul. 15, oma majas.
Eestimaa Saksa seltsi poolt ülewalpeetawad waikeste laste hoiukohad 4—6-aastastele Saksa keelt rääkiwatele lastele. Maks 5—8 rbl.
Anna von Nassakeni lasteaed 3—7-aastastele Wene keelt rääkiwatele lastele — Niine uul. 12. Maks 30 rbl. aastas.
Aktsiaseltsi „A. M. Lutheri" lasteaed wabrikutööliste 4—9-aastastele lastele.
Peukeri lasteaed — Wene uul. Kordes'i m.

Kreditselts — w. pangad.
Kreispolitsei — w. politsei.
Kreposti-jaoskond — Toompeal, rahukogu majas. Awatud k. 11—3.
Kubermanguwalitsus — Toompea lossis. Awatud k. 11—3

Kuberner elab Toompea lossis, suwel Kadrintali lossis.
Laboratoriumid Linnalaboratorium toiduainete läbikatsumiseke Uuel turul kaubamajas
Linna bakteriologia-asutus — Rüütli uul.
Keemialise uurimi e laboratorium — Wene ja Aptegi uul. nurgal
Lasteaiad — w. Koolid d.
Linna-amet — raekojas, Suurel turul. Koosolekud esmaspäewal ja neljapäewal k. 1. Kantselei on awatud igal äripäewal 11—3.
Kantselei juhataja Fr. Grube.
Linnamõisate walitseja H. Schulzenberg elab Toompea Waestekooli uul. 1.
Linnapea inshener W. Lender elab Liiwalaia uul. 44; linnapea asetäitja linnanõunik G. Beljagin — Troonipärija bulwaril 4.
Linna politsei — w. politsei.
Loomaarstid — w. arstid.
Maamõetja. Kubermangu-maamõetja A. Kaminski — Narwa maant. 48.
Linna-maamõetja A. Mickwitz — Tõn smäel 7; tema abiline Fr. Falkenberg — Müüriwahe uul 30.
Maksu-inspektorid. Tallinna ja Baltiski maksuinspektor W. Sokolowski — W. Tartu maant. 9; tema abiline J. Jusefowitsh — Rüütli uul. 1.
Tallinna kreisi inspektor V. Bahr — Rüütli uul. nr. 4.
Maksuwalitsus — Pikal uul. 41; awatud k. 10—2 l. Esimees G. Kalla — Kalanski uul. 8.
Metsahoiu-komitee kantselei, Laial uul. 19. Awatud k. 10—12.
Museum. Eestimaa prowintsimuseum — Pikal uul. Maks 20 kop.
Nekrutikomisjonid. Kubermangu nekrutikomisjon asub Toompeal, lossis.
Tallinna kreisi nekrutikomisjon — Suurel Tartu maanteel 41. Awatud 9—11.
Notarised. Linnamägi, J., — Suurel Karja uul. 9. 9—3.
Mechmershausen, B., — Laial uul. 12.
Riesenkampff, N., — Pikal uul. 39. 9—3.
Turmann, W., — Suurel Karja uul. 2. 9—3 ja 6—8.
Oksjonipidaja (linnas) P. Sorgus — Niine uul. 3.
Pandimaja — Sauna uul. Saarmanni majas.
Pangad ja laenuasutused. Tallinna Eesti wastast. kreditühisus — Karja uul. 3.
Riigipanga osakond — Karja wärawa promenadil.
Scheel ja komp. — Wana turu kaelas, Suure Karja uul. nurgal 1/2.
Kubermangurentei — Toompeal, lossis.
Talurahwa-põllupanga osakond — Wismari uul. 7.
Balti kauba- ja tööstusepank — Pikal uul. 11.
Hoeppener ja komp. pank — Harju uul. 31.
Riia kaubapanga osakond — Wene uul. 6.
Eestimaa mõisnikkude mõisate kreditkassa — Karja wärawa promenadil 1.
Eestimaa wastast. kreditselts — Laial uul. 11.
Tallinna laenu- ja hoiukassa — Pikal uul. 22.
Tallinna immobilpank — Pikal uul. 33.
Passikontor (wäljamaa passide jaoks) — Toompeal, lossis, hoowi peal.

Patendid. Äripatentide wäljaandja: linna jaoks — A. Kiimann, linnawalitsuse kantseleis igal äripäewal k. 11—2, kreisi jaoks — rentei.
Pimedate-asutus — Tõnismäel, weetorni kõrwal.
Polgukantseleid — 89. Belomorski jalawäepolgu kants. — Karja wärawas 18; 90. Onega polgu kants. — Harju uul. 48; 91. Dwinski polgu kants. — S. Tartu maant. 64.
Politsei. Linnapolitsei walitsus — Wene uul. 23. Politseimeister kapten L. Tsitseroschin elab Pika uul. bulwaril 10; tema abiline J. Gensior.
Linnapolitsei kantseleid: I linnajaos — Kotsebue uul. 5. II linnajaos — S. Kompasna uul. 38. III linnajaos — S. Tartu maant. 43. IV linnajaos — Tatarski uul. 34. V. linnajaos — Baltiski maant. 14. VI linnajaos — Müüriwahe uul. 22. VII linnajaos (sadamas). —
Kreispolitsei walitsus — S. Tartu maant. 43 a. Awatud k. 10—2, Kreisi-ülem K. Anikejew — Wiru uul. 6; tema wanem abiline P. von Seume — Narwa maant. 25. Kreispolitsei-ülem — II jaosk. noorem abiline K. Walden — Kullasepa uul. 7.
Postkontor (I-järguline)—Wene uul. 9. Kontori-ülem R. Mühlwerk, abiline — D. Solotnitski.

Preestrid.

Õiget usku:

Agronomow, A., protohierei, Nikolai kir. preester, Pika uul. prom. ja Insheneri uul. nurgal.
Bõstrow, P., Kaasani kir. pr., kirikuplatsi ääres.
Giljarowski, J., Aleksander Newski surnuaia-kiriku pr., Wene surnuaia juures.
Griwtsow, A., Tallinna garnisonikiriku pr., Narwa maant 54.
Pokrowski, W., Siimeoni kiriku pr., kiriku m.
Popow, S., protohierei, Aleksander Newski peakiriku ja Nikolai kiriku praost, Toompeal, kiriku m. 8.
Rammul, A., Preobrashenski Eesti kiriku pr., S. Tartu maant. 35.
Smirnow, A., linnapraost, Aleksander Newski peakiriku pr., kiriku m.
Sõbin, A., Pühtitsa kloostri Tallinna abikiriku pr., kiriku m.
Tiisik, K., protohierei, Aleksander Newski peakiriku pr., peakiriku platsi ääres 8.

Katoliku usku:

Limanowicz, N., Peetri-Pauli kiriku (Wene uul. 18) pr., Wene uul. 3/7.

Prokurorid. Ringkonnakohtu prokuror J. Ruban. —
Prokurori abilised: 1. jaosk. G. Omeltshenko — Institudi uul. 2; 2 jaosk. N. Strelbitzki — Narwa maant. 44; 3. jaosk. A. Grin — Institudi uul. 12; 4. jaosk. W. Bittner — Narwa maant. 54.
Raamatukogu. Linna maksuta raamatukogu Nunne uul. 2. Awatud äripäewadel k. 12—10, pühapäewadel k. 3—10 õhtul; suwel igapäew kella 3—8 õhtul.
Rabbi. Tallinna synagogi rabbi, prowisor J. Brodowski — Wiru wärawa bulwaril 25.

Rahwakoolide walitsus. Eestimaa rahwakoolide direktor mag. K. Recha — Narwa maant. 34.
Tallinna 1. jaoskonna rahwakoolide inspektor J. L. Jürgens — S. Kompasna uul. 38; Tallinna 2. jaoskonna rahwakoolide inspektor M. Hanser — Wäiksel Tartu maant. 21.
Rannawahi-walitsus — Narwa maant. 20.
Rentei — w. pangad.
Rüütelkonna kantselei — Toompeal, Kohtu uul. 1, Toompea Lut. kiriku wastas. Wanem sekretar: parun E. Stackelberg. Kantselei awatud k. 11—3.
Sadamatööde walitsus — Narwa maant. 63.
Sadamawalitsus — Wene uul. 5. Sadamakomandör kontradmiral A. Iretskoi — W. Pärnu m. 3.
Kaubasadama walitsus — Narwa m. 55.
Shandarmiwalitsus — Kubermangu shandarmiwalitsus, Uuel uul. 3. Raudtee shandarmiwalitsus.
Sôjawäe-walitsus. Tallinna kreisi sôjawäe-walitsus — S. Tartu maant. 59.
Staab. 23. jalawäe-diwisjoni staab — Narwa maant. 63. Diwisjoni ülem kindralleitnant N. Pôhatshew.
Talurahwa-asjade walitsus — Toompea lossis.
Tapamaja —Riesenkampfi uul. 37.
Telefoniwôrgu kantselei — Pikal uul. 48.
Tôlk. Ringkonnakohtu tôlk D. Jepinatjew — Narwa maant. 44.
Tollimaja — sadamas, Sadama uul. 21. Awatud k. 10—3.
Trükiasjade inspektor — Waksali promenadil 3
Wabrikuasjade komisjoni kantselei — Uuel uul. 23.
Wabriku-inspektorid. Wanem wabriku-inspektor A. Opatski elab W. Pärnu maant. 21; 2. jaosk. insp. A. Guljajew — Luisentali uul 6; 3. jaosk. insp. J. Jurassow—Laial uul. 21; 4. jaosk insp. J. Moissejew.—
Waestelaste-kohus — linna raekojas, igal kesknädalal 12—2. Esimees linnapea.
Waimulikud — w. kirikuôpetajad, preestrid, rabbi.

Harjumaal.

Baltiskist: linnapolitsei ülem P. Pahomow; linnawanem A. Nikitin, tema abilised W. Johannson ja K. Kurst; kreisi VIII jaosk. terwishoiu-arst ning linna-arst N. Abel; maksuwalitsuse esimees J. Polewits; posti- ja telegrafijaoskond; Tallinna tolliwalitsuse jaoskond; E. Kulli aptek; meremeestekool; kroonu algkool poeg- ja tütarlastele; linna algkool poeg- ja tütarlastele: õigeusu kirikukool; Lut. kirik, õpetaja W Juckum; Georgi õigeusu kirik, preester J. Hermann.

Hageris: posti- ja telegrafijaoskond; kreisi V jaosk. terwishoiu-arst P. Kienast; K. Ellrichi aptek; Hageri Rahwahariduse seltsi II järgu 2-klass. erakool poeg- ja tütarlastele (Eesti õpekeelega); **Angerjal:** õigeusu kirik, pr. K. Oberpal; 2-klassiline õige-usu kirikukool; **Pahklas:** õigeusu abikool.

Harju-Jaanis: **Arukülas:** õigeusu kirik, pr. P. Kolon; 2-klass.

õigeusu kirikukool; Raaſiku jaama juures: M. Roſsmanni aptek.

Harju-Madiſes: Madiſe-Risti Rahwahariduſe ſeltſi III järgu 2-klaſſ. erakool poeg- ja tütarlastele (Eesti õpekeelega); Pakri saarel: õigeusu abikool.

Jõelähtmes: Koſtiweres: õigeusu abikool

Juurus: H. Saati aptek; õigeusu kirik, pr. Th. Waher; 2-klaſſ. õigeusu kirikukool; Kuimetſas: õigeusu kirik, pr. K. Oberpal; 2-klaſſ. õigeusu kirikukool; Mahtras: õigeusu abikool.

Keilas: postijaoskond: kreispolitſei I jaosk. noorem abiline A. Koſhewnikow; kreiſi I jaosk. terwishoiu arſt E. Hanſchmidt; G. Sarmo aptek; Keila Rahwahariduſe ſeltſi III järgu 2-klaſſ. erakool poeg- ja tütarlastele (Eesti õpekeelega); Nõmmel: kroonu III järgu erakool.

Körgeſaarel: (Soome Suurſaari): telegrafijaoskond.

Koſel: A. Johannſoni aptek; Aleksandri wallas: 2-klaſſ. miniſteriumikool: Uuemõiſas: 2-klaſſ. miniſteriumikool; Rawilas: kreiſi IV jaosk. terwishoiu-arſt L. von Ullmann, ühtlaſt ka krahwinna Kotzebue haigemaja arſtline juhataja.

Kuuſalus: kreiſi III jaosk. terwishoiu-arſt P. Saul; K. Juckumi aptek; Kiius: 2-klaſſ. miniſteriumikool; Kolgas: telegrafijaoskond mõiſas); 2-klaſſ. miniſteriumikool; Könnus: 2-klaſſ. miniſteriumikool; Leeſil: õigeusu kirik, pr. M. Tõnisberg: 2-klaſſ. õigeusu kirikukool.

Niſſis: W. Maddiſſoni aptek; Liiwal: posti- ja telegraf-jaoskond.

Naplas: posti- ja telegrafi-jaoskond; kreiſi VI jaosk. terwishoiu arſt G. Hammer; kreispolitſei III jaosk. noorem abiline R. Saar; ülem talurahwa-kohus, eſimees G. Laanekorb; VII jaosk. rahukohtunik A. Nedſwetski; H. Saati aptek; L. Küllmanni III järgu erakool; Järwakandis: 2-klaſſ miniſteriumikool; Ohukotſus: õigeusu abikool; Kodilas: 1-klaſſ. miniſteriumikool; Raikülas 2-klaſſ. miniſteriumikool.

Riſtil: õigeusu kirik, pr. J. Teppo; 2-klaſſ. õigeusu kirikukool; Nõwal: õigeusu abikool; Wihterpalus: õigeusu abikool

Järwamaal.

Paides: post- ja telegrafi-kontor (V-järguline), kreiſi õõjawäe-walitſus, ülem — alampolkownik N. Schiſchow; kreiſi nekrutikomusjoni kreiſi rentei; kubermangu aktſiſiwalitſuſe IV ringkond; makſuinſpektor A. Ogloblinski; kreispolitſei ülem E. von Grünewaldt; I jaosk noorem abiline parun O. Wrangell talurahwa-asjade komiſſar P. Tſitſeroſchin; rahwakoolide inſpektor A. Anſon; notarius O. Hoffmann ülem talurahwa-kohus, eſimees J. Kaminski; II jaosk. rahukohtunik J. Dõnowski; I jaosk. kohtu-uurija S. Roſſinewitſh; kohtupriſtaw W Nortmann; III jaosk; rahukogu-priſtaw W. Greenberg. wannutatud adwokadi abi parun L. Stackelberg; kreiſi II^{b} jaosk. terwishoiu-arſt ja kreiſiarſt E. von Nottbeck. kreiſi II^{a} jaosk terwishoiu-arſt ja linna-arſt Dr. W. Grohmann, ühtlaſi ka linna haigemaja arſtline juhataja; kreiſi looma-arſt G. Raudſepp; mag. O. Braſche aptek; linnapea O. Braſche; tema aſemik Chr. Grohmann; makſuwalitſuſe eſimees K. Raas; 3-klaſſ. linnakool; linna II järgu 2-klaſſ.

tütarlastekool; Lut. kiriku II järgu kool; Lut. koguduse segakool; õigeusu kirikukool; E. Tadeli III järgu erakool; Lut. usu kirik, õp. praost K. Rall; õigeusu kirik, pr. J. Teiss

Amblas: posti-jaoskond; kreispolitsei II jaosk. noorem abiline A Sepp: kreisi IV jaosk. terwishoiu-arst ja tihelkonna-arst R. Taar, ühtlasi ka Agnese nimelise ambulatoriumi juhataja; H. Dabberti aptek; I jaosk. rahukohtunik A Tihomirow: K. Hoffmanni III järgu erakool; Eesti nooresoo kaswatuse seltsi Ambla haruseltsi II järgu erakool; Tapal: postkontor; II jaosk. kohtu-uurija A. Hintzer; õigeusu kirik, pr. K. Jaanson; K. Masingi III järgu erakool; Eesti nooresoo kaswatuse seltsi Tapa haruseltsi III järgu erakool; õigeusu kirikukool; raudtee-kool; raudtee-arst S. Lasowich-Wasselewitsh; Fr. Egloni aptek.

Järwa-Jaanis: Fiedleri päriljate aptek; Karinul: 1-klass. ministeriumikool; Kangrul (Ammuta külas): õigeusu kirik, pr. M. Uusna; õigeusu kirikukool; Kuusna mõisas; kreisi V jaosk. terwishoju-arst W. von zur Mühlen Selikülas: 1-klass. ministeriumikool.

Koerus: haigete wastuwõtmisekoht wooditega, tohter P. Waldner, kes ühtlasi ka kreisi III jaosk. terwishoiu-arst on; A Steini aptek; Rakkes: postijaoskond; W. von Amende aptek

Peetris: Esna wallas (Kirisaarel): 2-klass. ministeriumikool.

Türil: Lut. tihelkonnakool; kreisi I jaosk. terwishoiu-arst Dr. E. Keck; parun Engelhardti aptek; Allikul: 2-klass. ministeriumikool; Wäätsal: 2-klass. ministeriumikool; Wahastus: õigeusu abikool.

Läänemaal:

A. Mannermaal:

Haapsalus: post- ja telegrafikontor (V-järguline); tollwalitsuse peatuskoht; kreisi sõjawäe-walitsus, ülem — alampolkownik S. Kagadejew; kreisi rekrutikomisjon; kreisi rentei; kubermangu aktsiiswalitsuse III ringkond; maksuinspektor parun E. Klopmann; kreispolitsei ülem N. Mali assewitsh, wanem abiline A. Offenberg, II jaosk. noorem abiline W. Pawlow; talurahwaasjade komissar K. Tamm; rahwakoolide inspektor P. Schumakow; notarius K. Nieberg; ülem talurahwakohus, esimees Th. Stwolonski; I jaosk. rahukohtunik N. Aleksandrow; kohtu-uurijad — I jaosk. Th. Stulginski ja II. jaosk B. Moshanski; kohtu pristaw J. Sakarewitsh; I, I ja VIII jaosk. rahukogupristaw J. Ruse; era-adwokat A. Eldring; linnapea G. v. Krusenstiern, tema asemik — J. Mirsalis; linnapristaw L. Parnickel; kreisi VI jaosk. terwishoiuarst ja kreisiarst W. Hoffmann; kreisi looma-arst G. Mikk; linna-arst Dr. M. Hörschelmann, ühtlasi ka linna-haigemaja ning supelmaja tohter; kreisi VII jaosk. terwishoiuarst G. von Krusenstiern, tema juhatusel töötab ka era-haigemaja; rannawahtide noorem arst L. Kliott; M. Bergfeldti terwisliste wannide asutus — mere-supelkohtade juures; G. Weltsi kehakaswatusline era-haigemaja arstliste kehaharjutuste ja soonetrükimisega; prakt. arstid H. Abels ja R. Holst; hamba-arst H. Kljas-Glas; G. Nährmanni aptek; maksuwalitsuse esimees W. Weide; linna II järgu tütarlastekool; A. Sokolowa II järgu erakool; 3-klass. linnakool; kroonu algkool poeglastele; kroonu algkool tütarlastele; 2-klass. õigeusu kiri-

kukool; E. Hoffmanni III järgu erakool; III järgu erakool „Karlsstift" Lut. usu kirik, õp. R. von zur Mühlen; Maarja Magdalena õigusu kirik, pr. praost A. Beshanitski.

Hanilas: Paadremaal: õigeusu kirik, pr. Th. Männikson; õigeusu kirikukool; Paatsalus: 2-klass. ministeriumikool; Wirtsus: posti- ja telegrafi-jaoskond; õigeusu kirik; õigeusu kirikukool.

Karusel: Lut. kihelkonnakool.

Kõllamaal: J. Maituse aptek; õigeusu kirik, pr. M. Kipper; õigeusu kirikukool; Waikna Päril: 2-klass. ministeriumikool.

Lääne-Nigulas: prov. Kieseritzky abikaasa aptek; Orus: 2-klass. ministeriumikool.

Lihulas: posti- ja telegrafi-jaoskond; kreispolitsei III jaosk. noorem abiline A. Brümmer; talurahwa-asjade komissar K. Beshanitski; ülem talurahwa-kohus, esimees A. Parsmann; II jaosk. rahukohtunik B. Konradi; kreisi III jaosk. terwishoiu-arst K. Edler von Rennenkampf; looma-arst M. Treumann; Sternfelsi pärijate aptek; Lut. usu kirik, õp. praost W. von Petzold; Aleksander Newski õigeusu kirik, pr. P. Kamenew; õigeusu kirikukool; kroonu algkool poeg- ja tütarlastele; M. Paukeri III järgu erakool; Tarwas (alewi ligidal): kreisi IV jaosk. terwishoiu-arst G. Hollmann.

Märjamaal: posti- ja telegrafi-jaoskond; kreispolitsei IV jaosk. noorem abiline K. Allas; kreisi V jaosk. terwishoiu-arst ja kihelkonna-arst Dr. N. Hoffmann, ühtlasi ka haigemaja juhataja; H. Jesperi pärijate aptek; õigeusu kirik, pr. K. Antson; õigeusu kirikukool; A. Smirnowa III järgu erakool. Kuuda mõisas: pidalitõbiste haigemaja, arst Dr. A. Kupffer.

Martnas: Wäike-Lähtrus: õigeusu kirik, pr. J. Pawel: õigeusu kirikukool.

Ridalas: Mäemõisas; õigeusu kirik, pr. G. Podekrat; õigeusu kirikukool; Weltsas: 2-klassiline ministeriumikool.

Wigalas: Saati aptek; Wellisel: õigeusu kirik, pr. J. Allik; õigeusu kirikukool.

B. Saarte-Läänemaal:

Emasles: õigeusu kirik, pr. K. Saarmann; õigeusu kirikukool;

Keinas: posti- ja telegrafi-jaosk. kreisi I jaosk. terwishoiu-arst ja rannawahtide arst F. Eichfuss W. Scheffeli aptek; Seljal: kreisi II jaosk. terwishoiu-arst A. Normann.

Pühalepal: õigeusu kirik, (Reo mõisas), pr. J. Jannsen; õigeusu kirikukool; Kärdlas: post- ja telegrafikontor (VI-järguline); tollimaja; kreispolitsei I jaosk. noorem abiline parun Fr. Buxhoewden; talurahwa-asjade komissar M. Wladimirow; rannawahid; kalewiwabrik; wabriku haigemaja, tohter Dr. A. Masing; haigemaja juures aptek; K. Holfeldti III järgu erakool.

Reigis: Kõrgesaares: õigeusu kirik, pr. W. Werlok; õigeusu kirikukool.

Wormsi saarel: õigeusu kirik, pr. J. Waarask; õigeusu kirikukool.

Virumaal:

Rakweres: post- ja telegrafi-contor (IV-järguline); kreisi sõjawäe-walitsus, ülem — alampolkownik A. Tsherwonka; kreisi nekrutikomisjon; kreisi rentei; kubermangu aktsisiwalitsuse I ja V ringkond; maksuinspektor P. Sablin; kreispolitsei ülem K. von Rengarten, tema wanem abiline A. Petrow, I jaosk. noorem abiline P.

Jeremin; talurahwa-asjade komissar P. Muffel; rahwakoolide inspektor N. Bölow; notarius E. Hunnius; Rakwere-Paide rahukogu, esimees P. Tarhow; kreposti-jaoskond; IV jaosk. rahukohtunik M. Bahirew, V jaosk. rahukohtunik S. Buturlin, lisa-rahukohtunik S. Spakow; ülem talurahwa-kohus, esimees N. Jaanson; I jaosk. kohtuuurija M. Stillmark; kohtupristaw J. Trull; II jaosk. rahukogu-pristaw A. Lewmann; wannutatud adwokat R. von Bodisco; linnapea R. Andrejew; kreisi II jaosk. terwishoiu-arst ja kreisiarst Dr. K. Martinson; kreisi IX jaosk. terwishoiu-arst Dr. E. Hoffmann; kreisi looma-arst H. Heindrichson; linna-ja kreisi arst W. Schröppe, ühtlasi ka linna haigemaja arstline juhataja; prakt. arst W. Oja; dentist J. Berlin; linna looma-arst J. Sjusjumow; W. Dehio aptek; maksuwalitsuse esimees G. Alamets; linna II järgu 2-klass. tütarlastekool; M. Tshernay II järgu erakool; 3-klass. linnakool; 1-klass. kroonu algkool poeglastele; 1-klass. kroonu algkool tütarlastele; Emili 1-klass. algkool tütarlastele; J. Thomey, A. Roosi ja S. Kreidneri III järgu erakoolid; waestelastemaja algkool; õigeusu kirikukool poeglastele; õigeusu kirikukool tütarlastele; Lut. usu kirik, õp. L. Pallon ja W. Paucker; õigeusu kirik, pr V. Beshanitski.

Haljalas: R. Laksi aptek; Kärmu ambulatorium wooditega, tohter J. Hahn, kes ühtlasi ka kreisi X jaosk. terwishoiu-arst on; Kässmus: meremeestekool, Sagadi mõisas: „Kalewipoja“ seltsi 1-klass. kool; Wihulas: 2-klass. ministeriumikool; Wõsul: Wõsu nooresoo kaswatuse seltsi III järgu 1-k. erakool (Eesti õpekeelega); W. Dehio suwine aptek.

Jisakus: Lut. kihelkonnakool; G. Schwalmi pärijate aptek; Alajõeküläs: õigeusu kirik, pr A. Troitski; 1-klass. õigeusu kirikukool poeg- ja tütarlastele; Tereweretammetaga: 1-klass. ministeriumikool.

Jõhwis: post- ja telegrafikontor (VI-järguline); talurahwa-asjade komissar N. Menschikow; kreisi politsei III jaosk. noorem abiline E. Blumberg; ülem-talurahwa-kohus, esimees E. Brunberg; notarius K. Wälli; VI jaosk. rahukohtunik S. Gritsai; kreisi III jaosk. terwishoiu-arst ja kihelkonna-arst Dr. K. Tomberg, tema juhatusel ka haigete wastuwõtmise-koht wooditega; Jõhwi mõisnikkude seltsi aptek; 2-klass. ministeriumikool; 1-klass. õigeusu kirikukool tütarlastele; M. Dietrichi III järgu erakool; Lut. usu kirik, õp. K. Hesse, õigeusu kirik, pr. P. Poska: Pühtitsal; postijaoskond; klooster; klooftri õigeusu kirik, pr. J. Wewo ja W. Kamenew; 2-klass. õigeusu kirikukool; Owsowi külas: õigeusu abikool; Nowo külas: õigeusu abikool; Remeniki külas: õigeusu abikool; Jaamaküläs: õigeusu kirik, pr. N. Poska; õigeusu abikool; Porskowos: 2-klass. ministeriumikool.

Kadrinas: postijaoskond; õp. J. Lutheri ambulatorium wooditega, tohter O. Hoffmann; A. Rose aptek; Kadrina haridusseltsi III järgu erakool; Palmsis: 2-klass. ministeriumikool.

Lüganusel: kreisi IV jaosk. terwishoiu-arst ja kihelkonna-arst A. Lockenberg; G. Krameri aptek; M. Leifeldti III järgu erakool.

Narwas: notariused Th. Ebrok ja R. Meyer; kohtu-uurijad: II jaosk. A. Schamarin; ja III jaosk. A. Krukowski; IV jaosk. prokuror G. Dohne; I jaosk. rahukogu-pristaw A. Puhow; rahukohtunikud III jaosk. W. Depp ja VII jaosk. Th. Lisanow; wannutatud adwokat Fr. von Husen; wann. adw. abi A. Peet; era-adwokadid A. Neks ja G. Neumann, Lut. usu kirik, õp. R. von Paucker; J. Dubinker-Nemseri aptek (Juhkentalis); Kreen-

holmis: 2-klass. ministeriumikool; kalewiwabrik; wabriku haigemaja, pea-arst Dr. F. Hoffmann, noorem arst R. Sommer; haigemaja juures on aptek; wabriku pristaw; õigeusu kirik, pr. W. Beshamitski.

Narwa-Jõesuus: post- ja telegrafikontor (V-järguline); kreispolitsei IV jaosk. noorem abiline parun A. Wrede 2-klass. ministeriumikool; A. Abramsoni aptek; weega arstimise, arstliste kehaharjutuste- ja sooneträkimise eraasutused: üks tohter Emil Krugi ja teine tohter E. Salzmanni juhatusel, kes ka post- ja telegrafikontori arst on; Narwa tollimaja arst W. Andrusson; Lut. usu kirik, õp. J. Jalajas; õigeusu kirik, pr. N. Pokrowski; 2-klass. õigeusu kirikukool.

Simunas: G. Gnadebergi aptek; kreisi VII jaosk. terwishoiu-arst Dr. A. Treu; Simuna nooresoo kaswatuse seltsi III järgu erakool.

Wäike-Maarjas: Lut. kihelkonnakoolid: üks poeglastele ja teine tütarlastele; kreispolitsei II jaosk. noorem abiline R. Brandt; kreisi VIII jaosk. terwishoiu-arst ja kihelkonna-arst E. Utt; Erinal: B. Mathieseni aptek; Kiltsis: postijaoskond.

Waiwaras: Lut. kihelkonnakool; kreisi I jaosk. terwishoiu-arst ja kihelkonna-arst E. Vogt, tema juures ka haigete wastuwõtmise-koht wooditega; Merekülas: posti- ja telegrafi-jaoskond; A. Abramsoni suwine aptek; Sillamäel: posti- ja telegrafi-jaoskond; S. Klawinuse aptek; Wasknarwas: õigeusu kirik, pr. K. Lebedew; 2-klass. õigeusu kirikukool; õigeusu abikool; Werhneselo wallas, Karoli külas: õigeusu abikool.

Wiru-Jakobis: kreisi VI jaosk. terwishoiu-arst A. Martinson; H. Hirschsoni aptek; Kütti wallas: Wiru-Jakobi nooresoo kaswatuse seltsi II järgu erakool; Winni mõisas: mõisnikusoost tütarlaste II järgu 5-kl. kool.

Wiru-Nigulas: W. Schmidti aptek; Lut. kihelkonna-kool; G. Rutopõldi III järgu erakool; Aseris: kreisi $V^{b}_{=}$ jaosk. terwishoiu-arst R. Schroeter, ühtlasi ka Aseri wabriku juures olewa ambulatoriumi juhataja; Kundas: abi-telegrafijaoskond; tolliwalitsuse peatuskoht; tsemendiwabrik; wabriku haigemaja, tohter M. Luig, kes ühtlasi ka kreisi $V^{a}_{=}$ jaosk. terwishoiu-arst on; 1-klass. ministeriumikool; E. Holsti III järgu erakool; Ulwi-Sammas: 2-kl. ministeriumikool.

Kodumaa kihelkondade, waldade ja mõisate adressid.

Lühenduste seletused: ültk. — ülem- talurahwakohus; p. — politseijaoskond; r. — rahukontujaoskond, krsl. — kreisilinnast; rdt. — lähem raudtee-jaam; ü. — üle; kn. s. — kinnitatud saadetuste adress; kih. — kihelkond; ühend. — ühendatud; krkm. — kirikumõis.

Muud seletused. Adress, mis kihelkonna nime järel on üles antud, näitab wallamajas adressi; kui mõisate adressid walla omast lahku lähewad, siis on nad eraldi ära näidatud. Numbrid tähtede „krsl." järel näitawad wallamaja kaugust kreisilinnast, numbrid rauteejaama nime järele wallamaja kaugust lähemast raudteejaamast.

Eestimaa kubermang.

Haapsalu kreis (Läänemaa.)

Lihula komissarijaoskond, Леальскій комиссарскій участокъ.

Selle jaoskonna wallad on kõik Lihula ülem- talurahwakohtu ringkonnas. Komissari ja ültk. kantseleid asuwad mõlemad Lihulas.

I. **Märjamaa** (Мерьяма) kih. Adr. ü. Märjamaa (ст. Мерьяма). Sellest kihelkonnast on Walgu kogukond Welise walla külge, Wigala kihelk., ühendatud.

Wallad:

1. Haimre. Геймарская, Adr. ü. Märjamaa (ст Мерьяма) 4. p., 8 rhk, krsl 84 wt., rdt. Riisipere (Ризенбергъ). Wallakohus on Märjamaal.

Mõisad:

Haimre, Геймаръ; Kasti, Касти; Mõisamaa, Мойзама; Orgita, Розенталь.

2. Märjamaa, Мерьямская. Adr. ü. Märjamaa (ст Мерьяма), 4. p., 8. rhk., krsl. 70 wt. rdt. Riisipere (Ризенбергъ) 27 wt.

Mõisad:

Märjamaa, Мерьяма; Märjamaa krkm.. Паст. — Мерьяма; Sõtküla, Сеткюль; Paenküla, Паэнкюль; Tolli, Паргенталь; Waimõisa. Ваддемойзъ; Lümandu Лимматъ; Kõrwetaguse, Кервейтакъ. Päädewa, Педуа; Männiku, Танненгофъ; Wigala kihelkonnast: Konowere, Коноферъ.

II. **Wigala** (Фикель) kih. Adr. ü. Jädiwere (ст. Іеддеферъ), kn. s. ü. Märjamaa (ст. Меряьма). Sellest kihelkonnast on Konuwere koguk. Märjamaa walla külge, Märjamaa kihelk., ühendatud.

Wallad:

3. Welise, Фелькская, Adr. ü. Märjamaa (ст. Мерьяма). 4. p., 8. r., krs. 86 wt, rdj. Hermeti (Херметъ) 25 wt.

Mõisad

Welise, Шлосъ — Фелькъсъ; Päärdu, Кошъ — adr. ü. Jädiwere (ст. Іеддеферъ); Nurtu, Нурмсъ; Nõlwa, Нельва ja Märjamaa kihelkonnast Walgu, Валькъ — adr. ü. Märjamaa (ст. Мерьяма).

4. Wigala Фикельская. Adr. igale poole ü. Jädiwere (ст. Іеддеферъ), kn. s. ü. Märjamaa (ст. Мерьяма). 4. p., 2. r., krs 65 wt., rdj. Risti (Ристи) 40 wt.

Mõisad:

Wana-Wigala, Шлосъ-Финкель; Kiwi-Wigala, Штейнъ — Финкель; Wigala krkm., Пост. — Финкель; Jädiwere, Іеддеферъ.

III. Mihkli (Ст. Мухаэлисъ) kih. Adr. ü. Lihula (ст. Леаль).

Wald:

Weltsa, Вельцкая. Adr. igale p. ü. Lihula (ст. Леаль). 3 p., 2. r., krsl. 57. wt., rdt. Risti (Ристи) 40 wt.

Mõisad:

Keblaste, Кебласъ; Weltsa, Вельцъ; Mihkli krkm., Пост. — Ст. Михаэлисъ; Aru, Аррогофъ; Karinõmme, Каррименъ; Oidermaa, Ойденормъ.

IV. Karuse (Карузенъ) kih. Adr. ü. Lihula (ст. Леаль). Karuse kihelkonnast on Saastna loguk. Massu walla külge, Hanila kih., ja Karuse kirikuwald, Tuudi ja Maatsalu Lihula walla külge, Lihula khlk., ühend.

Wald:

6. Paatsalu, Патцальская. Adr. ü. Lihula (ст. Леаль.) 3. p., 2. r., krsl. 73 wt., rdt. Risti (Ристи) 60 wt.

Mõisad:

Jlluste, Иллустъ; Nehatu, Нехатъ; Watla, Ваттель ja Hanila kihelk. Paatsalu, Патцаль — adr. ü. Lihula (ст. Леаль); Piiwarootsi, Пиваротсъ — adr. ü. Wirtsu (ст. Вердеръ).

V. Hanila (Ганель) kih. Abikirik Warbla (Верпель). Adr. ü. Wirtsu (ст. Вердеръ).

Wallad:

7. Massu, Массауская. Adr. ü Lihula (ст. Леаль). 3. p., 2. r., krsl. 69 wt., rdj. Risti (Ристи) 59 wt.

Mõisad:

Hanila krkm., Пост. — Ганель; Wana-Wirtsu, Старо-Вердеръ; Uue-Wirtsu, Ново-Вердеръ — adr. ü. Wirtsu (ст. Вердеръ); Massu, Массау; Woosi, Возель; Mõisaküla, Мойзакюль ja Karuse kihelk. Saastna, Састама — adr. ü. Lihula (ст. Леаль).

8. Paadremaa, Паденормская. Adr. ig. poole ü. Lihula (ст. Леаль). 3. p., 2. r., krsl. 80 wt., rdt. Pärnu (Перновъ) 50 wt.

Mõisad:

Paadrema, Паденормъ; Mõtsu, Мецебо.

9. Saulepi, Саулепская. Adr. igale poole ü. Lihula (ст. Леаль). 3. p., 2. r., krsl. 90 wt., rdj. Pärnu (Перновъ) 50 wt.

Mõisad:

Waisti, Вайстъ; Uue-Warbla, Ново — Верпель; Wana-Warbla, Старо — Верпель; Saulepi, Саулепъ.

VI. Lihula (Леаль) kih. Abikirik Kirbla (Кирреферъ). Adr. ü. Lihula (ст. Леаль).

Wallad.

10. Lihula, Леальская. Adr. igale poole ü. Lihula (ст. Леаль). 3. p., 2. r., krsl. 51 wt., rdj. Risti (Ристи) 42 wt.

Mõisad:

Lihula, Шлосъ-Леаль; Penijõe, Пенніегги; Lihula krkm., Пост.-Леаль; Karuse kihelk.; Karuse krkm., Пост.-Карузенъ; Tuudi, Тутомягги; Maatsalu, Матцаль.

11. Wanamõisa, Ванамойзская. Adr. igale poole ü. Lihula (ст. Леаль). 3. p., 2. r. krsl. 40 wt., rdj. Risti (Ристи) 31 wt. Wallakohus kannab Seira wallakohtu nime.

Mõisad:

Wanamôisa, Банамойзъ; Seira, Сейеръ; Kirbla krkm., Паст. — Кирреферъ.

12. Kasari, Казаргенская. Adr. igale poole ü. Lihula (ст. Леаль). 3 p., 2. r., krsl. 40 wt., rdj. Risti (Ристи) 31. wt. Wallakohus on Seiras.

Mõisad:

Kasari, Казаргенъ; Keskülа Кескюль.

13. Kloostri, Клостергофская. Adr. ig. poole ü. Lihula (ст. Леаль). 3. p., 2. r., krsl. 40 wt., rdj. Risti (Ристи) 31 wt. Wallakohus on Seiras.

Haapsalu komissarijaoskond, Гапсальскій комиссарскій участокъ.

Selle jaoskonna wallad on kõik Haapsalu ül. tal. k. ringkonnas. Haapsalu komissari ja ütk. asupaik on mõlemil Haapsalus.

I. **Kullamaa** (Гольденбекъ) kih. Adr. ü. Turpla (ст. Турпель). kin. s. üle Risti (ст. Ристи). Abikirik Piirsalu (Пирсаль) Adr. ü. Risti (ст. Ристи).

Wallad:

1. Waikna, Вайкнаская Adr. igale poole ü. Turpla. (ст. Турпель), kin. s. üle Risti (Ристи). 4. p., 2. r., krsl. 43 wt., rdj. Risti (Ристи) 23 wt.

Mõisad:

Waikna, Вайкна; Kullamaa, Гольденбекъ; Päri, Каттентакъ.

2. Luiste, Луйстская. Adr. igale poole ü. Märjamaa (ст. Мерьяма). 4. p., 8. r., krsl. 55 wt., rdj. Risti (Ристи).

Mõisad:

Luiste, Луйстъ; Loodna, Палль; Tiinuse Шенгузенъ; Muraste, Ферзенау.

3. Sippa, Сиппская. Adr. ü. Märjamaa (ст. Мерьяма). 4. p., 8. r., krsl. 58 wt., rdj. Risti (Ристи). Wallakohus on Luistes.

Mõisad:

Sippa, Сиппъ — adr. ü. Märjamaa (ст. Мерьяма); Kohatu, Кохатъ — adr. ü. Risti (ст. Ристи).

4. Sooniste, Сойницкая. Adr. igale poole ü. Risti (ст. Ристи). 4. p., 1. r., krsl. 52 wt., rdj. Risti (Ристи). Wallakohus on Piirsalus.

Mõis:

Sooniste, Сойницъ.

5. Piirsalu, Пирсальская. Adr. igale poole ü. Risti (ст. Ристи). 2 p., 1. r., krsl. 41 wt., rdj. Risti (Ристи).

Mõisad:

Kuie, Куйегги; Piirsalu, Пирсаль.

6. Kalju, Кальюская. Adr. igale poole ü. Risti (ст. Ристи). 4. p., 1. r., krsl. 45 wt., rdj. Risti (Ристи). Wallakohus on Koloweres.

Mõisad:

Suure-Kalju, Гросъ — Калью; Maidla, Токумбекъ.

7. Kolowere, Коловерская. Adr. igale poole ü. Risti (ст. Ристи). 4. p., 1. r., krsl. 55 wt., rdj. Risti (Ристи) 15 wt.

Mõisad:

Kolowere, Шлосъ — Лоде; Kullamaa krkm., Паст. Гольденбекъ; Leewri, Леверъ; Käändla, Кянда.

8. **Jõgisuu**, Іеггисская. Adr. igale poole ü. Turpla (ст. Турпель), kin. s. ü Risti (ст. Ристи). 4. p., 2. r., krsl. 42. wt., rdj. Risti (Ристи). Wallakohus on Waiknas:

Mõisad:

Liiwi, Пармель; Jõgisuu, Іеггисъ.

II. **Martna** (Ст. Мартенсъ) kih. Adr. ü. Haapsalu (г. Гапсаль)

Wallad:

9. Martna, Ст. Мартенская. Adr. ü. Haapsalu (г. Гапсаль). 2. p., 2. r, krsl. 20 wt., rdj. Haapsalu (Гапсаль) 20 wt. Wallakohus on Lähtras.

Mõisad:

Putkaste, Путкасъ: Haeska, Газикъ; Ähmja-Maalsi, Эхмесъ —Маальси; Rannamõisa, Фогельвангъ; Keskwere, Кескферъ; Martna krkm., Паст. — Мартенсъ — adr. ü. Haapsalu (г. Гапсаль); Laiküla, Лайкюль; Suure- Rõude, Гросъ — Руде; Wäike-Rõude, Клейнъ — Руде — adr. ü. Turpla (ст. Турпель).

10. Lähtru, Ляхтраская. Adr. igale poole ü. Haapsalu (г. Гапсаль). 2. p., 2. r., krsl. 25 wt., rdj. Haapsalu (Гапсаль) 25 wt.

Mõisad:

Suure-Lähtru, Гросъ — Лехтигаль; Wäike- Lähtru, Клейнъ-Лехтиг ль.

III **Ridali** (Ретель) kih. Adr. ü. Ha psalu (г. Гапсаль).

Wallad:

11. Wõnnu, Венденская. Adr. igale poole ü. Haapsalu (г. Гапсаль). 2. p., 1. r., krsl. 15 wt., rdj. Haapsalu (Гапсаль) 15 wt. Wallakohus on Sinalepas.

Mõisad:

Wõnnu, Венденъ; Jõesa, Іесce; Uneste, Рингенгофъ.

12. Sinalepa, Синалепская Adr. igale poole ü. Haapsalu (г. Гапсаль). 2. p., 1. r, krsl. 11 wt., rdj. Haapsalu (Гапсаль) 11 wt.

Mõisad:

Mäemõisa, Берггофъ; Kebla, Кеббельгофъ; Kiidewa, Кивидепе; Laukuta, Лаукота; Pärila, Паргель: Sinalepa, Синалепъ; Ridali krkm.. Паст.-Ретель.

13. Asoküla, Ассокюльская. Adr. ig. p. ü. Haapsalu (г. Гапсаль). 2. p., 1. r., krsl. 10 wt., rdj. Haapsalu (Гапсаль). 10 wt.

Mõisad:

Asuküla, Ассокюль; Kilsi, Вейсенфельдъ; Ungru, Линденъ; Uuemõisa, Нейенгофъ; Haapsalu krkm., Паст.-Гапсаль.

IV. **Nigula** (Пеналь) kih. Adr. ü. Haapsalu (г. Гапсаль),

Wallad:

14. Oru, Ороская. Adr ig. p. ü. Haapsalu (г. Гапсаль) 2. p., 1. r., krsl. 15 wt., rdj. Haapsalu (Гапсаль) 15 wt.

Mõisad:

Kiidika, Кедикъ; Uugla, Уденкюль; Auasti, Визенау; Oru, Оренгофъ; Räägu, Гогенгеймъ; Kerbla, Кервель; Salajõe, Салаегги.

15. Taebla, Тайбельская. Adr. ig. p. ü. Haapsslu (г. Гапсаль). 2. p., 1. r., krsl. 16 wt., rdj. Haapsalu (Гапсаль) 16 wt. Wallakohus on Widrikas.

Mõisad:

Kirimäe, Кирримяги; Liidiküla, Ледикюль; Nigula krkm., Паст.-Пеналь; Roosna, Розенгофъ; Taebla, Тайбель.

16. Paliwere, Паллиферская. Adr. ü Haapsalu (г. Гапсаль).

2. p., 1. r., krsl. 22 wt., rdj. Paliwere (Паллиферъ). Wallakohus on Widrikas.

Mõisad:

Paliwere, Паллиферъ—adr. ü. Paliwere (ст. Паллиферъ).

17. Widrika, Видрукская. Adr. ig. p. ü. Haapsalu (г. Гапсаль) 2. p., 1. r., krsl. 22 wt., rdj. Paliwere (Паллиферъ).

Mõisad:

Widrika, Видрукъ, Seljaküla, Селькенкюль; Tagawere, Такферъ.

V. Noarootsi, (Нуке) kih. Abikirikud Sutlepa, Rooslepa ja Osmussaar. Adr. ü. Haapsalu (г. Гапсаль).

Wallad:

18. Passlepi, Пашлепская. Adr. ig. p. üle Haapsalu (г. Гапсаль). 2. p., 1, r., krsl. 10 wt., rdj. Haapsalu (Гапсаль) 10 wt. Wallakohus on Sutlepi wallas ja kannab Auglepi (Дирслетскій) wallak. nime.

Mõisad:

Passlepi, Пашлепъ; Lukholmi, Люкгольмъ; Pirksi, Биркасъ, Talku, Штанесъ; Wohla, Висгольмъ; Noarootsi krkm., Паст. Нуке.

19. Sutlepi, Сутлепская. Adr. ig. p. ü. Haapsalu (г Гапсаль). 2. p., 1. r., krsl. 14 wt. rdj. Haapsalu (Гапсаль) 24 wt.

Mõisad;

Sutlepi, Сутлепъ; Nõmküla. Немкюль; Niiwi, Ниби; Auglepi, Дирслетъ.

20. Rikuldi, Рикгольцкая. Adr. ig. p. ü. Haapsalu (г. Гапсаль). 2. p., 1. r., krsl. 33 wt., rdj. Haapsalu (Гапсаль). Wallakohus on Auglepis (Дирслетъ).

Mõisad:

Rikuldi, Рикгольцъ.

Selle walla järele on ka Osmussaar (Оденсгольмъ.)

Hiiumaa komissarijaoskond, Дагенскій комиссарскій участокъ.

Komissari asupaik on Kärdla (Кертель) alewis. Kõik selle jaoskonna wallad on Haapsalu ü. talur. k. ringkonnas. Kohtu asupaik on Haapsalus.

1. Pühalepa (Пюхалепъ) kih. Abikirikud Kärdla, Kasari ja Palukülа. Adr. ü. Kärdla (ст. Кертель).

Wallad:

1. Kärdla, Кертельская. Adr. ü. Kärdla (ст. Кертель) 1. p., 1. r., krsl. 63 wt., rdj. Haapsalu (Гапсаль). Wallakohus on Suuremõisas.

Selle walla alla käib Hiiudla kalewiwabrik.

2. Suuremõisa, Суремойская. Adr. ig. p. ü. Kärdla (ст. Кертель) 1. p., 1. r., krsl. 45 wt., rdj. Haapsalu (Гапсаль).

Mõisad:

Suuremõisa, Гроссенгофъ; Soonlepa, Сонлепъ; Randwere, Рандферъ; Partsi, Пардасъ; Williwalla ja Looja, Вилливалла и Лоя; Pühalepa krkm., Паст.-Пюхалепъ; Kärdla, Кертельгофъ.

II. Keina (Кейнисъ) kih. Adr. ü. Keina (ст. Кейнисъ).

Wald:

3. Keina, Кейнисская. Adr. ig. p. ü. Keina (ст. Кейнисъ).

1. p., 1. r., krsl. 55 wt., rdj. Haapsalu (Гапсаль).

Mõisad:

Putkaste, Путкасъ; Waemla, Вaймель; Adma, Адма; Saaremõisa, Кассаръ; Keina krkm., Пост.-Кейнисъ.

III. Emaste (Эммастъ) kih. Abikirik Mänspää (Менсце). Adr. ü. Keina (ст. Кейнисъ).

Wald:

4. Emaste, Эммастская. Adr. ig. p. ü. Keina (ст. Кейнисъ). 1. p., 1. r., krsl. 63 wt., rdj. Haapsalu (Гапсаль).

Mõisad:

Emaste, Эммастъ; Orjaku, Орьякъ; Emaste krkm., Пост.-Эммастъ.

IV. Roigi (Ройксъ) kih. Abikirik Kõpu (Кыппо). Adr. ü. Kärdla (ст. Кертель).

Wald:

5. Kõrgesaare, Кыргесаарская. Adr. ig. p. ü. Kärdla (ст. Кертель). 1. p., 1. r., krsl. 74 wt., rdj. Haapsalu (Гапсаль).

Mõisad:

Kõrgesaare, огенгольмъ; Kõpu, Кеппо; Lauka, Лаукъ; Roigi, Ройксъ; Roigi krkm., Пост.-Ройксъ.

V. Wormsi (Вормсъ) kih. Adr. ü. Haapsalu (г. Гапсаль.)

Wald:

6. Wormsi, Вормсская. Adr. ig. p. ü. Haapsalu (г. Гапсаль). 1. p., 1. r., krsl. 24 wt., rdj. Haapsalu (Гапсаль).

Mõisad:

Suuremõisa, Магнусгофъ; Karja, Седерби; Wormsi krkm., Пост.-Вормсъ.

Tallinna kreis (Harjumaa).

Tallinna komissarijaoskond, Ревельскій комиссарскій участокъ.

Komissari asupaik on Tallinna linnas. Kõik selle jaoskonna wallad on Tallinna ül.-talkohtu ringkonnas. Tähendatud kohus asub ka Tallinnas.

1. Risti (Крейцъ) kih. Abikirikud Nõwa (Неве) ja kahel Pakrisaarel (остр. Рогенъ). Adr. ü. Baltiski (г. Балтійскій Портъ). Sellest kihelkonnast on Risti, Hato, Risti krkm. ja Abinõmme Kloostri walla alla. Madise kihelk., ühendatud.

Wallad:

1. Pakri, Рогеская. Adr. ig. p. ü. Baltiski (г. Балт. Портъ). 1. p., 7. r., krsl. 49 wt., rdj. Baltiski (Балт. Портъ). Wallakohus o Kloostris.

Selle walla alla käiwad Suur ja Wäike Pakrisaar.

2. Nõwa, Невеская. Adr. ig. p. ü. Baltiski (г. Балт. Портъ) 1. p., 7. r., krsl. 75 wt., rdtj. Keila (Кегель) 45 t.

Mõis:

Nõwa, Неве.

3. Wihterpalu, Вихтерпальская. Adr. ig. p. ü. Baltiski (г. Балт. Портъ). 1. p., 7. r., krsl. 70 wt., rdj. Baltiski (Балт. Портъ).

Mõis:

Wihterpalu, Вихтерпаль.

II **Madise** (Ст. Матіасъ) kih. Adr ü. Baltiski (г. Балт.-Портъ).

Wald:

4. Kloostri, Падисская. Adr ü. Baltiski (г. Балт. Портъ). 1. p., 7. r., krsl. 44 wt, rdj. Keila (Кегель) 18 wt.

Mõisad:

Leetsi-Pallasti, Летцъ-Палласъ; Kloostri, Падисъ; Madise krkm., Паст.-Матіасъ; Kurkse, Курксъ — adr. ü. Baltiski (г. Балт.-Портъ); Wasallemma, Вазалемъ — adr. ü. Keila (ст. Кегель); Põllküla, Пелкюль — adr. ü. Klooga (ст. Лодензе); Risti kihelkonnast: Risti, Крейцгофъ; Hato, Гаттокюль; Risti krkm., Паст. — Крейцъ; Abinõmme, Габбинемъ ja Meremõisa Lao küla — adr. ü. Baltiski (г. Балт. — Портъ.)

III. **Keila** (Кегель) kih. Adr. ü. Keila (ст. Кегель).

Wallad:

5. Keila, Кегельская. Adr. ü. Keila (ст. Кегель). 1. p., 7. r., krsl. 25 wt., rdj. Keila (Кегель) 1. wt.

Mõisad:

Humala, Гуммала; Keila, Кегель; Keila krkm., Паст. Кегель; Knoobuse, Кумпа; Käesalu, Кезаль; Wana- ja Uue-Meremõisa, Ней — и Альтъ — Меремойзъ; Ohtu, Охтъ; Joa, Фалль; Lihula, Легола; Karjaküla, Карьякюль; Jõgisu ja Määru, Егисъ — Маеро — adr. ü. Keila (ст. Кегель); Laulasmaa, Лауласма; Klooga, Лодензе — adr. ü. Klooga (ст. Лодензе.

6. Naissaare, Наргенская. Adr. ü. Tallinna (г. Ревель). 2. p., 3. r., krsl. 25 wt., rdj. Tallinna (Ревель) 25 wt.

7. Harku, Гаркская. Adr. ig. p. ü. Tallinna (г. Ревель). 1. p., 7. r., krsl. 12 wt., rdj. Nõmme (Немме) 6. wt.

Mõisad:

Habersti Габерсъ; Harku, Гаркъ; Hüüru, Гюръ; Rannamõisa Штрандгофъ; Murasti, Моррасъ; Wääna, Фена; Witipõõwli, Виттенпевель.

8. Saue, Фридрихсгофская. Adr. ü. Saue (ст. Фридрихсгофъ), kin. s. j. ü. Keila (ст. Кегель). 1. p., 7. r., krsl. 20. wt., rdj. Saue (Фридрихсгофъ) 4. wt.

Mõisad:

Saue, Фридрихсгофъ; Jälgimäe, Ельгимягги; Üksnorme, Укснормъ; Rahula, Рахола; Wanamõisa, Ванамойзъ; Jõgisu, Егисъ; Woore, Форби; Koppelmanni, Коппельманъ; Äämäe, Эссемяги — adr. ü. Saue (ст. Фридрихсгофъ); Saku, Сакъ — adr. ü. Saku (ст. Сакъ); Wallingu, Валлингъ; Tuula, Тула —adr. ü. Keila (ст. Кегель).

IV. **Jüri** (Ст. Юргенсъ) kih. Adr. ü. Tallinna (г. Ревель).

Wallad:

9. Kurna, Курнальская. Adr. ig. p. ü. Tallinna (г. Ревель). 2. p., 9. r., krsl. 13 wt., rdj. Tallinna (г. Ревель) 13 wt.

Mõisad:

Kurna, Курналь; Lehmja, Розенгагенъ Mõigu, Мойкъ; Suure- Sausti, Гросъ — Саусъ; Nabala, Наппель.

10. Rae, Іоганнисгофская. Adr. ü. Tallinna (г. Ревель). 2. p., 9. r., krsl. 15 wt., rdj. Lagedi (Лаактъ) 5. wt.

Mõisad:

Rae, Іоганнисгофъ; Kautjala, Каутель; Waida, Вайтъ; Arawalla, Арроваль; Jüri krkm., Паст.-Юргенсъ — adr. ü. Tallinna (г. Ревель); Arukülа, Аррокюль — adr. ü. Raasiku (ст. Расикъ) ja Lagedi, Лаактъ — adr. ü. Lagedi (ст. Лаактъ).

V. **Jõelehtme** (Егелехтъ) kih. Abikirikud Salme, Rannawere ja Prangli. Adr. üle Raasiku (ст. Разикъ).

Wallad:

11. Nehatu, Негатская. Adr. ig. p. ü. Tallinna (г. Ревель). 2. p., 7. r., krsl. 10 wt., rdj. Tallinna (Ревель) 11 wt.

Mõisad:

Nehatu, Негатъ; Wäo, Фетъ; Wiimsi, Вимсъ; Saha, Сааге; Maardu, Маартъ.

12. Jõelehtme, Егелехтская. Adr. ig. p. ü. Raasiku (ст. Разикъ), kin. s. j. ü. Tallinna (г. Ревель). 2. p., 7. r., krsl. 24 wt., rdj. Raasiku (Разикъ) 12 wt.

Mõisad:

Rummu, Руммъ; Jägala, Ягговаль; Jõelehtme, Егелехтъ; Jõelehtme krkm., Паст.-Егелехтъ; Ülgaste, Ильгасъ; Kostiwere, Костиферъ; Kuusalu kihelkonnast: Kodasuu, Котцумъ.

13. Pranglisaare, Врангельсгольмская. Adr. ü. Tallinna (г. Ревель). 2. p., 3 r., krsl. 40 wt., rdtj. Raasiku (Разикъ.)

VI. **Kuusalu** (Кузаль) kih. Abikirikud Loksa ja Leesi. Adr. ü. Raasiku (ст. Разикъ). Sellest kihelkonnast on Kodasuu mõis Jõelehtme walla külge, Jõeleh ne kihelk., ühendatud.

Wallad:

14. Kolga, Колькская. Adr. ü. Tallinna (г. Ревель). 2 p., 1 r., krsl. 52 wt., rdj. Raasiku (Разикъ) 28 wt.

Mõisad:

Kolga, Колькъ; Loo, Нейенгофъ; Koitjärwe, Койтъервъ—adr. ü. Raasiku (ст. Разикъ).

15. Kõnnu, Кендаская. Adr. ü. Tallinna ja Kolga (г. Ревель и Колькъ). 2. p., 7. r., krsl. 59 wt., rdj. Raasiku (Разикъ) 36 wt.

Mõisad:

Kõnnu, Кенда; Suru, Суррo—adr. ü. Raasiku (ст. Разикъ).

16. Kiiu, Кидаская. Adr. ig. p. ü. Raasiku (ст. Разикъ), kin. s. j. ü. Tallinna (г. Ревель). 2. p., 7. r., krsl. 38 wt., rdj. Raasiku (Разикъ) 15 wt.

Mõisad:

Kiiu, Кида; Walkla, Валькюль; Kuusalu krkm., Паст.-Кузаль.

VII. **Harju-Jaani** (Ст. Іоганнисъ) kih. Adr. ü. Raasiku (ст. Разикъ).

Wallad:

17. Anija, Анніяская. Adr. ig. p. ü. Kehra (ст. Кеддеръ), kin. s. j. ü. Tallinna (г. Ревель). 2. p., 7. r., krsl. 36 wt., rdj. Kehra (Кеддеръ) 7 wt.

Mõisad:

Anija, Аннія; Kehra, Кеддеръ.

18. Raasiku, Разикская. Adr. ig. p. ü. Raasiku (ст. Разикъ), kin. s. j. ü. Tallinna (г. Ревель). 2. p., 7. r., krsl. 28 wt., rdj. Raasiku (Разикъ) 3 wt.

Mõisad:

Raasiku, Разикъ; Haljawa, Галлинапъ; Paasiku, Пазикъ; Harju-Jaani krkm., Паст. Ст. Іоганнисъ.

19. Peningi, Пеннингбійская. Adr. ü. Raasiku (ст. Разикъ), kinn. s. j. ü. Tallinna (г Ревель). 2. p., 7. r., krsl. 29 wt., rdj. Raasiku (Разикъ) 6 wt.

Mõisad:

Peningi, Пеннингби; Perila, Пергель; Pikawere, Пикферъ; Kiwiloo, Фегефейеръ—adr. ü. Raasiku (ст. Разикъ); Kaunissaare, Каунисаръ — adr. ü. Kehra (ст. Кеддеръ).

Rapla komissarijaoskond, Раппельскій комиссарск'й участокъ.

Komissari asupaik on Tallinnas. Selle jaoskonna waldadest on Alawere, Riisipereja (Laitse wallad Tallinna ülemtaskohtu ringkonnas, teised kõik Rapla ütk. ringkonnas. Wiimati nimetatud kohus asub Rapla alewikus.

I. Kose (Кошъ) kih. Abikirik Tuhala (Тоаль). Adr. ü. Raasiku (ст. Разикъ).

Wallad:

1. Alawere, Аллаферская. Adr. ig. p. ü. Kehra (ст. Кеддеръ), kin. s. j. ü. Tallinna (г. Ревель). 2 p., 7. r., krsl. 48 wt., rd. Kehra (Кеддеръ) 15 wt.

Mõisad:

Alawere, Аллаферъ; Pikwa, Пиква; Rooküla, Рокюль.

2. Nikolai, Николаевская. Adr. ig. p. ü. Raasiku (ст. Разикъ), kin. s. j. ü. Tallinna (г. Ревель). 3. p, 8 r., krsl. 46 wt., rdj. Raasiku (Разикъ) 28 wt.

Mõisa:

Rawila, Мексъ; Kose krkm., Пает.-Кошъ.

3. Aleksandri, Александровская. Adr. ig. p. ü. Raasiku (ст. Разикъ), kin. s. j. ü. Tallinna (г. Ревель) 3 p, 8. r., krsl. 55 wt., rdj. Raasiku (Разикъ) 39. wt.

Mõisad:

Ojasoo, Альтъ-Гармъ; Harmi, Нейгармъ; Habaja, Габбатъ; Saumetsa, Саумецъ; Triigi, Kay; Paunküla, Паункюль; Saarnakõrwe, Сарнакорбъ.

4. Wladimiri, Владимірская. Adr. ü. Raasiku (ст. Разикъ), kin. s. j. ü. Tallinna (г. Ревель) 3. p., 8. r., krsl. 38 wt., rdj. Kapa-Kohila (Капа — Койль) 24 wt.

Mõisad:

Uuemõisa, Нейенгофъ; Oru, Оренгофъ; Tuhala, Тоаль — adr. ü. Raasiku (ст. Разикъ); Tammiku, Таммикъ — adr. ü. Kapa-Kohila (ст. Капа — Койль).

II. Hageri (Гаггерсъ) kih. Adr. ü. Hageri (ст. Гаггерсъ).

Wallad:

5. Kohila, Койльская. Adr. ü. Kapa-Kohila (ст. Капа — Койль); kin. s. j. ü. Hageri (ст. Гаггерсъ). 3. p., 8. r., krsl. 32 wt., rdj. Kapa-Kohila (Капа — Койль) ½ wt.

Mõisad:

Pahkla, Пахель; Angerja, Ангернъ; Saluaguse, Саллентакъ; Kohila, Койль; Tohiso, Тойсъ; Lohu, Лоаль — adr. ü. Kapa-Kohila (ст. Капа — Койль); Rahiwere, Раббиферъ; Mäeküla, Мекюль; Sutlema, Сутлемъ — adr. ü. Hageri (ст. Гаггерсъ); Kurtna, Куртна — adr. ü. Kiisa (пл. Кяза).

6. Kirna-Kohatu, Кирна-Когатская. Adr. ü. Hageri (ст. Гаггерсъ). 3. p., 8. r., krsl. 39. wt., rdj. Riisipere (Ризенбергъ) 12. wt.

Mõisad:

Adila, Аддила; Maidla, Вреленгагенъ; Kirna, Кирна; Kelba, Кельбъ; Uuemõisa, Нейгофъ; Ohulepa, Эрлепфельдъ; Hageri krkm., Пает. — Гаггерсъ — adr. ü. Hageri (ст. Гаггерсъ); Haiba, Хайба — adr. ü. Liiwa (ст. Лива); Ruila, Руйль — adr. ü. Keila (ст. Кегель).

III. Nissi (Нисси) kih. Adr. ü. Liiwa (ст. Лива).

Wallad:

7. Laitse Лайцкая. Adr. ig. p. ü. Liiwa (ст Лива). 1. p., 7. r., krsl. 35 wt., rdj. Riisipere (Ризенбергъ). 12. wt. Wallakohus on Riisiperes.

Mõis:

Laitse, Лайцъ.

8. Riisipere, Ризенбергская. Adr. ig. p. ü. Liiwa (ст. Лива). 1. p., 7. r., krsl 50 wt., rdj. Riisipere (Ризенбергъ 2. wt.

Mõisad:

Riisipere, Ризенбергъ; Nurme, Нурмсъ; Leheta, Лехетъ; Munalaskme, Муналасъ; Nissi krkm., Паст. — Нисси

9. Wardi, Шварценская. Adr. ü. Liiwa (ст. Лива). 1. p., 8. r., krsl. 52 wt., rdj. Riisipere (Ризенбергъ) 12 wt.

Mõisad:

Wardi. Шварценъ; Pajaka, Паякъ; Põlli, Полль; Russalu, Руссаль — adr. ü Liiwa (ст. Лива); Rapla kihelkonnast: Ohukatsu, Оденвальдъ — adr. ü. Rapla (ст. Раппель).

IV. Rapla (Раппель) kih. Abikirik Järwakandi (Ерваканть). Adr. ü. Rapla (ст. Раппель). Sellest kihelkonnast on Ohukatsu kogukond Wardi walla külge, Nissi kihelk., ühendatud.

Wallad:

10. Rapla, Раппельская. Adr. ü. Rapla (ст. Раппель) 3. p, 8. r., krsl. 50 wt., rdj. Hermeti (Херметъ) 4 wt.

Mõisad:

Alu-Rapla, Алло-Раппель; Kuusiku, Caare; Sikeldi, Сикелхтъ; Kodila, Коддиль — adr. ü. Rapla (ст. Раппель); Seli, Селли; Hagudi, Хаггутъ—adr. ü Hagudi (ст. Хаггутъ); Waltu, Вальдау—adr. ü. Hermeti (ст. Херметъ).

11. Raiküla, Райкюльская. Adr. ü. Rapla (ст. Раппель). 3. p., 8. r., krsl. 64 wt., rdj. Hermeti (Херметъ) 16 wt.

Mõisad:

Raiküla, Райкюль; Kabala, Каппель — adr. ü Rapla (ст. Раппель); Pühatu, Пюхатъ; Riidaku, Ридакъ — adr. ü. Märjamaa (ст. Мерьяма).

12 Järwakandi, Ервакантская. Adr ig. p. ü. Rapla (ст Раппель) 3. p., 8. r., krsl. 70 wt., rdj. Keawa (Кеденпе) 10 wt.

Mõisad:

Järwakandi, Ервакантъ; Lellapere, Леллаферъ; Wahakõnnu, Вахаканть.

13. Kehtna, Кехтельская. Adr. ü. Rapla (ст. Раппель). 3.p., 8. r., krsl. 64 wt., rdj. Keawa (Кеденпе) 5 wt.

Mõisad:

Kehtna, Кехтель; Keawa, Кеденпе; Ohekatku, Оденкатъ— adr. ü. Keawa (ст. Кеденпе).

V. Juuru (Ерденъ) kih. Adr. ü. Hagudi (ст. Хаггутъ).

Wallad:

14. Ingliste, Гельская. Adr. ü. Lelle (ст. Лелле). 3. p., 8. r., krsl. 70 wt., rdj. Lelle (Лелле) 10 wt

Mõisad:

Ingliste, Гель — adr. ü. Hagudi (ст. Хаггутъ); Kädwa, Кедва—adr. ü. Lelle (ст. Лелле).

15. Juuru, Ерденская. Adr. ig. p. ü. Hagudi (ст. Хаггутъ). 3. p., 8. r., krsl. 52 wt., rdj. Hagudi (Хаггутъ) 9 wt.

Mõisad:

Juuru, Ерденъ; Atla Аттель; Mahtra, Махтерсъ; Järlepa, Ер-

лепъ; Pirgu, Пиркъ; Härgla, Геркюль; Purila, Пургель; Maidla, Майдель; Hõreda, Гердель; Juuru krkm, Паст.-Ерденъ.

16. Kaiu, Кайская. Adr. ig. p. ü. Hagudi (ст. Хаггутъ). 3. p., 8. r., krsl. 60 wt., rdj. Hagudi (Хаггутъ) 17 wt.

Mõis

Kaiu, Кай.

17. Kuimetsa, Куймецкая. Adr. ig. p. ü. Hagudi (ст. Хаггутъ). 3. p., 8. r, krsl. 60wt., rdj. Hagudi (Хаггутъ) 21 wt.

Mõis:

Kuimetsa, Куймецъ.

Paide kreis (Järwamaa.)

Paide komissarijaoskond, Вейсенштейнскій комиссарскій участокъ.

Selle jaoskonna wallad on kõik Paide ül.-talur-kohtu ringkonnas. Komissari jaütk asupaik on mõlemitel Paides.

I. **Türi** (Тургель) kih. Abikirik Wahastu (Вагастъ). Adr. ü. Alliku (ст. Алленкюль).

Wallad:

1. Wahastu, Ваггастская. Adr. ig. p. ü. Paide (г. Вейсенштейнъ). 1. p., 2. r., krsl. 25 wt., rdj. Alliku (Алленккюль) 20 wt. Wallakohus on Wäätsas.

Mõis:

Wahastu, Ваггастъ.

2. Särewere, Серреферская. Adr. ü. Alliku (ст. Алленкюль). 1. p., 2. r., krsl. 16. wt., rdj. Alliku (Алленкюль) 2. wt.

Mõisad:

Särewere, Серреферъ; Laupa, Лаупа; Lokuta, Текналь; Türi krkm., Паст. — Тургель — adr. ü. Alliku (ст. Алленкюль); Kolu, Колло — adr. ü. Kolu (пл. Колло).

3. Türi-Alliku, Алленкюльская. Adr. ü. Kärewere (ст. Керреферъ), kin. s.j. ü. Alliku (ст. Алленкюль). 1. p., 2. r., krsl, 25 wt., rdj. Kärewere (Керреферъ) 5 wt.

Mõisad:

Alliku, Алленкюль — adr. ü. Alliku (ст. Алленкюль); Oisu, Ойзо; Kärewere, Керреферъ; Mäeküla, Меххекюль; Tori, Торри — adr. ü. Kärewere (ст. Керреферъ).

4. Kirna, Кирнаская. Adr. ig. p. ü. Paide (г. Вейсенштейнъ). 1. p., 2. r., krsl. 7. wt., rdj. Paide (Вейсенштейнъ) 6 wt. Wallakohus on Wäätsal.

Mõis:

Kirna, Кирна.

5. Wäätsa, Вяцкая. Adr. ig. p. ü. Paide (г. Вейсенштейнъ). 1. p., 2. r., krsl. 7 wt., rdj. Paide (Вейсенштейнъ) 6 wt.

Mõisad.

Wäätsa, Вяцъ; Rõa, Реаль; Piiumetsa, Пiомецъ; Prääma, Бремерфельдъ.

II. **Anna** (Ст. Анненъ) kih. Adr. ü. Paide (г. Вейсенштейнъ).

Wald:

6. Purdi, Нойстферская. Adr. ig. p. ü. Paide (г. Вейсенштейнъ). 1. p., 2. r., krsl. 17 wt., rdj. Paide (Вейсенштейнъ) 18 wt.

Mõisad:

Purdi, Нойстферъ; Äiawere, Эйеферъ; Anna krkm., Паст. Ст. Анненъ.

III. **Paide** (Вейсенштейнъ) kih. Adr. ü. Paide (г. Вейсенштейнъ).

Wald:

7. Mäo, Мексгофская. Adr. ig. p. ü. Paide (г. Вейсенштейнъ). 1. p., 2. r., krsl. 8 wt., rdj. Paide (Вейсенштейнъ) 9 wt.

Mõisad:

Mäo, Мексгофъ; Mündi, Мюнтенгофъ; Peetri kihelkonnast: Sargwere, Саркферъ; Põhjaka, Похъякъ; Palu, Палло; Prandi, Брандтенъ.

IV. **Peetri** (Ст. Петри) kih. Adr. ü. Paide (г. Вейсенштейнъ). Sellest kihelkonnast on Sargwere, Põhjaka, Palu ja Prandi kogukonnad Mäo walla külge, Paide kih., ühendatud; Ataste mõis on Weinjärwe walla küljes, Koeru kih., ja Ammuta koguk. Kuksemaa walla küljes, Järwa-Jaani kihelk.

8. Esna, Оррисарская. Adr. ig. p. ü. Paide (г. Вейсенштейнъ). 1. p., 2. r., krsl. 14 wt., rdj. Paide (Вейсенштейнъ) 15 wt.

Mõisad:

Wiisu, Визо; Wodja, Водъя; Koordi, Киррисаръ; Öötla, Этель; Esna, Оррисаръ; Kodasema, Кодаземъ; Müüsleri, Сейнигаль; Peetri krkm., Паст. Ст. Петри.

9. Koigi, Койкская. Adr. ü. Paide (г. Вейсенштейнъ). 1. p., 2. r., krsl. 16 wt., rdj. Paide (Вейсенштейнъ) 17. wt.

Mõisad:

Päinurme, Ассикъ — adr. ü. Koeru (ст. Маріенъ — Магдалененъ); Koigi, Койкъ; Huuksi, Гукасъ; Kareda, Эссенбергъ; Sümsi, Сильмсъ; Köisi, Кейсъ. ard. Paide.

V. **Koeru** (Ст. Маріенъ-Магдалененъ) kih. Adr. ü. Koeru (ст. Маріенъ-Магдалененъ). Sellest kihelkonnast on Aawere koguk. Einmanni walla külge, Järwa Jaani kihelk., ühend.

Wallad:

10. Udewa, Уддеваская. Adr. ig. p. ü. Koeru (ст. Маріенъ-Магдалененъ), kin. s. j. ü. Rakke (ст. Ракке) 2. p., 1. r., krsl. 24. wt., rdj. Rakke (Ракке) 24 wt.

Mõisad:

Udewa, Уддева; Waali, Вальгофъ.

11. Weinjärwe, Вейнъервенская. Adr. ü. Koeru (ст. Маріенъ- Магдалененъ), kin. s. j. ü. Rakke (ст. Ракке). 2. p., 1. r., krsl. 32 wt., rdj. Rakke (Ракке) 16 wt.

Mõisad:

Weinjärwe, Вейнъервенъ; Ramma, Рамма; Arukülа, Аррокюль; Ärwita, Эрвита; Wao, Ваокюль; Tammiku, Таммикъ; Pädaniku, Педанникъ; Rõhu, Рехxо; Wahu, Ваxxо; Koeru krkm., Паст. Маріенъ- Магдалененъ — adr. ü. Koeru (ст. Маріенъ- Магдалененъ); Preedi, Сицъ — adr. ü. Wägewa (ст. Веггева); Järwa-Jaani kikelkonnast: Kuusna, Кусна — adr. ü. Kiltsi (ст. Ассъ); Peetri kihelkonnast: Attaste, Аттастъ — adr. ü. Paide (г. Вейсенштейнъ).

12. Liigwalla, Левенвольдеская. Adr. ü. Rakke (ст. Ракке). 2. p., 1. r., krsl. 48 wt., rdj. Rakke (Ракке) 1 wt.

Mõisad:

Piibe, Пійпъ — adr. ü. Wägewa (ст. Веггева); Liigwalla, Левенвольде — adr. ü. Rakke (ст. Ракке)

13. Kapu, Каппоская. Adr. ü. Koeru (ст. Маріенъ-Магдалененъ); kih. s. j. ü. Rakke (ст. Ракке). 2. p., 1. r., krsl 38 wt., rdj. Rakke (ст. Ракке) 10 wt. Wallakohus kannab Warangu wallakohtu nime.

Mõisad:

Raigu, Райкъ — adr. ü. Kiltsi (ст. Ассъ); Kapu, Каппо; Warangu, Варрангъ — adr. ü. Koeru (ст. Маріенъ-Магдалененъ).

VI. Järwa-Jaani (Ст. Іоганнисъ) kih. Adr. ü. Kiltsi (ст. Ассъ).

Wallad:

14. Einmanni, Корпсская. Adr. ü. Kiltsi (ст. Ассъ). 2. p., 1. r., krsl. 36 wt., rdj. Tamsalu (Тамзаль) 1'. wt.

Mõisad:

Einmanni, Корпсъ; Kuie, Куй — adr. ü. Tamsalu (ст. Тамзаль); Koeru kihelkonnast: Aawere, Аферъ — adr. ü. Kiltsi (ст. Ассъ).

15. Wõhmuta, Вехмутская Adr. ü. Kiltsi (ст. Ассъ). 2. p., 1. r., krsl. 25 wt., rdj. Tamsalu (Тамзаль) 18 wt.

Mõisad:

Wõhmuta, Вехмутъ — adr. ü. Tamsalu (ст. Тамзаль); Orina, Оргена; Järwa-Jaani krkm., Паст. Ст. Іоганнисъ — adr. ü. Kiltsi (ст Ассъ); Selikula, Селликюль; Karinu, Кардина; Madise kihelkonnast: Kurisoo, Курриса — adr. ü. Ambla (ст. Ампель).

16. Kuksemaa, Юргенсбергская. Adr. ü. Paide (г. Вейсенштейнъ). 2. p., 2. r., krsl. 25 wt., rdj. Paide (Вейсенштейнъ) 26 wt.

Mõisad:

Pähu, Пяхху; Kuksema, Юргенсбергъ; Metstaguse, Мецтакенъ; Peetri kihelkonnast: Ammuta, Аммута — adr. ü. Kiltsi (ст. Ассъ); Madise kihelk.: Roosna-Halliku, Калтенбрунъ — adr. ü. Paide (г. Вейсенштейнъ).

VII. Madise (Ст Матей) kih. Adr. ü. Ambla (ст. Ампель). Sellest kihelkonnast on Kurisoo kogukond Wõhmuta walla külge ja Roosna-Halliku koguk. Kuksemaa walla külge, Järwa-Jaani kih., ühendatud.

Wald:

17. Albu, Альпская. Adr. ü. Ambla (ст. Ампель). 2. p., 1. r., krsl. 30 wt., rdj. Aegwiidu (Шарлоттенгофъ) 24 wt.

Mõisad:

Albu, Альпъ — adr. ü. Aegwiidu (ст. Шарлоттенгофъ), Seidla Сейдель; Kaalepi, Каулепъ; Agerr, Аггерсъ; Orgmetsa, Оргмецъ; Ahula, Аффель; Madise krkm., Паст. Ст. Матей — adr. ü. Ambla (ст. Ампель).

VIII. Ambla (Ампель) kih. Adr. ü. Ambla (ст. Ампель).

Wallad:

18. Ambla, Ампельская. Adr. ü. Ambla (ст. Ампель). 2. p., 1. r., krsl. 44 wt., rdj. Lehtse (Лехтсъ) 10 wt.

Mõisad:

Prümli, Гейдемецъ; Raka, Раккамойзъ; Rawa, Равваюль; Linnapea, Линнапе; Rägawere, Реггаферъ; Kärawete, Керрафетъ; Kukewere, Кукоферъ — adr. ü. Ambla (ст. Ампель); Jänedi, Ендель; Lehtmetsa, Лехтмецъ — adr. ü. Aegwiidu (ст. Шарлоттенгофъ).

19. Nõmküla, Немкюльская. Adr. ü. Ambla (ст. Ампель). 2. p., 1. r., krsl. 40 wt. rdj. Tapa (Тапсъ) 10 wt.

Mõisad:

Koigi, Койгъ; **Karkuse**, Каркусъ; Kuru, Куррo; Saiakopli, Нейгофъ; Nõmküla, Немкюль — adr. ü. Tapa (ст. Тапсъ); Järwajõe, Ерваегги; Uudeküla, Уденкюль; Tamsalu, Тамзаль; — adr. ü. Tamsalu (ст. Тамзаль); Roosna, Сонормъ; Aru, Арро; Kalle, Калле; Trilli, Лилiенбахъ; Ambla krkm., Пост. Ампель — adr. ü. Ambla (ст. Ампель).

20. Lehtse, Лехтсская. Adr. ü. Lehtse (ст. Лехтсъ), kin s. j. ü. Tapa (ст. Тапсъ). 2. p., 1. r., krsl. 47 wt., rdj. Lehtse (Лехтсъ) 1/4 wt.

Mõisad:

Lehtse, Лехтсъ; Pruuna, Тойсъ; Põrika, Поррикъ — adr. ü. Lehtse (ст. Лехтсъ); Tapa, Тапсъ; Jõotma, Чотма; Räsna, Реcна; Moe, Муддисъ — adr. ü. Tapa (ст. Тапсъ).

Rakwere kreis (Wirumaa).

Rakwere komissarijaoskond, Везенбергскiй комиссарскiй участокъ.

Selle jaoskonna wallad on kõik Rakwere ül.- talurahwakohtu ringkonnas. Komissari kui ka ütk. asupaik on mõlemil Rakwere linnas.

I. **Kadrina** (Ст. Катериненъ) kih. Abikirik Jlumäe. Adr. ü. Kadrina (ст. Катериненъ). Sellest kihelkonnast on Lasila kogukond Porkuni walla külge, Wäike- Maarja kihelk., ühendatud.

1. Palmsi, Пальмсская. Adr. ü. Rakwere (г. Везенбергъ). 1. p., 4. r. krsl. 32. wt., rdj. Kadrina (Катериненъ).

Mõisad:

Palmsi, Пальмсъ — adr. ü. Kadrina (ст. Катериненъ); Haljala kihelk. Sagadi, Саргадъ — adr. ü. Rakwere (г. Везенбергъ).

2. Wohnja, Фональская. Adr. ig. p. ü. Kadrina (ст. Катериненъ). 1. p., 1. r., krsl. 19 wt., rdj. Kadrina (Катериненъ).

Mõisad:

Arbawere, Арбаферъ; Kolu, Гейнрихсгофъ; Tõewa- Kõnnu, Кендесъ; Pala, Паллаль; Wohnja, Фональ.

3. Undla, Ундельская. Adr. ü. Kadrina (ст. Катериненъ). 1. p., 5. r., krsl. 14 wt., rdj. Kadrina (Катериненъ) 1 wt.

Mõisad:

Undla, Ундель; Hulja, Гульель; Neeruti, Буксгевденъ; Udriku, Удрихъ; Kadrina krkm., Пост. Ст. Катериненъ — adr. ü. Kadrina (ст. Катериненъ); Jmastu, Менникорбъ — adr. ü. Tapa (ст. Тапсъ).

4. Saksi, Саксимойзская. Adr. ü. Tapa (ст. Тапсъ). 1. p., 1. r, krsl. 18 wt., rdj. Tapa (Тапсъ).

Mõisad:

Saksi, Саксимойзъ; Kaarli, Карлегофъ — adr. ü. Tapa (ст. Тапсъ); Jõepere, Іемперъ; Wasiwere, Вазиферъ—adr. ü. Kadrina (ст. Катериненъ).

II. Wäike-Maarja (Мало-Маріенъ) kih. Adr. ü. Kiltsi (ст. Ассъ).

Wallad:

5. Porkuni, Воркгольмская. Adr. ü. Rakwere (г. Везенбергъ). 2. p., 5. r., krsl. 30 wt., rdj. Tamsalu (Тамзаль).

Mõisad:

Porkuni, Боркгольмъ — adr. ü. Tamsalu (ст. Тамзаль); Pandiwere, Пантиферъ, Raeküla, Раекюль — adr. ü. Kiltsi (ст. Ассъ); Kadrina kihelk.: Lasila, Лассила—adr. ü. Rakwere (г. Везенбергъ).

6. Wao, Вакская. Adr. ü. Kiltsi (ст. Ассъ). 2. p., 5. r., krsl. 27 wt., rdj. Kiltsi (Ассъ) 7 wt.

Mõisad:

Kiltsi, Ассъ; Wao, Вакъ; Nõmme, Немме; Kaarma, Каарманъ; Kärsa, Керсель; Lammaskülа, Ламмаскюль; Koonu, Коно; Erina, Эрриналь; Triigi, Оттенкюль; Uniküla, Унникюль; Äntu, Энгдесъ; Wäike- Maarja krkm. Паст. Мало-Маріенъ—adr. ü. Kiltsi (ст. Ассъ); Põdrangu, Педрангъ — adr. ü. Tamsalu (ст. Тамзаль).

Ш. **Simuna** (Ст. Симонисъ) kih. Adr. ü. Rakke (ст. Ракке).

Wallad:

7. Salla, Салльская. Adr. ü. Rakke (ст. Ракке). 2. p., 1. r. krsl. 62 wt., rdj. Rakke (Ракке).

Mõisad:

Käru, Керро; Mõisamaa, Мойзама; Salla, Салль; Tammiku, Таммикъ — adr. ü. Rakke (ст. Ракке); Koila, Койль; Lasnurme, Лассинормъ; Selli, Селли; Emmumäe, Эммомяги — adr. ü. Wägewa (ст. Веггева).

8. Awanduse, Авандусская. Adr. ü. Rakke (ст. Ракке). 2. p., 5r., krsl. 42 wt., rdj. Rakke (Ракке). 15 wt.

Mõisad:

Awanduse, Авандусъ; Wõiwere, Войбиферъ; Määri, Мейрисъ; Rohu, Рохтъ; Lausa, Лаусъ; Simuna krkm., Паст. Ст. Симонисъ — adr. ü. Rakke (ст. Ракке); Pudiwere, Пойдиферъ — adr. ü. Kiltsi (ст. Ассъ).

9. Paastwere, Пастферская. Adr. ü. Rakke (ст. Ракке). 2. p., 5 r., krsl. 40 wt., rdj. Rakke (Ракке) 30 wt.

Mõisad:

Wenewere, Веннеферъ; Laekwere, Ладигферъ; Moora, Моренгофъ; Paastwere, Пастферъ, Rahkla, Рахкюль — adr. ü. Rakke (ст. Ракке); Muuga, Мюнкенгофъ — adr. ü. Rakwere (г. Везенбергъ.

IV **Jakobi** (Ст. Якоби) kih. Adr. ü. Rakwere (г. Везенбергъ).

Wallad:

10. Roela, Руйльская. Adr. ig. p. ü. Rakwere (г. Везенбергъ). 2. p., 5. r., krsl. 23 wt., rdj. Rakwere (Везенбергъ) 23 wt.

Mõisad:

Roela, Руйль; Tudu, Туддо.

11. Küti, Куркюльская. Adr. ig. p. ü. Rakwere (г. Везенбегъ). 2. p., 5. p., krsl. 18 wt., rdj. Rakwere (Везенбергъ).

Mõisad:

Aru, Арогофъ; Inju, Иннисъ, Merekülа, Меррекюль; Kulina, Куллина; Küti, Куркюль; Winni, Финнъ; Woore, Форель; Jakobi krkm., Паст. Ст. Якоби.

12. Ragawere, Раггаферская. Adr. ü. Rakwere (г. Везенбергъ). 2. p., 5. r., krsl. 11 wt., rdj. Rakwere (Везенбергъ) 11 wt.

Mõisad:

Waeküla, Вайкюль — adr. ü. Waeküla (пл. Вайкюль); Mõdriku, Меддерсъ; Ragawere, Раггаферъ — adr. ü. Rakwere (г. Везенбергъ); Põlula, Полль — adr. ü. Kabala (ст. Каппель).

'. **Rakwere** (Везенбергъ) **kih.** Adr. ü. Rakwere (г. Везенберъ).

Wallad:

13. Rakwere, Везенбергская. Adr ig. p.. ü. Rakwere (г. Везенбергъ). 1. p., 4. r., krsl. 1 wt., rdj Rakwere (Везенбергъ) 2. wt.

Mõisad:

Rakwere, Шлосъ — Везенбергъ; Kloodi, Пейтъ; Kullaaru Кулларо; Karitsa, Каррицъ; Mättapea, Меттапе; Piira, Пира.

14. Kaarli, Зоммергузенкая. Adr. ig. p.ü. Rakwere (г. Везенбергъ). 1, p., 4. r., krsl. 8. wt., rdj. Rakwere (Везенбергъ).

Mõisad

Kaarli, Альтъ — Зоммергузенъ; Sõmeru, Ней — Зоммергузенъ; Arkna, Аркналь; Kopala, Толькъ; Uhtna, Ухтенъ; Roodewa, Родеваль.

VI. Haljala, (Гальяль) kih Abikirikud Esso, Wainupea ja Käsmu. Adr. ü. Rakwere (г. Везенбергъ.)

Wallad:

15. Aaspere, Каттентакская Adr. ü. Kadrina (ст. Катериненъ). 1. p., 4. r., krsl. 19 wt., rdj. Kadrina (Катериненъ).

Mõisad·

Wanamõisa, Альтенгофъ; Weltsi, Вельцъ; Kadrina kihelk.: Watku, Ваткюль — adr. ü. Rakwere (г. Везенбергъ); Kärmu, Кермо: Aaspere, Каттентакъ; Sausti, Саусъ; Loobu, Лоопъ ja Kadrina kihelk.: Pressi, Пресси; Hõbeda, Геббетъ; Kihlewere, Кихлеферъ — adr. ü. Kadrina (ст. Катериненъ).

16. Maria, Маріинская. Adr. ig. p. ü. Rakwere (г. Везенбергъ), 1. p., 4 r., krsl. 18 wt.. rdj. Rakwere (Везенбергъ).

Mõisad:

Warangu, Врангельсгофъ; Jaawere, Итферъ; Esso, Іессъ; Kandle, Кандель; Selja, Сельгсъ; Tatruse, Таттерсъ; Andja, Аддиналь; Haljala krkm., Паст. Гальяль.

17. Wihula, Фіольская. Adr. ig. p. ü. Rakwere (г. Везенбергъ). 1. p, 4 r., krsl. 26 wt., rdj. Rakwere (Везенбергъ) 26 wt.

Mõisad:

Wihula, Фіоль; Annikwere, Аннигферъ; Kawastu, Кавастъ; Karula, Карроль; Metsiku, Метцикусъ.

VII. Nigula kihelkonnast:

Wald:

18. Kunda-Malla, Кунда — Маллаская. Adr. ig. p ü. Rakwere (г. Везенбергъ). 1. p., 5. r,, krsl. 22 wt., rdj, Rakwere (Везенбергъ) 22 wt.

Mõisad·

Kunda, Кунда; Malla, Малла

Jõhwi komissarijaoskond, Геввенскій комиссарскій участокъ

Selle jaoskonna wallad on kõik Jõhwi ül.- tal.- kohtu ringkonnas. Komissari kantselei ja ül.- tal.- kohus asuwad mõlemad Jõhwis (м. Іевве).

1. **Nigula** (Магольмъ) kih. Ard. ü. Kabala (ст. Каппель), kinn. s. j. ü. Rakwere (г.

Везенбергъ), Sellest kihelkonnast on Kunda-Malla wald Rakwere komissarijaoskonnas.

Wallad:

1. Kalwi, Педдесская. Adr. ig. p. ü. Kabala (ст. Каппель), kin s. j. ü. Rakwere (г. Везенбергъ), 1. p., 5 r., krsl. 36 wt., rdj. Kabala (Каппель).

Mõisad:

Kalwi, Педдесъ; Koogu, Коокъ Wasta, Вашель; Unnukse, Уннуксъ; Nigula krkm., Пост. — Магольмъ.

2. Pada, Паддасская. Adr. ig. p. ü. Kabala (ст Каппель). kin s. j. ü. Rakwere (г. Везенбергъ). 1. p., 5. r., krsl. 28 wt, rdj. Kabala (Каппель) 8 wt.

Mõisad:

Pada, Паддасъ; Ulwi, Эртенъ Kabala, Каппель; Samma, Саммъ Warudi, Вардесъ.

II. Lüganuse (Луггенгузенъ) kih. Adr. ü. Püssi (ст. Изенгофъ), kinn. s. j. ü. Jõhwi (ст. Іевве).

Wallad:

3. Püssi, Изенгофская. Adr. ig. p. ü. Püssi (ст. Изенгофъ), kinn. s. j. ü. Jõhwi (ст. Іевве). 3. p., 6. r., krsl. 39 wt., rdj. Püssi (Изенгофъ) 4 wt.

Mõisad:

Püssi, Альть — Изенгофъ; Aa, Гаакгофъ; Purtse, Ней—Изенгофъ; Lüganuse krkm., Пост. — Луггенгузенъ. Hirmuse, Гирмусъ; Warja, Варья.

4. Ärra, Эррасская. Adr. ig. p. ü. Püssi (ст. Изенгофъ), kin s. j. ü. Jõhwi (ст. Іевве). 3. p., 6. r., krsl. 38 wt., rdj. Püssi (Изенгофъ).

Mõisad:

Ärra, Эррасъ; Maidla, Врангельштейнъ.

III. Jõhwi (Іевве) kih. Abikirik Pühajõe. Adr. ü. Jõhwi (ст Іевве).

Wallad:

5. Mäetaguse, Ментакская. Adr. ü. Jõhwi (ст. Іевве). 3. p., 6. r., krsl. 93 wt., rdj. Jõhwi (Іевве).

Mõisad:

Mäetaguse, Ментакъ; Pagari, Паггаръ — adr. ü. Jõhwi (ст. Іевве); Kikla, Кикель — adr. ü. Kohtla (ст. Кохтель).

6. Illuka, Иллукская. Adr. ig. p. ü. Pühtitsa (ст. Пюхтица). 3. p., 6. r., krsl. 100 wt., rdj. Jõhwi (Іевве).

Mõisad:

Illuka Иллукъ; Kurtna, Куртна; Ohakwere, Агакферъ.

7. Jõhwi, Іеввенская. Adr. ig. p. ü. Jõhwi (ст. Іевве). 3. p., 6. r., krsl. 81 wt., rdj. Jõhwi (Іевве) 4 wt.

Mõisad:

Jõhwi, Іевве; Tammiku, Этхенгайнъ; Sompa, Соммъ; Adise, Шлосъ — Этцъ; Jõhwi krkm., Пост. Іевве.

8. Kohtla, Кохтельская. Adr. ü. Jõhwi (ст. Іевве). 3. p., 6. r., krsl. 73 wt., rdj. Kohtla (Кохтель) 4 wt. Wallakohus on Järwel.

Mõisad:

Kohtla, Кохтель — adr. ü. Kohtla (ст. Кохтель); Ereda, Эрридесъ — adr. ü. Jõhwi (ст. Іевве).

9. Järwe, Тюрпсальская. Adr. ü. Jõhwi (ст. Іевве). 3. p., 6. r., krsl. 75 wt., rdj. Jõhwi (ст. Іевве).

Mõisad:

Järwe, Тюрпсаль; Kukruse, Куккерсъ; Päri, Перриферъ; Ontika, Онтика — adr. ü. Jõhwi (ст. Іевве); Saka, Сакгофъ — adr. ü. Püssi (ст. Изенгофъ).

10. Woka, Чудлейгская. Adr. ü. Jõhwi (ст. Іевве). 3. p., 6. r., krsl. 78 wt., rdj. Jõhwi (Іевве).

Mõisad:

Woka, Чудлейгъ; Toila, Тойла; Pühajõe, Пюхаегги; Konju, Раустферъ — adr. ü. Jõhwi (ст. Іевве); Waiwina, Софіенгофъ; Päite, Пейтгофъ — adr. ü. Waiwara (ст. Вайвара).

IV. Waiwara (Вайвара) kin. Abikirikud Mereküla ja Peeterristi. Waiwara kihelkonnast on Jõesuu ja Narwa-Juhkentali kogudused ära eraldatud. Adr. ü. Sillamäe (ст. Силламягги).

Wallad:

11. Waiwara, Вайварская. Adr. ü. Waiwara (ст. Вайвара), kinn. s. j. ü. Sillamäe (ст. Силламягги). 4. p., 3. r., krsl. 88 wt., rdj. Waiwara (Вайвара) 4 wt.

Mõisad:

Waiwara, Вайвара; Auwere, Ампферъ; Repniku, Репникъ — adr. ü. Korfi (ст. Корфъ); Waiwara krkm., Паст. — Вайвара; Sillamäe, Силламягги — adr. ü. Sillamäe (ст. Силламягги); Türsawa, Тюрсель — adr. ü. Jõhwi (ст. Іевве).

12. Peetri, Петровская. Adr. ü. Mereküla (ст. Меррекюль). 4. p., 3. r., krsl. 110 wt., rdj. Korfi (ст. Корфъ) 5 wt.

Mõisad:

Kuterküla, Кутеркюль; Waasari, Вазагофъ; Härmamäe, Германсбергъ — adr. ü. Narwa (г. Нарва); Laagena, Лагена; Mereküla, Меррекюль — adr. ü. Korfi (ст. Корфъ.

13. Joala, Іоальская. Adr. ig. p. ü. Narwa (г. Нарва). 4. p., 3. r., krsl. 101 wt., rdj. Narwa (Нарва) 5 wt.

Mõisad:

Joala, Іоала; Wäike-Soldina, Клейнъ-Сольдина; Suure-Soldina, Гросъ-Сольдина; Samokrassi, Самокрасъ; Pähklemäe, Нетебергъ.

14. Mustjõe, Мустаеггиская. Adr. ig. p. ü. Korfi (ст. Корфъ), kinn. s. j. ü. Sillamäe (ст. Силламягги). 4. p., 6. r., krsl. 98 wt., rdj. Korfi (ст. Корфъ).

Mõis:

Mustjõe, Мустаегги.

15. Wasknarwa, Сыренецкая. Adr. ig. p. ü. Pühtitsa (ст. Пюхтица). 3 p., 6. r., krsl. 116 wt., rdj. Jõhwi (Іевве).

Mõis:

Jaama, Вихтизби.

V. Iisaku (Изакъ) kih. Abikirik Tudulinna (Туддолинъ). Adr. ü. Jõhwi (ст. Іевве).

Wallad:

16. Werhne-Selo, Верхнесельская. Adr. ig. p. ü. Pühtitsa (ст. Пюхтица). 3. p., 6. r., krsl. 100 wt., rdj. Jõhwi (ст. Іевве). Selle walla all on: Pagari mõisa külad: Knjäs-Selo, Werhne-Selo, Smoinitsa ja Rakenik; Terewere mõisa Karula küla, Wäike-Soldina mõisa Perewoloki küla, Ohakwere mõisa Owsowo, Soski ja Tjushino külad ning Permsküla karjamõis.

17. Iisaku, Изакская. Adr. ig. p. ü. Jõhwi (ст. Іевве). 3. p., 6. r., krsl. 104 wt., rdj. Jõhwi (Іевве) 33 wt.

Mõisad:

Iisaku, Изакъ; Iisaku krkm., Паст. — Изакъ Pootsiku, Потцикъ; Terewere, Тереферъ; Kauksi, Каукс.

18. Tudulinna, Туддолинская. Adr. ig. p. ü. Jõhwi (ст. Іевве). 3. p., 6. r., krsl. 130 wt., rdj. Jõhwi (Іевве) 55 wt.

Mõisad:

Tudulinna, Туддолинъ; Oonurme, Онормъ.

Liiwimaa kubermang.
(Eesti-ringkond).

Tartu kreis.

I. komissarijaoskond, I комиссарскій участокъ.

Selle jaoskonna wallad on kôik Tartu I ülem-talurahwa-kohtu ringkonnas. Komissar ja ü.-tal.-kohus asuwad môlemad Tartus.

I. **Torma** (Торма-Логузу) kih. Abikirikud Lohusuu (Логузу), Mustwee (Черный) ja Awinurme (Авинормъ). Wiimase abikiriku jaoks on iseäraline kogudus ära eraldatud. Adr. ü. Mustwee (пос. Черный). Sellest kikelkonnast on Terakwere koguk. Roela walla küljes, Palamuse kih.

Wallad:

1. Awinurme, Авинормская. Adr. ig. p. ü. Mustwee (пос. Черный.) 2. p., 5. r., krsl. 79 wt., rdj. Jôgewa (Лайсгольмъ) 52 wt.

Mõis:

Awinurme, Аввинормъ.

2. Lohusuu, Логовеская, Adr. ig. p. ü. Mustwee (пос. Черный). 2. p., 5. r, krsl. 79 wt., rdj. Jôgewa (Лайсгольмъ) 53 wt.

Mõisad:

Lohusuu, Логовесъ; Lohusuu krkm., Паст. Логозу; Ranna-Awinurme, Аввинормъ прибр.

3. Mustwee, Черновская. Adr. ig. p. ü. Mustwee (пос. Черный). 2. p., 5. r. krsl. 65 wt., rdj. Jôgewa (Лайсгольмъ) 40 wt.

Môis:

Kükita, Киккита.

4. Kasepea, Казепеская. Adr. ü. Mustwee (пос. Черный). 2. p., 5. r., krsl. 71 wt., rdj. Jõgewa (Лайсгольмъ) 44 wt. Wallakohus on Mustwees.

5. Wõtikwere, Вотиверская. Adr. ü. Mustwee (пос. Черный). 2. p., 5. r., krsl. 54 wt., rdj. Jõgewa (Лайсгольмъ) 24 wt.

Mõisad:

Wôtikwere, Воттигферъ; Kônnu, Кондо; Rääbise, Репсгофъ; Toikwere, Тойкферъ; Waiatu, Сомель; Torma, Торма.

II. **Laiuse** (Лайсъ) kih. Adr. ü. Jôgewa (ст. Лайсгольмъ).

Wallad:

6. Laius-Tähkwere, Техкверская. Adr. ü. Jõgewa (ст. Лайсгольмъ). 2. p., 4 r., krsl. 65 wt., rdj. Jôgewa (Лайсгольмъ) 22 wt.

Mõisad:

Tähkwere, Флемминогофъ; Leedi, Ледисъ; Räästwere, Рестферъ.

7. Laiuse, Лайская. Adr. ü. Jôgewa (ст. Лайсгольмъ). 2. p., 4. r., krsl. 55 wt., rdj. Jõgewa (Лайсгольмъ) 9 wt.

Mõisad:

Laiuse, Замокъ-Лайсъ; Kiwijärwe, Киббіервъ; Môra, Мора; Laiuse krkm., Паст. Лайсъ.

8. Waimastwere, Займаствер-ская. Adr. ü. Jõgewa (ст. Лайсгольмъ). 2. p., 4. r., krsl. 60 wt., rdj. Jõgewa (Лайсгольмъ) 12 wt.

Mõisad:

Waimastwere, Займастферъ; Kärde, Кардисъ; Ripuka, Риппока.

9. Jõgewa, Егеваская. Adr. ü. Jõgewa (ст. Лайсгольмъ), 2. p., 4. r., krsl. 45 wt., rdj. Jôgewa (Лайсгольмъ) 3 wt.

Mõis:

Jôgewa, Лайсгольмъ.

Ш. **Kursi** (Талькгофъ) kih. Adr. ü. Jôgewa (ст. Лайсгольмъ).

Wallad:

10. Härjanurme, Герьянормская. Adr. ü. Jõgewa (ст. Лайсгольмъ). 1. p., 4 r., krsl 51 wt., rdj. Jõgewa (Лайсгольмъ) 13 wt. Wallakohus on Jõgewal.

Mõis:

Härjanurme, Герьянормъ.

11. Puurmanni, Пурманская. Adr. ü. Jõgewa (ст. Лайсгольмъ). 1 p., 4. r, krsl. 43 wt., rdj. Woldi (Таббиферъ) 21 wt.

Mõisad:

Puurmanni, Талькгофъ; Sadukülа, Саддокюль; Kursi krkm., Паст. Талькгофъ.

12. Laewa, Лайваская. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ). 1. p., 4. r., krsl. 32 wt., rdj. Tartu (Юрьевъ) 32 wt.

Mõisad:

Laewa, Лайва; Äksi kihelk.: Kärewere, Керрафферъ.

IV. Äksi (Эксъ) kih. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ). Sellest kihelkonnast on Kärewere kog. Laewa walla külge, Kursi kih., ühendatud.

Wallad:

13. Sootaga, Сотагская. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ). 1. p., 4. r., krsl. 17 wt., rdj. Woldi (Таббиферъ) 5 wt.

Mõisad:

Sootaga, Сотага; Kärkna, Фалькенау; Äksi krkm., Паст. Эксъ.

14. Elistwere, Элистверская. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ). 1. p., 4. r., krsl. 18½ wt., rdj. Woldi (Таббиферъ). 13 wt.

Mõisad:

Elistwere, Эллистферъ; Wedu, Фетенгофъ.

15. Saadjärwe, Садъервская. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ). 1. p., 4. r., krsl. 27 wt., rdj. Woldi (Таббиферъ) 6 wt.

Mõisad:

Kukulinna, Куколинъ; Saadjärwe, Садъервъ; Woldi, Таббиферъ.

V. Palamuse (Ст. Бартоломей) kih. Adr ü. Jõgewa (ст. Лайсгольмъ).

Wallad:

16. Kaarepere, Керсельская. Adr. ü. Jõgewa (ст. Лайсгольмъ). 1. p., 4. r., krsl. 36 wt., rdj. Palamuse (Бартоломей) 4 wt.

Mõisad:

Kaarepere, Керсель; Wisusti, Виссустъ; Kassinurme, Кассинормъ.

17. Kuremaa, Ензельская. Adr. ü. Jõgewa (ст. Лайсгольмъ). 1. p., 4 r., krsl. 39 wt., rdj. Palamuse (Бартоломей) 8 wt.

Mõisad:

Luua, Луденгофъ; Imukwere, Иммокферъ; Kuremaa, Ензель.

18 Roela, Роельская. Adr. ü. Jõgewa (ст. Лайсгольмъ). 27 wt.

Mõisad:

Roela, Роель; Torma kihelk.: Terakwere, Террастферъ.

VI Kodawere (Коддаферъ) kih. Abikirik Alatskiwi (Аллацкиви). Adr. ü. Kallaste (ст. Красныя Горы).

Wallad:

19. Pala, Паллаская. Adr. ü. Kallaste (ст. Красныя Горы). 2. p., 5. r., krsl. 50 wt., rdj. Woldi (Таббиферъ) 35 wt.

Mõisad:

Pala, Палла; Halliku, Галликъ; Jõemõisa, Егель; Kadrina, Гогензе.

20. Ranna, Раннаская, Adr. ü. Kallaste (ст. Красныя Горы).

2. p., 5. r., krsl. 56 wt., rdj. Jõgewa (Лайсгольмъ) 45 wt.

Mõis:

Ranna, Тлергофъ.

21. Kokora, Кокорская. Adr. ü. Kallaste (ст. Красныя Горы). 2. p., 5. r., krsl. 48 wt., rdj. Woldi (Таббиферъ) 38 wt. Wallakohus on Alatskiwil.

Mõis:

Kokora, Коккора

22. Alatskiwi, Алацкивская. Adr. ü. Kallaste (ст. Красныя Горы). 2. p., 5. r., krsl. 40 wt., rdj. Tartu (Юрьевъ) 40 wt.

Mõis:

Alatskiwi, Аллацкивви.

VII. Maarja-Magdalena (Ст. Маріенъ-Магдалененъ) kih. Abikirik Wara (Варроль). Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ).

Wallad:

23. Saare, Саренская. Adr. ü. Tartu, (г. Юрьевъ). 2. p., 4. r., krsl. 41 wt., rdj. Woldi (Таббиферъ) 24. wt.

Mõis:

Saaremõis, Саренгофъ.

24. Kudina, Кудинская. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ). 2. p., 4. r., krsl. 29 wt., rdj. Woldi (Таббиферъ) 11 wt.

Mõisad:

Kudina, Куддингъ; Kaiawere, Каяферъ.

25. Wara, Варольская. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ). 1. p., 4. r., krsl. 20 wt., rdj. (Tart Юрьевъ) 12 wt.

Mõis:

Wara, Варроль.

VIII. Tartu-Maarja (Св. Маріенъ) kih. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ). Sellest kihelkonnas. — on Worbuse wald II komissarijaoskonnas.

Wallad:

26. Kawastu, Кавастская. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ) 1. p., 6. r., krsl. 28 wt., rdj. Tartu (Юрьевъ) 30 wt.

Mõis:

Kawastu, Каввастъ.

27. Luunja, Луніаская. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ). 1. p., 6. r., krsl. 15 wt., rdj. Tartu (Юрьевъ) 15 wt.

Mõisad:

Kabina, Каббина; Kaarli, Карлсбергъ; Pilka, Пилькенъ; Tammiste, Таммистъ; Wesneri, Весперсгофъ; Luunja, Луніа; Taawri, Анрепсгофъ.

28. Raadi, Ратсгофская. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ). 1. p., 6. r., krsl. 5½ wt., rdj. Tartu (Юрьевъ) 7 wt.

Mõisad:

Raadimõisa, Ратсгофъ; Wasula, Вазула; Marama, Маррама; Jaama, Яма.

22. Ropka, Ропкойская. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ). 1. p., 6. r., krsl. 9½ wt., rdj. Tartu (Юрьевъ) 6 wt.

Mõisad:

Ropka, Ропкой; Lemmatsi, Леммацъ; Maarjamõisa, Маріенгофъ; Piiskopi, Випшофсгофъ; Haage, Гакгофъ; Nõo kihelkon. Karlowa, Карлова.

II komissarijaoskond. II комиссарскій участокъ.

Sell jaoskonna wallad on II üld.-tal. kohtu r**gkonnas.

Komissarij ütk. asuwad mõlemn Tartus.

I. Tartu-Maarja kihelkonnast.

Wald:

1. Worbuse, Форбусская. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ). 1 p., 6. r., krsl. 6 wt., rdj. Tartu (Юрьевъ) 6 wt. Wallakohus on Tähtweres.

Mõisad:

Worbuse, Форбусгофъ; Ilmatsalu, Ильмацаль.

II. Nõo (Нюггенъ) kih. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ).

Wallad:

2. Tähtwere, Техельверская. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ). 1 p., 6. r., krsl. 7 wt., rdj. Tartu (Юрьевъ) 6 wt.

Mõis:

Tähtwere, Техельферъ.

3. Meeri, Мерійская. Adr. ü. Elwa (ст. Эльва). 1. p., 6. r., krsl. 21 wt., rdj. Elwa (Эльва) 5 wt.

Mõisad:

Meeri, Мейергофъ, Keeri, Керимойзъ; Wastse-Nõo, Ново-Нюггенъ.

4. Luke, Лукеская. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ) 1. p., 6 r., krsl. 21 wt., rdj. Nõo (Нюггенъ) 4 wt.

Mõis:

Luke, Лугденъ.

5. Pangodi, Спанкауская. Adr. ü. Elwa (ст. Эльва). 3. p., 7. r., krsl. 24 wt., rdj. Elwa (Эльва) 4 wt. Wallakohus on Lukel.

Mõisad:

Pangodi, Спанкау; Wana-Nõo, Старо-Нюггенъ.

6. Aru, Аромойзская. Adr. ü. Elwa (ст. Эльва). 1. p., 6. r., krsl. 30 wt., rdj. Elwa (Эльва) 8 wt. Wallakohus on Meeril.

Mõis:

Arumõisa, Аррогофъ.

III. Puhja (Кавелехтъ) kih. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ)

Wallad:

7. Ulila, Улилаская. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ). 3. p., 6. r., krsl. 21 wt., rdj. Elwa (Эльва) 15 wt.

Mõisad:

Suure-Ulila, Улила; Wäike-Ulila, Ульфельдъ.

8. Kawilda, Кавелехтская. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ). 3. p., 7. r., krsl. 26 wt., rdj. Elwa (Эльва) 18 wt.

Mõis:

Kawila, Кавелехтъ.

9. Kongota, Конготаская. Adr. ü. Elwa (ст. Эльва). 3. p., 7. r., krsl. 31 wt., rdj. Elwa (Эльва) 9. wt.

Mõisad:

Suure-Kongota, Велико-Конгота; Wäike-Kongota, Мало-Конгота.

IV. Rannu (Ранденъ) kih. Adr. ü. Elwa (ст. Эльва).

Wallad:

10. Rannu, Ранденская. Adr. ü. Elwa (ст. Эльва). 3. p., 7. r., krsl. 40 wt., rdj. Elwa (Эльва) 16 wt.

Mõisad:

Rannu, Замокъ-Ранденъ; Tamme, Тамменгофъ.

11. Walguta, Вальгутская. Adr. ü. Elwa (ст. Эльва) 3. p., 7. r., krsl. 41 wt., rdj. Elwa (Эльва) 16 wt. Wallakohus on Rannus.

Mõisad:

Walguta, Вальгута.

V. Rõngu (Рингенъ) kih. Adr. ü. El a (ст. Эльва).

Wallad

12. Aakre, Аякарская. Adr. ü. Elwa (ст. Эльва). 3. p., 7. r., krsl. 47 wt., rdj. Puka (Бокенгофъ) 3 wt.

Môisad:

Aakre, Айякаръ.

13. Rõngu, Рингенская. Adr. ü. Elwa (ст. Эльва). 3. p., 7. r., krsl. 39 wt., rdj. Pritsu (Мидендорфъ) 5 wt.

Môisad:

Suure-Rõngu, Замокъ-Рингенъ; Wäike-Rõngu, Мало-Рингенъ.

14. Hellenurme, Гелленормская Adr. ü. Elwa (ст. Эльва). 3. p., 7. r., krsl. 36 wt., rdj. Elwa (Эльва) 10 wt. Wallakohus on Kirepis.

Môis:

Hellenurme, Гелленормъ

15. Kirepi, Кирумпеская. Adr ü Elwa (ст. Эльва). 3. p., 7. r., krsl. 34 wt., rdj. Elwa (Эльва) 9 wt.

Môis:

Kirepi, Кирумпэ.

16. Uderna, Удернская. Adr. ü. Elwa (ст. Эльва). 3. p., 7. r., krsl. 32. wt., rdj. Elwa (Эльва) 7 wt. Wallakohus on Kirepis.

Môis:

Uderna, Уддернъ;

VI. **Kambja** (Камби) kih. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ).

Wallad:

17. Weski, Вескійская. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ) 3. p., 6. r., krsl. 32 wt. rdj. Elwa (Эльва) 25 wt. Wallakohus on Wana-Pranglis.

Môis:

Weski, Мюленгофъ.

18. Krüüdneri, Крюднерская. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ). 3. p., 7. r., krsl. 32 wt., rdj. Tartu (Юрьевъ) 32 wt. Wallakohus on Wana-Pranglis.

Môisad:

Krüüdneri, Крюднерсгофъ; Uue-Prangli, Ново-Врангельсгофъ.

19. Wana-Prangli, Старо-Врангельская. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ). 3. p., 7. r., krsl. 27 wt., rdj. Tartu (г. Юрьевъ) 27 wt.

Môis:

Wana-Prangli, Старо-Врангельсгофъ.

20. Kambja, Камбійская. Adr ü. Tartu (г. Юрьевъ). 3 p., 6. r., krsl. 22 wt., rdj. Tartu (Юрьевъ) 22 wt.

Môisad:

Suure-Kambja, Велико-Камби; Wäike-Kambja, Ново-Камби; Raanitsa, Нейгофъ; Kambja krkm., Паст. Камби.

21. Wana-Kuuste, Старо-Кустская. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ), 1. p., 6. r., krsl. 20 wt., rdj. Tartu (Юрьевъ) 20 wt. Wallakohus kannab Kuuste (Кустгофскій) wallak. nime.

Môisad:

Wana-Kuuste, Старо-Кустгофъ; Reola, Револьдъ

22. Kodijärwe, Кодъярвская. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ). 3. p., 7. r., krsl. 20 wt., rdj. Nõo (Нюггенъ) 10 wt.

Môisad:

Kodijärwe, Готензе; Unipiha, Унипихтъ; Kammeri, Дукерсгофъ.

23. Haaslawa, Гаславская. Adr. ü. Tartu (Юрьевъ). 1. p., 6. r., krsl. 12 wt., rdj. Tartu (Юрьевъ) 14 wt.

Mõisad:

Haaslawa, Газелау; Kriimanni, Бринкгофъ.

VII. **Wônnu** (Вендау) kih. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ).

Wallad:

24. Wastse-Kuuste, Ново-Кустская. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ). 1. p., 3. r., krsl. 27 wt., rdj. Tartu (Юрьевъ) 27 wt. Wallakohus kannab Kuuste (Кустовскій) wallak. nime.

Mõisad:

Wastse-Kuuste, Ново-Кустгофъ; Kiidjärwe, Киддіервъ.

25. Mäksa, Мексская. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ). 1. p., 3. r., krsl. 19 wt., rdj. Tartu (Юрьевъ) 19 wt. Wallakohus kannab Sarakuse (Саракузскій) wallak. nime.

Mõisad:

Mäksa, Мексгофъ; Poka, Гейдогофъ; Sarakuse Сарракузъ; Kaagwere, Каферсгофъ.

26. Kastre-Wõnnu, Кастеро-Вендауская. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ). 1. p., 3. r, krsl. 25 wt., rdj. Tartu (Юрьевъ) 25 wt.

Mõisad:

Wõnnu krkm., Паст.-Вендау; Kurista, Курриста; Kastre, Кастеръ; Wõnnu, Вендау.

27. Ahja, Ахъяская. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ). 1. p, 3. r., krsl. 35 wt., rdj. Tartu (Юрьевъ) 35 wt.

Mõis:

Ahja, Айя.

28. Rasina, Разинская. Adr. ü. Tartu (г. Юрьевъ). 1. p., 3. r., krsl. 45 wt. rdj. Tartu (Юрьевъ) 45 wt.

Mõis.

Rasina, Разинъ.

VIII. **Otepää** (Оденпэ) kih. Adr. ü. Nuustaku (ст Нустаго.)

Wallad:

29. Põidla, Пейдлаская. Adr. ü. Nuustaku (ст. Нустаго). 3. p., 7. r., krsl. 33 wt. rdj. Elwa (Эльва) 22 wt. Wallakohus on Otepääl.

Mõisad:

Põidla, Замгофъ; Neeruti, Мегель.

30. Palupera, Палоперская. Adr. ü. Nuustaku (ст. Нустаго.) 3. p., 7. r., krsl. 42 wt., rdj Elwa (Эльва). Wallakohus on Arulas.

Mõis:

Palupera, Паллоперъ.

31. Wana-Otepää, Старо-Отепеская. Adr. ü Nuustaku (ст. Нустаго). 3. p., 7. r., krsl. 41 wt., rdj. Puka (Бокенгофъ). Wallakohus kannab Otepää (Отепескій) wallak. nime.

Mõisad:

Wana-Otepää, Замокъ-Оденпэ; Otepää krkm., Паст. Оденпэ; Kastolatsi, Кастолацъ, Nüpli Книпельсгофъ.

32. Wastse Otepää, Ново-Отепеская. Adr. ü. Nuustaku (ст. Нустаго). 3. p. 8. r., krsl. 40 wt., rdj Puka (Боккенгофъ) 18 wt. Wallakohus kannab Otepää (Отепескій) wallak. nime.

Mõis:

Wastse-Otepää, Ново-Оденпэ.

33. Pilkuse, Пилькуская. Adr. ü. Nuustaku (ст. Нустаго). 3. p., 7. r krsl. 46 wt., rdj. Puka (Боккенгофъ) 24 wt. Wallakohus on Otepääl.

Mõisad:

Pilkuse, Бременгофъ; Widriku Фридрихсгофъ.

34. Pühajärwe, Пюхаярвская Adr. ü. Nuustaku (ст Нустаго) 3. p., 7. r., krsl. 47 wt., rdj. Puka (Бокенгофъ). 21 wt.

Mõisad:

Pühajärwe, Гейлигензе; Ilmjärwe, Ильмъервъ.

35. Arula, Арольская. Adr. ü. Nuustaku (ст. Нустаго). 3. p., 7. r., krsl. 50 wt., rdj. Puka (Бокенгофъ) 8 wt.

Mõis:

Arula, Арроль.

IX. Sangaste (Теаль-Фелькъ) kih. Adr. ü. Sangaste (ст. Загницъ).

Wallad:

36. Kuikatsi, Левенская. Adr. ü. Sangaste (ст. Загницъ). 3. p., 7. r., krsl. 56 wt., rdj. Puka (Бокенгофъ). 26 wt.

Mõisad:

Loewi, Левенгофъ; Soontaga, Сонтахъ; Puka, Бокенгофъ; Waali, Валенгофъ.

37. Keeni, Кенпйская. Adr. ü. Sangaste (ст. Загницъ). 3. p., 7. r., krsl. 63 wt., rdj. Keeni (Кенепъ) 4 wt. Wallakohus on Laatres.

Mõisad:

Keeni, Кенгофъ; Sangaste krkm., Паст. Теаль-Фелькъ.

38. Laatre, Латраская. Adr. ü. Sangaste (ст. Загницъ). 3. p., 7. r., krsl. 64 wt., rdj. Sangaste (Загницъ) 10 wt.

Mõis:

Laatre, Фелькъ.

39. Sangaste, Замокъ-Загницкая. Adr. ü. Sangaste (ст. Загницъ). 3. p., 7. r., krsl. 65 wt., rdj. Sangaste (Загницъ) 16 wt.

Mõisad:

Sangaste, Замокъ-Загницъ; Resto, Рестгофъ.

40. Telliste, Тейлистская. Adr. ü. Sangaste (ст. Загницъ) 3. p., 7. r., krsl. 72 wt., rdj. Sangaste (Загницъ) 7 wt. Wallakohus on Laatres.

Mõisad:

Telliste, Тейлицъ; Uniküla, Унникюль.

Wôru kreis.

I komissarijaoskond, I комиссарскій участокъ.

Selle jaoskonna wallad on 1 ülem-tal.-kohtu ringkonnas. Komissar ja ülem-tal.-k. asuwad mõlemad Wõrus.

I. Karula (Кароленъ) kih. Adr. ü. Walga (г. Валкъ).

Wallad:

1. Kaagjärwe, Кагьярвская. Adr. ü. Walga (г. Валкъ) 2. p., 9. r., krsl. 60 wt., rdj. Walga (Валкъ) 9 wt.

Mõisad:

Kaagjärwe, Каверсгофъ.

2. Karula, Кароленская. Adr. ü. Walga (г. Валкъ). 2. p., 9. r. krsl. 50 wt., rdj. Antsla wôi Walga (Анценъ или Валкъ) 20 wt.

Mõisad:

Karula, Кароленъ; Iigaste, Игастъ; Karula krkm., Паст. Кароленъ.

II. Urwaste (Анценъ) kih. Adr. ü. Antsla (ст. Анценъ).

Wallad:

3. Wana-Antsmõisa, Старо-Анценская. Adr. ü. Antsla (ст. Анценъ). 2. p., 9. r., krsl. 40 wt., rdj. Antsla (Анценъ) 3 wt.

Mõis:

Wana-Antsmõisa, Старо-Анценъ.

4. Wastse-Antsmõisa, Ново-Анценская. Adr. ü. Antsla (ст. Анценъ) 2. p., 9. r., krsl. 35 wt., rdj. Antsla (Анценъ) 8 wt.

Mõis:

Wastse-Antsmõisa, Ново-Анценъ.

5. Waabina, Ильценская. Adr. ü. Antsla (ст. Анценъ). 2. p., 9. r., krsl. 30 wt., rdj. Antsla (Анценъ) 8 wt.

Mõis:

Waabina, Ильценъ.

6. Liinamäe, Линнамягская. Adr. ü. Antsla (ст. Анценъ). 2. p., 9. r., krsl. 23 wt., rdj. Antsla (Анценъ) 13 wt.

Mõis:

Liinamäe, Линнамягги.

7. Urwastu, Урвастская. Adr. ü. Antsla (ст. Анценъ). 2. p., 9. r., krsl. 35 wt, rdj. Antsla (Анценъ) 12 wt.

Mõisad:

Urwaste, Урбсъ; Truuda, Тертруденгофъ; Koigu, Койкъ

8. Kärgola, Кергельская. Adr. ü. Võru (r. Veppo). 2. p., 9. r., krsl. 20 wt., rdj. Antsla (Анценъ) 19 wt. Wallakohus on Sõmmerpalus.

Mõis:

Kärgola, Кергель.

9. Sõmmerpalu, Зоммерпаленская. Adr. ü. Võru (r. Veppo). 3. p., 9. r., krsl. 14 wt., rdj. Võru (Veppo) 16 wt.

Mõisad:

Sõmmerpalu, Замокъ-Зоммерпаленъ.

III. Hargla (Гарьель) kih. Adr. ü. Tahewa (ст. Тайвола).

Wallad:

10. Laanemetsa, Ланемецкая. Adr. ü. Tahewa (ст. Тайвола). 2. p., 9. r., krsl. 60 wt., rdj. Tahewa (Тайвола) 3 wt.

Mõisad:

Laanemetsa, Ланемецъ; Hargla krkm., Паст. Гарьель; Tahewa, Тайвола; Koikülа, Койкюль.

1. Wastse-Roosa, Ново-Розенская. Adr. ü. Hoppenhofi (ст. Гоппенгофъ). 2 p., 7. r. (Võnnu-Walgaringk; ül.-tal.-koh. on Walga kreisis), krsl. 50 wt., rdj. Hoppenhofi (Гоппенгофъ) 2 wt.

Mõis:

Wastse-Roosa, Ново-Розенгофъ.

12. Mõniste, Менценская. Adr. ü. Tahewa (ст. Тайвола). 2. p., 9. r., krsl. 42 wt., rdj. Mõniste (Менценъ) 2 wt.

Mõisad:

Mõniste, Менценъ; Saara, Сара.

IV Rõuge (Payre) kih. Abikirikud Pindija Roosa. Adr. ü. Võru (r. Veppo).

Wallad:

13. Wana-Roosa, Старо-Розенская. Adr. ü. Võru (r. Veppo). 2. p., 9. r., krsl. 33 wt., rdj. Mõniste (Менценъ) 11 wt. Wallakohus kannab Roosa (Розенскій) wallak. nime.

Mõis:

Wana-Roosa, Старо-Розенгофъ.

14. Krabi, Крабійская. Adr. ü. Võru (r. Veppo). 3. p., 9. r., krsl. 33 wt., rdj. Hoppenhofi (Гоппенгофъ) 13 wt. Wallakohus on Wana-Roosas.

Mõis:

Krabi, Шенангернъ.

15. Zooru, Цоруская. Adr. ü. Võru (r. Veppo). 2. p., 9. r., krsl. 25 wt., rdj. Antsla (Анценъ) 17 wt.

Mõisad:

Zooru, Фиренгофъ; Kõrgepalu, Гогенгейде.

16. Wiitina, Витинская. Adr. ü. Wôru (г. Верро). 3. p., 9. r., krsl. 1 wt., rdj. Wõru (Верро) 20 wt.

Môisad:

Wiitina, Коссе: Lutsniku, Луцникъ; Rogosi, Рогозинъ.

17. Saaluse, Салусская Adr. ü. Wôru (г. Верро). 3. p., 10. r., krsl. 20 wt., rdj. Wôru (Верро) 18 wt. Wallakohus on Kasaritsal.

Mõis:

Saaluse, Заллисгофъ;

18. Haanja, Гангофская. Adr. ü Wõru (г. Верро). 3 p., 10. r., krsl. 16 wt., rdj. Wõru (Верро) 15 wt.

Mõis:

Haanja, Гангофъ.

19. Rôuge, Раугеская. Adr. ü. Wôru (г. Верро). 3. p., 9. r., krsl. 17 wt., rdj. Wôru (Верро) 15 wt.

Mõisad:

Rôuge, Рауге; Sänna, Зеннепъ; Rôuge krkm., Паст. Рауге.

20. Nursi, Нурзійская. Adr. ü. Wôru (г. Верро) 3. p., 9. r., krsl. 14 wt., rdj. Wôru (Верро).

Mõisad:

Wastse-Nursi, Ново-Нурзи; Wana-Nursi, Старо-Нурзи; Juba, Квелленгофъ.

21. Kasaritsa, Казерицкая. Adr. ü. Wõru (г. Верро). 3. p., 10. r., krsl. 8 wt., rdj. Wôru (Верро) 8 wt.

Mõisad:

Wana-Kasaritsa, Старо-Казерицъ; Wastse-Kasaritsa, Ново-Казерицъ.

II komissarijaoskond, II комиссарскій участокъ.

Selle jaoskonna wallad on Wôru II ül.- tal.- kohtu ringkonnas. Komissar ja ül,- tal.- k. asu wad môlemad Wõrus.

I. Rôuge kihelkonnast:

Wald:

1. Pindi, Бентенская. Adr. ü. Wõru (г. Верро). 1. p., 10 r., krsl. 20 wt, rdj. Wastseliina (Нейгаузенъ) 15 wt. Wallakohus on Laswal.

Mõisad:

Pindi, Бентенгофъ; Leewi, Левекюль

II Wastseliina (Нейгаузенъ) kih. Adr. ü. Wõrn (г. Верро).

Wallad:

2. Laswa, Ласваская. Adr ü. Wõru (г. Верро) 1. p., 10. r., krsl. 16 wt., rdj. Wôru (Верро) 14 wt.

Môis:

Laswa, Эйхгофъ.

3. Loosi, Лозійская. Adr. ü. Wõru (г. Верро). 1. p., 10. r., krsl. 19 wt., rdj Wastseliina (Нейгаузенъ) 10 wt. Wallakohus on Laswal.

Mõisad:

Loosi, Лобенштейнъ; Põhu, Браунсбергъ, Wastseliina krkm., Паст.-Нейгаузенъ.

4. Wastseliina, Нейгаузенская. Adr. ü. Wõru (г. Верро). 3. p., 10. r., krsl. 23 wt., rdj. Wastseliina (Нейгаузенъ) 14 wt.

Mõis:

Wastseliina, Замокъ-Нейгаузенъ.

5. Orawa, Оравская. Adr. ü. Wõru (г. Верро), 1. p., 10. r., krsl 42 wt., rdj. Wastseliina (Нейгаузенъ) 17 wt.

Mõis:

Orawa, Вальдекъ.

6. Misso, Миссоская. Adr. ü. Wôru (г. Верро). 3. p., 10. r., krsl. 43 wt., rdj. Wastseljina (Нейгаузенъ) 30 wt.

Môis:

Misso, Иллингенъ.

III. Räpina (Раппинъ) kih. Adr. ü. Wôru (г. Верро). Abikirik Mehikoorma.

Wallad:

7. Meeksi, Мексійская. Adr. ü. Wõru (г. Верро). 1. p., 8. r., krsl. 64 wt., rdj. Tartu (Юрьевъ) 60 wt.

Mõis:

Meeksi, Мексъ.

8. Kahkwa, Кахкваская. Adr. ü. Wõru (г. Верро). 1. p., 8. r., krsl. 43 wt., rdj. Wastseliina (Нейгаузенъ) 30 wt. Wallakohus on Werioral.

Môis:

Kankwa, Кахкова.

9. Räpina, Репинская. Adr. ü. Wõru (г. Верро). 1. p., 8. r., krsl. 48 wt., rdj. Wastseliina (Нейгаузенъ) 35 wt.

Môisad:

Räpina, Раппинъ; Räpina krkm., Паст.-Раппинъ.

10. Toolamaa, Толамаская. Adr. ü. Wõru (г. Верро). 1. p., 8. r., krsl. 40 wt., rdj Wastseliina (Нейгаузенъ) 35 wt. Wallakohus on Moostes.

Môis:

Toolamaa, Толама.

11. Weriora, Веріорская. Adr. ü. Wôru (г. Верро). 1. p., 8. r., krsl. 30 wt., rdj. Wastseliina (Нейгаузенъ) 20 wt.

Môisad:

Weriora, Пауленгофъ; Pala, Палламойзъ.

II'. Капарää. (Каннапэ) kih. Adr. ü. Wõru (г. Верро).

Wallad:

12. Walgjärwe, Вальгъервская. Adr. ü. Wôru (г. Верро). 2. p., 8. r., krsl. 36 wt., rdj. Wôru (Верро) 39 wt.

Môisad:

Walgjärwe, Вейсензе; Pikjärwe, Лангензе; Tamme, Тамменъ; Wana-Piigaste, Старо-Пигастъ; Wastse-Piigaste, Ново-Пигастъ; Tõdu, Тедвенсгофъ; Sawerni, Саввернъ.

13. Kooraste, Корастская. Adr. ü. Wôru (г. Верро). 2. p., 8. r., krsl. 33 wt., rdj. Antsla (Анценъ) 21 wt.

Mõisad:

Kooraste, Корастъ; Karstemõisa, Карстемойзъ; Kaagwere, Кагримойзъ; Jõksi, Екси.

14. Krootuse, Кротузская. Adr. ü. Wõru (г. Верро). 2. p., 8. r., krsl. 31 wt., rdj. Wõru (Верро) 33 wt.

Môisad:

Krootuse, Келлицъ; Karaski, Карраски; Hurmi, Гурми; Wastse-Piigandi, Ново-Пигантъ.

15. Erastwere, Эрраствер-ская. Adr. ü. Wõru (г. Верро). 2 p., 8. r., krsl. 20 wt., rdj. Wõru (Верро) 23 wt.

Môisad:

Erastwere, Эррестферъ; Wana-Piigandi, Старо-Пигантъ.

16. Põlgaste, Пельгская. Adr. ü. Wôru (г. Верро). 2. p., 8. r., krsl. 20 wt., rdj. Wõru (Верро) 27 wt. Wallakohus on Erastweres.

Mõisad:

Põlgaste, Пельксъ; Sõreste, Серристъ.

IV. Põlwa (Пёгъве) kih. Adr. ü. Wõru (r. Beppo).

Wallad:

17. Mõste, Мойзекацкая. Adr. ü. Wõru (r. Beppo). 1. p., 8. r., krsl. 39 wt., rdj. Wõru (Beppo) 40 wt.

Mõis:

Mooste, Мойзекицъ.

18. Kähri, Геймадраская. Adr. ü. Wõru (r. Beppo). 1. p., 8. r., krsl. 33 wt., rdj. Wõru (Beppo) 35 wt. Wallakohus on Koiolas.

Mõis:

Kähri, Геймадра.

19. Koiola, Коіольская. Adr. ü. Wõru (r. Beppo). 1. p., 8. r., krsl. 27 wt., rdj. Wõru (Beppo) 30 wt.

Mõis:

Wana-Koiola, Старо-Койкюль.

20. Kiioma, Кіомаская. Adr. ü. Wõru (r. Beppo). 1. p., 8. r., krsl. 25 wt., rdj. Wõru (Beppo) 27 wt. Wallakohus on Krootuses.

Mõisad:

Kiioma, Кіома; Warbuse, Варбусъ.

21. Peri, Перійская. Adr. ü. Wõru (r. Beppo). 1. p., 8 r., krsl. 22 wt., rdj. Wõru (Beppo) 25 wt.

Mõisad:

Peri, Перристь; Wastse-Koiola, Ново-Койкюль; Partsi, Парцимойзъ; Põlwa krkm., Кяск.-Пёльва.

22. Timu, Тиммоская. Adr. ü. Wõru (r. Beppo). 1. p., 8. r., krsl. 20 wt., rdj. Wõru (Beppo) 22 wt. Wallakohus on Wõrus.

Mõis:

Timu, Тиммо.

23. Pragi, Александровская. Adr. ü. Wõru (r. Beppo). 1. p., 8. r., krsl. 12 wt., rdj. Wõru (Beppo) 15 wt.

Mõisad:

Pragi, Александерсгофъ; Wälmera, Ваймель; Joosu, Ваймель-Нейгофъ Tilsi, Тильзитъ.

24. Wõru, Верроская. Adr. ü. Wõru (r. Beppo). 3. p., 8. r., krsl. 1½ wt., rdj. Wõru (Beppo) 4 wt.

Mõis:

Wõru, Веррогофъ.

Wiljandi kreis.

I komissarijaoskond, I комиссарскій участокъ.

Selle jaoskonna wallad on Wiljandi I ül.-tal.-kohtu ringkonnas. Komissar ja ütk. asuwad mõlemad Wiljandis.

1. Helme (Гельметъ) kih. Abikrik Taagepera (Багенкюль). Adr. ü. Tõrwa (ст. Терва).

Wallad:

1. Hummuli, Уммельская. r. Apü. Tõrwa (ст. Терва). 3. p., 6. r., krsl. 63 wt., rdj. Sangaste (Загницъ) 14 wt.

Mõisad:

Hummuli, Гуммельсгофъ; Alamõisa, Ассикасъ-Адперъ.

2. Koorküla, Коркюльская. Adr. ü. Tõrwa (ст. Терва). 3. p., 8. r., krsl. 62 wt., rdj. Ermesi (Эрмесъ) 10 wt. Wallakohus on Hummulis.

Mõis:

Koorküla, Коркюль.

3. Jõgeweste, Кроестская. Adr. ü. Tõrwa (ст. Терва). 3. p., 6. r., krsl. 60 wt., rdj. Puka (Бокенгофъ) 19 wt. Wallakohus on Patküläs.

Mõisad:

Jõgeweste, Бокгофъ; Roope, Роценгофъ.

4. Patküla, Оверлакская. Adr. ü. Tõrwa (ст. Терва). 3. p., 6. r., krsl. 52 wt., rdj. Ermesi (Эрмесъ) 18 wt.

Mõisad:

Patküla, Оверлакъ; Holdre, Голлерсгофъ.

5. Helme, Гельмская. Adr. ü. Tõrwa (ст. Терва). 3. p., 6. r., krsl. 50 wt., rdj. Ermesi (Эрмесъ) 20 wt.

Mõisad:

Helme, Замокъ-Гельметъ; Helme krkm., Паст.-Гельметъ.

6. Löwe, Левеская. Adr. ü. Tõrwa (ст. Терва). 3. p., 6. r., krsl. 48 wt., rdj. Puka (Бокенгофъ) 26 wt.

Mõis:

Löwe, Лауэнгофъ.

7. Taagepera, Вагенкюльская. Adr. ü. Tõrwa (ст. Терва). 3. p., 6. r., krsl. 45 wt., rdj. Puka (Бокенгофъ) 19 wt. Wallakohus on Löwel.

Mõis:

Taagepera, Вагенкюль.

8. Leebiku, Абенкатская. Adr ü. Tõrwa (ст. Терва) 3. p., 6. r., krsl. 45 wt., rdj. Puka (Бокенгофъ) 19 wt. Wallak. on Löwel.

Mõis:

Leebiku, Абенкатъ.

9. Riidaja, Ридакская. Adr. ü. Tõrwa (ст. Терва). 3. p., 6. r., krsl. 37 wt., rdj. Puka (Бокенгофъ) 29 wt. Wallakohus on Kärstnas.

Mõis:

Riidaja, Морзель.

10. Kärstna, Керстенская. Adr. ü. Tõrwa (ст. Терва). 3. p., 6. r., krsl. 33 wt., rdj. Oisu (Эзекюль) 20 wt.

Mõis:

Kärstna, Керстенгофъ.

II. Tarwastu (Тарвастъ) kih. Adr. ü. Wiljandi (г. Феллинъ).

Wallad:

11. Uue-Suislepi, Ново-Суйслепская. Adr. ü. Wiljandi (г. Феллинъ). 3. p., 6. r., krsl. 39 wt., rdj. Puka (Бокенгофъ) 22 wt. Wallakohus kannab Suislepi wallakohtu nime.

Mõis:

Uue-Suislepi, Ново-Суйслепъ.

12. Wana-Suislepi, Старо-Суйслепская. Adr. ü. Wiljandi (г. Феллинъ). 3. p., 6. r., krsl. 38 wt., rdj. Puka (Бокенгофъ) 24 wt. Wallakohus kannab Suislepi wallakohtu nime.

Mõisad:

Wana-Suislepi, Старо-Суйслепъ; Wooru, Ворокюль.

13. Tarwastu, Тарвастская. Adr. ü. Wiljandi (г. Феллинъ). 3. p., 6. r., krsl. 25 wt., rdj. Loodi (Керсель) 18 wt.

Mõisad:

Tarwastu, Замокъ-Тарвастъ; Kuresaare, Курресаръ; Saaremõisa, Саремойзъ; Tarwastu krkm., Паст. Тарвастъ.

III. Paistu (Пайстель) kih. Adr. ü. Wiljandi (г. Феллинъ).

Wallad:

14. Kaarli, Кадрійская. Adr. ü. Abja (ст. Абія). 1. p. (Pärnu kr.), 3. r., krsl. 80 wt., rdj. Abja (Абія) 10 wt. (Kaarli wald on suuremalt osalt Pärnu kreisis. kälb aga Wiljandi komissarija ütk, alla.

Mõis:

Kaarli, Карлсбергъ.

15. Tuhalaane, Тухалан-ская. Adr. ü. Wiljandi (г. Фел-линъ). 3. p., 6. r., krsl. 25 wt., rdj. Ôisu (Эйзекюль) 9 wt.

Mõisad:

Tuhalaane, Тухалане; Pahuwere, Виллустъ.

16. Ôisu, Эйзекюльская. Adr. ü. Ôisu (ст. Эйзекюль), kin. s. j. ü. Wiljandi (г. Феллинъ) 3. p., 6. r., krsl. 15 wt., rdj. Loodi (Керсель) 5 wt.

Môisad:

Ôisu, Эйзекюль; Morna, Морна.

17. Aidu, Айденская. Adr. ü. Wiljandi (г. Феллинъ). 3. p., 6. r., krsl. 15 wt., rdj. Loodi (Керсель) 5 wt. Wallakohus on Ôisus.

Môis:

Aidu, Айденгофъ.

18. Holstre, Гольстерская. Adr. ü. Wiljandi (г. Феллинъ). 1. p., 6. r., krsl. 12 wt., rdj. Loodi (Керсель) 9 wt.

Môisad:

Holstre, Гольстерсгофъ; Paistu krkm., Паст Пайстель.

19. Loodi, Керсельская. Adr. ü. Wiljandi (г. Феллинъ). 1. p., 6. r., krsl. 10 wt., rdj. Loodi (Керсель) 3 wt.

Môis:

Loodi, Керсель.

20. Heimtali, Геймтальская. Adr. ü. Wiljandi (г. Феллинъ). 1. p., 6. r., krsl. 9 wt., rdj. Sinihallika (Синеалликъ) 5 wt. Wallakohus on Loodis.

Môisad:

Heimtali, Геймталь; Wardi, Шварцгофъ.

IV. Wiljandi (Феллинъ) kih. Adr. ü. Wiljandi (г. Феллинъ). Abikirik Kõpu (Кепно) on iseseiswaks koguduseks ära lahutatud.

Wallad:

21. Wana-Tännassilma. Старо-Теннасильмская. Adr. ü. Wiljandi (г. Феллинъ). 1. p., 4. r., krsl. 16 wt., rdj. Wiljandi (Феллинъ) 17½ wt. Wallakohus kannab Tännassilma wallak. nime.

Mõis:

Wana- Tännassilma, Старо-Теннасильмъ.

22. Uusna, Ново-Теннасильмская. Adr. ü. Wiljandi (г Феллинъ). 1. p., 4 r., krsl. 12 wt., rdj. Wiljandi (Феллинъ) 13½ wt. Wallakohus on Tännassilmas.

Môis:

Uusna, Ново - Теннасильмъ.

23. Uue-Võidumaa. Ново-Войдомская. Adr. ü. Wiljandi (г. Феллинъ). 1. p., 4 r., krsl. 8 wt., rdj. Wiljandi (Феллинъ) 10 wt.

Môis:

Uue-Wôidu, Ново-Войдома.

24. Wana-Wôidumaa, Старо-Войдомская Adr. ü. Wiljandi (г. Феллинъ) 1. p, 4 r., krsl. 7 wt., rdj. Wiljandi (Феллинъ) 8½ wt.

Mõis:

Wana-Wôidu, Старо-Войдома.

25. Wiiratsi, Вирацкая. Adr. ü. Wiljandi (г. Феллинъ). 1. p., 4 r., krsl. 3 wt., rdj. Wiljandi Феллинъ) 4½ wt. Wallakohus on Wana-Võidumaal.

Môis;

Wiiratsi, Вирацъ.

26 Wiljandi, Феллинская. Adr. ü. Wiljandi (г. Феллинъ). 1. p., 4. r., krsl. — wt., rdj. Wiljandi (Феллинъ 1 wt.

Mõis:

Wiljandi, Замокъ-Феллинъ.

27. Pärsti, Перстская. Adr. ü. Wiljandi (г. Феллинъ). 1. p., 4. r., krsl. 4½ wt., rdj. Wiljandi (Феллинъ) 5 wt. Wallakohus on Päris.

Mõisad:

Pärsti, Перстъ; Wiljandi krkm. Паст.-Феллинъ.

28. Päri, Нинигальская. Adr. ü. Wiljandi (г. Феллинъ). 1. p., 4. r., krsl. 5½ wt. rdj. Wiljandi (Феллинъ) 5 wt.

Mõis:

Päri, Нинигаль.

29. Puiatu, Пуятская. Adr. ü. Wiljandi (г. Феллинъ). 1. p., 4. r., krsl. 12 wt., rdj. Wiljandi (Феллинъ) 10½ wt.

Mõisad:

Puiatu, Пуятъ; Wäike-Kõpu, Мало-Кеппо.

30. Suure-Kõpu, Велико-Кепоская. Adr. ü. Wiljandi (г. Феллинъ). 1. p., 4. r., krsl. 21 wt., rdj. Wiljandi (Феллинъ) 20 wt.

Mõis:

Suure-Kõpu, Велико-Кеппо.

II. komissarijaoskond, II. комиссарскій участокъ.

Selle jaoskonna wallad on kõik II ül.-tal.-kohtu ringkonnas. Komissari kantselei on Wiljandis, ütk. asub Suure-Jaani alewis.

I. Suure-Jaani (Велико Ст. Іоганнисъ) kih. Adr. ü. Olustwere (ст. Оллустферъ).

Wallad:

1. Wastemõisa, Вастемойзская. Adr. ü. Wiljandi (г. Феллинъ). 1. p., 4. r., krsl. 12 w., rdj. Wiljandi (Феллинъ) 12 wt.

Mõis:

Wastemõisa, Вастемойзъ.

2. Sürgawere, Сургаверская. Adr. ü. Olustwere (ст. Оллустферъ) 1. p., 4. r., krsl. 16 wt., rdj. Sürgawere (Сургаферъ) 3 wt.

Mõisad:

Sürgawere, Сургеферъ; Lõhawere, Легова.

3. Taewere, Тайверская. Adr. ü. Olustwere (ст. Оллустферъ). 1. p., 4. r., krsl. 23 wt., rdj. Olustwere (Оллустферъ) 5 wt.

Mõisad:

Taewere, Тайферъ; Lahmuse, Лахмесъ; Ange, Энге; Suure-Jaani krkm., Паст. Велико-Іоганнисъ.

4. Olustwere, Олуствер-ская. Adr. ü. Olustwere (ст. Оллустферъ). 1. p., 4. r., krsl. 21 wt., rdj. Olustwere (Оллустферъ) 2 wt.

Mõisad:

Olustwere, Оллустферъ; Nawesti, Навастъ; Reguldi, Вейбстферъ; Aimla, Аймель; Jaska, Яска.

II. Kolga-Jaani (Мало Ст. Іоганнисъ) kih. Adr. ü. Põltsamaa (ст. Оберпаленъ).

Wallad:

5. Soosaare, Сосарская. Adr. ü. Põltsamaa (ст. Оберпаленъ). 2. p., 5. r., krsl. 28 wt., rdj. Wõhma (Вехма) 27 wt.

Mõisad:

Soosaare, Сосаръ; Kolga-Jaani krkm., Паст. Мало-Іоганнисъ; Painaste, Паюзби.

6. Wõisiku, Войзикская. Adr. ü. Põltsamaa (ст. Оберпаленъ). 2. p., 5. r., krsl. 30 wt., rdj. Wiljandi (Феллинъ) 30 wt.

Mõis:

Wõisiku, Войзекъ.

III Pillistwere (Пиллистферъ) kih. Adr. ü. Wõhma (ст. Вехма). Abikirik Äärmanni-Risti.

Wallad:

7. Kõo, Вольмарсгофская. Adr. ü. Wõhma (ст. Вехма). 2. p., 5. r., krsl. 38 wt., rdj. Wõhma (Вехма) 8 wt.

Mõisad:

Kõo, Вольмарсгофъ; Arusaare, Аррасаръ; Loopre, Лоперъ; Pillistwere krkm., Паст. Пиллистферъ.

8. Kabala, Каббальская. Adr. ü. Wõhma (ст. Вехма). 2. p., 5. r., krsl 35 wt., rdj. Wõhma (Вехма) 4½ wt.

Mõisad:

Kabala, Каббаль; Ollerää, Оллепэ.

9. Imawere, Имаверская. Adr. ü. Põltsama (ст. Оберпаленъ). 2. p., 5. r., krsl. 49 wt., rdj. Wõhma (Вехма) 19 wt.

Mõisad:

Imawere, Иммаферъ; Eistwere, Эйгстферъ; Jalametsa, Ялламецъ.

IV. Põltsamaa (Оберпаленъ) kih. Adr. ü. Põltsamaa (ст. Оберпаленъ).

Wallad:

10. Adawere, Адаверская. Adr. ü. Põltsamaa (ст. Оберпаленъ). 2. p., 5. r., krsl. 55 wt., rdj. Wõhma (Вехма) 27 wt.

Mõis:

Adawere, Аддаферъ.

11. Rutikwere, Руттикверская. Adr. ü. Põltsamaa (ст. Оберпаленъ). 2. p., 5. r., krsl. 61 wt., rdj. Jõgewa (Лайсгольмъ) 27 wt. Wallakohus on Adaweres.

Mõis:

Rutikwere, Руттигферъ.

12. Pajusi, Паюзская. Adr ü. Põltsamaa (ст. Оберпаленъ). 2. p., 5 r., krsl. 55 wt., rdj. Jõgewa (Лайсгольмъ) 23 wt.

Mõisad:

Pajusi, Паюзъ; Tapiku, Таппикъ.

13. Uue-Põltsamaa, Ново-Оберпаленская. Adr. ü. Põltsamaa (ст. Оберпаленъ). 2. p., 5. r., krsl. 47 wt., rdj. Wõhma (Вехма) 26 wt.

Mõisad:

Uue-Põltsamaa, Ново-Оберпаленъ; Põltsamaa krkm., Паст. Оберпаленъ.

14. Wana-Põltsamaa, Замокъ-Оберпаленская. 2. p., 5. r., krsl. 45 wt., rdj. Wõhma (Вехма) 24 wt.

Mõis:

Wana-Põltsamaa, Замокъ-Оберпаленъ.

15 Lustiwere, Лустиверская. Adr. ü. Põltsamaa (ст. Оберпаленъ). 2. p., 5. r., krsl. 57 wt.

Mõis:

Lustiwere, Лустиферъ.

16. Kuristą, Курристаская. Adr. ü. Jõgewa (ст. Лайсгольмъ). 2. p., 5 r., krsl. 62 wt., rdj. Jõgewa (Лайсгольмъ). 11 wt.

Mõisad:

Kurista, Курриста; Kaawa, Кава; Kaawere, Каверсгофъ.

Pärnu kreis.

I komissarijaoskond, I комиссарскій участокъ.

Selle jaoskonna wallad on Pärnu I ül.-tal.-kohtu ringkonnas. Komissar ja ütk. asuwad mõlemad Pärnus. Muist koosistumisi peab ütk. Toris.

I. **Wändra** (Феннернъ) kih. Adr. ü. Wana-Wändra (ст. Старо-Феннернъ). Abikirik Käru (Keppo) on iseseiswaks koguduseks ära lahutatud. Abikiriku adr. ü. Käru (ст. Керро).

Wallad:

1. Käru, Кероская Adr. ü. Käru (ст. Керро). 2. p., 2. r., krsl. 71 wt., rdj. Lauri (Лаури) 5 wt.

Mõis:

Käru, Керро.

2. Lelle, Леллеская. Adr. ü. Lelle (ст. Лелле). 2. p., 2. r., krsl. 65., rdj. Lelle (Лелле).

Mõis:

Lelle, Лелле.

3. Uue-Wändra, Ново-Феннернская. Adr. ü. Wana-Wändra (ст. Старо-Феннернъ). 2. p., 2. r., krsl. 57 wt., rdj. Lauri (Лаури) 20 wt.

Mõis:

Uue-Wändra, Ново-Феннернъ.

4. Wana-Wändra, Старо-Феннернская. Adr. ü. Wana-Wändra (ст. Старо-Феннернъ). 2. p., 2. r., krsl. 51 wt., rdj. Lauri (Лаури) 25 wt.

Mõisad:

Wana-Wändra, Старо-Феннернъ; Wändra krkm., Паст. Феннернъ.

II. **Tori** (Торгель) kih. Adr. ü. Pärnu (г. Перновъ). Abikirik Sindi (Цинтенгофъ) on iseseiswaks koguduseks ära lahutatud.

Wallad:

5. Tori, Торгельская. Adr. ü. Pärnu (г. Перновъ), 2. p., 2. r, krsl. 25 wt., rdj. Waldhofi (Вальдгофъ) 22 wt.

Mõisad:

Tori, Торгель; Tori krkm., Паст. Торгель.

6. Taali, Стеленская. Adr. ü. Pärnu (г. Перновъ). 2 p., 2. r., krsl. 16 wt., rdj. Waldhofi (Вальдгофъ) 14 wt.

Mõisad:

Taali, Стеленгофъ; Sindi, Цинтенгофъ.

7. Suigu, Суйгская. Adr. ü. Pärnu (г. Перновъ). 2. p., 2. r., krsl. 30 wt., rdj. Pärnu (Перновъ) 30 wt.

Mõisad:

Suigu, Суйкъ; Aru, Аррогофъ.

III Jakobi (Ст. Якоби) kih. Abikirik Kärgu (Керкау). Adr. ü. Halinga (ст. Галликъ).

Wallad:

8. Halinga, Галликская. Adr. ü. Halinga (ст. Галликъ), kin. s. j. ü. Pärnu (г. Перновъ). 2. p., 2. r., krsl. 30 wt., rdj. Pärnu (Перновъ) 30 wt.

Mõisad:

Halinga, Галликъ; Kaelaste, Кайлесъ; Roodi, Саллентакъ.

9. Enge, Энгеская. Adr. ü. Halinga (ст. Галликъ), kin. s. j. ü. Pärnu (г. Перновъ). 2. p., 2. r., krsl. 30 wt., rdj. Pärnu (Перновъ) 30 wt

Mõisad:

Enge, Энге; Udawere, Уддоферъ; Pöörawere, Перрафеpъ.

10 Kaisma, Кайсмаская. Adr. ü. Halinga (ст. Галликъ), kin. s. j. ü. Pärnu (г. Перновъ), 2. p., 2. r., krsl. 51 wt., rdj. Lelle (Лелле) 27 wt.

Mõisad:

Kaisma, Кайсма; Wiluwere, Виллоферъ; Kergu, Керкау.

11. Wee, Вѣская. Adr. ü. Halinga (ст. Галликъ), kin. s. ü. Pärnu (г. Перновъ). 2. p., 2. r., krsl. 41 wt., rdj. Pärnu (Перновъ) 41 wt. Wallakohus on Halingal.

Mõisad:

Wee, Вегофъ Söörik-Parasmaa, Серрикъ-Паррасма.

IV. **Mihkli** (Ст. Михаэлисъ) kih. Kirik on Eestimaa kubermangus Haapsalu kreisis. Adr. ü. Lihula (ст. Леаль).

Wald:

12. Koonga, Конгаская. Adr. ü. Raja (ст Рая), kin. s. j. ü. Pärnu (г. Перновъ). 2. p., 2. r., krsl. 35 wt., rdj. Pärnu (Перновъ) 35 wt.

Mõisad:

Koonga, Кокенкау; Wõringi, Верринги; Ahaste, Агастъ; Kalli, Калли; Kõima, Кайма; Mihkli krkm., Паст. Ст. Михаэлисъ.

V. **Tõstamaa** (Тестама) kih. Adr. ü. Pärnu (г. Перновъ).

Wallad:

13. Selli, Селлійская. Adr. ü. Pärnu (г. Перновъ). 2. p., 2. r., krsl. 37 wt., rdj. Pärnu (Перновъ) 37 wt.

Mõisad:

Selli, Селли; Pootsi, Подисъ.

14. Tõstamaa, Тестамская. Adr. ü. Pärnu (г. Перновъ). 2. p., 2. r., krsl. 37 wt., rdj. Pärnu (Перновъ) 37 wt.

Mõisad:

Tõstamaa, Тестама; Kastna, Кастна.

15. Kihnu, Кюноская. Adr. ü. Pärnu (г. Перновъ). 2. p., 2. r., krsl. 50 wt., rdj. Pärnu (Перновъ) 50 wt.

Mõis:

Kihnu, Кюно.

VI. **Audru** (Аудернъ) kih. Adr. ü. Pärnu (г. Перновъ).

Wallad:

16. Jõõpre, Еперская. Adr. ü. Pärnu (г. Перновъ). 2. p., 2. r., krsl 20 wt., rdj. Pärnu (Перновъ) 20 wt.

Mõisad:

Jõõpre, Епернъ.

17. Wõlla, Веллаская. Adr. ü. Pärnu (г. Перновъ). 2. p., 2. r., krsl. 18 wt., rdj. Pärnu (Перновъ) 18 wt.

Mõisad:

Wõlla, Велла; Audru krkm., Паст. Аудернъ.

18. Audru, Аудернская. Adr. ü. Pärnu (г. Перновъ). 2. p., 2. r., krsl. 10 wt., rdj. Pärnu (Перновъ) 10 wt.

Mõisad:

Audru, Аудернъ; Lindi, Вольденгофъ.

II komissarijaoskond, II комиссарскій участокъ.

Selle jaoskonna waldadest on Tammiste, Pärnu kih., Pärnu I ül.-tal.-kohtu ringkonnas, teised kõik Pärnu II ül.-tal.-kohtu ringkonnas. Komissari kantselei on Pärnus, ütk. asub Woltweti alewis.

I. **Pärnu (Перновъ) kih.** Adr. ü. Pärnu (г. Перновъ). Abikirik Uulu.

Wallad:

1. Rääma, Равасарская. Adr. ü. Pärnu (г. Перновъ). 2. p., 2. r., krsl. 2 wt., rdj. Pärnu (Перновъ) $2^1/_4$ wt. Wallakohus on Saugal.

Mõis:

Rääma, Равасаръ.

2. Sauga, Саукская. Adr. ü. Pärnu (г. Перновъ). 2. p., 2. r., krsl. 7 wt., rdj. **Pärnu (Перновъ) 7 wt.**

Mõis:

Sauga, Саукъ.

3. Reiu, Рейденская. **Adr.** ü. Pärnu (г. Перновъ). 2. p., **2.** r., krsl. 10 wt., rdj. Waldhofi (Вальдгофъ) 6 wt. Wallakohus on Uulus.

Mõis:

Reiu, Рейденгофъ.

4. Uulu, Улаская. Adr. ü. Pärnu (г. Перновъ). 1. p., 2. r., krsl. 15 $/_2$ wt., rdj. Surju (Сурри) 10 wt.

Mõisad:

Uulu, Ула; Surju, Сурри.

5. Tammiste, Таммистская. Adr. ü. Pärnu (г. Перновъ). 2. p., 2. r., krsl. 22 wt., rdj. Pärnu (Перновъ) **22 wt.** Wallakohus on Suigus.

Mõis:

Tammiste, Таммистъ.

II. **Heademeeste** (Гутмансбахъ) kih AbikirikTahkuranna (Такерортъ). Adr. ü. Pärnu (г. Перновъ).

Wallad:

6. Tahkuranna, Такерортская. Adr. ü. Pärnu (г. Перновъ). 1. p., 3. r, krsl. 22 wt., rdj. Pärnu (Перновъ) 22 wt.

Mõis:

Tahkuranna, Такерортъ.

7. Heademeeste, Эдеместская. Adr. ü. Pärnu (г. Перновъ). 1. p., 3. r., krsl. 38 wt., rdj. Pärnu (Перновъ) 38. **wt.** Wallakohus on Orajõel.

Mõis:

Heademeeste, Гутмансбахъ.

8. Laiksaare, Лайксаарская. Adr. ü. Woltweti (ст. Квелленштейнъ). 1. p., 3. r., krsl. 43 wt., rdj. Woltweti (Квелленштейнъ) **24 wt.**

Mõis:

Laiksaare, Лайксааръ.

9. Orajõe, Оренская. **Adr.** ü. Pärnu (Перновъ). 1. p., **3. r.,** krsl. 54 wt., rdj. Woltweti (Квелленштейнъ) **50 wt.**

Mõis:

Orajõe, Орренгофъ.

III. **Saarde** (Saara) **kih.** Adr. ü. Woltweti (ст. Квелленштейнъ).

Wallad:

10. Pati, Паттенская. **Adr.** ü. Woltweti (ст. Квелленштейнъ). 1. p., 3. r., krsl. 31 **wt.,** rdj. Sigaste (Сигасте) 8 **wt.** Wallakohus on Laiksaares.

Mõis:

Pati, Паттенгофъ.

11. Kilingi, Куркундская. **Adr. ü.** Woltweti (ст. Квелленштейнъ). 1. p., 3. r., krsl. 43 wt., rdj. Woltweti (Квелленштейнъ) $4^1/_2$ wt.

Mõis:

Kilingi, Куркундъ.

12. Woltweti, Вольтветская. Adr. ü. Woltweti (ст. Квелленштейнъ). 1. p., 3. r., krsl. 47 wt., rdj. Woltweti (Квелленштейнъ) 2 wt.

Mõisad:

Woltweti, Тигницъ; Saarde krkm., Паст. Саара; Kärsu, Керсель.

18. Talli, Таллійская. Adr. ü. Woltweti (ст. Квелленштейнъ). 1. p., 3. r., krsl. 50 wt., rdj. Woltweti (Квелленштейнъ) 29 wt. Wallakohus on Jäärjas.

Mõis:

Talli, Фрейгофъ.

14. Jäärja, Ерьяская. Adr. ü. Woltweti (ст. Квелленштейнъ). 1. p., 3. r., krsl. 53 wt., rdj. Woltweti (Квелленштейнъ) 10 wt.

Mõis:

Jäärja, Заарагофъ.

IV. Halliste (Галлистъ) kih. Adr. ü. Abja (ст. Абія).

Wallad:

15. Abja, Абьяская. Adr. ü. Abja (ст. Абія). 1. p., 3. r., krsl. 68 wt., rdj. Abja (Абія) 1 wt.

Mõisad:

Abja, Абія; Wanamõisa, Фридрихсгеймъ.

16. Wana-Kariste, Старо-Карристская. Adr. ü. Abja (ст. Абія). 1. p., 3. r., krsl. 70 wt., rdj. Abja (Абія) 8 wt. Wallakohus kannab Kariste wallakohtu nime.

Mõis:

Wana-Kariste, Старо-Карристгофъ.

17. Uue-Kariste, Ново-Карристская. Adr. ü. Abja (ст. Абія) 1. p., 3. r., krsl. 76 wt., rdj. Abja (Абія) 14 wt. Wallakohus on Karistes.

Mõis:

Uue-Kariste, Ново-Карристгофъ.

18. Penoja, Пеникюльская. Adr. ü. Abja (ст. Абія). 1. p., 3. r., krsl. 80 wt., rdj. Abja (Абія) 11 wt. Wallak. on Abjas.

Mõis:

Penoja, Пенникюль,

19. Wana-Pornuse, Старо-Борнгузенская. Adr. ü. Abja (ст. Абія). 1. p., 3. r., krsl. 77 wt., rdj. Halliste (Галлистъ) 1/2 wt. Wallakohus on Pöökles.

Mõis:

Wana-Pornuse, Старо-Борнгузенъ.

20. Kaubi, Ново-Борнгузенская. Adr. ü. Abja (ст. Абія). 1. p., 3. r., krsl. 75 wt., rdj. Halliste (Галлистъ) 2 1/2 wt. Wallakohus on Karistes.

Mõis:

Kaubi, Ново-Борнгузенъ.

V. Karksi (Каркусъ) kih. Adr. ü. Abja (ст. Абія).

Wallad:

21. Pöökle, Беклерская. Adr. ü. Abja (ст. Абія). 1. p., 3. r., krsl. 77 wt., rdj. Abja (Абія) 11 wt.

Mõis:

Pöökle, Беклерсгофъ.

22. Polli, Полленская. Adr. ü. Abja (ст. Абія) 1. p., 3. r., krsl. 82 wt., rdj. Halliste (Галлистъ) 9 wt. Wallakohus on Pöökles.

Mõis:

Polli, Полленгофъ.

23. Karksi, Замокъ-Каркусская.. Adr. ü. Abja (ст. Абія). 1. p., 3. r., krsl. 87 wt., rdj. Halliste (Галлистъ) 17 wt.

Mõis:

Karksi, Замокъ-Каркусъ.

Saaremaa kreis.

Saaremaa komissarijaoskond, Эзельскій комиссарскій участокъ.

Selle jaoskonna waliad on kõik Saaremaa ül.-tal.-kohtu ringkonnas. Komissar ja ütk. asuwad mõlemad Kuresaares.

I. Muhu (Моонъ) kih. Adr. ü. Kuiwastu (ст. Куйвастъ).

Wallad:

1. Hellamaa, Гелламская. Adr ü. Kuiwastu (ст. Куйвастъ). — p., 2. r., krsl. 71 wt., rdj. Pärnu (Перновъ) 82 wt.

Mõisad:

Hellamaa, Геллама; Kantsi, Ганценгофъ; Kapimõisa, Капимойзъ; Kuiwastu, Куйвастъ; Pädaste, Педдастъ; Wõlla, Магнусталь; Kesselaid, Шильдау; Muhu krkm., Паст.-Моонъ.

2. Muhu-Suure, Велико-Моонская. Adr. ü. Kuiwastu (ст. Куйвастъ). — p., 2. r, krsl. 65 wt., rdj. Pärnu (Перновъ) 96 wt.

Mõisad:

Muhu-Suuremõisa, Моонъ-Гросенгофъ; Nurme, Нурмсъ; Tamsi, Тамзаль.

II. Jaani (Ст. Іоганнисъ) kih. Adr. ü. Orisaare (ст. Оррисаръ).

Wald:

3. Maasi, Мазикская. Adr. ü. Orisaare (ст. Оррисаръ). — p., 2. r., krsl. 52 wt., rdj. Pärnu (Перновъ) 125 wt.

Mõisad:

Maasi, Мазикъ; Taaliku, Таликъ; Keinaste, Кейнастъ; Jaani krkm., Паст. Ст. Іоганнисъ; Rannaküla, Раннакюль; Arju, Таггаферъ.

III. Põide (Пейде) kih. Adr. ü. Orisaare (ст. Оррисааръ).

Wallad:

4. Uuemõisa, Уемойзская. Adr. ü. Orisaare (ст. Оррисааръ). — p., 2 r., krsl. 52 wt., rdj. Pärnu (Перновъ) 118 wt.

Mõisad:

Keskwere, Кескферъ; Koigi, Койкъ; Otimõisa, Пейдегофъ; Orisaare, Оррисааръ; Reinu, Зальтакъ-Нитгофъ; Tumala, Томель; Uuemõisa, Нейенгофъ; [illegible] krkm., Паст. Пейде.

5. Laimjala, Лаймъяльская. Adr. ü. Orisaare (ст. Оррисааръ). — p., 2 r., krsl. 37 wt., rdj. Pärnu (Перновъ) 130 wt.

Mõisad:

Laimjala, Лаймъяль; Saaremõisa, Гольмгофъ; Audla, Гаукюль; Kingli, Мюллерсгофъ; Kahtla, Кахтла; Kõiguste, Койкустъ.

IV. Waljala (Вольде) kih. Adr. ü. Uue-Löwe (ст. Ней-Левель).

Wald:

6. Kogula, Когульская. Adr. ü. Uue-Löwe (ст. Ней-Левель), kin. s. j. ü. Kuresaare (г. Аренсбургъ). — p., 2. r., krsl. 34 wt., rdj. Pärnu (Перновъ) 127 wt.

Mõisad:

Kogula, Когуль; Rõõsa, Резарсгофъ; Jööri, Еръ; Lööne, Кельнъ; Haiska, Газикъ; Jürsi, Юрсъ; Reo, Рео; Wana-Löwe, Альтъ-Левель; Sassi, Каббиль; Sakla, Сакла; Waljala krkm., Паст. Вольде; Wõhksi, Векстольмъ; Uue-Löwe, Ней-Левель.

V. Püha (Пиха) kih. Adr. ü. Kuresaare (г. Аренсбургъ).

Wald:

7. **Pihtla**, Пихтлаская. Adr. ü. Kuresaare (г. Аренсбургъ). — p., 2., r., krsl. 14 wt., rdj. Pärnu (г. Перновъ) 150 wt.,

Mõisad:

Pihtla, Пихтендаль; Sandla, Сандель; Tõlluste, Теллистъ; Kõlljala, Кельяль; Kasti, Касти; Kaali, Саллъ; Ilpla, Ильпель; Kangruselja, Кангернъ; Ladjala, Ладъяль; Püha krkm, Паст. Пиха.

VI. **Kaarma** (Кармель) kih. Adr. ü. Kuresaare (г. Аренсбургъ).

Wallad:

8. Kaarma-Suure, Велико-Кармельская. Adr. ü. Kuresaare (г. Аренсбургъ). — p., 2. r., krsl. 1 wt., rdj. Pärnu (Перновъ).

Mõisad:

Kaarma-Suuremõisa, Велико-Кармель; Praakli, Бракельсгофъ; Keilamäe, Келламегги; Muratsi, Муррацъ; Pähkla, Пехель; Randwere, Рандеферъ; Tahula, Тагуль; Kuresaare krkm., Паст. Аренсбургъ.

9. Loona, Лонаская. Adr. ü. Kuresaare (г. Аренсбургъ). — p., 2. r., krsl. 14 wt., rdj. Pärnu (г. Перновъ) 160 wt.

Mõisad:

Kaarma-Loona, Клаусгольмъ; Kaarma, Кармельсгофъ; Elme, Магнусгофъ; Kaarma krkm., Паст. Кармель; Meedla, Медель; Eiküla, Эйкюль; Piila, Пила.

VII. **Karja** (Каррисъ) kih. Adr. ü. Kuresaare (г. Аренсбургъ)

Wallad:

10. Pärsamaa, Перзамаская. Adr. ü. Kuresaare г. Аренсбургъ). — p., 2. r., krsl. 34 wt., rdj. Pärnu (Перновъ).

Mõisad:

Pärsamaa, Перзама; Karja, Каррисгофъ; Karja krkm., Паст. Каррисъ; Koikla, Койкюль; Lulupää, Лулупэ; Roobaku, Ропакъ.

11. Leisi, Лайзская. Adr. ü. Kuresaare (г. Аренсбургъ). — p., 2. r., krsl. 39 wt., rdj. Pärnu (Перновъ) 130 wt.

Mõisad:

Leisi, Лайсбергъ; Arumõisa, Арромойзъ; Riigi, Фекерортъ; Parasmetsa, Паррасмецъ; Laugu, Лауго; Metsküla, Метцкюль.

VIII. **Mustjala** (Мустель) kih. Adr. ü. Kuresaare (г. Аренсбургъ).

Wald:

12. Mustjala, Мустельская. Adr. ü. Kuresaare (г. Аренсбургъ. — p., 2. r., krsl. 29 wt.

Mõisad:

Mustjala, Мустельгофъ; Küdemaa, Киддемецъ; Paatso, Пацъ; Wõhma, Вехма; Mustjala krkm., Паст. Мустель.

IX. **Kärla** (Кергель) kih. Adr. ü. Kuresaare (г. Аренсбургъ).

Wald:

13. Kärla, Кергельская. Adr. ü. Kuresaare (г. Аренсбургъ). — p., 1. r., krsl. 18 wt., rdj. Pärnu (Перновъ) 157 wt.

Mõisad:

Kärla, Кергельгофъ; Karmise, Кармисъ; Mõnnuste, Меннустъ; Paadla, Падель; Mullutu, Муллутъ; Kudjapää, Кудъяпэ; Orikülа, Орриюль; Kandle, Кандель; Kärla krkm, Паст. Кергель.

X. **Kihelkonna** (Килькондъ) kih. Adr. ü. Kihelkonna (ст. Килькондъ)

Wallad.

14. Kihelkonna, Кильконд-

ема. Adr. ü. Kihelkonna (ст. Кильконд ъ). — p., 1. r., krsl. 29 wt., rdj. Pärnu (Перновъ) 179 wt

Mõisad:

Kihelkonna krkm., Паст. Кильконд ъ; Kihelkonna-Loona, Кадфель; Pajumõisa, Паіомойзъ; Pidula, Пиддуль; Rootsiküla, Роцикюль; Tagamõisa, Таггамойзъ.

15. Lümmada, Лиммадская. Adr. ü. Kihelkonna (ст. Кильконд ъ). — p., 1. r.. krsl. 30 wt., rdj. Pärnu (Перновъ) 165 wt.

Mõisad:

Lümmada, Лиммадъ; Atla, Аттель; Kotlandi, Готландъ; Karala, Каррала; Kuusenõmme, Кузенемъ; Kulli, Кулли; Lahetaguse, Лахентаге; Pilkuse; Гогенэйхенъ.

XI. Ansekülа (Анзекюль) kih. Adr. ü. Kuresaare (г. Аренсбургъ).

Wald:

16. Abroka, Аброкская. Adr. ü. Kuresaare (г. Аренсбургъ). — p., 1. r., krsl. 18 wt.

Mõisad:

Abroka, Абро; Tirimetsa, Тиримецъ; Ansekülа krkm., Паст. Анзекюль; Lõo, Лео; Lõmala, Ленальснезе; Tiinuse; Фихтъ; Kääsla, Кезель.

XII. Jamaja (Ямма) kih. Adr. ü. Kuresaare (г. Аренсбургъ).

Wald:

17. Torgu, Торкенская. Adr. ü. Kuresaare (г. Аренсбургъ). — p., 1. r., krsl 45 wt., rdj. Pärnu (Перновъ) 207 wt.

Mõisad:

Torgu, Торкенгофъ; Karki, Карки; Kaunispää, Кауниспэ; Mõnto, Менто; Sääre, Церель; Jamaja krkm., Паст. Ямма.

VIII. Ruhno (Руно) kih. Adr. ü. Kuresaare (г. Аренсбургъ).

Wald:

18. Ruhno, Руноская. Adr. ü. Kuresaare (г. Аренсбургъ). — p., 1. r., krsl. 70 wt.

Tuul ja lesed.

Kongo-mail on üks neegrite suguharu elamas, kes tuule otsustada jätawad, kui kaua üksgi abikaas oma mehe wôi naise surma järele lesepôlwe maitsema peab, enne kui uut küljesoendajat wôtta tohib. Sel silmapilgul, mil kaasa sureb, paneb elusse jääja tüki ôhukest willast riiet lipuks ôue pika ridwa otsa. Senikaua kui riie terwe on, ei tohi uute abielusidemete peale môteldagi, aga meheleminek ja naisewôtmine on kohe lubatud, kui tuul lippu nii palju sasinud on, et riide lõhki rebib. Tihti juhtub, et inimene, ise asja kiirustab ja lipu riidesse ilmuhõmônigi kord rebendusi, millest tuul täitsa ilma süüta on. Kui nõusugust pettust üles ei leita, siis wôib armu-igatseja lesk muidugi pealiku juurde laulatusele minna; aga häda, kui lugu ilmsiks tuleb. Ilma armuta kihutatakse süüdlane külast wälja, kôrbesse metsloomadele söögiks.

Laadad.

Tähendus: Kubermanguwalitsuse käsu järele ei ole luba laupäewal ega pühapäewal laata pidada, waid kui nõnda juhtub, peab seda teise nädala esmaspäewal pidama.

Seletuseks: j. = juures; k. = kihelkonnas; lin. = linnas; m. = mõis, mõisas; maak. = maakonnas; n. = nädal; p. = päew.

Jaanuari-kuul.

Pärnus, wiimasel kolmap. ja neljapäewal. — 6. Oudowas, 1. weebruarini. — 7. Tartus, aastalaat, 3 n. — Orgital, Märjamaa k., 2 p. — Riias, 3 p. — Sõsranis, Simbirski kuberm., 2 n. — Wõrus, 3 päewa. — 8. Mehikoorma alewikus. — 10. Ainaste alewis, 2 p. — Haapsalus, 2 p. — Rasinal, Wõnnu k., 2 p. — Walgas. — 11. Jõelehtmes, kirikukõrtsi j. — 15. Riias. 8 p. — Petseri alewikus. — 17. Kolomeres, Kullamaa k., 2 p. — 20. Rapla alewiku j., 2 p. — 22. Wõnnu lin., 2 p. — 27. Ufas, kuni 7. weebruarini. — 29. Rakweres, 2 p. — 30. Wolmaris, 2 p.

Weebruari-kuul.

Audrus, reedel enne Wastlap. — Lihula alewis, esmap. ja teisip. enne Wastlapäewa. — 1. Samaras, 16 p. — 2. Baltiskis, 3 p. — 3. Suure-Lähtrus, Martna k., 2 p. — Keblastes, Mihkli k., 2 p. — Wiljandis, 8 p. — 4. Wõrus, 2 p. — Tartus, 2 p. — 6. Narwas, 4 p. — Paides, 2 p. — 8. Walgas, 2 p. — 10. Kitsel, Pikajärwel, Kanapää k. — Pihkwas, 21 p. — 12. Kuresaares, 10 p. — 15. Nina külas, Kodawere k. — Wiljandis, 2 p. — Wõnnu lin., 2 p. — 17. Jõhwi alewis, 2 p. — 20. Kiwiloos, Harju-Jaani k., 2 p. — Oisus, Türi k. — 22. Wliburis, Soomes, 2 p. — Wõrus, 8 p. — 23. Hageris, 2 p. — Isaku m., 2 p. — Orisaarel, Saarem. — 24. Madisel, Kulinas, Wiru-Jakobi k., 2 p. — 25. Simbirskis, 13 p. — 26. Sajanje külas, Oudowa m. — 27. Ambla alewikus, 2 p. — Lemsalus, 2 p.

Märtsi-kuul.

Keila alewikus, esmasp ja teisip. pärast 3. pühap. paastus. — Rapla alewikus, märtsikuu esimesel esmasp. ja teisip. — Wolmaris, märtsikuu esimesel esmaspäewal. — 1. Kitsel, Kodijärwel, Kambja k. — Sihil, Waimastweres, Laiuse k. — Ostrowi lin.,

Pihkwa kuberm., 11 päewa. — Polnas, Oudowa m., 3 p. — 3. Tukala alewikus 2 p. — Sawil, Rannu k. — 4. Lähtepeal, Ambal, Jöhwi k., — 5. Kallaste alewikus, 2 p. — Kastnal, Knöstmaa k. — 8. Laekweres, Simuna k., 2 p. — 9. Watlas, Jaruse k., 2 p. — 10. Kitsel, Pikajärwel, Kanepi k. — Ruhja Ullewis. — Sträkowa kiriku j., Oudowa maak, 3 p. — Wassjarwa külas. — 11. Mõra m., Laiuse k. — 12. Woldi m. kõrtsi a, Ätsi k. — 12. Wäike-Ullilas, Ruhja k. — 13. Sulbi alewikus, Urwaste k. — Wana-Pranglis, Kambja k. — 15. Kellamäel, Kaarma k., Saarem. — Paides — Walgutal, Rannu k., 2 p. — 16. Walgas. — 20. Hauka alewikus, Urwaste k. — Kloogal, Keila k.—Söristes, Kanapää k. — 23. Wana-Roosal, Röuge k. — 26. Waiwara mõisas, 2 p

Aprilli-kuul.

Kuiwajõel, Uuemõisas, Kose k., esmasp ja teisip. pärast Jüripäewa. — Lihula alewis, kohe pärast lihawõtte-pühi, 2 p. — Piknurme külas, Kursi k., (waheldamisi lihawõtte-pühade pärast) 1. ehk 14. apr. kuu päewal. — Pärnus, keskn. ja neljap. enne Jüripäewa. — Rakweres, esmasp. ja teisip. peale lihawõttepühi — Wiitinal, Palmsis, Kadrina k., keskn. ja neljap. pärast lihawõttepühi. — Wiljandis, neljap. pärast lihawõtte-pühi. — 1. Koorwerel, Wastse-Pranglis, Kambja k. — 5. Wahukülas, Koeru k., 2 p. — 6 Luutsnikul, Röuge k. — 8. Pilguses, Kihelkonna k., 2 p. — Riias, 4 p. — 10. Wasula kõrtsi j., Tartu läh. — Wõrus. — 12 Ellamaal, Soonistes, Kullamaa k., 2 p. — 14. Pormana m., Walga maak. — 15. Postijaama kõrtsi j, Uue-Lõwel, Saarem. — Kolga wallas, Liiwa wiinapoe j., 2 p. — Sulaojal, Krüüdneris, Kambja k. — 16. Kärsal, Ahja m. j., Wõnnu k., 2 p. — Lemsalus, hobustelaat, 2 p. — Walgas, 2 p. — 17. Wastse-Nõos, Nõo k. — 18. Nissi kiriku j, 2 p. — 19. Alamustel, Krootuses, Kanapää kihelk. — Tõrwa alewis, Helme k. — Wõnnu lin., 2 p. — 20. Koosa kõrtsi j., Kawastus, Tartu m. — Kuresaares. — Nuustaku alewis, 2 p. — Ruhja alewis. — Stompaki karjamõisas, Marienburi k. — Anija Soodlas, Harju-Jaani k. 2 p. — 21. Walgas, 2 p. — Wolmaris, 2 p. — 23. Järwakandi m., Rapla k., 2 p. — 25. Partsil, Põlwa kihelk. — Sawil, Zoorul, Röuge k. — 26. Heademeestel. — 28. Missul, Wastsellina k. — 29. Patastel, Kaiaweres, Maarja-Magdalena k.

Mai-kuul.

Loodil, Paistu k., pärast taewaminemise-püha. — 1. Kährit, Karilatsis, Põlwa k., 2 päewa. — 5. Sangaste kirikukõrtsi j.

— 9. Saratowis, kuni 4. juunini. — Wööbsu alewikus. — 10. Dubowka alewis, Saratowi kuberm., 32 p. — 10. Korsunis, Simbirski kub., 11 p. — Oudowas, 16 p.

Juuni-kuul.

1. Wastse-Kuustes, Wönnu k. — 10. Mustwee alewis, 3 p. — 11. Wönnu lin., 2 p. — 12. Wörus. — Märjamaa alewikus, 2 p. — 15. Kuljöel, Kullamaa k. — 18. Rakweres, 2 p. — Walgas, 2 p. — 20. Paides, 2 p. — Riias, 3 n. — Wiljandis, 2 p., Wiitnas, Palmsis, Kadrina k., 2 p. — Wörus. — 21. Tartus. — 24. Gubanitsöis, Peterburi kub. — 25. Lemsalus. — 27. Tarwastu m.

Juuli-kuul.

Pärnus, juulikuu esimesel keskn. ja neljap. — Iljoschis, Peterburi kuberm., neljap. ja reedel enne Eliasepäewa. — 2. Karksis, 2 p. — 8. Samaras, 11 p. — 10. Kuresaares, 11 p. — 11. Siksnu m., Walga m. — 15. Nishni-Nowgorodis, „Makarjewi laat", 6 n. — 20. Pärnus, aastalaat, 32 p. — Riias, 3 p. — Wolmaris.

Augusti-kuul.

1. Säärel, Saarem., 3 p. — 2. Jastrebinos, Peterburi kub. — 7. Moisekülas, 2 p., — 10. Lemsalus. — Reppekalnis, Oppekalni k., Walga m. — Walgas. — 15. Marienburi alew., Walga m. — Nowo-Laadoga lin., Peterburi kuberm., 27 p. — Wrudas, Peterburi kub. — 18. Helme m. 2 p. — Heademeestel, 2 p. — 24. Jamburis, 3 p. — Kaansool, Wastemöisas, Suure-Jaani k., 2 p. — Roosal, Röuge k., 2 p — Ruhja alewis. — Wastse-Nöos, Nöo k. — 26. Olbrükil, Jamaja k., Saarem. — 28. Jiekönnus, Lelles, Wändra k. — Kilingi-Nömme alewikus. — Wörus. — 30. Begunitsöis, Peterhofi m.

Septembri-kuul.

Kuiwajöel, Uuemöisas, Kose k., septembrikuu esimesel teisip. ja keskn. — Pärnus, keskn. ja neljap. enne Mihklip. — 1. Isaku m., 2 p. — Loode körsi j., Kuresaare ligidal. — Olsu m., Türi k., — Torgus, Jamaja k., Saarem., 3 p. — 2. Abjas, Halliste k., suur loomalaat, 2 p. — 2. Tammistel, Pänu m. — 4. Bugulma lin., Samara kub., 23 päewa. — Räpinas, „Sahari laat", 2 p. — Pallikauril, Uusnas, Wiljandi k., 2 p. — 5. Laasbergas, Marienburi k. — Pikkjärwel, Kaareperes, Palamuse k. — 5. Ruhja alewis. — Sangaste Möisamaal. — Sindi alewis. — 6. Taageperal, Helme k. — 8. Kaujenesi m., Adseli k., Walga maak. — Pölwa kiriku j. —

Rõuge kirikukõrtsi j. — Wõlupe kõrtsi j. Robaku m., Karja k. — 9. Kastnal, Tõstamaa k. — Kihelkonna kirikukõrtsi j., Saarem. — Rias, 4 p.—Kiwi-Wigalas Wig. k., 2 p.—10. Tartus.—Järwakandi mõisas, Rapla k., 2 p. — Oldrel, Helme k. — Kuljõel, Kullamaa k. — Paides, 2 p. — Polnas, Oudowa maak. — Saalise alewis, 2 p. — Suuremõisas, Muhum., 4 p. — Sürgaweres, Suure-Jaani k., 2 p. — Opil, Koigi m., Põlde k., 2 p. — 12. Hauka alewikus, Urwaste k. — 13. Põõrameres, Pärnu-Jakobi k. — 14. Samaras, 6 p. — 15. Kuresaare lin., 3 p. — Orgital, Märjamaa k., 2 p. — Põltsamaa alewi j. — Salisburi alewis, Lätim. — Sträkowa kiriku j., Oudowa maak., 2 p. — Tori alewikus, 2 p. — Watlas, Karuse k. — 16. Ambla alewikus, 2 p. — Kirepis, Rõngu k., 2 p. — Walgas. — 17. Audrus, Pärnumaal. — 18. Kolga wallas, Liiwa wiinapoe j., 2 p. — Rasinal, Wõnnu k., 2 p — 19. Helsingis, soolakala-laat, 2 p. — Wilburi lin., Soomem. — Wiisikumas, Marienburi k. — 20. Ainaste alewis, 2 p. — Koosal, Kawastus, Tartu maak. — Laanemetsas, Hargla k. — Nõmme kõrtsi j, Emaste m., Hiium., 2 p. — Narwas, 3 p. — Wana-Wändras, 2 p. — 21. Abjal, Halliste k. — Baltiskis, 3 p. — Porwoo lin., Soomes, 2 p. — Sännal, Rõuge k. — Wolmaris. — Wiitnas, Palmsis, Kadrina k. 2, p. — 22. Tinsul, Keenis, Sangaste k. — 23. Patastel, Kalaweres, Maarja-Magdalena k. — 24. Lihula alewis, 2 p. — Wiljandis, 2 p. — Wõrus, „Mihkli laat". — Hageri alewikus, 2 p. — 25. Konnal, Kärdes, Laiuse k. — Luhal, Arolas, Otepää k., 2 p. — Sikal, Mustjala k., Saarem., 2 p. — 26. Kuresaares. — Lowisa lin., Soomes, 2 p. — Tallinnas, 2 p. — 28. Tammisaari lin., Soomes, 2 p. — Walgas, 2 p. — 29. Gubanitsõis, Peterburi kub. — Tartus, „Mihkli laat". — Keila alewikus, 2 p. — Silla kõrtsi j., Alswikus, Marienburi k. — Tammikul, Keblastes, Mihkli k., 2 p. — Wastseliina m.

Oktobri-kuul.

Raplas, esimesel reedel pärast Mihklipäewa. — Jõhwis, esmasp., teisip. ja kesku. neljandal nädalal peale Mihklipäewa. — Lihulas, oktobrikuu esimesel esmasp. — 1. Ainaste alewis. — Kuresaare lig., Loode kõrtsi j. — Ritsikul, Erastweres, Kanapää k. — 2. Rakweres, 3 p. — Wastemõisas, Suure-Jaani k. — 3, Hamina lin., Soomes. — Kullil, Rannu k. — Saalise alewis. 2 p. — 4. Nuustaku alewis, 2 p. — 5 Awinurmes, Torma k. — Lugusel, Kaarma Suuremõisa j., Saarem. — Wõõbsu alewikus. — 6. Jõelehtmes, — Mustla alewikus, Tarwastu k. —

Taageperal, Helme kihelk. — Luutsnikus, Rõuge k. — 7. Wõrus. — Tillil, Hurmis, Kanapää k. — Wahus, Koeru k., 2 p. — 8. Haapsalus, 2 p. — Sulbi alewikus, Urwaste k. — Wõnnu lin., 2 p. — Laekweres, Simuna k., 2 p. — 9. Lemsalus, 2 p. — Toalis, Tori k. — 10. Kõos, Pillistwere k. — Moisekatsis (Moostes), Põlwa k. — Wana-Wändras. — Wasula kõrtsi j., Tartu lähed. — Koloweres, Kullamaa k., 2 p. — 11. Krootusel, Kanapää k. — Laatres, Sangaste k. — 12. Ellamaal, Soonistes, Kullamaa k., 2 p. — Alal, Taageperas, Helme k. — Wõrus. — 15. Suure-Lähtrus, Martna k., 2 p. — Orikul, Kambja k. — Piknurme külas, Kursi k. — 16. Kärsal, Ahja m. j., Wõnnu k. — 18. Mõnistes, Hargla k. — Sindi parwe kõrtsi j., Tori k. — Wõnnu lin. — 19. Madisel, Kulinas, Wiru-Jakobi k., 2 p. — 20. Lindoral, Loosis, Wastseliina k. — Mõra m., Laiuse k. — Rõusal, Uue-Wändras. — 21. Maalupis, Marienburi k. — 22. Risti kiriku j., 2 p. — 23. Hauka alewikus, Urwaste k. — Saratowis, kuu aega. — Wissil, Kambja k. — 24. Kassinurmes, Palamuse k. — 25. Walgas. — 28. Jõgewal., Laiuse k., 2 p. — Missul, Wastseliina k., — Pormanas, Adseli k., Walga maak. — Wolmaris, 3 p.

Nowembri-kuul.

1. Tartus, „Mardi laat". — Kärus, Wändra k., 2 p. — 2. Kometasi m., Oppekalni k., Walga maak. — 4. Lähtepeal, Illukal, Jõhwi k. — 6. Patil, Saarde k. — 10 Krundasi kõrtsi j., Peijes, Marienburi k. — Mustwee alewis, 3 p. — Paides, 2 p. — Ruhja alewis. — Sadalas, Laius-Tähkweres, 2 p. — Wõrus. — 13. Kitsel, Pikajärwel, Kanapää k. — 15 Potil, Wigala k., Ilnalaat, 2 p. — Woltweti alewikus. — 17. Siksnu m., Adseli k., Walga maakonnas. — 20. Walgas, 2 p. — 22. Amblas, 2 p. — 25. Mattisil, Peijes, Marienburi k. — Põõrawere, Pärnu-Jakobi k. — Wiljandis, „Kabri laat". — Wolmaris. — 28. Sajanje külas, Oudowa m. — 29. Wana-Wändras.

Detsembri-kuul.

Pärnus, keskn. ja neljap. pärast 3. Krist. tul. püha. — 1. Alatskiwil, Kodawere k. — Wasknarwa külas. — 2. Petseri alewikus — 3. Rakweres, 2 p. — 6. Wõõbsu alewikus. — 10. Riias, 4 n. — Ruhja alewis. — Sulaojal, Krüüdneris, Kambja k. — Wõnnu lin., 2 p. — 13 Wõrus, 2 p. — 16. Paides, 2 p. — Märjamaa alewis, 2 p. — 20. Orikul, Kambja k. — 27. Walgas, 10 p.

Realpolitikline epistel.

Ed. Wilde.

Meie rahwa politikline küpsus on paraku weel laiguline. Kuna ühed aega mõistawad ja oma politikliſe kella mõistlikult seisma on pannud, lasewad teised teda westitaskus ikka edasi tiksuda. Seega käiwad wiimased küll tuttawa prantslase Grenzsteini kuldse sõna järele: „Tasa ja targu“, aga too ei wabanda neid, sest nad peaksiwad ometi märkama, et see sõna olewiku kohta makswuse on kaotanud.

Kahtlemata on eduerakond ajast aru saanud ja selle järele oma taktika seadnud, millele ma kitsendamata kiitust wõin lausutada. Wagusaste pitpu popsides, istub ta oma tare läwel ja waatab, kuda kapsad ja kaalid kaswawad. Nõnda on õige. See tähendab ajakõrgusel seismist. Ja see politikline küpsusetaktika on erakonna üksikutele liikmetelegi nii lihasse ja luusse põlwenenud, et nad iga ettewaatamata sammu eest, Jumalale tänu, hoitud on. Kutsub näituseks keegi tulipea koosoleku kokku, siis jääb see, nagu kord ja kohus, pidamata, sest et keegi kutset ei täida Weel suurem aga on minu rõem eduerakonna mõlemate saadikute üle, keda saksad riigiwolikogusse läkitasiwad. Missugused kained, kaaluwad, oma ülesande sisse pugenud mehed on need! Wäga hästi teades, et waikimine kuld, lõugamine aga plekk on, ning silmas pidades, et küsijale praegu suu peale lüüakse, nohisewad nad oma tunnikesed duumas tasakeste maha ja — „kaugel näewad kodu kaswama.“ Wõi ei ole see Eesti kodu kaswamine, kui meie saadikud enestele mõne aasta pärast mõisad ostawad? Wõi ei tähenda see rahwa elukorra paranemist, kui jälle paar mõisat sakste käest eestlaste

kätte lähewad? Ainult inimene, kes oma rahwust ja kodumaad ei armasta, wöib teisiti möelda ja meie saadikutele ette heita, nad ei seista riigiwolikogus küllalt agaraste üleüldsuse kasude eest, nagu eduerakonna aateline põhjusmöte nöuab. Meie saadikud waikiwad kulda, ütlen mina, ja ma ei kaldu töest wist mitte wäga körwale, kui arwan, et duumaliikmete palgakörgenduse-projekt niisugusest kuldsetest waikijatest algatuse sai. Et meie saadikud peene takti ja weel peenema taktika poolest sakste omadestki üle käiwad, näitab herra Benecke rahanorimise-lugu. Eks isandad Teras ja Schulzenberg wöiks ka mönele Eesti pitspalli-seltsile kroonu abiraha nöuda, aga nad ei tee seda, mölstlikult meeles pidades, et nöudmiseajad möödas on. Mis nüüd tuleb, tuleb armust, ja kes nüüd saab, peab ennast wiisakalt üles pidama. See on realpolitika, üks 20. aastasaja suurematest leidustest edumeelsuse-pöllul.

Seda kurwema meelega näen, et rahwa seas ringkondasid ja isikuid leidub, kes säärasest politikast weel tarwilisel määral lugu ei oska pidada. Hoopis rääkimata teatawatest ühiskondlistest ollustest tööstuse-paikades, kes, nagu uuem ajalugu öpetab, paraku ilmparandamata on, juhtub ka meie maarahwa seas asju, mida ainult kahetseda tuleb. Ja kui nad siis säherdused kurwad juhtumised salajaksi jätaksiwad! Aga ei — ajalehtedesse topiwad, laia ilma ette kannawad! Et wöimud, millede poolt meil nii palju oodata on, kinkiwa käe umbusklikult tagasi tömbaksiwad!

Ma olen wiimaste kuude jooksul mitmed niisugused eksimised rahulise realpolitika wastu ajalehtede weergudel mustade kriipsudega ära märkinud. Kas see on näituseks kellegi temp, et Tarwastu kogudus oma hingekarjasega puudemaksu pärast kohut käib! Ei taha öpetajale niipalju puid anda, et wiimane aastas paarsada koormat ära wöiks müüa, kuna praosti herra suur kehmus üleüldiselt tuttaw on! Aastakümneid on Eesti kogudused endile oma rahwusest öpetajaid igatsenud ja nöudnud, ja nüüd, kus neil neid on, hakkawad nendega möne näruse maksukoorma pärast kohut käima! Ja weel praegusel ajal, kus iga Matsike kikiwarbul peaks käima. Mis ime siis, et kurwastatud ja pahandatud hingekarjane oma uue-aasta jutluses nii sügawaste langenud koguduse peale natukene püha törwa läigitas, temale hukatust ette kuulutas ning ilmaliku ajakirjanduse, mis säherdusi nähtusi küllalt walusaste ei hurjuta, ära needis. Aga seega jöuan kohe tarwastlaste teise nurjatuse juurde. Pidas teie öpetaja seesuguse jutluse, käite teie temaga puude pärast kohut — kudas tohite teie aga neist asjadest awalikult kirjutada?! Kas teistel kogudustel on waja teada, et teil jultunud julgus on oma hingekarjast pahandada ja tema

noomimisi siis weel liiaks panna? Kas niisugune tegu ei ole autoriteedi kõigutamine, ka weel sel kombel, et tele teistele kogudustele awalikult halba eesmärki püüate anda! Mis siis, kui nüüd kõik kogudused oma õpetajatega küttepuude pärast kohut hakkawad käima ja iga nende hurjutusejutluse ajalehte panewad?

Wäga õige oli seepärast ühe Saaremaa Eesti rahwusest hingekarjase tegu, kui ta ajalehed, milledest ta enda kohta arwustusi leidis, kirikumõisa postitaskust wälja heitis. Kogudusel e i o l e midagi kritiseerida, tal on ainult neelata, mis talle jagatakse ja peale pandakse. Kriitika-õigus, ka kirjanduse ja teaduse üle, on üksnes waimulikul mehel, juba sellepärast, et tema kogudusés ainus tõsine haritlane ja õpetlane on, kes Tartus mitte asjata mitu aastat salamandrit pole õerunud. Kui siis Wändra pastori herra kokkukutsutud kooliõpetajatele seletas, Leo Tolstoi olewat wähese haridusega ja matsilise jämedusega sulesorkija, kes asjadest, milledest ta kirjutab, niisama palju teadwat kui padakonn „Livonia" korporatsioni rebaseõhtutest, siin oli see teadusline tõde, mille wastu poolharitlasel midagi ei tohiks ütelda olla. Ma kahetsen ainult, et pastori herra Tolstoi kõrwal mitte weel hulga-kaupa teisi kirjanduslisi idiotisid ei nimetanud, kes usu- ja mõtteteaduslistes küsimustes weel palju jämedamaid rumalusi ülmasse on saatnud kui Jasnaja Poljana lehmakarjane. Seal olla näituseks kuskil Saksamaal kord keegi Göthe nimeline põikpea elanud, kelle harimata targutusi paraku weel praegu laialt loetawat; tol olnud taewa ja põrgu, inimese ja maailma kohta ka hoopis teised arwamised, kui Balti kõrgeste haritud hingekarjastel, hoopis rääkimata tolakestest, nagu Spinoza, Voltaire, Rousseau, Leibniz jne., ning hoopis rääkimata kõigist praeguse aja teadusewussiatest, kellede seas terwe kari usuteaduse professorisigi olla. Et teadusellm madala hariduse tõttu hukas on, et wäljamaal näituseks isikuid, kes Darwini asemel Moosese järele looduseteadust tahaksiwad õpetada, professoriteks ei wõeta, seda ei oleks Wändra õpetatud hingekarjane kooliõpetajate hingetuluks mitte pidanud lähemalt seletamata jätma.

Onneks on seda paar tema kõrgeste austatud ametiwenda kantslist teinud, mille kohta ajalehtedest jällegi mõnitamisemaiku sõnumid leian. Nõnda olla Räpina abiõpetaja hr. Girgenson oma proowijutluses Wõru kirikus rahwakoolõpetajad rõemustawa mehisusega käsile wõtnud, et miks nad lastele katekismusest liig wähe teadust õpetada, seda enam aga ebausu-raamatutest, mis liiki, nagu teada, ilmalikud kooliraamatud langewad, kõiksugu tühja-tähja ning kurja mässumeelt. Et ka looduseuurijad, need umbrohukülwajad waimulikkude külwimeeste seemnepõldudel, oma jao saiwad, täidab

mu südant suure rahuloleemisega, seda suuremaga, et ka Halliste kirikuherra nuel aastal kõigi nende poolharitud isikute wastu wahwalt wälja olla astunud, kes mõtelda tahawad, ilma Maarjamaa pastorite käest pead laenamata, kes, nagu Inglise poolharitlane Darwin, Saksamaa autodidakt Haeckel ja terwe trobikond teisi waimulisi wärdjaid, mõistusega asju püüawad ära seletada, milledest ainult ilma mõistuseta aru wõib saada.

Weel paari ülikurba näitust selle kohta, kuda rahwa waimulikka wanemaid kergemeelselt wihastatakse, ei suuda ma enne lõpetamist alla kugistada. Seal naeratab Wigala kirikus Wolga noorem Paljasmaa külast jutluse ajal oma kallimale wastu ja sunnib seega hingekarjast kantslist hüppama ning keset jumalateenistust wäljawiskajaks hakkama, nagu oleks see õpetaja amet! Amblas jälle ilmuwad pulmalised kirikusse, lilled rinnas! Tõepoolest — lilled rinnas! Wõite isegi arwata, mis waimuliku mehe süda niisuguse jõleduse kohta ütles! Ma lahetsen ainult, et õpetaja üleannetuma paari õhtu hilja ometi weel ära laulatas, missugust järelandmist ma õieti ei mõista, sest kudas wõib paari laulatada, kelle taaskond pühakoja lilledega ära teotas! Andku Issmal õpetaja herrale see pehmus andeks!

Kuid mitte ainult waimulikka wanemaid ei pahandata, waid ka ilmalikka. Leidub isikuid, kes ajakohasest politikataktikast nii lagedad on, et nad mõisasakstega ühe wõi teise tühise asja pärast protsessiwad. Juba on see pisut kiõtada saanud, juba on teisel palk saamata jäänud, juba kolmandal moja wõi maatükk käest ära wõetud — ega mund kui kohtusse! Ma pean ütlema, et see politikline sõgedus on. Kui ka eduerakonna mittemidagi-tegemise taktika õige on — seda wõiks ta wast siiski ikka teha, et ta waimulikku laadi mehed oma sülest wälja läkitaks säärastele ettewaatamata jändajatele rahwa seas leewitisi lugema ja neile ütlema, kus ja mäherdusel ajal nad elawad.

Waadake meie Saksa kaaskodanikka! Kas neist ajakirjanduses ka midagi taktika-wastast lugeda on? Mitte kunagi! Ärge arwake, et nende polititlised soowid nüüd juba kõik täidetud on, et mis neil wiga kodanliste woorustega hiilgada! Oh ei. Neil läheks häda pärast uut ajakohast linnaseadust tarwis, mis wälisematele maksumaksjatele mulgu wolikogudesse peasemiseks kinni paneks, neil läheks semsiwoseadust tarwis — kui selle tulek ei peaks ärahoitaw olema —, mis maawalitsuse soowimata ollustest wõimalikult puhta peaks; neil läheks mitmesugusid muid seadusi tarwis, mis neid awalikkudest maksudest ja kohustest põhjalikumalt wabastaks, kui praegune wananenud seadusline kord seda teeb.

Need on ometi tähtsad nõuded, aga kuda mõistawad nad nende täidemineku wiisakalt ära oodata! Oma rahulolemist antud olu-dega ei markeeri nad mitte igatahes eduerakonna eesmärgil magu-sa suikumisega, waid nad lähewad sammu kaugemale ja demonst-reeriwad otse kodanlist rõemu ja õnne antud seisukorra üle. Nad pidutsewad ja lõbutsewad. Wõiduratsutamised, wõidusõudmised, pallipidud, juubelid kõrgus reas! Ja kuidas mõistawad nad igal puhul oma armastust, oma püha pieteeti kõige wana, kõige hisio-rialise wastu ostentatiwliselt wälja paista lasta, ajawaimu mõe-duandwate wõimude ees kaisutada! Seal leiab Mustapeade klubi oma kunrist wana tulekustutuse-pritsi — ja silmapilk on selle auks hiilgaw juubelipidu toime pandud, mis pieteetlisest hurraatamisest rõkkab. Mustapeade eesmärgil tahtwat, nagu kuulen, weel mitmed Saksa ühisused kodumaa linnades sääraseid „wanadusepidusid" walmistada, milledeks nende kolikambrid muidugi kõige paremaid objektisid pakuwad. Eks seal ole gildewanemate wanu parukaid ja sumptu-esimeeste tolmunud patsisid ja seanaha sisse kõidetud keskajalisi seadusraamatuid. Waadake, nõnda peab elama ja olema! Saksa soost riigikodanikkudelt wõiwad meie omad ikka weel midagi õppida, nii jõudsaste, kui nad neile üleüldiselt ka juba järgi on jõudnud!

Mida õppida waja.

Õppige naerma — hea naer on parem kui mitu arstirohtu. Õppige asju hoolega korras pidama ja täpi pealt täitma, see on wäga tähtjas. Õppige jutustama — hästi jutustatud lugu terwi-tatakse igalpool niisama rõemsalt kui päikesekiirt haigetoas. Õppige häid ja julgustawaid asju ütlema, iseäranis noortele inimestele. Õppige kõiki ülekohtuseid märkuseid alla suruma ja kõigest eemale hoidma, mis õerumist sünnitada wõiks. Õppige enda muresi üksnes oma teada hoidma — maailmal on nii palju tegemist, et temal teie wäikeste murede ja kurwastuste eest hoolitsemiseks aega ei jää. Õppige luuramist alla suruma — kui teie ilmas midagi head ei suuda näha, siis ärge ka kurja kuulutama minge.

Hea südametunnistus.

Norra kirjaniku A. L. Kiellandi uudisjutuke. Eesti keelde J. W. Weski.

Adwokat Abeli suwemaja aiawärawa ees peatas wäike uhke tõld, mille ette kaks ilusat, hästi puhastatud hobust oli rakendatud.

Hobuste riistad ei olnud hõbedaga ega mingi muu metalliga ehitud; nad oliwad üleni tuhm-mustad, ja kõik pandlad kandsiwad tumedat katet. Tõld oli tumerohekaks lakitud; tõlla wooderdus oli tolmukarwa hall, nii siis mitte silmatorkaw, ja alles üsna ligidalt wõidi näha, et pealisriie selge siid oli. Kutsar oli otsekui Inglise preester — mustas, keha ümber pinguli tõmmatud sabakuues, wäikse, kõrge kraega ja kangeks tärgeldatud walge kaelasidemega.

Proua Warden, kes üksi tõllas istus, kumardas ettepoole ja toetas käe tõlla-ukse elfenbeinist pideme peale; ta astus tõllast pikkamisi wälja, tõmbas oma pikka kleiti enda järel ja pani seepeale tõlla-ukse hästi ettewaatlikult kinni.

Oleks wast imeks panna wõinud, et kutsar pukist maha ei tulnud ja oma käskijannat ei aidanud; rammusad, tugewad hobused ei näidanud tõeste mitte niisugused olema, et nad hullustükka tegema oleksiwad hakanud, kui kutsar ohjad lahti oleks lasknud.

Kui aga seda julget nägu silmitseda, ta auwäärilise, hallisegase habemega, siis wõis sedamaid märgata, et see mees oli, kes teadis, mis tegi, ja oma kohust kõigi ega milgi kombel täitmata ei jätnud.

Proua Warden läks wäikesest eesaiast läbi ja astus aiamajasse. Uks järgmisesse tuppa oli paokil, ja selle kaudu nägi

ta majaprouat suure laua juures seiswat, mis paljude walgetkarwa riidetükkidega ja mitmete moodilehe „Bazar'i" nummerdega kaetud oli.

„Aa! sa tuled mul just parajal ajal, kallis Emille!" hüüdis proua Abel, „ma olen päris meeleheitmisel oma ömbleja pärast. Tema ei mõista midagi uudist wälja mötelda. Ja sellepärast istun ma nüüd siin ja sorin „Bazar'i" kallal. Armas Emilie, pane oma sall ära ja tule ning aita mind; — ma tahan enesele jalutuskleiti teha lasta!"

„Ma ei ole mitte küllalt osaw, et sind aidata wöiksin, kui asi ehetesse ja riietesse puutub," wastas proua Warden.

Tubli proua Abel heitis uuriwa pilgu ta peale; selles könetoonis kuuldus midagi erutawat, ja ta ilmutas otsata suurt lugupidamist ja aukartust oma rikka sõbranna wastu.

„Sa mäletad ju muidugi weel, ma rääkisin sulle hiljuti, et Warden mulle kord tõotas — see on õieti" — parandas proua Warden oma ütelust — „ta palus mind, et ma omale uue siidikleidi tellikin - "

„Madam Labiche juurest — ja muidugi!" rääkis proua Abel ta jutu sekka, „ja nüüd on sul arwatawaste küll möte tema juurde sõita? — Ah, wõta mind kaasa! — See on tõeste huwitaw!"

„Ma ei sõida mitte madam Labiche juurde," wastas proua Warden peaaegu pühalikult.

„Aga Jumala pärast, miks siis mitte?" küsis ta sõbranna käest ja ajas oma ilusad sõstrasilmad imestuse pärast pärani lahti.

„Jah — ma tahan sulle nimelt ütelda," wastas proua Warden, „mina olen selles arwamises, et meil wõimata on hea südametunnistusega niipalju raha ilmaaegsete ehte- ja toredusesjade eest wälja anda, kui meil teada on, et sellessamas linnas, kus meie elame, kõrwalised urkad olemas on, kus sajanded inimesed elawad, kes puudust kannatawad — puudust sõna täies mõttes!"

„Ja — aga," rääkis proua Abel wahele ja heitis kindluseta pilgu üle laua, „nii on kord see ilma-elu sisse seatud; meie teame ju, et seisuste waheseinad —"

„Meie peame endid aga selle eest hoidma, et me seisuste waheseinasid weel kõrgemaks ei teeks, ja peame kõik tegema, mis meie wõimuses seisab, et neid waheseinu madalamaks kiskuda," lisas proua Warden wahele. Ja proua Abeli meelest oli, nagu oleks tema sõbranna laitwa pilgu üle laua, riide ja „Bazari" libiseda lasknud.

„See on ju paljalt alpaka *),“ ajas ta aralt wastu.

„Jumal hoidku — Karoline!“ hüüdis proua Warden, „ära aga ometi sellepärast kohe arwa, et ma seeläbi sulle etteheidet tahan teha. Need on ju niisugused asjad, millede kohta igal üksikul inimesel täieste oma isesugused arwamised on; las' igaüks teeb, nagu tema ise heaks arwab ja nagu ta selle eest iseenese südametunnistuse ees wastutada wõib.“

Aeti weel natukene aega juttu edasi ja proua Warden awaldas, et tal nõu olewat ühte kõige armetumasse linna-agulisse sõita, et oma silmaga tunnistust saada nelst kurbadest oludest, mis waeste keskel walitsewad.

Päew enne seda oli ta ühe heategewa eraseltsi aasta-aruannet lugenud, — tema abikaas oli selle seltsi liige. Meelega ei olnud ta politseid ega waestekomiteed palunud waimuwalgustuse eest hoolitseda, sest temal enesel oli mõte isiklikult waesusehurtsikuid üles otsida, kehwasid tundma õppida ja neid aidata.

Prouad lahkusiwad üksteisest weidi leigemalt kui harilikult. Mõlemad oliwad wäga tõsises meele-olus.

Proua Abel läi aiamajasse; tal ei olnud aga wähematki lusti salutusülikonna kallal edasi töötada, ehk riie küll nii ülemata kena olt. Ta kuulis tõlla tumedat müdinat, kuulis, kudas tõld suwemajade-jao tasasel tänawal edasi wuras.

„Küll on Emilie! hea süda!“ ohkas ta.

Et miski polnud noore proua lahedale iseloomule tundmatam kui kadedus ja pahatahtlus; ja siiski wõis ta juures seda laadi tundmust aimata, kui ta täna kergele sõiduriistale takka järele waatas. Aga kas see nüüd hea süda wõi kena sõiduriist oli, mis teda sõbranna peale pahaseks tegi, — seda oleks raske ütelda olnud.

Käsu, kuhu sõita, oli kutsar wastu wõtnud, ilma et ta sugugi oma nägu oleks kortsutanud, ja nii sõitis ta kord-korralt ikka kaugematesse linna waeste-jaoskonna kõige haruldasematesse uulitsatesse niisuguse näoga, nagu sõidutaks ta hoowipallile.

Wiimaks sai ta käsu, kinni pidada, ja seda nõudiski ka asjaolu juba õige tungiwalt, sest uulits läks ühtepuhku kitsamaks, ja peaaegu wõis aimata, nagu peaksiwad tugewad hobused ja tore tõld seal järgmisel silmapilgul nagu kork pudelikaela kinni jääma.

Rahuline pukil-istuja ei lasknud enesest hirmu kibetki aimata, ehk seisukord küll tõeste meeleheitlik oli. Keegi naljahammas, kes pea kusagilt katuseluugist wälja pistis, andis talle nõu, hobused

*) Alpaka on ühe Amerikas elutsewa kabjalandja — alpako-laama willadest walmistataw siidisarnane riie.

sealsamas paigas maha nottida, sest et nad sealt ometi milgi kombel enam elusalt minema ei wõiwat peaseda.

Proua Warden astus töllast wälja ja pöörcas weel kitsamasse uulitsasse; ta tahtis just kõige pahemat oma silmaga näha.

Ulse peal seisis keegi alaealine tüdrukukene. Proua küsis: „Kas selles majas palju waeseid inimesi elab?“

Tüdrukukene noeris ja andis midagi wastuseks, kusjuures ta küsija ligidalt mööda riiwates kitsast uksest sisse puges. Proua Warden ei saanud aru, mis tüdrukukene kostis, aga tal oli tundmus, nagu oleks see midagi kõlwatut ütelnud.

Ta astus esimesesse ettejuhtuwasse tuppa.

Proua Wardenile polnud see sugugi uudis, et waesed inimesed õha puhtuse eest oma korterites kunagi tarwilisel mõedul hoolt ei kanna. Õhk, mida ta stin sisse hingama hakkas, tegi ta nii uimaseks, et ta rõemus oli, kui ta ahju äärde pingi peale istuda wõis.

Käeliigutus, millega naine toas riided, mis pingi peal oliwad, maha wiskas, ja naeratus, millega ta peenikest, ilusat prouat istet palus wõtta, awaldasiwad midagi, mis proua Wardeni meelest iseäralik oli. Prouale näitas, nagu oleks see waene naisterahwas ennemalt kord paremaid päewi elanud, kuigi ta liigutused ennem küll wabad kui just peenikesed oliwad ja ta naeratus kogunt mitte armas ei olnud.

Proua pärlihalli wõersilkäigu-kleidi pitk saba laotas end kaugele üle musta põranda laiali, ja kui ta kumardas, et seda koonale tõmmata, pidi ta ise Heine üteluse peale mõtlema: „Ta oli nii kui kompwekk, mis seisnud päewa käes.“

Alustati juttu ja westeti sel kombel edasi, nagu seesugusid juttusid harilikult ikka westetakse. Kui kumbki naisterahwas oma keele ja mõttekäigu juurde oleks jäänud, siis ei oleks neist kumbki mitte sõnagi sellest aru saanud, mis teine ütles.

Et agu waene rikast alati sedawõrt paremine tunneb, kui rikas waest, siis on waene enesele wiimaks iselaadi kõnekeele omandannd — iselaadi kõnetooni, mida elutarkus teda tarwitama on õpetanud, kui tarwis on, et teda mõistetaks, s. o. sedawõrt mõistetaks, et rikkal lust tuleks head teha. Rohkem ei wõi nad üksteisele iialgi läheneda.

Seda keelt mõistis waene naine täielikult ja proua Warden omandas enesele tema wiletsast elukorrast peagi umbkaudse pildi. Naisel oli kaks last, — üks nelja-, wiie-aastane poeglaps, kes põrandal lamas, ja üks rinnalaps, keda tannal kandis. ri

Proua Warden silmitses seda wäetit halli, kahwatut olewust ja ei wöinud mitte arwata et see juba 13 kuud wana pidi olema. Tal endal oli kodus hällis wäike seitsmekuune mürakas, kes wähemalt pool suurem oli.

„Teie peate lapsele midagi kosutawat andma," ütles ta; ta meeles mölkus, naisele seks wast lastejöujahu ja apelsinikilet soowitada.

Sönade juures „midagi kosutawat" tuli sängist ölgede seest sasis pea nähtawale; see oli keegi kahwatu, augus silmadega meesterahwas — suur willane rätt ümber pea mässitud.

Proua Warden läks hirmu täis. „Teie mees?" küsis ta.

Waene naine kostis: jah, see olewat tema mees. Täna ei olewat ta tööle läinud, sest et teda hirmus hambawalu piinawat.

Proua Warden oli ise hambawalu kannatanud ja teadis, kui suurt piina ta sünnitab. Seepärast awaldas ta mõne sönaga öiglast kaastundmust.

Mees pomises midagi habemesse ja heitis jälle küljeli; selsamal silmapilgul puutus proua Wardenile keegi silma, keda ta senini weel mitte polnud tähele pannud.

See oli üks öige noor tüdrukukene, kes teisel pool ahju nurgas istus. Pilgukese aega wahtis see olewus teraselt peenikese proua otsa; kuid sedamaid tömbas ta pea tagasi, löi silmad maha ja pööras wöerale selja.

Proua Warden arwas, et noorel tüdrukukesel rüpes käsitöö on, mida ta warjata tahab; oli aga wist küll üks ärakulunud seljawari, mida tarwis oli nöeluda ja paigata.

„Mispärast lamab aga see suur poiss põrandal?" küsis proua.

„Ta on jalutu," wastas ema. Ja nüüd järgnes terwe rida kaebeid ja põhjalik kirjeldus poisi kohta, kes scharlakipalawikus oli olnud ja selle tagajärjel ristluiest wigaseks jäänud.

„Te peate tema jaoks," algas proua Warden, „weeretooli ostma," tahtis ta ütelda. Aga korraga tärkas talle mõte pähe, et parem oleks, kui ta ise selle ostaks. Waese inimese kätte nii palju raha anda — pole mitte soowitaw. Sest siin tahtis ta aidata, siin walitses töeste häda ja kitsikus, ja ta pistis käe tasku rahapunga järele.

Seda aga taskus ei olnud. See oli otse pahandaw. Ta pidi töllas olema.

Kui ta naisele oma äpardust parajaste tahtis teatada ja tema wastu töotada, raha temale hiljemine kätte saata, awanes uks ja sisse astus keegi peenes riides herra. Ta nägu oli kangesti üles tursunud ja iselaadi walge ning kuiw kahwatu, nagu oleks ta rohkeste jahu söönud.

„Proua Warden, nagu ma arwan," ütles wõeras herra; „ma juhtusin ülewal uulitsas Teie tõlda nägema; ja siin toon ma Teile — wist küll Teie rahapunga?"

Proua silmitses seda; jah, see oli tõe poolest tema oma; sileda elfenbeinipinna sisse oli must E. W. graweeritud.

„Kui ma ümber nurga pööras in, silmasin ma teda juhtumise kombel ühe tüdruku käes, kes kogu selles alewijaos kõige kõlwatum inimeselaps on," seletas wõeras; „ma olen nimelt selle jaoskonna waeste eest hoolitseja," lisas ta juurde.

Proua Warden tänas, ehk see mees talle küll sugugi ei meeldinud. Kui ta aga jälle ümber pööras, ehmatas ta wäga, kui nägi, kudas toas kõik nii järsku muutunud oli.

Mees oli woodis istukile tõusnud ja wahtis üksisilmi tugewa herra otsa; naise näol helkis inetu, labane naeruwine ja waene wälke jalutu oli ukse alla püherdanud ja jõllitas seal, kuiwetanud käte peale toetades, nagu mõni neljajalgne elukas teiste otsa.

Ja kõigis neis silmades ilmutas end seesama põlgtus, seesama wõitlusjulge wastutõrkumise-tung; ja nüüd oli proua Wardeni meelest, nagu tekiks kole sügawus tema ja selle waese naise wahele, kellega ta alles nüüdsama nii lausa ja usaldawalt rääkinud.

„Missugune sa mul täna jälle oled, Martin!" ütles wõeras herra hoopis teisisuguse healega; „seda pean ma küll juba jälle arwama, et sa minewal öö l seal oled olnud. Ja jah! Täna õhtupoolikul tulewad nad ja wiiwad ju ära. Sa lähed kaheks kuuks wangi."

Järsku algas nagu kose weekukkumine. Mees ja naine karjusiwad läbisegamine, tüdrukukene tuli ahju tagast wälja ja hakkas ka sekka, jalutu karjus ja wäherdas, — sõnadest oli wõimata aru saada; aga need inimesed, silmad, käed — see kõik andis märgata, nagu peaks see wälke umbne ruum kõige selle kire mõjul, mis siin lõhkes, pihuks ja puruks langema.

Proua Warden lõi näost kahwatuks ja tegi minekut. Herra awas ukse ja mõlemad tõttasiwad wälja. Koridoris kuulis proua oma taga ühe naise koledat naeru kõlawat. See pidi küll see noor naine olema, seesama naine, kes waestest lastest nii mahedalt ja kurbikult oli rääkinud.

Peaaegu pahaselt läks ta sellele mehele järele, kes seda kohutawat muudatust oli sünnitanud, ja kui nad nüüd kahekesi üle uulitsa sammusiwad, kuulas ta uhkel, toredal, külmal kõnnakul selle mehe juttu pealt.

Kuid kord-korralt muutis proua oma näo-ilmet. Oli ju kõiges selles, mis see mees rääkis, nii palju tõtt.

Waeste eest hoolekandja rääkis, kui armas tal näha olewat, et seesugune naisterahwas, nagu proua Warden, oma kaastundmust halatsemisewäärilisteste waeste waastu nii südamlikult awaldawat. Kuigi ka kahetsema peab, et isegi kõige heatahtlisem abi nii sagedaste walesse kohta wõiwat saatuda, olewat see siiski ikka ilus ja kiiduwäärt, et niisugune naisterahwas, nagu proua Warden —

„Aga," tähendas proua Warden jutu sekka, „eks lähe ju neile inimestele abi ülitungiwalt tarwis? — Mul tuli ette, nagu oleks iseäranis see naine kord paremaid päewi elanud; kui sinna abi õigel ajal jõuaks, siis wõiks teda ehk weel jällegi parema järje peale aidata."

„Kahjuks pean ma Teile tõtt tunnistades ütlema, armuline proua, et see naine — wäga paha kuulusega awalik naisterahwas on olnud," ütles waeste eest hoolitseja mahedal, kaebawal toonil.

Wärin käis proua Wardenil üle keha.

Niisuguse naisega oli ta rääkinud — lastest rääkinud; jutu jooksul oli ta koguni iseenese last meelde tuletanud, kes kodus oma puhtas kätkis oli. Ta meelest oli peaaegu, nagu peaks ta koju ruttama, et järele waadata, kas ta weel, nagu enne, terwe ja puhas on.

„Ja see noor tüdrukukene?" küsis ta aralt.

„Jah, armuline proua, kas Teie siis tema olukorda tähele ei pannud?"

„Ei. Kas on ta Teie arwates — ?"

Rammus isand nomises mõne sõna.

Proua Warden kõhmetas ära: „Selle mehega! — selle mehega, kes nende juures kodus oli."

„Jah, armuline proua! Kahjuks pean ma Teile seda tunnistama; aga Teie wõite juba arwata, et need inimesed" — ja ta sosistas jälle midagi.

See oli parema seltskonna naisterahwale liig. Ta pea hakkas ümber käima — ja tänades wõttis ta herra poolt toeks pakutud käe alt kinni. Seepeale läksiwad nad kiirel sammul tõlla poole, mis nüüd wähe eemal sellest kohast oli, kus ta esiti tõllast wälja oli astunud.

Sest wääramata kutsar oli kunsttüki korda saatnud, mille otstarbekohasust isegi naljahammas tulise wandesõnaga kinnitas.

Kui ta tükk aega sirgelt ja liikumatalt nagu küünal pukis oli istunud, olt ta rammusad loomad samm-sammult kaugemale taganeda lasknud, kuni nad sinna kohta oliwad jõudnud, kus uulits weidi laiem oli; et uulits siinkohal aga tõeste natuke awaram

oli, see ei wõinud küll ühelegi muule silma paista, kui ainult herraste wäljaõppinud kutsarile.

Terwe kari metsikuid, närustes riietes lapsi aeles tõlla ümber; nad püüdsiwad kõigest wäest hobusemürakaid rahutuks teha. Aga nendes asus wääramata kutsari waim.

Ja peale selle, kui ta wahe kahe trepi wahel mõlemal pool uulitsat ära oli mõetnud, laskis ta hobusid aeglaselt ja samm-sammult ühe tiiru teha — nii wiimase wõimaluse piirides, et näha oli, nagu peaks see uhke tõld puruks minema, aga ometi sündis see ringitegemine nii karwa-pealt korralikult, et ühele poole mitte tolli wõrt rohkem ega wähem ruumi üle ei jäänud kui teisele poole.

Nüüd istus ta jälle nagu tikk oma paigal ja mõetis weel kord silmadega trepiastmete kaugust. Aga oma mälusse märkis ta enesele siiski selle linnawahi numbri ülesse, kes seda kunsttükki pealt oli näinud, et tal seeläbi tunnismees käepärast oleks, kelle peale ta ennast wõiks toetada, kui kodus tallis tema juttu mitte ei peaks ustama.

Proua Warden laskis end waeste eest hoolitseja poolt tõlda aidata. Ta palus herrat järgmisel päewal enese juurde sisse astuda ja andis talle oma adressi.

„Adwokat Abeli juurde!" hüüdis ta kutsarile; rammus isand kergitas mütsi jahuse naeratusega ja tõld wuras minema.

Mida kaugemale nad wiletsuserikkast linnajaost jõudsiwad, seda wagusamaks muutusiwad tõlla liikumised ja seda kiremalt sõideti edasi. Ja kui nad laia puiestee peale jõudsiwad, mis suwemajade jaoskonnast läbi läheb, ahmisiwad lihawad hobusemürakad õhusal tundel puhast, lahedat õhku sisse, mis aedadest wälja õhkus, ja „wääramata" laskis, ilma et seda tungiwalt tarwis oleks olnud, kolm tõeste meisterlikku piitsaplaksu läbi õhu wihiseda.

Ka proua Warden tundis, kui hästi see tema kohta mõjus, et ta jälle wärske õhu kätte wõis peaseda. See, mis ta läbi oli elanud, ja weel enam — mis ta waeste eest hoolitseja käest olt kuulnud, oli tema peale otsekui uimastawalt mõjunud. Ta hakkas seda määratut wahet, mis tema ja nende wahel oli, iseenesele selgeks tegema.

Tema meelest oli sagedaste liig raske, isegi peaaegu liig halastamata see ütelus olnud: Palju on kutsutud, aga pisut wälja wallitud.

Nüüd sai ta aru, et see nii p i d i olema.

Kudas peaksiwadki inimesed — nii rängaste langenud inimesed niisugusele wooruslikule õrgusele wõima tõusta, kuhu ainult mõningad seisma suutsiwad jääda! Mäherdune peaks küll nende

wiletsate südametunnistus olema! — ja kudas pealsiwad nad küll nendele paljudele elukiusatustele wastu seista suutma!

Ta ise teadis, mis kiusatus on! Eks olnud tal ju ühe kiusatuse — wõib olla, kõigist kõige kardetawama wastu wõidelda! — rikkuse wastu, mille kohta nii raskeid sõnu on kirjutatud.

Wärin jooksis tal üle keha, kui ta selle peale mõtles, mis küll siis peaks saama, kui sellele loomataolisele meesterahwale ja neile armetutele naisterahwastele korraga rikkus sülle langeks.

Tõe poolest ei olnud rikkus teda ennastki mitte wähe proowi peale pannud. Alles üleeila oli ta abikaas teda kiusatusele awatelenud. Mees oli tema jaoks wägise toreda wäikse teenri, eht Inglise sõiduteenri teenistusesse tahtnud wõtta; aga tema oli selle wastu seisnud ja wastanud:

„Ei, Warden, see ei lähe! Mul pole pukile ühtegi teenrit waja. Meie oleme selleks wast rikkad küllalt, aga hoidkem end uhkustuse eest. Ma wõin ju — Jumal tänatud! — ilma abita tõlda ja sealt wälja astuda, ja ka kutsor ei pruugi minu pärast pukilt mitte maha tulla."

Tal oli hea meel, kui ta nüüd selle peale mõtles, ja ta silmad puhkasiwad rahulikul meelel „wääramata" kõrwal tühja platsi peal.

Proua Abel, kes toas edasi-tagasi käis ja „Bozar'i" ning riideproowisid suure laua pealt ära koristas, pani wäga imeks, et ta sõbranna juba nii ruttu tagasi oli tulnud.

„Noh, Emilie, juba tagasi! Ma olen õmblejannale alles natukese aja eest ütelnud, et ta jälle ära wõib minna. See, mis sa mulle ennist rääkisid, on mult uue ülikonna walmistamise himu hoopis ära wõtnud; ma wõin ka ilma selleta läbi saada," ütles hea, wäike proua Abel; aga ta huuled wärisesiwad wähe, kui ta rääkis.

„Igaüks peab oma südametunnistuse järele tegema," wastas proua Warden tasa, „aga ma arwan, et selles tükis ka liig õrnatundeline wõib olla."

Proua Abel waatas sõbranna otsa. Seda polnud ta mitte oodanud.

„Jah, las' ma aga jutustan sulle, mis ma näinud olen," ütles proua Warden ja hakkas jutustama.

Ta kirjeldas sumbunud toa esimest mõju ja langenud inimesi. Siis rääkis ta rahapunga warastamisest.

„Jah, minu mees ütleb ikka, et seda sorti inimesed warastamist mitte maha ei wõiwat jätta," ütles proua Abel.

„Ma kardan, et sinu mehel enam õigust on, kui mele seda arwatagi mõistame," wastas proua Warden.

Siis jutustas ta waeste eest hoolitsejast ja tänamata meelest, mida need inimesed tema wastu üles oliwad näldanud, tema wastu, kes ju igapäew nende eest hoolt kandis.

Aga kui ta sellest rääkis, mis ta waese naise minewikust kuulda oli saanud, ja weel enam, kui ta noorest kergemeelsest tüdrukust köneles, siis tundis tubli proua Abel enesel nii paha olema, et ümardajat portweini tuua pidi käskima.

Kui lihwitud weinipudel klaasidega tuppa toodi, sosistas proua Abel tüdrukule körwa sisse: „Las' õmblejanna ootab!"

„Ja nüüd wõid sa ise arwata," rääkis proua Warden edasi; „ei, seda on peaaegu wõimata rääkida" — ja ta rääkis sosistades.

„Mis sa ütled! — ühes woodis? — kõik üheskoos! See on ju kohutaw!" hüüdis proua Abel ja löi käed kokkunult kokku.

„Jah — tunni aja eest ei oleks ka mina seesugust asja mitte wõimalikuks pidanud," wastas proua Warden, „aga kui ise seal oled olnud ja seda kõik isiklikult näinud —"

„Jumal! kudas oled sa sinna ometi julenud minna, Emilie!"

„Ma olen rõemus, et ma seda olen teinud, ja weel enam pean ma õnnelikku juhtumist kiitma, et waeste hoolekandja just parajal ajal sinna tuli. Sest niisama, nagu see kiiduwäärt on, et wooruslikka waeseid aidatakse, kes kõiges oma wiletsuses ja puuduses puhtaste ja rahul olles elawad, sedasama wõrt meeletu oleks see olnud, kui ma selleks kaasa oleksin awitanud, et niisugusid inimesi nende pahade tungide edenemises toetatud oleks."

„Jah, sul on õigus, Emilie! Ma ei suuda aga mitte aru saada, kudas inimesed kristlikus riigis — ristitud, armulauale wastuwõetud inimesed — niisugusteks wõiwad saada! Neil on ju igapäew — wõi wähemalt ometi igal pühapäewal wõimalik wägewaid, mõjuwaid jutlusi kuulda; ka olla piibelgi — nagu ma kuulnud olen — hoopis odawa hinna eest saadawal."

„Jah — ja kui meie siis selle peale mõtleme," lisas proua Warden juurde, et isegi paganate kohta — kes ilma kõigi seesuguste warandusteta on — et isegi nende kohta miski wabandus ei maksa, sest nad on oma südametunnistuse —"

„Ja see räägib ju tõeste waljuste küllalt igaühele, kes kuulda tahab," ütles proua Abel omalt poolt mõjukalt.

„Jah — seda teab Jumal, et see nii on," tähendas proua Warden ja waatas tõsiselt naeratades enese ette maha.

Kui sõbrannad lahkusiwad, kallistasiwad nad üksteist südamlikult.

Proua Warden pani käe tölla-ukse elfenbeinist pideme peale, astus tölda ja tömbas kleidi pika saba enese järele. Seepeale tömbas ta ukse kinni — mitte paugutades, waid pikkamisi ja hoolikalt.

„Emand Labiche juurde!" hüüdis ta kutsarile, ja selsamal silmapilgul pööras ta sõbranna poole, kes teda aiawärawani oli saatnud, ja ütles rahuliku naeratusega: „Nüüd wöin ma — Jumal tänatud! — ometi hea südametunnistusega omale siidikleidi tellida."

„Jah, seda wöid sa, Jumala nimel!" wastas proua Abel ja waatas talle pisarsilmil tagast järele.

Seepeale töttas ta majasse.

Keel ja iseloom.

Käest, kirjast, silmast, könnakust tahetakse inimese iseloomu tunda ja nüüd tuleb järg isegi keele kätte. Ka tema peab meile iseloomu kohta seletust andma Kui selle „keeletarkuse" ülesleidjat uskuda wöib, siis tähendab pikk keel awaliku meelt, heldet kätt ja hingesuurust. Tema omanik leiab kergesti sõpru ja waenlasi, aga ei jõua raha hoida. Pikk ja paks keel kuulutab lobasuud ja pahanduste sõpra: tema peremehe tulewik on meelepaha ja rahutust täis. Lühikesed keeled jutustawad salalikust meelest ja tundmuste warjamisest; nad on hea salapolitseiniku kuulutajad, nende peremehest saab nuuskurisi, adwokatisi ja muid asjamehi, kes küll mönegi kopiku tagawaraks panna jõuawad, aga kellel suure waranduse loomiseks waimujõudu ei jätku. Hoopis õhukesi, terawaid keelesi leidub inimestel, kellel elus mitte mingi asjaga önne ei ole. Wärisew, lödisew keel näitab meile kunstniku loomuga inimest. Helepunane keel on pika eluea märgiks, kuna kahwatu keel haiglasest olekust ja nörgast kehast tunnistust annab.

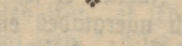

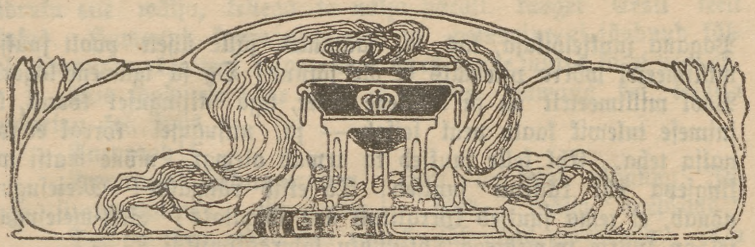

Tulewiku-plaanid.

Mait Metsanurk.

Kaupmees Krause sell Hamann waatles ennast parajaste peegli ees, kui teda läbi ukse lõunale hüüti.

Ehk küll ta köht kaunis tühi oli, ei suutnud ta siiski weel peegli eest lahkuda, waid pööras ühte ja teist külge, waatas ennast eest ja külje pealt ning sügaw rahuldusetundmus lagunes nagu päikesepaiste ta näo üle.

Missugused kuninglikud mustad wurrud! Otsad käharad ja laiad, just nagu uus luud! See uus sort määret mõjub wäga heaste, et neid soowitawas seisukorras hoida, ja teiseks löhnab hästi!

Ja nägu, see on sile nagu lakknahka saabas, muidugi mitte wärwi poolest! Oh ei, wärw on nagu roosilehel. See puuder, mis aptekriöpilane Wallner talle hiljuti oli soowitanud, teeb naha nii imeörnaks pehmuse ja wärwi poolest! Oo, paljud naisterahwad saawad seda nahka nähes kadedust tundma!

Ka huuled on punaka wärwiga üle tõmmatud ja tuletawad korallisid meelde. Las' netud püüawad neid korallisid!

Lõug on habemetüügastest natukene sinikas, aga sinna ei wõi midagi parata, tüükaid wälja ei saa kiskuda ja neid kinni sikatuurida, see on ka peaaegu wõimata.

Juuksed, jah, need pagana juuksed! Mõni neist tikub ikka wallatult teiste hulgast kõrgemale! Aga oota sa! Kui sulle natukene õli peale määrida, siis harjaga ees, kammiga tagant järele sõita, küll sa siis oma wäiklase isikluse kaotad ja teistega ilusaste kõrwuti kõhuli lamama jääd! Nii! Keskel joon — see on praegu modern! Ja siis otsaesise nurkade pealt juuksed tahapoole!

Pagana juukselõikaja, kas ta, saatanas, jälle ühelt poolt juukseid millimeetri wõrra pikemaks ei ole jätnud! Oh sa igawene logard! Pool millimeetrit on ju wäikene mõet, aga niisugusel korral, kui inimese tulewik kaalu peal seisab — ja, niisugusel korral ei wõi nalja teha. Ehk kelle juukseid ta arwab olewat, mõne matsi wõi kingsepa ehk rätsepa juutsed! Ta eksib rängaste! Meiesugune nõuab, et tema juukseid korralikult ära lõigataks! Sest meiesugustel on suurte inimestega ühtepuhku läbirääkimist!

Hamann jättis wilmaks juukseid, sest ta ei saanud ega saanud aru, kummalt poolt juukseid poole millimeetri wõrra pikemad on. Aga ta uskus kindlaste, et nad ühelt poolt pikemad on, ja tõotas selle eest teinekord juukselõikajat noomida.

Nii siis, nägu on korras! Edasi. Manist, krae ja slips. Need on kõik tuliuued, esimest korda kaelas. Hamann tegi kaelaga mitmesugusid liigutusi, pistis sõrmed krae ja kaela wahele, kohendas slipsi; see istus nagu wäikene mopsikoer kurgu all ja wahtis kahekordse krae wäljalõike wahelt wälja. Aga nii ilusat pruuni-punast-musta mopsikoera ei ole olemaski.

Hamann jäi ka kaelawärgiga täieste rahule. Uus „modern" riideset ülikond „istus" ka pagana kenaste; kaelus kindlaste ümber kaela, nurgad ümarguseid, hõlmad hoiawad parajaste ümber keha, nõnda et kulduuri ketti kergeste näha wõib. Ka püksa ei wõi milleski süüdistada. Joon läheb ülewalt kuni saabasteni, ja nagu walatud on nad kintsude ümber.

Saabastel ei ole wähemat kui tolmukibet peal, nad läigiwad kui peegel, ja pehme nahk paendub wähemagi liigutuse juures sõnakuulelikult.

Nii üleüldiselt kui ka detailidega jäi Hamann täieste rahule.

Nüüd hakkas ta ennast liikudes waatlema: astus peegli ees mõne sammu edasi, siis mõne sammu tagasi, kumardes wiisakalt ja kraapas jalaga, liigutas käega, nagu oleks kellelegi istet pakkunud; siis tõstis parema käe üles, nagu näitlejad teewad, naeratas ja liigutas selle juures kelmikalt pead siia- ja sinnapoole, kumardas jälle ja tegi käega wäga meeldiwa liigutuse.

„Palutakse lõunasöögile," hüüdis teenija ukse wahelt.

„Silmapilk!" wastas Hamann rõemsalt, laskis weel korra pilgu üle terwe kogu ja astus siis rahuldatult naeratades peegli eest ära.

Hamann oli täna, pühapäewasel lõunasöögil hiilgawas tujus. Ta wõttis kõik oma kaupmehelise meeleterawuse, kaupluses ja oma seltsimeeste seas õpitud kõnekunsti ja lakutud wiisakuse wälja ja ladus seda ilma ette küsimata, ei, koguni ilma hinnata isegi teenija

tüdruku ette wälja, kellega ta nalja pärast kanget Eesti keelt tönkas. Hamanni korteri-peremees ja -perenaine ei jöudnud küllalt imestada, kui tark ja peenikene mees nende juures kosti peal on.

„Mis toob teie teine söök!“ hüüdis Hamann, kui teenija supitirina ära wiis.

„Anepraad!“

„Anepraad! Ssfureperaline! Hast du keine Ahnung! Ich sage ssfureperaline! Großartig! Noh, wälja anepraad!“

„Teil on täna wäga hea tuju,“ tähendas pereproua. „On wist midagi tähtsat ees?“

„Tähtsat, jah! Elu wöi surm, ütlen ma.“

Hamann tegi korraga wäga tösise näo ja lisas laisalt ja üksluiselt juurde:

„Me teeme kord täna öhtupoole kaupmees Krausega wäikse wäljasöidu, automobili peal. Tal on enesel automobil.“

„Siis söidab Krause tütar ka ühes?“ küsis pereproua paljutähendawalt.

„Jah, ta söidab ühes . . . Herra Krause küsis ella, kas ma ei soowi wahest ühes söita. Ta ka igaühega ei taha minna. Tütar nitsamuti. . . Nad waliwad wäga seltskonda. . .“

Hamann rääkis sellest nönda, nagu oleks ta pahema käega mööda minnes sandile kopika andnud! Tühi asi, ei maksa nimetadagi, aga peab tegema!

Töe poolest oli aga lugu nönda, et kaupmees Krause oma köige wanema selli Hamanni juhtumise kombel oma perekonnaga ühes maale kutsus, kuhugi ilusasse aga körwalisesse kohta, kuhu keegi teini nönda häste teed ei tundnud kui Hamann.

Wiimasel, kui kaunis sileda näoga noorherral, oli küll Krause tütrega wäikene roman käimas. Sest ühel perekonna-pidul oli Krause tütar ennast Hamannil suudelda lasknud — pimedas aias muidugi — ja oodata ja loota käskinud, aasta wöi paar. Ja mis köige tähtsam — mölstlik käskinud olla, see tähendab muidugi ühte asja: mitte teiste naisterahwastega ümber ajada, „muidu on köik otsas.“

Ja Hamann oots ja lootis. Täna arwas ta jälle wölmaliku olewat Krause tütrele möne meelitusesöna ütelda, ennast temal näidata.

Sellepärast Hamanni süda hüppaski, nagu klisetall noore rohumaa peal.

„Jaa, see on kena partii,“ lisas ka peremees möteldes juurde. „Krause on siit linna üks rikkamatest meestest. Tema tütre pärast maksab saapaid kulutada.“

„Oh, ei mõtlegi seda teha. Aga võib ju mõnikord ühes minna. Wõi siin ilmas neiudest puudus on. Sega jalaga! Ha, ha, ha!"

Teenija andis paar praegu toodud kirja Hamanni kätte.

„Näe, seal on jälle mõned kutsed! Ha, ha, ha!"

Hamann pühkis suu salwrätikuga ruhtaks ja wõttis laua pealt kirja. „Waatame, kes kuhugi kutsub. Muidugi mõni rendez-vous?"

Ta tõmbas kirja ilma adressi waatamata lahti. Nägu hakkas tal järsku pikemaks wenima, wurrude otsad langesiwad alandlikult allapoole ja nägugi oleks kahwatuks läinud kui roosat wärwi peal poleks olnud.

„Sõnnik!" sosistas ta kirja käest ära pannes ja wärisewa käega lusika järele kobades.

Siis tull tal korraga meelde, et teised ta äkilist nutrust märgata wõiwad ja, wõib olla, salaja selle üle naermagi hakkawad. Sellepärast katsus ta jälle muretalt ja lõbusalt lobisema hakata.

Natukese aja pärast wõttis ta ometi sellesama kirja jälle kätte ja luges uueste läbi.

„Minu armas Heinrich!

„Ma ei suuda enam oma teadmata seisukorda wälja kannatada. Ma pean sinuga weel täna, pühapäewa õhtupoolel, kokku saama. Sa oled mitu korda minu kutsed tagasi lükanud. Sa wastasid, et sul wõimata oli määratud ajal sinna tulla, kuhu ma kutsusin. Ära jäta täna tulemata — Doome promenadile kell kolm! Ära jäta! Ma pean sinuga rääkima! Sind oodates

Sinu Emilie."

Hamann kärsutas huulesid.

Pagana rumal tüdruk, mõtles ta. Mis walu tal peaks olema. Ja pealegi olen ma talle ütelnud, et meie wahel midagi ei ole. Noh, aga midagi ei aita, peab minema! Ära tüütab juba oma kutsetega.

Hamann waatas kella. Kolmweerand tunni pärast, see on kella kolme ajal. Kell neli pean Krause juures olema. Noh, ma teen selle rumala plikaga lühikese lõpu!

Hamann lõpetas söömise palju kurwemas tujus kui alganud oli, waatles ennast weel peegli ees, aga ei olnud enesega enam rahul kui enne.

Ta läks aegsaste kodust wälja.

Mõsugune rumal wiga tulewiku arwes! Ei, see peab täna ära kustutatud, ära parandatud saama, ja kui parandada ei saa, siis wälja kratsida, terawa noaga wälja kratsida.

Ega siis asi ka nõnda hull pole! Küll ta Emiliele asja nõnda ära seletab, et kõik hästi läheb. Ja siis paari aasta pärast

— oo, oo! Paari aasta pärast on ta Krause wäimees! Ühe rikkama kaupmehe wäimees! See on juba midagi!

Juba selle mõtte juures ajas Hamann ennast sirgemale ja hakkas enam pikkamisi, uhkemalt astuma. Ta ei wiibutanud ega keerutanud enam keppi, nagu harilik „stutser", waid toetas ennast natuke selle najale, nagu oleks muidu raske käia. Ta tundis ennast tähtsa, raske, mõjuwa olewat. Ta nägi waimus: kaks musta läikiwat hobust traawiwad norsates lahtise tõlla ees, tema istub peal oma abikaasaga, Krause tütrega. Enesel on tal tsilinder peas, mantel seljas, proual laia äärega, suurte sulgedega kübar. Nad toetawad endid uhkelt seljakile ja teretawad paremale ja pahemale poole. Kes see on, kes meile Narwa maanteel wastu tuleb? Linnapea. Tal on tsilinder peas. Nad teretawad üksteist wiisakalt. Linnapea astub juurde, nad räägiwad natukene aega ja teretawad möödaminejaid, siis astub linnapea ka tõlda ja nüüd sõidawad kõik kolmekesi linnauulitsaid mööda. Neid teretatakse aupaklikult, pistetakse pead kokku ja sosistatakse: See on kaupmees Krause oma prouaga ja linnapea!

Warsti saab ta muidugi linnawolikogusse ja sealt linnanõukogusse. Waheset ei walita sinna, et wäikene haridus on? Oh, mis! Seal on niisugusid saapaid, kes lugeda ja kirjutadagi ei mõista, siis tema weel ei pease siana! Ja kui mõni suur ülem siia sõidab, läheb ta tsilindris ning sabakuues teda wastu wõtma, soolaleiba andma, see on ju wäga harilik asi! Teda walitakse nimelt selleks, sest ta mõistab peenikesi kombeid.

Pühapäewiti sõidab ta automobili peal linnast wälja; wõtab mitu tähtsamat linnaisa kaasa. Kõik wahiwad kaua aega järele, kui nad mööda sõidawad, ja ütlewad üksteisele: Need oliwad need ja need, ja see oli kaupmees Krause automobil!

Ta seab oma maja nii hiilgawalt sisse, et kubernerilgi häbi ei ole sinna pidule ilmuda.

Hamann näeb waimus pikka pidulauda, kus punased ja kollased wedelikud mäekristallist asjades, palmide warjus särawad. Ta kuuleb klaaside kõlinat, schampanja sahisemist, kui seda klaasidesse kallatakse, näeb walgeid maniskaid ja muste sabakuubesid, paljaid kaelasid ja käewarsi, millede ümber kuld ja kalliskiwid särawad. Ta kuuleb lauakõnesid, pikki kiidusõnasid, milledes ühe mehe heldusest, lahkusest ja headusest räägitakse, milledes teda linna heategijaks nimetatakse. Ja see mees on tema, Heinrich Hamann, kelle juurde kubernergi ei häbene sisse astuda.

Ta näeb waimus suurepärast tulewärki: sinised, punased, rohelised ja helewalged raketid lendawad wihisedes taewa poole ja löhkewad seal. Aed on nagu hommikumaa muinasjuttudes ilusaste walgustatud. Ta ise könnib seal, kellegi naisterahwa käe alt kinni hoides. See on noor, ilus, punaste pöskedega, suurte, paksude juukstega ja kuuma kirglise hingeõhuga. See armastab teda, Hamanni, ja salaja kusagil pöesa taga suudlewad nad teineteist. Oo, oo! See ei ole mitte tema naine, Krause tütar. See ei ole enam nüüdki ilus, sellepärast polegi tal suuri lootusi. Mõne aasta pärast on ta weel inetum. Aga küll leidub ilusaid noori tütarlapsi, kes teda armastama saawad! Ta kingib neile kuldasju, siidi ja atlasi! Küll nad siis juba salaja suudlewad! Rikkal inimesel on ka wäga kerge armukest pidada! Wöib kõige ilusama alati wälja walida, on wöimalik temaga salaja luulelikult kokku saada, on wöimalik alati lahti saada. Aga praegu —

Hamannil tuli Emilie ja eelolew rendez-vous meelde ja ta sülgas.

„Kurat wötku! Niisugust putru oli weel waja!"

Ta jöudis määratud kohale ja hakkas promenadi mööda edasitagasi hulkuma.

Olgu, aga täna tahaks talle selgeks teha kui wiis sörme, et meie wahel kõik löpetatud on, mötles Hamann pahaselt ja waatas kella. Weel puudus weerand tundi.

Aga näe, sealt tulebki juba Emilie. Iseenesest mõista, ega's see ei kärsi ootama! Aga seekord on paremgi, et ta warem tuleb.

Eemalt lähenes wähelase kawuga, mustas riides, walge lihtsa kübaraga neiuke, kahwatanud, aga kena näokesega.

Kurb naeratus lehwis ta kõhetul näol, kui ta Hamanni silmas. Kõwaste pigistas ta selle käsa.

„Arwasin, et sa ei tulegi," ütles ta tasakesi ja hakkas noorherra kõrwal edasi sammuma.

Wanamoorid läksiwad mööda ja waatasiwad oma kissis silmadega uuriwalt kokkusaajaid.

„Suure waewaga oli mul wöimalik tulla," ütles Hamann.

Emilie kehitas õlasid. Ta nägu läks kurwaks.

„Ei oleks ju minu pärast pruukinud ka tulla, kui sulle see tõeste nii palju waewa tegi," ütles ta kibedalt. „Ma ei teadnud ju ka, et sul täna, pühapäewal, minu jaoks natukenegi aega ei ole"

Hamann kärsutas pahaselt huulesid ja wibutas keppi.

„Ei julenud tulemata jääda; sa saadad ju ühe kirja teise järele, just nagu pommisid!"

Mõlemad waikisiwad tükk aega, siis küsis Hamann ennast rahulikuks sundides:

„Noh, mis siis uudist kuuldub?"

„Sul on wähe aega?"

„Jah, palju just ei ole."

„Kuhu sa pead siis nii ruttu minema?" küsis Emilie ja naeratas pilkawalt.

„Mis sa sellest just teada tahad?"

„Noh, kui saladus on, siis wõid ju ka ütlemata jätta."

Kui häbemata ja julge ta ometi on, mõtles Hamann. Muidu oli, et mässi wõi ümber sõrme. . .

„See ei ole ju tähtjas, kuhu ma lähen; sul on waheſt midagi tähtsamat mulle rääkida. . ." torkas Hamann.

Emilie naeratas kurwalt ja ohkas lühedalt ja sügawalt. Siis hakkas ta rääkima, maha wahtides, sõnu kuuldawale tulema sundides.

„Jah, ma tahtsin sinuga rääkida . . . Nii ei wõi, ei taha ma ka enam edasi elada . . . Mis ma õige sel wiisil sulle olen?. . . Sa oled ära unustanud wist, mis sa lubasid mõne aasta eest, kui meie . . . kui ma sinu omaks sain . . . Sa lubasid mind ikka oma naiseks pidada . . ."

„Noh, oma naiseks ei ole ma sind küll lubanud pidada," ütles Hamann terawalt wahele. „Sind enesele naiseks wõtta, seda ma ei ole ialgi mõtelnud teha, ega ka ütelnud."

„Ah soo, nõnda. Ja see wõib olla, et ei mõtelnud. Siis rääkisid sa sõnu, ilma et ise oleks mõtelnudki, mis sa räägid . . . Teie pool on see wist moodis . . ."

„Ma ei ole seda kunagi ka ütelnud, et sind naiseks wõtan . . ."

„Noh, naljakas on seda nüüd sinu suust kuulda. Wõib ju olla, et sul meelespidamine wäga kehw on . . ."

„Palun minuga wiisakamalt ümber käia," hüüdis Hamann ägedalt, nõnda et mõõdamineja paar talle tagast järele waatas ja tasakeste naerma hakkas.

Hamann tasandas oma tooni ja rääkis edasi:

„Jah, wiisakama ümberkäimise wäärt olen ma ikka . . ."

„Ja mina olen ka wist wiisakama ümberkäimise wäärt, kui sina arwad," ütles Emilie wahele.

Ta rääkis tasa ja ühetooniliselt, laskis siiski terawat pilketooni ja kibedat etteheidet selgeste kuulda.

„Seda ei saa sa ometi salata, kui sul weel ärimehe amet wiimast aususe kübetki ära ei ole häwitanud, et sa minuga alati kui oma abikaasaga ümber lubasid käia."

Hamann kehitas wurrusid ja ölanukkisid.

„Sa ei pruukinud seda ometi waleste mõista. Ma käisin sinuga kui oma abikaasaga ümber . . .“

„Ah soo, sa tahad seda nüüd nõnda mõista!“ Emilie naeratas kibedalt. „Ah seda nimetad sa kui oma abikaasaga ümberkäimiseks, et nädalas mõnikord minu juures magamas käisid . . .“

„Jumalukene, ega ma siis sinu juures istumiseks ennast ametist lahti ei wõinud wõtta! Saa ometi ka aru!“ hüüdis Hamann ägedalt.

„Oh, seda ma ju ei nõudnud; ära hakka nõnda rääkimagi. Pühapäewal, kui sul aega küll oli, ei näidanud sa nägugi! Siis käisid teistega wäljas ehk pidudel. Niisama ka laupäewa-õhtutel. Ma istusin aga üksipäini alati kodus, pikad laupäewased õhtud ja pühapäewad, ja ootasin sind . . . Aga sa tulid ainult siis minu juurde, kui sul kuhugi mujale minna ei olnud, esmapäewa õhtul ehk teistel argipäewa-õhtutel — himu kustutama!“

Hamann katsus naerda.

„Sa ise olid sellega nõus, miks sa siis nüüd mulle etteheiteid teed?“

„S e d a ma ju ei tahtnud! Ma tahtsin muidu sinuga sõber olla, kas wõi eluaeg oleksime wõinud iluste elada, aga sa käisid ju peale kui uni, sul ju muud meeles ei olnud! Ja kui ma wiimaks sinu ahwatelemisele järele andsin, siis tegin ma seda sellepärast, et sa lubasid mind, kui oma naist pidada, minuga nõnda ümber käia . . .“

„Ja selle juures ei mõtelnud ma midagi iseäralikku. Ma ei lubanud sind kunagi enesele wõtta . . .“

„Aga sa lubasid minuga eluaeg s õ b e r olla, minuga läbi käia, kui ausa naisterahwaga . . .“

„Sõprus on ju niisugune asi, mida peale sundida ei saa, seda peaksid sa ometi teadma!“ wastas Hamann pahaselt.

„Jah, seda ma tean. Aga aus wõiksid siiski olla, minuga ausalt ümber käia, kuigi sa enam minu sõber ei taha olla. Ja oma kohusid wõiksid täita . . .“

„Kas ma ei ole aus olnud? Kuna ma ei ole aus olnud?“ hüüdis Hamann ja waatas kõhkunult ümber, kartes, et keegi waheset kuuleb.

„On see siis aus, kui sa mind enam kuul ajal waatama ei tule?“

„Kuul ajal . . . Hm! . . . Ma ütlesin sulle, sõprust ei saa kellelegi peale sundida . . .“

„Siis ütelnud mulle, et sa enam minuga läbi käia ei taha... Sa jääd lihtsalt korra ära ega näita enam nägugi ja . . . Aga see ei ole ka weel kõik. Sa mängid minuga, mängid kõige alatumal kombel . . ."

„Kudas nõnda?"

„Sa ütlesid kord, et meie wahel kõik otsas on, läksid ära, ei lubanud enam kunagi tulla. Mõne nädala pärast tulid aga jälle tagasi ja palusid, et ma sind jälle endisel wiisil wastu wõtaks. Lubasid alati edaspidi hea sõber olla . . . Mõne aja pärast aga ütlesid jälle, et mind enam nähagi ei taha, ja ei näidanud enam nägugi . . . Mis see peab tähendama? Kudas ma seda pean nimetama?"

„Kuda tahad!" wastas Hamann õlasid kehitades pahaselt.

„Jah, ma mõistan ka seda, kudas tahan, ja nimetan seda alatuseks."

„Miks sa siis alatu inimesega weel kokku tahtsid saada?" küsis Hamann ja naeratas mõrudalt.

Emilie ei mõistnud niisuguse awaliku küsimuse peale järsku midagi wastata.

„Hm! . . . Ma tahtsin küsida . . . Ma tahtsin teada saada, kas nüüd lõpulikult meie wahel kõik otsas on, wõi . . ."

„Seda oleks sa ise pidanud juba aru saama. Selle tarwis ei oleks küll maksnud mind wälja kutsudagi."

„Jah, ma olin ära unustanud, et ärimeestel aeg raha on. Minusugune on ju rumal ega mõista rahast lugu pidada! . . . Aga ma tahtsin teada saada, kas sa warsti ehk jälle mind paluma tuled, et ma sind õõseks enese juurde wõtaks. Muud midagi..."

„Niisuguse pilkamise wõid enesele hoida," wastas Hamann terawalt.

„Ei sugugi! See ei ole pilkamine. Sa oled ju ennem nõnda teinud . . . Oled mõni aeg ära, siis tuled jälle mind paluma . . . Ega minagi kellegi mängukann ei taha olla. Mul on ka ju hing sees . . ."

„Noh, kui sa arwad, et ma lähen weel, siis wõid ju oodata. Ma arwan aga, et see ootamine asjata on!"

„Wõi oled kord ometi kellegi teise enesele ohwritalleks leidnud. Aga kui see korraga äpardab: haigeks jääb, ära sõidab, wõi muud selleserasnast . . . Siis tuled muidugi jälle minu juurde . . ."

Emilie heal oli põletawalt pilkaw. Aga ta rääkis tasa ja rahulikult.

„Ma ütlesin juba, sa wõid oodata, kui see sulle nalja teeb!" hüüdis Hamann.

„Ah nönda! Hea küll! Ootan . . ."

Mölemad waikisiwad natukene aeg . Maha wahtides läksiwad nad edasi. Hamann waatas kella. See oli juba kolmweerand neli: Ta jäi rahutuks. Weerand tunni pärast peab ta Krause juures olema. Kudas sellest tüdrukust lahti saada? Nähtawaste tahab see weel midagi ütelda.

Emilie hakkaski rääkima.

Ta healest kuuldusiwad pisarad ja kurblik etteheide.

„Sa oleks wöinud parem minu wastu olla . . . Meie endise söpruse pärast . . . Mäletad sa weel seda aega, kui ühes koos käisime ja önnelikud olime . . ."

Emilie pühkis silmist pisaraid.

Hamann oli kui nöelte otsas. Inimesed läksiwad mööda, wahtisiwad esiti Emilie otsa ja siis tema otsa. Igaüks wöis aru saada, mis siin sünnib. Weel tagant waatasiwad mitmed järele.

„Ära nüüd siin tönnima hakka . . . See on kurat teab mis! Wöiksid ikka möistlik olla!"

Emilie puhkes nutma. Selgeste wöis ta nuutsumist kuulda. Näo peitis ta walge taskurätiku sisse.

„Ma ei suuda enam . . . Ma ei jöua seda wälja kannatada... Sa ei tohi mind nönda . . . jätta . . ."

Hamann waatas abitalt ümber.

Emilie hoidis taskurätikut kahe käega silmade ees ja nuutsus. Ta oli peaaegu seisma jäänud.

Uulitsa nurga tagant kuuldus järsku automobili jäme toot, toot! ja kohe ilmus tolmupilw nähtawale.

Hamanni pölwed hakkasiwad wärisema, südame tuksumine kippus seisma jääma. Kelle automobil sealt läheneb! Neid ei ole siin linnas palju . . . Emilie nuutsub ja tuigub . . . Putkama panna, nii kiireste kui jalad wötawad, mötleb Hamann ja waatab ümber. Ei ole kusagil uulitsanurka ega hoowiwärawat ligidal.

Automobil aga läheneb kiireste. Jah, see on Krause, kes ülewal istub. Ja tütar körwal!

Hamanni silmade ees läheb köik kirjuks . . . Ta wötab mütsi peast ja teretab . . .

Krause kergitab natukene kübarat ja hüüab midagi juhile. Automobil jääb pikkamisi seisma. Krause annab käega märku, et Hamann tema juurde tuleks.

See astub nötkuwal sammul, huuled kuiwad ja silmad kirjud, automobili poole.

Krause naeratab pilkawalt ja tütar kärsutab huuli.

„Noh, teil on ilus jalutusekäik ees ja amiseerimine, ma ei taha teid segada. Täna mele wälja ei sõida. Ma mõtlesin ümber.“

Tütar waatab hirwitades promenadi poole, kus Hamanni daame taskurätikuga silmi kuiwatab.

Hamann kergitab kübarat, wana Krause nokutab wastuseks peaga, tütar ei waatagi tema peale, automobil hakkab mühisema ja weereb edasi, ja sellega ühes Hamanni tulewikuplaanid.

Ta lööb lootusetalt käega, läheb promenadi poole, näitab juba eemalt Emiliele rusikat ja mõtleb:

„Sina oled minu tulewiku nahka pannud!“

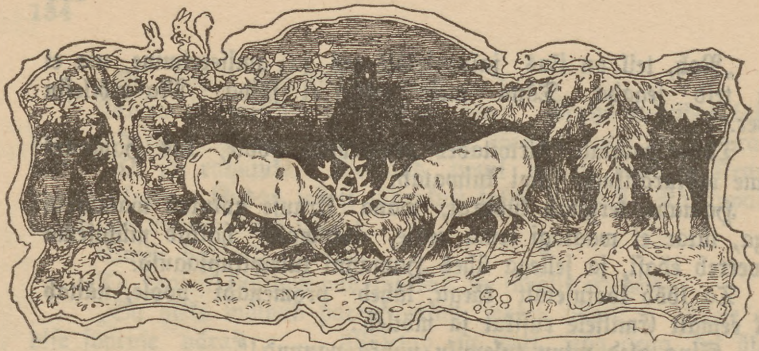

Üheksateistkümnes

(Uelliigse inimese päewaraamatust.)

„Ei oska nad joobnut
Näljasest tunda! . .“
(Nekrassow.

1.

Ma kirjutasin kaheksateistkümmend kirja walmis. Ja kuna ma kirjutasin, käis pahameele wärin minu liikmetest läbi, hinges helisesiwad needmised ja süüdistused, teadmata kelle kohta.

Kirjutamata ei wöinud jätta: asjad oliwad kõik kas ära müüdud wöi panti pandud. . . Kellegil meie seast ei olnud jalawarjusi ega öigeid pealisriideid . . Korterist aeti üüriwöla pärast wälitsale. . . Üks perekonnaliikmetest ei jöudnudki öitseajani, waid surri enne — nörkuse kätte. . . Samane lugu ootas meidgi, sest juba mönda päewa elutsesime endi wiimase waranduse, patjade öelul. . . Aga meid oli wiiekesi: kaks wanemat, kolm last, ja kõik söime hirmus palju leiba!

Ja ma läksin abi paluma, kaheksateistkümne, minule tundmata, aga wististe laialt austatud isanda juurde. Kõik nad oliwad suure ja möjuwa erakonna walijadmehed. Akademikerid, professorid, adwokadid, tohtrid ja inseneerid. . . Oli ka kirjanikkusi. . .

Ilm oli ämar, tibas wihmukest.

Kuid minagi ei olnud ilmale wastandiks. Minu auklisi saapanarusi ja mitmel korral lapitud püksa wahtisiwad möödaminejad nii sama umbusklikult, kui pilwetega kaetud taewast.

Saapad hakkasiwad iga sammuga rohkem lortsuma, ja selles helis peitus midagi sigadust, teotawat. Tahtsin nagu nutta, ei tahtnud elada.

Eespool paistis ju maja, kuhu ma esimese adressi järele pidin sisse minema. Kõrge, isegi wihma käes tore maja hiilgas oma paradi-ustega ja oli nii suurepäraline, et süda tahtmata rahutuks jäi. Wiiwitades awasin ma ühe ukse. Ilmus ukseheidja sõõnud, rahuline nägu.

„Kas akademiker S. elutseb siin?" Minu heal kõlas arglikult ja ma läksin näost punaseks.

„Minge mustast trepist. Korter seitse," oli hooletu wastus.

Süda nurises saadud kõrwalopsu üle, aga kõjamehel oli õigus. Minu jalad ei oleks ju toredat, karwast waipa kaunistanud, ja see maksis raha ja raha!

Ja ma läksin tagatrepist üles — see oli meie maja paradi-trepist mitu korda toredam!

Ruumikas ja walges teenijate-toas liikus hulk inimesi. Keegi lükkas minule järi ligemale, keegi palus istuma. Noorukene, meeldiw toaneitsikene wiis minu kirja sisse. Ta wiibis tükiks ajaks.

Teenijad kõnelesiwad lõbusalt ja elawalt, hiljutisest laenukassa röövimisest. Ühed oliwad röövlite hullumeelsest wahwusest waimustatud, teised pahandasiwad walatud were üle. Esimeste seast oli pikk, noorjas toapoiss iseäranis äge. Nähtawaste wiibis ta kõige hingega seal, röövimisepaigal, ja muidugi mõjus tema ligiolek asja õnnelikuks kordaminekuks kaasa. Tugewad liigutused, põlew pilk, kaasakiskuw ägedus. . . Ei see mees kaua toapoisiks jää! . . .

Aga juba tuli kirjawtija tagasi. Ise näost punane ja äritatud, nii tuli ta just minu juurde ja tegi pihu aralt lahti. Peopesas hiilgas uus kahekümneline ja kargas peene, wirisewa helinaga põrandale, sest ma ei teinud temu wastuwõtmiseks mingit liigutust. Intuajamine jäi wait ja tubliste paarkümmend silmi pööraswad minu poole

— See on ekstus: teie herra ei mõistnud mind. Ma ei ole kerjus, ja kakskümmend kopikat ei peasta minu perekonda.

Minu heal oli tume, aga ma sundisin ennast nii rahuliseks, et mitte healewärisemiuegi minu piina ei ilmutanud. Kuid kõrwas helises kahekümneline ja silmi ees läks roheliseks.

2.

Lõpuliselt ärkwele jõudsin ma alles uulitsal ja kohe kuulsin, et keegi mind hüüab: — Herra, herra! pidage kinni, oodake!

Ma waatasin ringi.

Mustjas toapoiss jooksis minu poole. Tema järele, seelikuid hoolega kinni hoides, keksis weeloikude wahelt see, kes minule herraste käest kahekümnelise tõi.

— Olete aga kerge jalaga, — algas wõerandajate austaja juttu; — oleks meie sugu kauem haigutanud, ja ei olekski enam Teid kinni saanud; aga meil on ometi asja. Eks räägi, Mascha! Ta on minu mõrsja. Ta teab ju termelt teie lugu, aga mina mitte. Tema ütles ju, et Teile waja järele jooksta. Noh, könele, Mascha!

Mascha hakkas könelema.

— Herra luges Teie kirja waljuste ette. Oli wäga haledaste kokku seatud! Ja kudas Teie lapsukene nälga suri. . . Pisar tuli otse silma! . . Aga nad läksiwad waidlema! Wana proua ja herra tõendawad: kerjab wiinaraha; aga Maria Iwanowna ja preili: et ei wõi ju inimesest, keda ei tunnegi, kurja mõtelda. Herra jäi ometi kangekaelseks. Meie aga Peetriga anname Teile oma käest: meie saame ju asjast aru Suurt meie küll ei suuda, aga wõtke need kaks rubla.

— Wõtke, wõtke, — kinnitas Peeter. — Meie waatame Teile mujalt ka abi. Näe, Teil on riided wiletsad ja peaaegu wiisrajakad jalgas. . . Küll me nõutame!

Ma lükkasin Mascha käe, mis minule raha toppis, körwale ja törjusin pakkumise tagasi, kuigi nende hea süda mind wäga liigutas. Nemad imestasiwad wäga ja jäiwad hoopis kurwaks.

— Peate meid halwaks, — tuli teisel neist suust wälja.

Aga ma seletasin, et minul on nii rohket abi waja, et waewalt leidub jõukamate isikute seast kedagi, kes üksinda meid hädast wälja aitaks. Ja ma tõotasin nende juurde tagasi minna, kui keegi minu oigamist tähele ei pane. Meie lahkusime üksteise üle suurt liigutust tundes.

3.

Herraste poolt sülgamist leidnud, teenijatelt lahkust ja usaldust — nii sammusin ma edasi. Ma olen haritlane ja lähen haritlaste juurde. Muidugi mind ei tunta ega mind ei usta. Aga ega kõik haritlased ometi akademikeri S. sarnased ei ole?

Wöib olla, ehk wötawad jutule, hakkawad pärima. . . Ehk jöidawad koguni minu elujärge waatama ja näewad tösist asjakorda. . . Seda ma just palusin! . . .

Aga minu lugu läks räbalaste. Teiest adressist peale kölasiwad wastused: „on suwemöisas“ „sötis wäljamaale,“ „ei ole kodus“. . . Siis tuli lisaks: „herra Teid ei tunne! Kui soowitusi oleks. . . “ wöi: „neid käib ju palju, ei saa mitte midagi ära teha!. . .“ wöi: „wastust ei ole mingisugust!“

Ja ma käisin majast majasse, ühest uulitsast teise,igal pool ühte ja sedasama leides. Kas ma piina tundsin? Esiotsa — jah! Minus tapeti midagi inimlikku, walget ja head; järele jäi üksnes loomalik hirm nälja eest. Enesearmastus jäi nüriks, köht wärises. Ja ma wötsin hoopisi wastu, ilma et oleksin ennast kaitsenud wöi körwale hoidnud.

Ühe tohtri toatüdruk wöttis kirja wait olles wastu ja wiis ta ilma sõna lausumata ära. Uks jäi lahti.

Kuuldus ümbriku rebimist.

Ja kohe hakkas wihane, surutud heal ruttu lönelema:

— Kodus ei ole, ei ole kodus! Mitu korda olen ma sulle ju kinnitanud, et mind palujatele kodus ei ole?!

— Aga ma mötlesin, et ta haige on.

— Haige, haige! . . . Wiib see haige midagi ära, küll siis näed!

— Uks on lahti, köik kostab ju sinna.

Heal kustus korraga ja sosistas üsna tasakeste: „Äh, tola!“

„Tola“ tuli kööki ja waatas köige pealt, kas kastrulid alles on. Siis, rahulisemaks jäädes, andis ta lahtise kirja minule tagasi ja sõnas tuimalt:

— Herrat ei ole kodus.

Ma ei hakanud naermagi.

Teises paigas, inseneri juures, tuli noor, ilus proua tagumistest tubadest kööki. Kuld näpitsprillide tagant waatasiwad ilusad, aga külmad silmad. Ta ütles kuiwalt:

— Meest ei ole kodus. Tema äraolekul wötan mina köik kirjad lahti. Usun wäga hea meelega, et Teie hädas olete. Aga nüüd on nii palju petiseid. . . Ilma järelwaatuseta ei wöi anda. . . Tulewal nädalal tulen ma ise teile. . .

Ja ilma wastust ootamata läks ta ära. Ega ma temale järele karjuma ei pidanud, et mul perekond nädala jooksul nälga wöib surra ja et meid täna ehk homme lageda taewa alla, kusagile Liiwa peale kihutatakse. Ja ma läksin edasi.

Ohtu oli kätte jõudmas. Wihma tibas endist moodi, taewas endiselt tohe. Tõusis tuult.

Hirmsaste tahtsin ma süüa, ja söödawad ained meelitasiwad mind iga sammu peal! . . . Trahterite ja odawate söögimajade aknatest paistis inimesi, joomas, söömas, rõemsalt naermas. . . Uulitsakauplejad klitsiwad oma kaupasi, maitsewaid puuwiljasi ja muud. . . „Monopolka“ juures nägin ma kaabakat. Ühes käes holdis ta salatükki, teine upitas sorokowkat, mille kaelast kuumendaw walge wedelik otse temale suhu woolas.

4.

Ma tundsin, kudas ma tema, järele aimates, suu tahtmatalt pärani ajasin. Pea hakkas ringi käima, süda pööritama.

Ja minuski tärkas tuline tung, joobnuks saada. Ammugi ei olnud ma wiina joonud. Ja ilalgi pole mul tema järele isu olnud. Aga nüüd tuli minul esimene peatäis meelde. See oli peale lõpueksamisi realkoolis. Meie, noored ja wabad, kes praegu küpsusetunnistuse kätte saanud, tulime oma wabadust pidustama. Esimest korda ilmusiwad pudelid ja klaasid awalikult meie lauale, ja esimest korda ei tundnud meie inspektori ja koolõpetajate ees, kes ka meie pidust osa wõtsiwad, hirmu. Ja siis tundsin ma, kudas minu silmis kõik mustaks ja segaseks läks, kudas siis ma peadpöörituwa kiirusega kusagile sügawusesse, koledasse, ilma põhjata kurtistikusse lendasin. Seda kukkumist kartsin ma alati, ja selle pärast hoidsin ma õllest ja wiinast hoolega eemale.

Nüüd aga igatsesin ma tugewalt teda kurtistikku, seda mittemõlemist. Ja meeletu mõte ei taganenud minust enam, ja inimene muutus metsloomaks.

Minul oli kõigest üks maja meel käia, kahekordsetkümnes, ja ma ei läinud, waid lendasin tema poole.

Pea kihas ja mõtted waheldasiwad kiirestt. Ja ma tegin otsuseks, et siis. kui minule siia palju antakse, lähen tõja, müün seljast wiimase pinsaki maha ja joon meeletuks, kurtistikust saadik.

Kahekordsetkümnes — keegi tohter, kahekordse Poola liignimega — tuli peale kirja sissesaatmist ise kööki ja palus mind oma järele tulla. Mul oli oma mõtetega nii palju tegemist, et ma teda õieti ei waadelnudki. Aga nüüd tuleb mulle meelde, nagu oleks ta õige ilus wanamees olnud.

Seisma jäädes hakkas ta kõnelema. Tema heal kõlas nagu kusagilt kaugusest.

— Teie olete kahwatu, olete ärewuses. . . Jah, paluda on raske! Aga mis teha, kui muud peaseteed ei ole? „Paluge ja teile peab antama.“ Palju on praegusel ajal wereseid ohwrisi, weel palju enam werisstamata. Waadake, minagi — wanamees, aga röhumiste ajal jäin kohast ilma. Siin on mul perekond, abitarwitajaid sugulasi kodumail. Ausalt ei jõudnud warandust koguda; autumalt — ei suutnud. Suurt ei saa ma Teid aidata, aga. . . wärin käis minu jalgadest üle — wõtke see rubla. Wabandage, et enam ei suuda! Edaspidi, wõib olla, ehk saan oma abitarwitajate käest midagi Teie jaoks. . . wõib olla, tööd. . . Wabandage!

Ja minu kätt surudes saatis ta mind paraditreppi kaudu wälja.

Ma ei näinud, ei kuulnud mitte midagi. Kuristik kiskus mind oma poole ja ma kippusin sinna kõige olemisega. Aga miks siis pisarad minu silmi segaseks tegiwad! Mispärast kõik minu sees hoigas, walutas? Minu hinges oli tige ja kuri metselajas ärkamas, elajas, kes ainult oma iha tunneb ja walmis on selle täitmiseks kõigil ja igaühel kõri maha purema. Pisarad oliwad läbielatud päewa tagajärjeks; wäsimus, näig, alandused sünnitasiwad neid, ja nad ei kergendanud, waid röhusiwad minu südant, nagu kiwirahe, äratasiwad südames jõuetumat wiha, kättemaksmise himu, needmist. . . Selle minuti jooksul olin mina nagu uueste sündimas: ma häbenesin seisust, mille liikmeks mind loeti.

5.

Määratu suur, ämar saal. Igal pool laudasi ja lauakesi. Juttu, naeru, jämedaid sõimusõnu. Tubakasuitsu ja kögilehka. Wäntorel wingub ja sisiseb.

Ma pugesin ühte nurka ja istusin hoopis joobnult wälkese laua juures, mida poolik pudel ja paar kurki ehtisiwad. Ei tahtnud mötelda ega liigutada, ei süüa ega juua. Tüdimus walitses mind. Hinges oli tühi ja külm.

— Lubage küsida, kas Teie ehk üllõpilane ei ole? — kõlas minu selja taga kellegi heal.

Ma pöörasin ringi ja nägin wanapoole, laiaõlalist, mötlewa, tõsise pilguga töölist, sinise pluusaga, mustaks tahmatanud näoga. Neid istus terwe salk, inimest kaksteistkümmend, kokkulükatud laudade taga ja täis ning tühjade wiinapudelite patarei tunnistas meeste walmustatud meeleolust.

Kui ma „ei“ ütlesin, tõusis tööline püsti ja astus minu laua juurde.

— Lubage, et ma Teie juurde istuda wõiksin. Teie olete ikkagi haritud inimene ja ma armastan neid wäga.

Palwe oli nii otsekohene ja hea, et ma üsna heameelega mehele tooli pakkusin.

Tunni aja pärast istusime meie ju, nagu wanad tuttawad. Tema küsimused peletasiwad minult tuimuse eemale. Leidus ka midagi ühist: tema oli neis linnades käinud, kus mina waremalt elanud.

— Aga kuulge, ega ma üksnes sellepärast Teie juurde tulnud, et Teie haritud inimene olete, — ütles ta järsku, — waid et mulle laugelt paistis, nagu oleks Teil rasket muret, mis Teid rõhub.

Ta puudutas minu haawa ja see hakkas uueste walutama.

— Meie joome õlut, aga süda ei ole klaas, et tema seest muret esimesele wastujuhtujale wõiks wälja kallata, — wastasin ma jämedalt.

Mees pahandas pisut, aga kogus ennast warsti ja sõnas siis tasakeste:

— Noh, siis jutustan ma Teile oma muret! Mitte keegi, peale minu naise, minu enese, ja weel ühe mehe, ei tea seda. . . Teie saate neljandamaks. . .

Jah, temal oli wana mitmeaastane mure. Ja kui palju meelelahkust, kui palju andeksandwat armastust leidus selles südames, mis sinise pluusa all tuksumas!

Iludusega abielu, siis soldatipõlw ja lahkumine, truudusemurdmine. . . Wana, tüütaw küla laul. Wõeras laps kaswas tema käte peal, sai täieks meheks, wõttis naise. Aga tundmused oliwad ju läbi põlenud. Wanast armastusest ei olnud enam midagi järel. . . Wana, igapäewane talumehe lugu. . .

— Tooge weel paar õlut! — hüüdis ta, juttu lõpetades.

Ja pisarad weeresiwad aeglaselt tema wurrusid kaudu alla ja kukkusiwad õlle sisse.

— Soola asemel, — naljatas ta.

Nutsin minagi. Kas tema kurwastuse wõi oma pärast? Kes ütleb?

6.

Meie istusime waikides ja jöime waikides. Kui ma aga andsin, et kuristik liginemas, siis hakkasin ma oma koormast könelema: kudas mind kahe aasta eest koha pealt ära aeti, kudas siis administratiwlisel teel kahest kubermangust wälja saadeti, kudas ma wiimaks niisugusesse seisukorda sattusin, et täna abi paluma pidin.

Ja jälle ärkas kurjus minus elule. Aga selsamal silmapilgul läks minu silmi ees kõik pimedaks ja ma tundsin, et lendan kuristikusse.

Ma ärkasin alles teine päew üles, kodus, märjad rätikud ümber pea. Naise armas nägu kumardas murelikult minu kohal. Ta silmad oliwad nutused.

Ta jutustas, kudas kaks wöerast meest mind koju kandnud.

— Üks käis täna jällegi siin, päris sinu terwise üle, ja jättis sulle kirja. Siin ta on! . . .

Ma tegin ümbriku lahti. Sellest kukkus, minu imestuseks, wiierublaline paber wälja, ja siis tükikene halli paberit, mille peale lapselikult suure käekirjaga midagi kirjutatud.

Mina lugesin:

„Seltsimees! Jumala pärast, ärge nende wiie rubla üle wihastage. Rohkem mul ei ole. Enam meie kokku ei saa, sest mul on häbi Teie peale waadata, teades, et Teie minu kurwastust tunnete. Teie ei tea minu nime ega ametit, aga et Teie ella kaheksateistkümne juures olite käinud, siis wötan ma allkirjaks:

Üheksateistkümnes.“

„Olle ja wiina eest maksin mina. Teie rubla peitsin ma Teile pahempoolsesse pükstasku, passi juurde.“

Ma andsin kirja naise kätte ja ürgasin nutma. Üheksateistkümnes tömbas mind kuristikust wälja.

Kõige algus on raske.

Paul Blissi järele.

Prits Halleril oli uut palitut waja, tingimata waja, sest wana oli ju üsna kulunud.

Aga Prits Halleril ei olnud raha — ja wõlausalduſt ka mitte.

Nii jäi temale kõigest üks peasetee, oma wana palitut kusagil uue wastu ümber wahetada.

Pika mõtlemise järele jõudis ta sellele äratundmisele. Nüüd nägi ta küll teed pigist wäljapeasemiseks, aga see ei teinud temal meelt sugugi rõemsamaks — sest weel kunagi ei olnud ta niisugust kunsttükki toimetanud.

Arglikult astus ta ühte trahterisse.

Oli lõunaaeg. Inimesi tuli ja läks.

Prits Haller walis omale sündsa paiga riidewarnade ligidal ja tellis enesele kehakinnituſt. Aegamisi süües ja juues waatles ta sissetulijaid wäga suure hoolega, oma eesmärgi jaoks sünnist isikut otsides.

Wiimaks, kui ta kaua küll oodanud, tuli keegi tore isand, kelle palitu Pritsu meelest wäga uäis passima.

Tema ligidale wõttis isand istet, aga riputas ka palitu warna.

Salamahti, aga waljeust rekswa südamega waatles Prits wõera tegewust.

Korraga tõusis isand üles ja läks teise tuppa.

Nüüd wõi mitte kunagi! — Kähku maksis Prits oma sõõgid ja joogid ära, wõttis enda terwe waimujõu kokku, tõmbas wõera palitu selga ja kadus.

Ta wärises kõigest kehast. Aga kõik läks wäga hästi korda. Keegi ei wõerastanud tema tegu, sest igaühel oli enesega tegemist. Ja õnnelikult jõudis ta wälja.

Lugu oli õnnestanud!

Oma korterisse jõudes hakkas ta kergemalt hingama, ja naermagi weel, sest lugu tegi peaaegu nalja. Mitte kunagi ei olnud ta uskunud, et niisugusid asju nii kerge õiendada oleks.

Ja nüüd waatas ta suure rahuga, mida ta õige saanud.

Oh, ta wõis üsna rahul olla!

Palitu oli uus ja tore ja, mis peaasi, passis wäga hästi — nagu oleks just tema jaoks tehtud. Taskudes ei olnud mitte midagi.

Siisgi — rinnatasku peitus ootamata leidus.

Lõhnaw roosa kiri.

Naeratades tõmbas ta kirja wälja.

See oli alles kinni. Ümbriku peal seisis: „Amorosa 360."

Ikka rõemsamaks läks Prits.

Kahtlemata mõni armastusekiri, mis wõeras isand alles postkontorist ära toonud, et trahteris seda rahulikult lugeda.

Naeratades tegi ta kirja lahti ja luges:

„Amorosa 360.

Ma olen nõus, Teiega kokku saama. Palun homme lõuna kell 12 Lille=platsil. Palun, hoidke see kiri käes."

Ikka weel naeratas ta, ja ta süda wärises rõemu sunnil. -

Juhtumine, armastuselugu, mille sarnast ta ju ammust ajast igatsedes soowinud!

Kudagi ei osanud ta niisugust asja ette wõtta, sest ta oli weel noor ja harjumata, ja nüüd langes armulugu temale iseenesest rüppe!

Päris õiglaselt rõõmus ja õnnelik oli ta nüüd.

Muidugi läheb ta Lille=platsile ja waatab hella Amorosat korraks õige ligidalt. See otsus oli tal kindel. Ja seda wõis ta muretumalt teha, sest isandal, kellele kiri määratud, ei olnud kokku=saamise=paigast aimugi, kiri oli ju kinniselt tema kätte sattunud.

Õnnest hiilgades õerus ta käsa ja jooksis edasi ja tagasi.

Wastu õhtut läks ta jälle wälja. Kuid trahterist, kus ta lõunal käinud, hoidis ta hoolega eemale; nüüd sammus ta hoopis teise linnajao poole.

Ühkeli ja iseteadwalt kõndis ta uulitsal; uus palitu nõudis ka kandjalt auwäärilist olekut.

Heas tujus astus ta ühte wõerastemajasse, õhtust sööma.

Ja siis istus ta uuistades oma klaasi juures, wõttis roosa kirjakese wälja ja waatles ilusat, õrna käekirja ikka ja ikka uueste.

Ta oli üsna waimustatud ja elaw mõttelend kujutas temale sajandeid ilusaid tundisi, mida ta nüüd kullakese seltsis saab maitseda.

Kaugele, kaugele kandis mõte teda, ja tukiuw südamekene mõtles: oleks ometi homme lõuna ju käes, et ma wõiksin kullakest näha.

Oma ümbrusest ei näinud ta ega kuulnud midagi, mõtted keerlesiwad itka ja üksnes „trehwamise“ ümber.

Kella üheteistkümne ajal hakkas ta koju minema.

Ta maksis arwe ära, tõusis üles ja läks riidewarna juurde.

Aga mis see siis oli!

Nii suur oli kohkumine, et mees üsna keeletumalt seisma jäi.

Seal rippus ju tema wana palitu — — —

Ta wärises kõigest kehast ja oli peaaegu nutmas. Aga ei olnud midagi ära teha, ta pidi rahulik olema, ega tohtinud oma äpardust ilmutada.

Aga enne weel luuras ta ringi, ehk leiaks uut kusagilt — asjata, mitte midagi ei olnud näha.

Wiimaks ei aidanud muud, kui pidi oma wana palitu selga ajama —

Kõik tema lootused, terwe rõemus tuju oli mokas. Nüüd wõis ta wahetamise-julgustükki uueste ette wõtta. Päris hirmus lugu!

Aga korraga wälkus ometi wäike rõemukiir õnnetusest läbi: Jumalale tänu, et tal roosa kirjake jaki taskusse jäänud! Nii oli tal wähemalt homme „trehwamine“ peastetud!

Pikkamisi ja mõteldes sammus ta kodu poole.

Korraga leidis ta taskust tüki paberit. Uudishimuliselt tõmbas ta selle wälja. See oli kirja täis.

Ligema laterna juures luges ta:

„Noormees

Teie olete nähtawaste weel algajà. Aga Teil oli pigi — seekord juhtusite parajaga kokku. Mina ajan ise ka sedasama äri! Muidugi tundsin ma oma palitu Teie seljas kohe ära ja toimetasin kiireste tagasiwahetamist. Õppige sellest, kudas tegema ei pea! Üks wanem ametiwend.“

Preis Haller oli tuliwihane.

Nüüd pidi ta pahandusele lisaks ka pilget kandma!

Ja ta pidi leppima, et keegi wana palitunäppaja teda ametiwennaks nimetas!

Pilkawalt hirwitades ja tigedalt läks ta kodu poole.

Ja alles siis, kui ta kodus roosa kirjakest jälle waatas, kadus ta meelepaha, sest ühte oli ta ometi wõitnud — ilusa neitukese!

Järgmisel lõunaajal punkt kell kaksteistkümmend seisis ta Lilleplatsil. Aga näha ei olnud kedagi. Platsi teises nurgas seisiwad kaks linnawahti juttu westmas.

Oodates seisis Prits ühe koha peal ja wahtis põnewalt ringi, sest kallike pidi ju iga silmapilk tulema.

Ja tõeste, ta tuli, aga mitte üksinda, waid ühe wäga tragi isanda saatel.

Prits Halleril kukkus süda püksireide. Ta aimas, et lugu just wäga libedaste ei lähe. Juba mõtles ta kadumise peale. Aga ta kandis ju roosa kirjakest käes. Ja sellest tunti ta ära

Agaralt astus herra tema juurde.

„Teie julgesite minu õetütrele armastusekirja saata! Kudas Teie selle mõtte peale tulite? Minu õetütar on nii hästi kaswatatud, et ma teda silmapilgukski ei kahtlusta. Tema ei wõinud Teile nii ülemeelse kirja kirjutamiseks kudagi põhjust anda! Alguses mõtlesime meie Teie kirja lihtsalt tähele panemata jätta, aga wiimati lasksin ma Teile wastuse „Amorosa“ nime all saata, et Teid tundma saaks ja Teile wõiksime õpetust anda. Noh, nüüd kaitsege ennast!“

Kohmetult seisis Prits ühe paiga peal, nagu patune koolijõuts.

Mis pidi ta ütlema! Ta ei teadnud ju terwest loost mitte midagi!

„Noh, könelege ometi!“ hüüdis isand wihaselt, „ütelge wähemalt, kus Teie minu õetütart tundma saite!“

Seal wastas Prits Haller tasakeste wärisedes: „See kõik on eksitus! Mina ei ole preilile mingit kirja saatnud.“

„Mis? Nüüd hakkate weel salgama!“

„Tõeste eksitus jah, armas herra! Eila õhtul panin ma kogemata ühe wõera palitu selga ja leidsin selle taskust kirja.“

„Minge niisuguse jutuga teisi petma! — Ma näen juba, Teie tahate wälja puigelda. — Nüüd minge ja paluge preililt andeks.“

„Aga kuulge, mina ei ole preilile midagi kurja teinud!“

Nüüd ei ütelnud herra sõnagi enam. Aga ligemal silmapilgul õhetasiwad Prits Halleril näos kaks nii tulist pirakat, et ta uimaselt pingi peale wajus.

Üles ärgates leidis ta enese üksi olema; ainult linnawahid seisiwad weel itsitades teises nurgas.

Ja siis ruttas ta ligemasse põikuulitsasse ja tõõstis ennast: Kõige algus on raske

Siis läks ta ohates edasi.

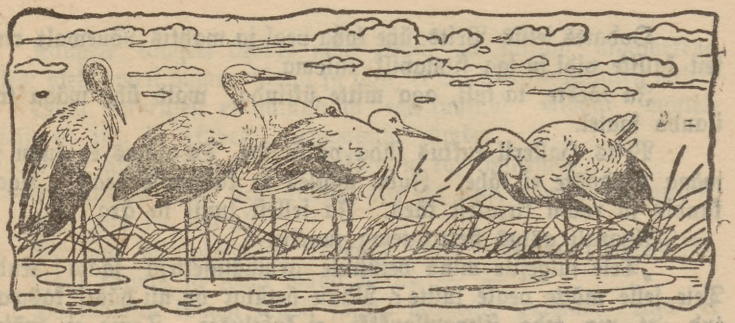

Maailma palwe.

1.

Kellad löötwad ja orel hüüab. . , Kórgest pühakoja uksest woolab rahwas pühaleteole. Rôemus kaubaherra, kes kauplemises ja wôltsimises hästi on harjunud, astub tähtsalt ja tôsiselt edasi. Lobasuulised emandad ning neitsid ja armukesed hästi silmatorkawate wärwidega pühapäewariietes, mis alles rätsepa laualt tulnud, on endi närtsiwat ilu näitamas. Riigiametnikud, need waljud isandad, kes oma wendade saatust seaduse kaalukausi peal kaaluwad, sammuwad salga seas. Käsitööline, kes nobedalt ja wardakult ennast waewab, et aga midagi koguda ja tüdimatalt kopikat kopika külge taguda, môtleb kellade helinal ja oreli kôlal lôbusa naeratusega ôhtu peale, mil ta armsate sôpradega seltsimajas wôi lôbuaias nii mônegi klaasi tühjendab, sest et ju pühapäew on. Kôrgid, suured herrad ja neide siidis daamed, kel tühjus südames ja külmus silmades asuwad, ei jää teistest maha; aga hästi lôhnawad nad kôik.

Üksteisest on inimesed waljult seisuseuhkuse, raha ja haridusega lahutatud. On neid, kes isegi omasugust „wennaks“ ega „ôeks“ ei nimeta, aga kôik need tulewad kôrgest uksest sisse ja kôik nad paluwad kellade helina ning oreli kôla saatusel: „Meie isa, kes sa oled taewas!“

II.

Kes kôigist neist tuhandetest, preestri sônu kuulajatest tahaks enesest ära öelda kôiki tegusid, mis ta teinud, wôi môttid, mis ta môtelnud, wôi tühjaks nimetada sônu, mis ta öelnud? Kes nendest tahaks kui ussike pórmus ja tolmus aeleda, ainult seda nôudes, ja selle käsku täites, kes teda ilma lôi? Kes soowiks soowideta ja isikluseta ainult selle poole üles waadata, kelle nime muinasjutt ja preestrid kuulutawad? Ei keegi!!..

Aga ometi paluwad nad kôik kellade helina ja oreli kôla saatel: „Pühitsetud saagu sinu nimi!“

III.

Kes küsib maapeal jumalariigi järele, s. o. selle riigi järele, mida lapsesüda armastuse- ja halastuse-riigiks kutsub?! Preestriametisse astumine on nôndasamasugune, nagu iga teise äri ettewôtmine. Waimulikud seisawad kaaskodanikkude palgateenistuses. Nad ajawad endi asju nagu palgalised... Waiksest jumalariigist on waenuriik saanud, kes igaweste walmis on kôige kawalusega sôdima ja maailma würstidega ühtlasi au ning wôimuse järele ahnitsema. Aga ometi tôuseb ka teine palwe oreli saatel taewa poole: „Tulgu meile sinu riik!“

IV.

Kas ei ole teie palawas ahnitsemises ja kibedas wôistluses üksteisega wôidu ajanud, ning igasugusel lubatud ja lubamata wiisil sihile püüdnud? Kas pole teie mitte hambaid kiristanud, sügawamas südame pôhjas teotanud, wanduund ja neednud, ning sajatanud, kui saatuse igawene käsi teie lootused purustas, teie soowid ha lwas ning teie sihid tolmuks tegi?

Ja siiski palute teie teistega kôrges pühakojas kellade helinal ja oreli kôlal: „Sinu tahtmine sündigu kui taewas, nônda ka maa peal!“

V.

„Kulda, kulda! Kallid-kiwa ja uhkeid ehteid, toredaid pidusid, pallisid, kontsertisid, Arabia täkkusid ja ehtilgawaid tôldu!“ Need ihaldused kuulduwad rikaste huultelt, kel raha küllalt; kuna waesed wäsitawa töö kuumas higis

lôôtsutawad, ja poolkaebades, poolsosistades pahaselt nuruwad: „Anna sa, kurm saatus, môndagi rublakest meile, ja meie naistele ning külmetawatele ning näljasolewatele lastele ka mônda kopikat! Meile jätka raha mône karastawa lonksu jaoks seal all seltsimeeste seas, — lonksu jaoks, mis wäsinud hinge unustama paneksi Mis meid laseks unustada wiletsust, waewa — ja isegi surma!"

Aga niihästi rikas kui waene ümisewad, kôrge lae all tolmusse kumardades: „Meie igapäewast leiba anna meile tänapäew!"

VI.

„Ässitage, ässitage rahwaid üksteise wastu! Wenelased, andke pihta sakslastele! Sakslased, nottige prantslasi! Maha, maha kôik, kes tee peal ees ja wihatud, kes meile on süüdi teinud! Lööge risti kôik need narrid, kes teile on julgenud tôtt ütelda! Kes teid on armastanud, neid needke! Kes tôde otsinud, neid surmake! Kes ôigust nôudnud, neid kägistage! Mingit eksisammu ärge andke andeks! Aga wälist paistet kaitsege hästi!" Neid sônu kuuleme elutormi sees ja seal, kus rahwahulgad koos on. Siis alles ilmub südamete toorus. Aga palwekoja kôrge lae all palub igamees salgawal wagadusel, kellade helina ning oreli kôla saatel: „Ja anna meile andeks meie wôlad, kui meie andeks anname oma wôlglastele!"

VII.

Ajage kokku kallist kulda, ahnuse palawikus ja pööritawal kawalusel! Tehke kurja ligimesele! Rööwige ja laastage, seadust ning ôigust kôrwale heites! Heitke endid himudesse, prassige ja hullake, sest kerge on ju ikka öelda: „Ja ära saada meid mitte kiusatuse sisse, waid peasta meid kurjast ära!"

Victor von Andrejanowi järele

lihtkônesse seadnud **J. Kalju.**

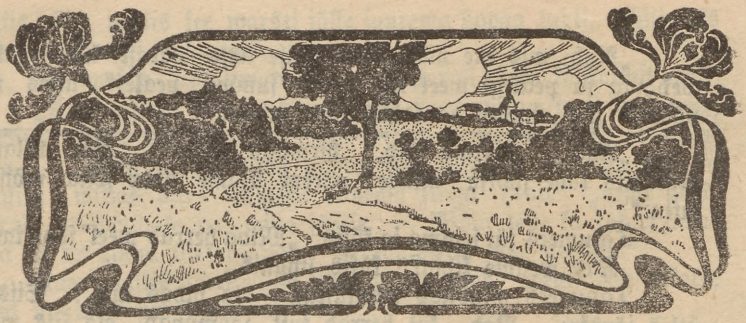

Kihlwedu.

Naljajutuke. Kirjutanud X.

X. linnas, ühe suurema lihapoe ees seisis talumees ja silmitses teraselt tapetud sigu.

Paar teist seltsimeest, kes esiti eemal seisiwad, tuliwad ka ligemale sigu „kaema“.

„Noh, Jüri, mis sa neist siin wahid, parem mine sisse ja küsi, kas on tarwis,“ ütles üks.

„Eks seda jõua ka,“ wastas Jüri.

Lihunikul, kes meest kaupluse ees selsmas nägi, tuli himu teda natukene nokkida. Ta astus ukse peale ja küsis: „Noh, külamees, mis te nii hoolega siin waatate, kas ehk soowite kahe silmaga poolt seapead näha?“

„Mis weel, mina näen siin ainult ühe silmaga poolt seapead,“ wastas talumees.

„Aga waadake, siin näete teie ometigi mitu poolt seapead kahe silmaga,“ ütles lihunik löhkiraiutud seapäid näidates. . . .

„Herrad tahawad mind wist narrida,“ ütles mees pool pahaselt. . .

„Mitte sugugi,“ wastas lihunik. „Aga waheset ehk soowite kihla wedada — mis? . . . Tõmmame õige saja rubla peale! . . . Aga kas sul ka nii palju raha on? . . .“

„Noh, mis me nüüd selle tühise asja pärast kihla hakkame wedmaa ja pealegi weel nii suure summa peale," ütles mees, pööras siis ümber ja tahtis ära minna.

„Aha — kartma jäid," hirwitas lihunik. „Hei, külamees, ärge siis kohe jooksu minge! parem ajame paar sõna mõistlikku juttu."

Talumees jäi seisma ja küsis: „Mida herrad weel soowiwad?"

„Kas weame kihla?" küsis lihunik . . .

Talumees miiwitas wastusega — ta pidas aru... Siis aga ütles järsku: „Noh, kui herrad just soowiwad, eks siis wõi ka wäikest nalja teha, aga mitte nii suure summa peale... Meie waidlus oli siis järgmine: Mina ütlen, et ma siin nende lõhkiraiutud peade hulgas kahe silmaga poolt seapead ei näe, ja teie ütlesite, et mina nende hulgas praegu kahe silmaga poolt seapead näen. — Kas oli nõnda? . . ."

„Nõnda jah," wastas lihunik.

„Noh, teeme siis nii," rääkis mees edasi. „Kui teie kaotate, siis annate selle noore sea mulle, mis siin ukse körwal ripub; aga kui mina kaotan, siis maksan teile selle sea hinna..."

„See siga maksab 30 rubla," ütles lihunik.

„Natukene palju küll on, aga üks kõik... Ega herrad siis oma sõna tagasi ei wõta, kui sea kaotate?"

„No — ega siin maamatsid ole," wastas lihunik kõrgilt.

Talumehe seltsilised kuulasiwad waikides waidlust pealt, aga ei öelnud sõnagi wahele.

Lihunikusellid kogusiwad peremehe selja taha kokku ja istitasiwad tasakeste maamehe üle naerda.

„Der fällt herein (see kukub sisse)!" ütles üks.

„Ja wohl (ja muidugi)," wastas teine.

Käemehed otsiti wälja ja käed löödi kokku....

„Noh, papa, nüüd olete ka oma rahast ilma"... Lihunik wõttis poole seapead ja ütles: „Waadake nüüd hoolega siia!..."

Mis ma tast waatan, ma ütlesin juba, et siin ainult ühe silmaga poolt seapead näen," ütles talumees.

„Aga sinu oma silmad? . . Sa waatad ju kahe silmaga poolt seapead; sea silmadest ei olnud meil juttugi. Wa' wennas, nüüd pühi suu rahast puhtaks."

„Ih, ih, ih — ah, ah, ah!" naersiwad lihunikud kooris täie kõriga maamehe äpardusе üle ja wingerdasiwad otse naerukrampide käes. Mõni oli kõhuli leti peal, mõni upakile lihapaku otsas ja naersiwad kas wõi hing wälja. Kui naer wahetewahel wähe

walkis, siin peasis see warsti jälle suurema hooga lahti. Wiimaks jäi naer ometigi wähemale.

Maamehed kuulasiwad seda naerutormi päris kohkunult pealt.

„Ärge naerge ühtigi, herrad, sest ma kinnitan weel kord teile, et mina ainult ühe silmaga poolt seapead nägin ja ka praegugi näen... Olen juba mõnda aastat ühe silmaga; see silm siin on klaasist, „näitas mees sõrmega pahema silma peale. „Olge head herrad, ja waadake paremine järele... Wõin teile ka tohtri juhatada ja ka hinna ütelda, palju see klaassilm mul maksab."

Naer walkis korraga ja lihunikkude näod wenisiwad pikaks; mõni unustas suugi ammuli.....

„Kurrr....." puristas kihlawedaja läbi hammaste ja sülitas wihaselt — sõna jäi pooleli, „kus mu silmad oliwad?"—

Nüüd oli naermisekord matside käes. Nad ei teinud seda sugugi nii suure käraga, waid itsitasiwad ainult tasakeste; seda enam aga näris see lihunikkude südameid.

„Ma wõin nüüd sea ära wiia, — nõnda oli meie kaup?" küsis maamees. „Herrad tahtsiwad esiti weel saja rubla peale..."

Lihunik sügas kukalt, sügas kõrwatagust — aga parata polnud midagi; ta oli kihlweo kaotanud...

„No kas pole lugu tahtsin siin oma nuumsiga kauplema hakata ja nüüd antakse siit siga päris muidu;. küll on aga liha odawaks läinud! Sea müümise pean küll tulewaks aastaks jätma," rääkis kihlweo wõitja oma seltsimeeste wastu ja weeretas sea wankrile...

„Jumalaga, herrad!"

Wanker weeres wurinal poe eest ära. Mees wilistas rõemsalt tuljakut ja silitas heameelega noort siga, kelle neli ilusat jalga otse taewa poole sihtisiwad... Walusal pilgul waatas lihunik oma armsale seale järele: tal oli niisugune tundmus, kui lahkuks ta oma lapsest... Siis aga löi käega, sülitas weel korra südametälega ja puristas pool kinnise suuga tasakeste: „Kuu-rr-adi mats niisugune — üle löi...."

H. Sinisoff

end. Eduard Heinrichsen,

Tallinnas,

Kinga uul. nr. 1.

Kõnetraat Nr. 150.

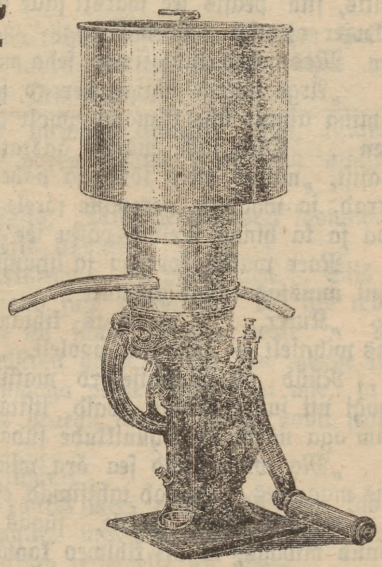

Kõige suurem ja täielikum

põllutööriistade ning -masinate

kauplus Eestimaal.

Soowitab oma ladust

sahkasid,
äkkeid,
niidumasinaid,
lõikusemasinaid,
riisumiserehasid,
peksumasinaid,
göplid,
koorelahutajaid,
wõimasinaid,
wõipressisid,
piimariistasid,
masinarihmasid,
masinaõli,
masinaraswa
j. n. e.

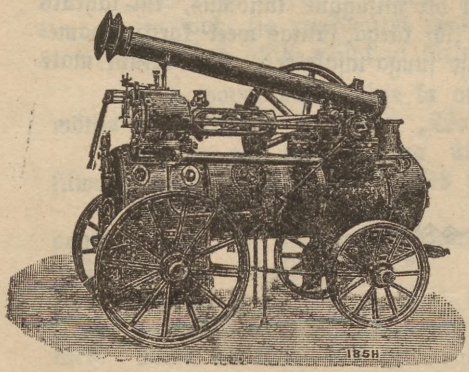

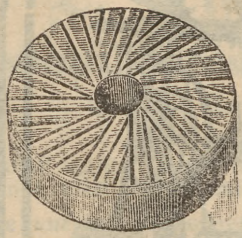

Temant-,

Naxose schmirgelist,

Prantsuse kwartsist
La Ferté,

Jonsdorf'i

weskikiwisid.

Kunst-weskikiwi materjali
Jahuweskisi ja **wesiweskisi**.

Turbinisid. Taeweskisid ja kõiksugu puutöö juurde tarwilisi masinaid. **Naftamotorisi**

soowitab **R. Maultzsch,** Tallinnas,
Raatuse platsi ääres nr. 13.

Austatud kaubatarwitajatele soowitan oma suurest kaubaladust uueste wäljamaalt sissetoodud, wäga head ja hinnawäärilist

Kohwi, Theed,
Suhkrut,
Riisi, Kakaod

ja **praetud kohwi** kõige parema lõhna ja maitsega j. m. j. m. wäiksel ja suurel mõedul.

G. F. Belsagin,

Tallinnas, Wanal turul nr. 1 (Scheell panga wastas). **Telefon nr. 391.**

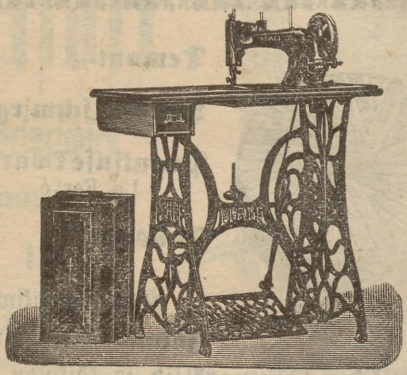

Elmar Jürgens,

Tallinnas, Kullasepa uul. nr. 3, raatuse kõrwal,

soowitab oma suurest laagrist heaste ja odawalt

Ömbluse-
Kudumise-
Wiljapeksu-
Tuulamise-
Külwi-
Niidu-
Wõi-

masinaid.

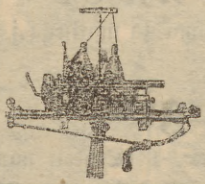

Koorelahutajaid,
Riisumiserehasid,
Wedru-äkkeid,
Jalgratta mantlid,
„ õhutorusid.

T. Tiidermann'i

päewapildi-töökoda Tallinnas,

Suurel Karja uul. nr. 9

(mis enne Wiru uul. oli),

soowitab ennast igasuguste **päewapildi-üleswötmiste** jaoks oma töökojas ja mujal, **täielikku kordamineku** eest wastutades.

Köige uuemate ajakohaste objektiwide ja muude abinõude waral on mul wõimalik köige suuremaid nõudmisi igal kombel täita, ja sellepärast pean ma oma põhjusmõtteks, **ainult köige paremalt tehtud töösid** wälja anda. Hoolika talituse körwal on minu hinnad wäga parajad ja ma olen heal meelel walmis suuremate salga-üleswötete puhul köige odawamat hinda seadma.

Päewapiltide suurendamine.

Asjaarmastajate päewapiltnikkude tööde parandamine ja löpulikult walmistegemine. Kursus õppijatele.

Päewapildi-töökoda on äripäewadel kella 9—6 ja pühapäewil kella 12—3 awatud. Üleswötmist toimetatakse igapäew ja igasuguse ilmaga. Talwel on äriruumid soojaks köetud.

Kõlblik lõbu! Nooresoo kõlbmata lõbust eemalehoidmiseks on **päewapildi-töö** igale seisusele **wäga kohane.** Ta aitab aega lõbusalt mööda saata, ülendab ilutundmust, hoiab armsaid pildina kadumise eest ja annab head tulu, kes selle tööga teenida tahab. Igasse külasse wõib päewapiltnik asuda. Paljud laseksiwad oma perekonnad üheskoos üles wõtta, aga kõiki selleks linna wiia on wõimata. Pole karta, et paljuks läheb. Wäljamaadel on igas peres oma päewapildi-aparat ja päewapiltnikkudel tööd küllalt weel. Agarad eestlased Wenemaa asutustes peakkiwad seda tööd küllalt õppima: seal on päewapiltnikkudel weel **suur tööpõld lahti.**

Soowitan oma suurest **päewapildi-aparatide ja -materjali kauplusest** kõiki selles töös tarwitatawaid asju igas suuruses ja hinnas. Aparatist 25 kop. peale kuni mitmesaja rublani suures wäljawalikus.

Annan juhatust päewapildi-töös ja tööksja sisseseadmises kirjalikult ja suusõnal. Minu täieline **päewapildi-õpetus** ilmus teises parandatud ja täiendatud trükis; hind 1 rbl. Selle järele wõib igaüks mõne päewaga päewapildi-töö ära õppida. Aparadi ostjad saawad raamatu hinnata kaasa. Hinnakiri saadetakse ostjale 10 kop. margi wastu koju kätte. Kirjaliku wastuse jaoks 7- kop. mark ligi panna.

Päewapiltnik **Tiidermann.**

Kauplus Harju wärawas nr. 48, Tallinnas.

Käige moodi järele!!!

Uudiseks meesterahwa ülikonnariide hulgas on

„Schewiot Kolumb“.

Niisuguse odawa hinna juures, nagu meesterahwa ülikonna jaoks terwe tükk

4½ arsf. 5 rbl. 25 kop.,
parem selts „ „ **6** „ **25** „

ei eralda ta ennast millegagi samasugusest riidest, mille arssin **5—6 rbl.** maksab, ja tal on kõik needsamad omadused, nimelt on ta tore, wäga kaua wastupidaw ja otstarbekohane. Riiet on mitmet wärwi: musta, tumesinist, pruuni, oliwirohelist, sinedat ja triibulist.

Saadame posti teel ilma käsirahata.

Kolme ehk rohkema tellimise puhul saadame tarwilise jao

woodrit hinnata kaasa.

Ilma wõistluseta, täielise wastutusega. Kui riie ei meeldi, wõetakse tagasi. Tellimisi palume teatada: Фабрика шерстяныхъ издѣлій

Зигмунта Розенталя № 153, г. Лодзь.

Kirjad Wene ehk Saksa keeles.

Kaubamaja Leopold Biek,

Wiru uul., oma majas.

Suur ja täielik ladu kõiksugu

pudu-, moodi- ja paberikaupasid

kaupmeestele, nagu: **brosside, nööpide, niiti, nõelu, taskunuge jne., ilusaliide, kaelaboasid, pitsikraesid, moodsaid wöösid, siidipaelu jne., kirjaümbrikuid, pliiatsid, sulepäid, postpaberit, tinti jne.**

Ka üksikostjatele kõige täielikum walik moodi- ja ehtekaupasid.

Telegrammide adr.: Leesmann Tallinnas. Telefon nr. 2.

J. M. Leesmanni

wõrguwabrik,

asutatud 1892. aastal,

soowitab oma ladust kilu- ja räimewõrkusid, wõtab kõiksugu wõrkude peale tellimisi wastu, kõiksugu lõngast: nagu nr. 60/6, 80/6, 100/6, 120/46. Lõngad on I Egiptuse puuwillast walmistatud, nii et nad

wõistluseta on.

Rahwuswahelistel näitustel **Norramaal,** Bergenis 1898. a. **suure kuld-aurehega** kroonitud.

Peterburis 1902. a. **audiplom'ga (kõige kõrgem aumärk)** ja paljude teiste kuld- ja hõbeaurahadega kroonitud.

Peale selle on laduſt saada: korgipuid, lõngadsi 20/6—120/6, kõisi j. n. e.

Tellige 1909. aasta peale

politika, majanduse ja kirjanduse ajaleht „Koit“ IV. aastakäik.

Ilmub kaks korda nädalas

suures trükipoognas, igal numbril kirjandusline lisa kaasas. Iseäralise lisana ilmub kaks korda kuus piltidega ilustatud perekonnaleht **„Kodu“**.

Wastutaw toimetaja **G. E. Luiga.** Wäljaandja **B. Mäns.**

„Koit“ ilmub rahwalikus edumeelses waimus ja on oma õiglaste püüete, otsekohese oleku ning julge ülesastumisega laialist lugupidamisi ja osawõtmist wõitnud, nõnda et ta üks kõige rohkem loetawatest lehtedest on.

Eesti rahwa majanduslise hea käekäigu tõstmiseks ja tema hariduse edendamisets tahab **„Koit“** wäsimata kaasa töötada. Selles sihis toob ta kõigi tähtsamate päewaküsimuste kohta selgitawaid juhtkirjasi, maa- ja maksuolude korraldamise, põllutöö, ühistegewuse, kooliolu, edasiharimise jne. kohta asjatundjate poolt põhjusmõttelikka seletusi, iseäranis just niisugueid, mis maal elawale rahwale tähtsad on.

Riigiwolikogu ja walitsuse tegewusest saab **„Koit“** täielikka teateid, uute seaduste ja korralduste üle arwustawaid seletusi andma, wäljamaa riikide elust toome ülewaatlikka kirjeldusi, kodumaal ja Eesti asunduses on meil oma kirjasaatjad, kes meile kõik teatawad, mis kusagil huwitawat ja tähelepanemise-wäärilist sünnib, nõnda et meie lugejad alatt oma- ja wäljamaa awalise elu wooludega tuttawad on ja midagi tähtsat neile teadmata ei jää, mispärast „Koitu“ iseäranis neile wõib soowitada, kellel igapäew ilmuwate lehtede lugemiseks aeg ja raha puuduwad.

„Koidu“ „Kirjandusline lisa“ ilmub iga numbri kaasas ja selles leiawad juttude kõrwal ka õpetlikud kirjatööd ruumi. Aga kuna päewaküsimused ja sündmused ajalehe ruumi nii oma alla wõtawad, et sinna wäga raske on suuremaid teaduslikka kirjatööst sisse mahutada, siis on „Koidu“ tellijatele wõimalikuks tehtud pisikese juurdemaksu eest terwet ajakirja omandada, mis **„Kodu“** nime all 2 korda kuus raamatu kujul peenikese paberi peal ilusas trükis ja piltidega ilmub ning ilukirjanduslisi ja teaduslisi tööst toob.

Iseäralise kaasandena saawad tellijad kunstnik A. Roosilehe joonistuse järele mitmewärwilises kunsttrükis walmistatud tõeste maitserikka **seinakalendri** ja **suurema adressikalendri.**

„Koidu“ tellimise hind 1909. aastal on:

Postiga aastas	ühes „Koduga“:		4	rbl.	—	kop.	„Koit“ ülfinda:		3	rbl.	— kop
„ pooles aastas	„	„	2	„	10	„	„	„	1	„	60 „
„ weerand „	„	„	1	„	10	„	„	„	—	„	85 „
Postita aastas	„	„	3	„	50	„	„	„	2	„	50 „
„ pooles „	„	„	1	„	75	„	„	„	1	„	25 „
„ weerand „	„	„	—	„	90	„	„	„	—	„	65 „
Wäljamaale aastas	„	„	6	„	50	„	„	„	5	„	— „

Proowinumbrid saadetakse soowijatele maksuta.

Lehe kontor Tallinnas, Wana turu kaelas nr. 3, on äripäewadel hom. kella 8-sast kuni õ. k. 8-ni lahti.

Kirjalik adress: **„Koidu“ toimetusele Tallinnas.**

Wene keeles: Въ контору газеты „КОЙТЪ“, Ревель.

Tellimise kuulutus 1909. a. peale.

„Eesti Kodu“

Perekondlik kirjanduse, teaduse ja kunsti ajakiri

on oma esimesel eluaastal nii rohket osawõtmist leidnud, et ta täiesti korralikult on wõinud ilmuda ja oma kohusid lugejate wastu auusasti täita. Järjesti kaswaw lugejate arw annab toimetusele julgust ja wõimalust lehe wälimise ilu ja sisulise tuumakuse peale weel rohkem rõhku panna, nõnda et ta igale lugemiselauale ehteks oleks; sellepärast wõib igale kirjandusesõbrale

„Eesti Kodu“ tellimist 1909. aasta peale

kõige soojemalt soowitada. Ühtlasi on üks aastakäik „Eesti Kodu“ kõige paremaks pühade, uueaasta, sünnipäewa jne. kingituseks, sest et see kingituse saajale terwe aasta rõõmu teeb ja aasta lõpul umbes 500-lehekküljelise raamatu sünnitab, mille wäärtus aastate jooksul ei wähene.

„EESTI KODU“ toob ilusaid juttusid (romanisid ja nowellasid), mis mitte üksi põnewad ja huwitawad lugeda ei ole, waid lugeja peale ka hariwalt mõjuwad ja teda järelemõtlemisele äratawad; luuletustest tahab ta kõige paremat tuua, mis Eesti luulepõllul saada on, aga iseäralist rõhku paneb ta õpetliste ja teadusliste kirjatööde peale ja toob rahwalikus kõnewiisis, huwitawalt ja kõigile arusaadawalt kirjutatud seletusi kõigist teaduseharudest, iseäranis juhatusi ja nõuandeid igapäewase tegeliku elu jaoks. Teaduslikka seletusi aitawad rohked joonistused rohkem arusaadawaks teha; peale selle ilustawad ajakirja Eesti kunstnikkude algupäralised joonistused, kujutused kodumaa ilusamatest maakohtadest ja wõõraste kunstnikkude tähtsamad tööd.

„EESTI KODU“ kaastöölisteks on järgmised laiemalt tuttawad kirjanikud: Willi Andi (Fr. Kuhlbars), M. J. Eisen, cand. jur. A. Hanko, cand. phil. N. Kann, A. Kitzberg, Jakob Liiw, B. Linde, M. Lipp, Dr. med. J. Luiga, Dr. J. Masing, J. Mändmets, Mait Metsanurk, Ernst Peterson, Otto Peterson, cand. jur. M. Pung, weterinärarst J. Rabison, cand. J. Sarw, cand. hist. J. Sitska, stud. G. Suits, looduseteadlane J. W. Weski ja teised; kunstnikud O. Jungberg, R. Lepik, A. Rosileht, W. Päts, A. Promet, M. Pukits j. t.

Tellimisehind: Postiga aastas 200 k., poolest aast. 100 k.
Postita „ 150 „ „ „ 80 „

Üksik nummer 10 kop.

Ilma postirahata saab „Eesti Kodu“ kõigis neis kohtades, kus ajalehte „Koitu“ ilma postirahata saab. Tellimisi wõetakse wastu ja müüdakse üksikuid numbrid kõigis paremates Eesti raamatukauplustes ja ajalehtede tellimiste wastuwõtmise kohtades.

Kirjade adres: „EESTI KODU“ Tallinnas. Wene keeli: Въ контору журнала „Эсти Коду“ Ревель. Lehe toimetus ja talitus on Tallinnas Wana turu kaelas nr. 3 (ajalehe „Koiduga“ ühes).

„Eesti Kodu“ wäljaandja ja wastutaw toimetaja G. E. Luiga.

„Kõige wanem töökoda Eestimaal“.

Walmistan

„Kõige uuemate abinõudega töötamine“.

„trükiliſcheesid“

mis oma headuſe pooleſt midagi enam ſoowida ei jäta.

Sellepärast wõin oma töökoda julgeste igale ſelle töö tarwitajate ſoowitada.

Hinnad on wõiſtlemata odawad.

Tellimised tätdetakſe ruttu ja korralikult.

Adreſs: **гор. Ревель, Новая ул. № 28.**

Фотоцинкографія

О. А. ТОМСОНЪ.

Ärge ostke mitte enne kui Teie minu

Triumph

õmblusemasinaid olete näinud. Need masinad on kõige paremad masinad, mis meie maakera peal tehtud saawad. Nemad ei ole mitte suure odawuse, waid **kõrge headuse pärast kuulsaks** ja rahwa seas kõige armsamateks masinateks saanud.

Iga Triumphi masina ette wastutan kirjalikult **5 aastat.**

Kui keegi ise ei taha siia tulla ostma, siis saadan mina oma kuluga masina ligemasse raudteejaama, kus ka raha wõib maksetud saada, misjuures mina luban ka masina ilma kuluta ümber wahetada, kui ta ei peaks hea olema. Kes aga ise siia tuleb ja jalamasina ostab, sellele maksan mina raudteekulud ära. Hinnakirjad saadan maksuta tellimise peale koju.

Niisama kuulsad kui minu Triumph õmblusemasinad on ka minu

Sukamasinad „SUREMOSA“.

Need masinad on praeguse aja kõige täielikumad masinad, mida iga kuduja tunnistab. Nende abil wõiwad naisterahwad kasulikku teenistust leida. Osawad kudujad teeniwad 2 kuni 3 rubla päewas. Minu sukakudumise- koolis wõib kõiki kudumise töösid õppida. Tingimised ja hinnakirjad saadan tellimise peale hinnata koju.

Auupaklikult **Fr. Nikolai**

Tallinnas, Wiru uul. oma majas.

Eestimaa kõige suurem masinate ladu.

A. M. Gobowitshi

saapa kauplus

Tallinnas, Pikkal uulitsal nr. 8.

Meeste-, naisterahwaste- ja lastesaabaste ladu. Suur walik kergeid, tlufaid rtidest jalanõusid. Jalanõusid, mis konnasilmi häwitawad.

Kõieparemat saapamääret — eht guttalini!

Wene-Amerika wabriku 1. sortt gummigalossid. Suur walik wihmawarjusid ja keppisid.

Suganoff,

Woorimehe uul. nr. 7.

Müün meeste- ja naisterahwa saapaid.

Raamatuköitmise, pildiraamide töötuba ja nahkasjade kauplus

M. Kristin,

M. ja H. Kristini äris, Tallinnas, Niguliste uul. nr. 18,

soowitan suures wäljawalikus raami liistusid, rahakottisid 12 kopeale, rahataskusid, naisterahwa käekottisid, schumadanisid, mappesid kooliranitsaid portfellisid jne.

Jällemüüjatele annan protsendid!

E. J. Johanson'i

aktsia seltsi

paberi wabrik

Tallinnas.

Ladus on igat selti paberit:

Kirjutuse, trüki, munstüki, etiketi, affischi, albumi ja pakkimise paberit.

Paberikottisid

j. n. e.

Выдано
из Запасных
фондов БАН
СССР

Lukusepa- ja sepa-töökoda,

weetorude ja mustawee-kanalide sissejeadmine

J. Ottoson ja J. Tensing

Tallinnas, S. Tartu maant. nr. 47a.

E. Plehn'i

wiiliwabrik

Tallinnas, Waksali promenadi uul. nr. 8,

soowitab oma suurest walikust wiilisid ja rasplid ümberwahetamiseks.

Wanade wiilide rainumist toimetatakse, nagu ennegi, hästi ja odawalt.

Aktsiaselts „C. Siegel,"

Tartu wäljanäitusel 1908 esimene auhind,

Tallinnas, Laial uul. nr. 27.

Põhjuskapital 3.000.000 rubla.

Wee-, auru- ja gaasitööde

äri- ja müügiladu.

Wabrik tsentral-kütmise jaoks (auru- wee-, ja uuud sistemid).

Naftamotorid ja Rehepeksu Nafta-lokomobilid „Ursus";

kõige odawam tööjõud — ainult 2 kop. hobuse jõupealt.

Suur pumpade ja

(kõige kuulsam sistem „Niagara")

torude ladu.

Kõiksugu kraanid ja tööriistad kõige suuremas wäljawalikus.

1907.

Paul Schiffer'i

kontor ja kauplus

Tallinnas, Wanas Wiru wärawas nr. 10,

◎ ◎ oma majas, ◎ ◎

soowitab odawate hindadega oma

suurest ladust:

Ehituse-tarbeasju:

Katusepappisid ja plekkisid, prae- ahjusid, ahju-, kerise-, pliida-, tahma- ja kriska-uksesid. Kriskad, siibrid, pliidad. Ukse- ja aknahingesid, lukkusid, krihwisid jne.

Suur raualadu:

Witsrauda ja terast kiwipuurimise ja tööriistade tarwis. Adrahölmad, terad, pussid jne.

Käsitööriistu suures wäljawalikus:

Triikmasinad, kohwiweskid, praepannid, labidad, alasid, kruustangid jne.

Odawalt! **Kaupmeestele** Odawalt!

iseäranis odawad hinnad.

◎ Kontor ülewal korral: ◎

Tallinnas, Wanas Wiru wärawas nr. 10, oma majas.

Eht Rootsi plotnikukirwed, 4-naelased ja kergemad.

Eht Stockholmi priimused ja eht Berlini Graetz-köögid.

Tuulamisemasinate jaoks fõelawõrku 24, 26 lai jne.

Tuulamisemasina rattaid, satsi ja paari wiisi.